

C:\Users\Plazma\Desktop\306\bri_Strugacti-Planeta_nachovych_mracen.PDB

PDB Name: Strugačtí-Planeta nachových mr.
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 15.12.2003
Modification Date: 15.12.2003
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

PLANETA
NACHOVÝCH MRAČEN

Translation © Jaroslav Piskáček, 1962
Illustrations © Eduard Hájek, 1962

SEDMÝ POLYGON
ČÁST PRVNÍ

VÁŽNÝ ROZHOVOR

Tajemník pohlédl na Bykova svým jediným okem:

"Ze Střední Asie?"

"Ano."

"Doklady..."

Natáhl přísně nad stůl tmavou ruku podobnou klepetu, s nadmíru dlouhým ukazováčkem. Tři prsty a polovička dlaně mu chyběly. Bykov mu podal cestovní rozkaz a potvrzení. Tajemník pomalu rozložil rozkaz a četl:

"Inženýra mechanika sovětsko-čínské expediční základny v Gobi Bykova Alexeje Petroviče odesílá ministerstvo geologie k jednání o další službě na základě výzvy SVMPS ze dne..."

Pak si zběžně prohlédl potvrzení, vrátil je a ukázal na dveře potažené černým voskováným plátnem.

"Můžete jít dál. Soudruh Krajuchin vás čeká."

Bykov se zeptal:

"Cestovní rozkaz zůstane u vás?"

"Cestovní rozkaz zůstane u mne."

Bykov si přejel vlasy a přitáhl zámišový kabátek. Zdálo se mu, že se na něho jednoooký tajemník dívá trochu zvědavě a trochu posměšně. Nasupil se, otevřel dveře a vstoupil do pracovny.

Rozlehlá, ztemnělá pracovna měla okna zatažena bambusovými závěsy. Holé stěny z umělých hmot se matně leskly. Na podlaze ležel měkký červený koberec. Bykov se rozhlédl, hledal Krajuchina a vedle širokého a prázdného psacího stolu spatřil dvě pleše. Jedna z nich, bleďá, dokonce trochu našedlá, se nehnutě tyčila nad opěradlem křesla pro návštěvníky. Druhá, světle šafránová, se nakláněla přes stůl k hromádám papírů a kymácela se, jako by její majitel nedůvěřivě očíhoval pauzovací papíry a modré fotokopie výkresů.

Pak Bykov spatřil třetí pleš. Patřila strašlivě tlusté postavě v šedivé kombinéze. Tato postava ležela rozvalena na koberci, zabořena šedivou plešatou hlavou do mezery mezi stěnou a sejfem. Od jejího krku se pod stůl táhl silný provaz...

Bykov rozpačitě přešlápl z nohy na nohu, znovu popotáhl cíp kabátu a znepokojeně se ohlédl po dveřích. V tom okamžiku šafránová pleš zmizela. Ozvalo se funění a dutý nastydlý hlas spokojeně pronesl: "Báječně drží! Báječně!" A nad stůl se pomalu vynořila těžkopádná zavalitá postava v pracovní nylonové kombinéze. Byl to neobyčejně vysoký muž s širokými rameny a zřejmě hodně vážil. Jeho tvář, potažená nahnědlou zjizvenou kůží, vypadala jako maska, úzké rty byly semknuty v přímku a kulaté bezbarvé oči pod mohutně klenutým čelem hleděly na Bykova chladně a pozorně.

"Co chcete?" zeptal se sípavě.

"Potřebuju mluvit se soudruhem Krajuchinem," řekl Bykov a ustrašeně zašilhal na plešatou postavu na koberci.

"To jsem já." Muž s kulatými očima rovněž zašilhal na postavu a znovu se zahleděl na Bykova.

Pleš v křesle seděla dál bez hnutí. Bykov okamžik zaváhal, pak udělal několik kroků a představil se. Krajuchin ho poslouchal s hlavou na stranu.

"Těší mě," řekl odměřeně. "Čekal jsem vás už včera, soudruhu Bykove. Sedněte si, prosím," ukázal svou obrovskou lopatovitou dlaní na křeslo. "Tady, prosím. Udělejte si místo a sedněte si."

Bykov byl zcela vyveden z míry. Přistoupil ke stolu, obrátil se a stěží dokázal potlačit smích. V křesle ležel podivný oblek ze šedivé pevné tkaniny, připomínající potápečský skafandr. Nad opěradlo vyčnívala kulatá stříbrná helmice s kovovými přezkami.

"Dejte ho pryč, na podlahu," řekl Krajuchin.

Bykov se ohlédl po tlustém panákově, ležícím v rohu vedle seifu.

"To je taky skafandr," pronesl Krajuchin netrpělivě. "Tak už se posadte."

Bykov chvatně uvolnil křeslo a usedl s pocitem jistých rozpaků. Krajuchin se na něho díval bez jediného mrknutí.

"Tak," zabubnoval po stole bledými prsty. "Inu, soudruhu Bykove, seznámíme se. Říkejte mi Nikolaj Zacharovič a zachovejte mi, abych tak řekl, svou přízeň. Budete pracovat pod mým vedením. Jestli ovšem..."

Přerušilo ho prudké zazvonění telefonu. Uchopil sluchátko.

"Okamžik, soudruhu Bykove... Slyším. Ano, to jsem já..."

Víc neřekl ani slovo, ale Bykov v namodralém světle obrazovky videofonu viděl, jak jeho tvář okamžitě zbrunátněla a jak mu na holých spáncích naběhly temné uzlovité žíly. Mluvil se zřejmě o velmi důležitých věcech.

Bykov taktně sklopil oči a začal si prohlížet skafandr na koberci vedle křesla. V rozhaleném límci bylo vidět vnitřek přílby. Bykovovi se zdálo, že přes něj rozeznává i hrubý vzorek koberce, třebaže stříbřitá koule byla zvnějšku naprosto neprůhledná. Nahnul se, aby si přílbu lépe prohlédl, ale v tom okamžiku Krajuchin položil sluchátko a cvakl přepínačem.

"Zavolejte mi Pokatilova," nařídil chraptivým šepotem.

"Provedu!" ozval se kdosi neviditelný.

"Za hodinu."

"Provedu, za hodinu!"

Znovu cvakl přepínač a všechno utichlo. Bykov pozvedl oči a spatřil, že si Krajuchin dlaněmi masíruje tváře.

"Tak," řekl klidně, když si všiml, že se na něho Bykov dívá. "Je to ale tupec! Jako bych hrách na stěnu... Promiňte, soudruhu Bykove. Kde jsme to... Aha... Ještě jednou prosím za prominutí. Tedy čeká nás vážný rozhovor a času máme málo. Vlastně nemáme vůbec žádný. Přístupně k věci... Především bych se s vámi chtěl blíže seznámit. Vyprávějte mi o sobě."

"Ale co vás zajímá?" zeptal se Bykov.

"Především životopis."

"Životopis?" inženýr se zamyslel. "Můj životopis je velmi prostý. Narodil jsem se v roce 19.. poblíž města Gorkij. Otec byl loďař, ale brzy zemřel, nebyly mi tehdy ani tři roky. Učil jsem se v internátní škole až do patnácti let. Pak jsem pracoval čtyři roky; nejdříve jako pomocník strojníka a potom jako strojník na reaktivních obojživelných kluzácích na Volze. Hrál jsem hokej. Jako člen družstva "Volha" jsem se účastnil dvakrát olympijských her. Vstoupil jsem na vysokou technickou školu pozemní dopravy. To je bývalá škola automobilních tankových vojsk. ("Proč tolik žvaním?" bleskla mu hlavou nepříjemná myšlenka.) Absolvoval jsem oddělení expediční jaderné reaktivní dopravy. No a pak... Poslali mě do hor, do oblasti Ťan-Šanu... Později do pouště, do Gobi. Tam jsem sloužil a také jsem tam vstoupil do strany. Co ještě? To je všechno."

"Ano, životopis máte prostý," souhlasil Krajuchin. "Teď je vám tedy třiatřicet?"

"Za měsíc mi bude čtyřiatřicet."

"A ženatý nejste, samozřejmě..."

Takový výpad ze strany náčelníka připadal Bykovovi dost netaktní. Inženýr neměl rád, když se naráželo na jeho zevnějšek. Kromě toho znal přinejmenším jednu ženu, pro niž sluncem do ruda opálená tvář, rozplácly nos a tvrdé ryšavé vlasy nehrály rozhodující roli.

"Chtěl jsem říci," pokračoval Krajuchin, "že jste ještě před půl rokem byl svobodný."

"Ano," odpověděl Bykov suše, "pořád ještě jsem svobodný. Zatím..."

Najednou pochopil, že o něm Krajuchin hodně ví a neklade otázky proto, že by ho zajímaly odpovědi, jako spíš proto, aby si utvořil osobní dojem, nebo z nějakého jiného neznámého důvodu. To bylo nepříjemné a Bykov zostrážitěl.

"Zatím jsem svobodný," řekl znovu.

"Z toho vyplývá, že blízké příbuzné nemáte."

"Z toho vyplývá, že ne."

"Takže jste, abych tak řekl, zcela osamělý a nezávislý..."

"Ano, osamělý. Zatím osamělý."

"Kde říkáte, že jste sloužil v poslední době?"

"V Gobi."

"Dlouho?"

"Tři roky..."

"Tři roky! Celou tu dobu v poušti?"

"Ano. Pochopitelně s malými přestávkami. Služební cesty, kursy... Ale v podstatě jsem byl v poušti."

"Nešlo vám to na nervy?"

Bykov se zamyslel.

"Nejdřív to bylo těžké," pronesl opatrně. "Pak jsem si zvykl. Samozřejmě, služba to není lehká." Vzpomněl si na rozžhavené nebe a černé oceány písku. "Ale i poušť je možné si zamilovat..."

"Snad ne?" podivil se Krajuchin. "Zamilovat si poušť? A vy ji milujete?"

"Zvykl jsem si, samozřejmě."

"Jakou jste měl poslední funkci?"

"Náčelník kolony atomových terénních vozidel gobijské expediční základny."

"Stroje tedy znáte dobře?"

"Podle toho jaké..."

"Alespoň ta vaše atomová vozidla."

Otázka připadala Bykovovi zbytečná, a tak mlčel. "Poslyšte, to vy jste vedl loni výpravu, co zachraňovala Daugovu expedici?"

"Ano."

"Chlapík; udělali jste to výborně! Bez vás by byli určitě zahynuli."

Bykov pokrčil rameny.

"Pro nás to byl jenom obvyklý usilovný pochod, víc nic."

Krajuchin zúžil oči do štěrbin.

"Ale vždyť to nebylo bez následků ani pro vaše lidi, pokud mě paměť neklame."

Bykov zčervenal - při barvě jeho obličeje to vypadalo hrozivě - a řekl zlostně:

"Zažili jsme černou bouři! Nemám ve zvyku se chlubit, soudruhu Krajuchine. Při muzice se pochoduje jen na přehlídkách. V poušti je to složitější."

Bylo mu trapně a rozčilovalo ho to. Krajuchin si ho prohlížel se záhadným úsměvem.

"Aha... Složitější... Tři roky v poušti. To je dost. Výborně. Řekněte mi, soudruhu Bykove, máte vedle služby ještě nějakou zálibu?"

Bykov se na něho překvapeně zadíval.

"V jakém smyslu?"

"Čím se zabýváte mimo službu?"

"No... Čtu, samozřejmě. Hraji šachy."

"Myslím, že už máte za sebou taky nějaké práce."

"To mám."

"Hodně?"

"Ne, ne moc. Dva články v časopise "Pásová doprava"."

"Na jaké téma?"

"Opravy reaktivních motorů v polních podmínkách. Vlastní zkušenosti."

"Opravy reaktivních motorů... Velmi zajímavé. Mimochodem, zajímáte se ještě o nějaký jiný sport kromě hokeje?"

"O sambo. Jsem instruktorem."

"To je výborné. A o astronomii jste se nikdy nezajímal?"

Bykovovi se zdálo, že se mu Krajuchin vysmívá. Odpověděl:

"Ne, o tu jsem se nezajímal."

"Škoda."

"Možná..."

"Jde o to, Alexeji Petroviči, že vaše práce u nás bude s touhle vědou do určité míry, abych tak řekl, spjata."

Inženýr se zamračil.

"Promiňte, tomu dost dobře nerozumím..."

"Co vám řekli, když vás posílali k nám?"

"Řekli, že mě posílají jednat o mé účasti na nějaké vědecké expedici. Dočasně..."

"A na jaké expedici, to neřikali?"

"Někam do pouště hledat vzácné rudy."

Krajuchin luskl bledými prsty a položil dlaně na stůl.

"Samozřejmě," zamumlal. "Zcela přirozené. Tohle oni nevědí. Tak podívejte, Alexeji Petroviči," řekl a povzdychl si.

"Pochopitelně, o astronomii tu nejde. Lépe řečeno, téměř nejde. Ještě lépe řečeno, ve vašem případě o ni nejde. Čili nezáleží na tom, že jste se o ni nikdy nezajímal. Vy ji asi sotva budete potřebovat. V nejhorším případě si něco přečtete, něco vám řeknou druzí. Celá věc je v tom, že nebudete pracovat tady. Abych tak řekl - ne na Zemi."

Bykov neklidně zamrkal. Zase měl takový zvláštní pocit, jako před půl hodinou, když přestupoval práh této pracovny.

"Obávám se, že... že vám nerozumím," zakoktal se. "Ne na Zemi? Tak snad na Měsíci?"

"Ne, na Měsíci ne. Mnohem dál."

Bykov si připadal jako v podivném snu. Krajuchin si opřel bradu o propletené prsty a pokračoval:

"Čemu se tak divíte, Alexeji Petroviči? Na jiné planety létají přece lidé už třicet let. Myslíte, že jsou to nějakí jiní, zvláštní lidé? Ani nápad. Jsou docela obyčejní, právě takoví jako vy. Lidé z nejrůznějších oborů. Já jsem například přesvědčen, že by z vás byl výtečný kosmonaut. Mimochodem, mnozí kosmonauti k nám přišli, abych tak řekl, odjinud - například od letectva. Chápu, že vám, inženýrovi s tak vyloženě "pozemským" oborem, prostě možnost spoluúčasti na něčem takovém ani nenapadla. Ale situace se vyvinula tak, že posíláme expedici na Venuši a potřebujeme člověka, který by výborně znal podmínky práce v pouštích. Tamější pouště se asi nijak zvlášť neliší od té vaší milované Gobi. Jenom to tam bude o něco obtížnější..."

Bykovovi najednou blesklo hlavou:

"Uranová Golkonda!"

Krajuchin na něho rychle a pozorně pohlédl:

"Ano, Uranová Golkonda. Vidíte, už znáte skoro všechno."

"Venuše...", řekl Bykov pomalu. "Uranová Golkonda." Zakýval hlavou a ušklíbl se. "Já - a najednou do nebe."

Neuvěřitelné."

"Tak velký hříšník snad nejste. A kromě toho, neposíláme vás do ráje. Vlastně, možná..." Krajuchin se sklonil a ztišil hlas: "Vy se bojíte?"

Bykov se zamyslel.

"Ovšem, mám trochu strach," přiznal se. "Dokonce hodně strachu. Třeba... Třeba na to nestačím. Ale vyžaduje-li se ode mne jenom to, co znám a umím, proč ne?" podíval se na Krajuchina a usmál se. "Ne, abych odmítl, tolik se nebojím. Chápete, je to všechno příliš nečekané. A pak, proč jste... Vy jste přesvědčen, že to dokážu?"

"Jsem naprosto přesvědčen, že to dokážete. Bude vám tam samozřejmě hodně těžko, moc a moc těžko, vyskytnou se asi nebezpečí, o kterých dodnes nemáme ani tušení... ale vy to zvládnete."

"Vy to musíte vědět líp, soudruhu Krajuchine."

"Ano, domnívám se, že to musím vědět líp. Tak co, Alexeji Petroviči, mám předpokládat, že se teď nerozběhnete na své ministerstvo a nebudete je tam zapřísahat, aby vás osvobodili pro zdravotní stav anebo z rodinných důvodů."

"Soudruhu Krajuchine!"

"A co jste myslel?" Krajuchinův obličej zbrunátněl. "V tomhle křesle, co sedíte vy, už seděli docela jiní než vy a báli se, až to nebylo hezké." Přejel si dlaní po tváři.

"Abych řekl upřímně, vyhlídl jsem si vás už dávno a jsem rád, že jsem se nezmýlil."

Bykov rozpačitě frkl a zadíval se stranou. Pak se trochu vzpomádal a zeptal se:

"Odkud mne znáte, soudruhu Krajuchine?"

"Z výpravy za Daugovou expedici. Byla to totiž expedice pořádaná naším ústavem a od té doby jsem vás nespustil z očí. Vyžádal jsem si posudky o vás a takové věci. Nu a přišel den, kdy jsme si vás pozvali."

"Chápu."

"Obvykle bývá ve zvyku dávat čas na rozmyšlenou. Týden, někdy měsíc. Ale teď čekat nemůžeme. Rozhodněte se, Alexeji Petroviči. Upozorňuji: kdybyste jenom trochu zaváhal, odmítněte to rovnou. My se neurazíme."

Bykov se zasmál:

"Ba ne, soudruhu Krajuchine, neodmítnu. Domníváte-li se, že na to stačím, tak neodmítnu. Souhlasím. Je to pochopitelně nečekané, ale to nic, já si zvyknu. Souhlasím."

"Báječné."

Krajuchin klidně přikývl a podíval se na hodinky.

"A teď k věci. Expedice bude poměrně krátká, nanejvýš půldruhého měsíce. Vyhovuje vám to?"

"Vyhovuje..."

"Vaši práci vám teď nebudu podrobně vykládat. To se dovíte později. Teď máme málo času. Hlavně počítejte s tím, že odlet je zítra."

"Zítra? Na Venuši?"

"Ne, na Venuši hned tak ne. Zatím budeme trochu pracovat na Zemi. Jenomže ne v Moskvě, ale na jiném místě."

Mimochodem, kde máte zavazadla?"

"Dole v šatně. Nemám toho s sebou moc - kufr a polní batoh. Nepředpokládal jsem..."

"To nevadí. Kde se chcete ubytovat? Já bych vám doporučoval Prahu. Je to tady vedle."

Bykov přikývl:

"Tu znám. Je to dobrý hotel."

"Velmi dobrý. Nyní vás propouštím a za...", znovu se zadíval na hodinky, "asi tak za dvě hodiny, přesně sedmá nula nula, soudruhu kosmonaute, se zase dostavíte sem. A tady se něco dozvíte. Že jste neobědval? Pochopitelně, neobědval. Jídlo je ve dvanáctém poschodí. Naobědvejte se, odpočiňte si v knihovně nebo v klubu, máte to taky tady, nemusíte ani z budovy - a v sedmá nula nula se vraťte. Já teď, abych tak řekl, umeju jednomu člověku hlavu."

Bykov, stále ještě trochu vzrušený, vstal a po chvílce váhání položil otázku, která ho už dávno trápila:

"Soudruhu Krajuchine, jak se tenhle ústav jmenuje plným jménem? V cestovním rozkaze mám napsáno "SVMPS", ale zdá se mi, že jsem to rozluštil nesprávně."

"SVMPS - to znamená Státní výbor pro meziplanetární styky při radě ministrů. Já jsem náměstkem předsedy tohoto výboru."

"Děkuji," řekl Bykov.

"Výbor pro meziplanetární styky," zamumlal cestou ke dveřím. "No ovšem... A já si myslel Státní výbor pro mezinárodní polytechnické spojení... Zkratka je naprosto stejná..."

Ve dveřích se Bykov srazil s jakýmsi vytáhlým mužem, který se prudce vřít do pracovny. Bykov si pouze všiml, že měl velké brýle v elegantních černých obroučkách a byl neobyčejně bílý. Návštěvníka ani nepostřehl, vrazil mu do prsou a hned na prahu spustil:

"Nikolaji Zacharoviči..."

"Kde je šestý reaktor?" zaslechl Bykov Krajuchinův zlověstný chraptivý bas.

"Ale dovolte, Nikolaji..."

"Ptám se vás, kde je šestý reaktor?"

Inženýr Bykov zavřel dveře a vykročil k východu.

Osmahlý tajemník ho provázel svým jediným okem a opět se sklonil nad papíry.

POSÁDKA CHIUSU

"Venuše je druhou nejbližší planetou k Slunci. Její průměrná vzdálenost od Slunce činí 0,723 milióny km... Kolem Slunce oběhne za 224 dny 16 hodin 49 minut 8 vteřin. Průměrná rychlost po dráze 35 km/vt... V. je z planet nejbližší od Země. V poloze mezi Zemí a Sluncem je od Země vzdálena přibližně 39 miliónů km... V poloze za Sluncem je vzdálena od Země 258 miliónů km. Průměr V. činí 12400 km, zploštění nebylo pozorováno. Ve srovnání se Zemí (Země = 1) je průměr

Venuše 0,973, plocha povrchu 0,95, objem 0,92, přitažlivost na povrchu 0,85, hustota 0,88 (neboli 4,86 g/cm³), hmota 0,81... Kolem své osy se otočí přibližně za 57 hodin... V. je obklopena neobyčejně hustou atmosférou z kyslíčnicku uhličitého a kyslíčnicku uhelnatého, v němž jsou rozptýlena mračna krystalického amoniaku... V současné době je V. pozorována z několika dočasných i stálých umělých družic, z nichž dvě vyslala AVSSSR. Několik pokusů o přistání na V. (Abrosimov, Nisidzima, Sokolovskij, Ši Feň-ju aj.) a přímé pozorování jejího povrchu se nesetkalo s úspěchem." Bykov pohlédl na barevnou fotografii Venuše - na sametově černém pozadí se rýsoval nažloutlý kotouč s modrými oranžovými stíny - a zaklapl těžký svazek. "Několik pokusů o přistání... a přímé pozorování... se nesetkalo s úspěchem..." Stručně a jasně. Ano, bylo už několik pokusů. Bykov se snažil připomenout si všechno, co znal z knih, časopisů, televizních přednášek a stručných, suchých zpráv TASS.

Tricet let po prvních letech na Měsíc poznal už člověk Vesmír až do vzdálenosti půldruhé miliardy kilometrů od Země. Vznikly nové vědní obory - planetologie a planetografie Měsíce, Marsu a Merkuru, významných družic největších planet a některých asteroidů. Kosmonauti, zejména ti, kteří museli pracovat celé měsíce a často celé roky daleko od Země, si už zvykli na sypké vrstvy věčného prachu na měsíčních pláních, na rudé pouště a vyprahlé houštiny saxaulů na Marsu, na ledové propasti a do běla rozžhavené náhorní plošiny na Merkuru, na cizí oblaka s mnoha měsíci, na Slunce, připomínající zářivou hvězdičku. Stovky vesmírných lodí brázdily sluneční soustavu ve všech směrech. Nastala nová etapa dobývání prostoru člověkem, doba dosažení "vzdorných" velikých planet - Jupitera, Saturnu, Uranu, Neptuna a Venuše.

Na Venuši se zájem pozemských badatelů soustředil jako na jednu z prvních. Kosmonauty lákala především její blízkost k Zemi i k Slunci, jistá shoda některých jejích fyzikálních vlastností s vlastnostmi Země a zároveň naprostý nedostatek jakýchkoli údajů o její struktuře.

Jako vždy začaly výzkumy pomocí automatických létacích zařízení bez posádky. Výsledky byly skličující. Hustá oblaka, připomínající mořský jíl, znemožňovala jakékoli pozorování. Stovky kilometrů obyčejného filmového pásu i filmu citlivého na infračervené paprsky zaznamenávaly stále totéž: bílou jedolitou clonu neproniknutelné, zřejmě velmi silné vrstvy mlhy. Zklamala i radiooptika. Rádiové paprsky byly buď pohlceny atmosférou Venuše, nebo se odrážely již od jejích vrchních vrstev. Obrazovky lokátorů zůstávaly černé nebo zářily stejnoměrným, nic neříkajícím světlem.

Telemechanické a kybernetické tančíky s vědeckými aparaturami, které se tak osvědčily při předběžných výzkumech Měsíce a Marsu, nepodávaly žádné zprávy. Navždy a beze stop zmizely kdesi na dně onoho neprostupného oceánu růžově šedé mlžné masy.

Vydali se tedy k útoku na Venuši první odváživci. Tři expedice, vybavené nejvyspělejší soudobou technikou, v nejlepších vesmírných lodích světa, propadly se jedna po druhé do atmosféry záhadné planety. První loď shořela, aniž mohla o sobě podat jakoukoli zprávu (pozorovatelé zaznamenali jen matný výbuch v místě, kam se planetolet ponořil). Druhá expedice ohlásila, že přistává - a dvacet minut poté hlásila, že jejich loď unášejí neuvěřitelně silné atmosférické proudy. Potom i ona navždy zmlkla. Třetí expedici se podařilo šťastně přistát na povrchu planety. Nevyzpytatelné vrtochy atmosféry na Venuši dovolily dokonce udržovat s expedicí spojení celých čtyřia dvacet hodin. Náčelník expedice podával hlášení o písečných bouřích, o smrštích, pod nimiž se kroutí skály, o brunátné tmě, kterou je vše zahaleno. Potom se i tato expedice odmlčela a po několika dnech kdosi chvatně vykřikl do mikrofonu: "Zimnice, zimnice, zimnice..." Pak bylo spojení definitivně přerušeno.

Záhada tři expedic za tak krátkou dobu - to bylo přece jen trochu mnoho! Z toho vyplývá, že se na Venuši dá zaútočit teprve po nové, velmi pečlivé přípravě. Je třeba napřed provést detailní, všestranný a hluboký průzkum. Mezinárodní kongres kosmogátorů vypracoval patnáctiletý plán výzkumu Venuše. Celý arzenál vědy a techniky věnovalo lidstvo na tyto badatelské práce. Bylo vybudováno několik umělých družic s observatoři, vybavenými stovkami automatických zařízení. Bylo použito samohybných průzkumných sond, infračervené a elektronické optiky, ionoskopických přístrojů a mnoha jiných zařízení. Získané informace neustále zpracovávaly nejmohutnější elektronické počítačové stroje na světě. Stratosféra Venuše byla prozkoumána tak dokonale, že to i vědce překvapovalo. Konečně byla přesně určena doba rotace Venuše kolem vlastní osy. Byla v hrubých rysech zakreslena do map horská pásma na Venuši. Stroje změřily její magnetická pole. Práce šla metodicky k přesně stanovenému cíli.

Francouzská umělá družice zjistila na Venuši oblast zvýšené ionizace. Zanedlouho potvrdili tento objev i sovětsí, čínští a japonští vědci. Zjistilo se, že oblast zvýšené ionizace, která zabírá přibližně půl milionu čtverečních kilometrů, se periodicky zastavuje na určitém úseku povrchu planety, že nesouvisí se silnou vrstvou oblačnosti a že je tedy vyloučen její případný atmosférický původ. Nabízela se domněnka, že zdroj ionizace souvisí s tvrdým povrchem Venuše. Vyvolává-li ionizaci radioaktivní záření, mohou být jeho zdrojem jediné radioaktivní rudy obrovské koncentrace. Název "Uranová Golkonda" se sám přímo vnucoval.

V poslední době však došlo k zásadnímu obratu. Lidstvo stále ještě trpělo nedostatkem těžkých aktivních prvků. Technologie dobývání roztroušených prvků se rozvíjela velmi pomalu; ať již tomu bylo jakkoliv, rozhodně poptávka po aktinoidech mnohokrát převyšovala produkci úpraven a výroba umělých aktinoidů byla velmi drahá. Tak se čistě akademický vědecký zájem o Venuši spojil se zájmem mnohem praktičtějším.

A znovu následovalo několik expedic. Zahynul Sokolovskij, vicepresident Mezinárodního kongresu kosmogátorů. Odvážný Nisidzima se vrátil do Nagoje jako slepý mrzák. Beze stop se ztratil nejlepší čínský pilot Ši Feň-ju. Bylo zřejmé, že staré útočné prostředky na tuto planetu nestačí. Doslova se lidským snahám vysmívala. Z analýzy skrovných údajů o příčinách záhuby expedic vyplývalo, že člověk může přistát na Venuši jediné tehdy, vzdá-li se všech předešlých forem a zásad techniky meziplanetárních letů. Mezinárodní kongres se rozhodl dočasně upustit od nových pokusů se starými prostředky a vypsal přemii na vypracování zcela nového způsobu meziplanetárních styků, jenž by dokázal překonat tření atmosférického pancíře Venuše. VSSSR se usilovně pracovalo na vytvoření fotonové rakety. Nové cesty hledaly i ostatní země.

Dva roky před počátkem našeho příběhu probleskla v ústředním tisku zpráva, že na největší umělé družici Země "Wej-ta-ti jou-ji" - "Veliké přátelství" přistoupili sovětští a čínští mistři bezgravitačního létání, tj. létání ve stavu beztláče, k odlévání první fotonové rakety. A dost možná, že právě na této raketě má Bykov se svými soudruhy proniknout do pouští Venuše, které "se asi nijak zvlášť neliší od té naší milované Gobi".

Ať už to bude raketa fotonová nebo atomová a ať se písečné pouště na Venuši budou lišit od pouští pozemských nebo ne - je jisté, že expedice nepřijde k ničemu hotovému. Meziplanetární lety - a hlavně práce na jiných planetách, to je náramně složitá a obtížná věc. K dobytí Venuše a pokladů polomýtické Uranové Golkondy je zapotřebí ohromných vědomostí, železného zdraví a neobyčejné vytrvalosti. Je zapotřebí být pravým kosmonautem, to znamená být jedním z oněch hrdinů, které ukazují v biografu a vítají s květinami, nebo... pohřbívají v chmurných propastech nekonečna.

Bude mít obyčejný inženýr Bykov dost vědomostí, zdraví a vytrvalosti? Ostatně...

Krajuchin to musí vědět líp. Krajuchin je přece náměstkem předsedy SVMPS - Státního výboru pro meziplanetární styky. A je-li Krajuchin přesvědčen, že to Bykov dokáže, pak to Bykov rozhodně dokáže. Když se to tak vezme, jsou tihle kosmonauti stejní lidé jako on. Když to svedou oni, proč by to nesvedl on.

Bykov se přistihl, jak se upřeně dívá do očí hezoučké knihovnici za stolečkem proti němu. Dívka se zamračila, ale pak se neudržela a dala se do smíchu... Bykov se zatvářil nevrle. Ano, musí poslat do Aščábádu telegram, že služební cesta bude dlouhá. Škoda, že se nemohou před odletem setkat... Ale co z toho? Copak by mohl za několik minut vyslovit to, o čem se neodvážil mluvit několik let? Nechme to raději osudu. Až se vrátí... (hlavou se mu mihla fotografie z obrázkového časopisu: hrdinové kosmických dálek se vrátili z obtížné cesty - květy, úsměvy, stisky rukou...) až se vrátí, vezme si dovolenou a pojede do Aščábádu. Půjde k jednomu domu, stiskne zvonek a pak...

Pohlédl na hodinky. Do pěti zbývalo již jen několik minut. Vstal, s lehkou úklonou vrátil usměvavé knihovnici svazek encyklopedie a vydal se ke Krajuchinovi.

Jednooký sekretář v přijímací kanceláři mu pokývl jako starému známému. Bykov se ještě jednou podíval na hodinky (bylo za minutu pět), přihladil si vlasy, popotáhl blůzu a rozhodným pohybem otevřel dveře pracovny.

Měl pocit, jako by vstoupil někam docela jinak, než měl. Záclony byly vytaženy, dokořán otevřenými okny vnikal do místnosti jasný proud slunce a ozařoval světlé, jako samet hebké stěny z umělých hmot. Křeslo bylo odsunuto od stolu, přes opěradlo stále ještě visela stříbřitá přilba a zvláštní oděv podobný skafandru. Při stěně ležel stočený koberec. Na lesklých parketách uprostřed pracovny stál podivný předmět, připomínající obrovskou šedivou želvu na pěti tlustých sloupovitých nohách. Hladký kulovitý pancíř se tyčil přinejmenším metr nad podlahou. Kolem želvy sedělo na bobku několik lidí.

Když Bykov vstoupil, jeden z nich, ramenatý a nahrbený člověk s černými ochrannými brýlemi, které mu zakrývaly polovinu obličeje, zvedl hlavu s blýskavou žlutou lysinou a řekl chraptivým hlasem Krajuchina:

"Tady je! Představuji vám, soudruzi, šestého člena vaší osádky, inženýra Alexeje Petroviče Bykova."

Všichni se otočili. Byl tu urostlý, velmi hezký muž v lehkých pěkných šatech, dohola ostříhaný tloušťk brunátný horkem, opálený černovlasý chlapec, který si otíral šlachovité ruce chomáčem mastné koudele a... Dauge, starý dobrý přítel Grigorij Johanovič Dauge, stejně vyzábělý a nemotorný jako loni v Gobi, jenomže tentokrát na sobě neměl široké kalhoty a šátek, nýbrž normální městský oblek. Dauge se díval na Bykova, přátelsky na něho kýval a široce se usmíval. "Seznamte se," pokračoval Krajuchin, "Vladimír Sergejevič Jurkovskij, vynikající geolog a zkušený kosmonaut..."

Švihák v pěkných šatech slabě, jakoby nerad stiskl Bykovovi ruku a lhostejně se otočil. Bykov se ohlédl po Krajuchinovi. Zdálo se mu, že v jeho kulatých očích vzplály a hned zase pohasly veselé jiskřičky.

"...Bogdan Bogdanovič Spicyn, pilot, jeden z nejlepších kosmonautů na světě. Účastník prvních expedic do pásma asteroidů."

Černovlasý mládenec zablýskal nádherným chrupem. Ruku měl horkou a tvrdou jako ze železa.

"...Michail Antonovič Krutikov, navigátor. Chlouba naší sovětské kosmogace."

"Co to povídáte, Nikolaji Zacharoviči?" zabreptal tloušťk rozpačitě jako holčička a přátelsky zvedl nahoru k Bykovovi pohled. "Soudruh Bykov by si mohl nakonec myslet... Těší mě, soudruhu Bykove, opravdu mě těší..."

"...A nakonec... Ostatně, tady je asi představování zbytečné."

Bykov a Dauge se objali.

"Výborně, Alexeji, výborně!" zašeptal Dauge.

"Ani svým očím nevěřím! Jsi to opravdu ty, Johanyči?"

"Však vidíš, jsem to já!"

Krajuchin zatahal Bykova za loket:

"Velitel lodi a náčelník expedice..."

Bykov se otočil. Ve dveřích stál nevysoký, urostlý muž, bledý a docela šedivý, třebaže podle jemné, pravidelné tváře by mu nikdo nehádal víc než pětáct let. Vstoupil zřejmě za Bykovem a zarazil se při hloupém představovacím ceremonálu.

"Anatolij Borisovič Jermakov."

Když Bykov zaslechl jméno, které před několika měsíci zaplňovalo stránky novin, postavil se do pozoru a přitiskl ruce ke kalhotám. Existují lidé, jejichž absolutní převahu nad sebou cítí člověk hned při prvním spatření. Takovým člověkem byl bezpochyby Jermakov. Bykov v něm přímo fyzicky cítil obrovskou sílu vůle, neochvějnou, téměř tvrdou cílevědomost a bystrý, všestranný rozum. Jermakovova pevná ústa byla pootevřena v uctivém úsměvu, avšak tmavé oči ohmatávaly tvář nového člena expedice ostržitě a zkoumavě.

Uplynulo několik nesnesitelně dlouhých vteřin. Konečně Jermakov měkce pronesl:

"Těší mě, soudruhu Bykove."

Inženýr mu opatrně stiskl úzkou teplou ruku a chvatně odstoupil k Daugovi. Všiml si, že čelo Grigorije Johanoviče

pokrývá pot. V pracovní bylo skutečně horko.

"Tak, soudruzi," začal Krajuchin. "Teď, když jsme všichni pohromadě, zahájíme poradou - poslední poradou v Moskvě." Přistoupil ke stolu a stiskl jeden z knoflíků na ebonitové desce videofonu. Ozvalo se tlumené bzučení. Bykov překvapením ucouvl, když se šedivá želva pomalu ponořila pod podlahu a nad širokým čtvercovým propadlištěm se uzavřel parketový poklop. Dauge a Spicyn natáhli přes poklop koberec, tlustý Krutikov přistrčil křeslo ke stolu.

"Sedněte si, prosím," vybídl je Krajuchin.

Rozesadili se na lehké mahagonové židle. Rozhostilo se ticho.

"S radostí vám mohu sdělit, přátelé," zahájil Krajuchin, "že rozkaz je podepsán. Byl podepsán před dvěma hodinami a všechno, co se týká příslušníků expedice, bylo definitivně schváleno. Blahopřeji vám."

Nikdo se ani nepohnul, jen krasavec Jurkovskij pozvedl náhle hlavu a letmo pohlédl na Bykova.

"Co se týče úkolu..." Krajuchin se odmlčel a zvedl si k očím list papíru. "Co se týče úkolu, považoval výbor za nutné provést některé změny, lépe řečeno doplňky."

"Už to začíná..." zabručel Dauge nespokojeně, ale velmi tiše.

Zazvonil telefon. Krajuchin zvedl a hned zas položil sluchátko, cvakl přepínačem a houkl: "Mám poradou."

"Ano!" ozval se číši hlas.

"Tak tedy, soudruzi, celkem vzato zůstává všechno, jak to bylo v plánu. Komplexní úkol - vyzkoušení nové techniky a geologické bádání na Venuši. Protože je mezi námi nováček, který naprosto není zasvěcen, a také vzhledem k tomu, že opakování je matka učení... no, co bych vykládal, nebude škodit, když vás s obsahem této části rozkazu seznámím doslovně. Přečtu výňatek: "Paragraf osm. Cílem expedice je především provést všestranné zkoušky výkonnosti a technických vlastností nového druhu meziplanetárního dopravního prostředku - fotonové rakety Chius. Za druhé přistát na Venuši v prostoru naleziště radioaktivních rud Uranová Golkonda, kterou před dvěma lety objevila expedice Tachmasibova a Jermakovova..."

Bykov hlasitě vydechl. Dauge mu varovně položil ruku na koleno.

„... a provést geologický průzkum této oblasti. Paragraf devět. Úkolem geologické skupiny je vymezit hranice naleziště Uranová Golkonda, shromáždit vzorky a přibližně určit zásoby radioaktivních nerostů. Po návratu podá skupina výboru hlášení o hospodářském významu naleziště." To je všechno stejné jako v první variantě, nemám pravdu?" přerušil Krajuchin čtení. "A teď přijde bod, který v plánu nebyl. Dávejte pozor: "Paragraf deset. Expedice má za úkol vyhledat přistávací plochu ne dále než 50 kilometrů od hranic naleziště Uranová Golkonda, která by vyhovovala všem druhům meziplanetární dopravy, a vybavit tuto plochu automatickými majáky na VKV (konstruktéři Usmanov a Švarc), napájenými z místních zdrojů..."

Krajuchin odložil rozkaz a ohlédl se po přítomných. Několik okamžiků nikdo nepromluvil. Potom pronesl Jurkovskij se vznešeně staženým obočím:

"A kdo tohle bude dělat?"

"To je divná otázka, Vladimíre Sergejeviči," ušklíbl se Krajuchin.

"Jen klid, klid, přistávací plochu najdeme," rychle vpadl do rozmluvy Dauge. "Přinejhorším ji postavíme. Ale pokud jde o ty majáky... To je opravdu, jak se zdá, choulostivá věc a vyžaduje speciálních znalostí..."

"Tak tohle, drazí soudruzi, už není moje starost. To je starost náčelníka expedice." Krajuchin vytáhl ze stolu cigaretu a zapálil si. "Nemám pravdu, Anatoliji Borisoviči?"

Bykov se zvědavě ohlédl na Jermakova. Ten lhostejně přikývl.

"Myslím, že to dokážeme," řekl pomalu. "Nemýlím-li se, máme ještě nejméně šest neděl času. Za tu dobu se můžeme dokonale seznámit se zvláštnostmi konstrukce majáků a provést dvě tři zkušební montáže. Není to nijak zvlášť "choulostivé"..."

"Jenom nezapomeňte," přerušil ho Krajuchin, "že šest neděl vám na to nedám. Nedám vám ani celý měsíc."

"No co, když je to tak, budou nám stačit i tři týdny," Jermakov sklonil hlavu a začal si prohlížet své dlouhé jemné prsty.

"Dáte-li nám ovšem takovou možnost."

"Dost dobře jsem tomu nerozuměl," vskočil mu do řeči Jurkovskij, aniž čekal na Krajuchinovu odpověď, "co to znamená - napájenými z místních zdrojů? Tak je to v rozkaze, tuším."

"To znamená, Vladimíre Sergejeviči, že zdroje energie pro maják budete muset najít přímo tam, na místě," vysvětlil Krajuchin. "Naším technikům je ostatně celý problém jasný, ne?"

Krutikov rychle přikývl a Spicyn řekl s úsměvem:

"Což o to, jasný je... Má-li Golkonda opravdu aspoň poloviční bohatství látek, o jakém se mluví, nebo termoelektrické články... Jenže... Ale, co bych o tom! Rozkaz je rozkaz."

"Jedna věc je rozkázat a jiná věc je rozkaz splnit," skepticky zadrmočil Jurkovskij. "Rozhodně by neškodilo nejdřív se o tomhle bodě dohodnout s námi a pak ho teprve dávat do rozkazu."

"Proč už Krajuchin toho užvaněného šviháka nezakřikne?" rozčiloval se v duchu Bykov.

Krajuchinovy rovné, jako břitvou vyříznuté rty se roztáhly v úsměšku:

"Vy se domníváte, Vladimíre Sergejeviči, že je to nad síly expedice?"

"O to nejde..."

"Ovšem, že o to nejde!" řekl úsečně Krajuchin. "Ovšem, že o tohle ne! Jde jenom o to, že z osmi lodí vyslaných na Venuši za posledních dvacet let se jich šest roztránilo o skály. Jde jenom o to, že Chius není poslán na Venuši jenom... jenom kvůli tomu, abyste se vy mohli geologicky vyžít, Vladimíre Sergejeviči. Za vámi totiž půjdou jiní... desítky jiných, stovky jiných lidí. Nechávat dál Venuši... Golkonda bez orientačních bodů není možné. Není možné! U všech řasů! Buď tam budou spolehlivé automatické majáky, nebo budeme věčně věkův posílat lidi na skoro jistou smrt. Copak to opravdu nechápete, Vladimíre Sergejeviči?"

Zakuckal se, zahodil cigaretu a utřel si kapesníkem pleš. Jurkovskij zrudl do krve a díval se stranou. Všichni mlčeli.

Dauge strčil loktem do Bykova:

"Takhle musí našinec z výšin vědy sestupovat na zem."

"Počkej, Johanyči!" ohradil se šepem Bykov. "Neruš mě."

Bykovovi stále ještě nebyly jasné cíle a prostředky expedice. Zatím věděl alespoň to, že jedno přistání na Venuši se již podařilo. To bylo přistání expedice Tachmasibovy a Jermakovovy. Uranová Golkonda tedy nebyla jen pohádkou.

"...Doufám, že nebudeme muset měnit časový plán letu," informoval se Jermakov.

"Ne, časový plán se nemění. Michail Antonovič se připraví na start mezi patnáctým a osmáctým srpnem."

Navigátor Krutikov se usmál a přikývl.

"Mám ještě jeden dotaz," přihlásil se nečekaně Jurkovskij.

"Prosím, Vladimíre Sergejeviči."

"Není mi docela jasný úkol soudruha... e-ee... Bykova v naší expedici. Naprosto nepochybuji o jeho... e-ee...

výtečných vlastnostech jak fyzických, tak duchovních, ale chtěl bych ještě znát jeho odbornou kvalifikaci a jeho úkoly."

Bykov zatajil dech.

"Je vám známo," pronesl pomalu Krajuchin, "že expedice bude muset pracovat v pouštních podmínkách. A soudruh Bykov poušť velmi dobře zná."

"Hm... A já jsem myslel, že je odborníkem na přistávací plochy. Vždyť Dauge přece, nemýlím-li se, nezná poušť o nic hůř."

"Dauge zná poušť mnohem hůř!" rozněval se Grigorij Johanovič Dauge. "Nesrovnatelně hůř. Zmíněný Dauge se dostal do úzkých v docela obyčejných gobijských dunách, a kdyby nebylo Bykova... Ty neznáš Bykova, Volod'o, a neznáš poušť. Všechny pouště nejsou stejné jako na Velkém Syrtu."

Krajuchin klidně vyčkal, až Dauge domluví, a dodal:

"Kromě toho je Alexej Petrovič skvělý průvodce a inženýr chemik-radiolog a řidič."

Jurkovskij pokrčil rameny:

"Nesmíte si to vykládat špatně. Nemám nic proti inženýru Bykovovi. Ale musím přece znát povinnosti svého soudruha v expedici. Teď je znám: je to odborník na pouště." Bykov zaťal zuby a mlčel. Krajuchin však upřel na Jurkovského kulaté oči a zavrčel:

"Možná, že se mýlím, v tom případě mě, prosím, opravte, Vladimíre Sergejeviči, ale zdá se mi, že se vám před pěti lety na Marsu rozsypal pás na tančíku. Nebylo to tak? A vy jste ho s Chlebnikovem táhli pěšky patnáct kilometrů, protože jste si nevěděli rady s jeho opravou..."

Jurkovskij vyskočil a chtěl něco namítat, ale Krajuchin se nedal vyrušit:

"A konec konců, o to také nejde. Inženýr Bykov byl jmenován členem expedice mimo jiné taky pro ony, abych tak řekl, výtečné fyzické a duševní vlastnosti, o kterých, podle svých vlastních slov, nepochybujete. Je to člověk, na kterého se, Vladimíre Sergejeviči, můžete spolehnout v kritických okamžicích. A takové okamžiky tam budou, za to vám ručím!" „Kapituluj!" poplácal Krutikov Jurkovského po zádech. "Tím spíš, že to byl právě on, kdo zachránil tvého milovaného Dauga..."

"Dej nám pokoj!" zahučel Jurkovskij.

Bykov se nadýchl a přihladil si tuhé vlasy na temeni.

"A když jsme u těch povinností," vytahoval Krajuchin ze stolu čtvermo složenou listinu. "Všichni je už znáte... ale pro zopakování to přečtu ještě jednou. "Jermakov - náčelník expedice, velitel lodi, fyzik, biolog, lékař. Spicyn - pilot, radista, navigátor a palubní inženýr. Krutikov navigátor; kybernetik, pilot a palubní inženýr. Jurkovskij - geolog, radista, biolog. Dauge - geolog, biolog. Bykov - strojní inženýr, chemik, řidič terénního vozidla, radista.""

"A odborník na pouště," šeptl Dauge.

Bykov nervózně škubl ramenem.

"No, a teď už jen jedna věc..." Krajuchin vstal a opřel si dlaně o stůl. "Pár slov o "Tachmasibově záhadě".

"Pane na nebi!" zaúpěl Krutikov.

"Říkal jste něco?" obrátil se na něho Krajuchin.

"Nic, nic, Nikolaji Zacharoviči."

"Chtěl jste patrně poznamenat, že už máte po krk těch pověstí o Tachmasibově záhadě."

"No..." Krutikov se začal ošívát a sklouzl zrakem na Jermakova. "To naprosto ne, samozřejmě..."

"Ale něco v tom smyslu. Ale my stejně přejdeme k věci. Někoho na předsednictvu akademie tahle otázka velice zajímá a žádá nás, abychom do plánu expedice pojali také rozluštění této "záhady"."

"Pochopitelně..." ušklíbl se Krutikov.

"Odmítl jsem to s odkazem na naše přetížení. Ale protože budete stejně pracovat nedaleko Golkondy, prosím vás, abyste si všímali všech jevů, které čímkoliv připomínají skutečnosti, které jsme se dověděli po skončení expedice Tachmasiba a Jermakova. Platí?"

Nastalo mlčení. Jenom Jermakov tiše dodal:

"Názor, že zvláštní událost s Tachmasibem je jen mýtus, je bohužel velmi rozšířený. Ale jeho smrt přece není mýtus..."

"Jeho smrt mohla mít tisíc příčin," namítl Dauge.

"To není vyloučeno. Ale není vyloučeno ani to, že "rudý prstenec", ať již má význam jakýkoli, skutečně existuje a byl příčinou jeho smrti."

"Stručně řečeno, není to rozkaz, ale prosba," pokračoval Krajuchin, "i když se obávám, že Tachmasibova záhada se vám přihlásí sama, ať už na ni věříte, nebo nevěříte... A to je všechno, co jsem vám chtěl. A teď o běžných

záležitostech. Víte, že zítra je odlet. Sraz je ve dvanáct hodin tady. Pojedeme na Vnukovské letiště... Alexeji Petroviči!"
"Zde!" vztyčil se Bykov.
"Jen sed'te. Kde budete spát? V hotelu Praha?"
"U mne," předešel Bykova Dauge.
"Výborně! - No tak, soudruzi, nemáte-li už žádné dotazy, můžete se jít připravit. Vás bych prosil ještě tak na pět minut, Anatoliji Borisoviči."
Všichni vstali a loučili se. V přijímací kanceláři se Dauge do Bykova zavěsil:
"Jdi dolů do vestibulu, Alexeji, a počkej tam na mne, zajdu pro auto. Máme celý večer volno. Popovídáme si. Jistě máš horu otázek, ne?"
"Ty máš dar všetečnosti, Grigoriji Johanyči, všechna čest!" utrousil Bykov.

NA PRAHU VESMÍRU

Bykov si vzdychl, shodil přikrývku a posadil se na pohovce. Marně se snažil usnout. V Daugově pracovně bylo tma, na zemi se běhala jenom shozená prostěradla. Za širokými okny slabě růžověla záře nočních světel hlavního města. Bykov natáhl ruku po hodinkách na židli. Hodinky mu vyklouzly z prstů a spadly na zem. Bykov slezl z pohovky a dal se do hledání. Šmátral po koberečku a hladké podlaze, ale hodinky nikde. S klením vstal a začal urovnávat prostěradla. Od okamžiku, kdy mu Dauge popřál dobrou noc a odešel do ložnice, aby napsal ještě několik dopisů, to dělal už potřetí. Lehl si, ale usnout nemohl. Vrtěl se, funěl, snažil se lehnout si co nejpohodlněji, počítal do sta. Nic nepomáhalo.
"Příliš mnoho dojmů," pomyslel si a znovu si sedl. Příliš mnoho dojmů a myšlenek. Příliš mnoho mu Dauge vysvětlil, ale ještě více zůstalo neobjasněno. Teď by si tak s chutí zapálil cigaretu - ale ne, to nejde! Musí nechat kouření. Musí nechat kouření a na alkohol ani nepomyslet. Když tak jednou Johanyč docela lhostejně vyslechl Bykovovo sdělení, že "... kamaráde, tadyhle v tom kufru čeká na svou chvíli lahvička báchorečného arménského koňaku," zeptal se ho: "A to čeká patnáct let?" - "Dvacet!" prohlásil vítězoslavně Bykov; "No, tak ho vyhod'," navrhl mu roztomile Dauge.
"Vyhod' ho hned do odpadků anebo ho zítra někomu věnuj. A zapiš si za uši, že ti na lodi nikdo nedovolí kouřit. Podle předpisu. Na Zemi jenom přírodní víno v minimálních dávkách, a za cesty - ani kapku! To je předpis, soudruhu kosmonaute."
"Jako v klášteře," procítěně vzdychl Bykov a zavrtěl se pod přikrývkou. "Musím spát. Zkusím to ještě jednou." Zavřel oči a okamžitě se mu vybavil obrovský prázdný vestibul, kde po poradě čekal na Dauga. Bogdan Spicyn a Krutikov ho minuli a zastavili se vedle stánku s knihami. Pokud mohl pochytit, hovořili o nějaké nové knize. Přesněji řečeno, Spicyn neustále mlčel a jen blýskal svým zářícím úsměvem, a Krutikov něco drmolil vysokým tenorkem a co chvíli vrhal příjemné a povzbudivé pohledy na nováčka. Bykov vycítil, že to má být pozvání, aby se k nim připojil, ale v tom okamžiku se objevil Dauge s Jurkovským. Dauge šel rychle se zaťatými rty, tvář Jurkovského stáhla křeč. V ruce držel zmuchlané noviny.
"Zahynul Dangée," řekl Jurkovskij, když k nim došel. Bykov zahlédl, jak z tváře černovlasého Spicyna zmizel úsměv.
"Hrome," zaklel.
Krutikov se celý předchýlil a rty se mu zachvěly:
"Proboha... Paul?!"
"Nad Jupiterem!" vysvětloval Jurkovskij vztekle, "uvízl v exosféře, ztratil rychlost a nechtěl se vrátit..."
Podával jim noviny. Bykov uviděl černě orámovaný portrét hubeného mladíka se smutnými očima.
"Jupiter... Zase ten prokletý Jup!" zaťal pěsti Jurkovskij. "Je horší než Venuše, než všecko na světě... Tam bych tak... tam..." Prudce se otočil a kráčel ze široka po matně bílé pružné podlaze.
"Paul Dangée... Paul...", opakoval Krutikov a smutně pokyvoval.
"A já jsem mu ani nestačil odpovědět na dopis," s námahou pronesl Dauge.
Všichni zmlkli, jen v tlustých, chlupatých prstech Michaila Antonoviče Krutikova praskala silná vazba knihy...
Bykov otevřel oči a obrátil se na záda. Tato událost vrhla stín na celý večer. Nemohl si ani pořádně promluvit s Johanyčem. "Tihle kosmonauti jsou ale po čertech odvážní chlapíci," pomyslel si Bykov. "A jak jsou houževnatí. Opravdoví lidé! Kolik už jich zahynulo na Venuši!" Chtěli ji přemoci na těžkopádných impulsních raketách s malými zásobami pohonných hmot. Nikdo je tam nenutil, zdržovali je, zakazovali jim další lety... když už se jim jednou podařilo vrátit.
A teď půjde do útoku Chius.
Fotonová raketa Chius... Jako každý inženýr nukleární fyziky znal Bykov velmi dobře teorii fotonového pohonu raket a se zájmem sledoval každou novou zprávu, která se o tomto oboru objevila v tisku. Fotonový pohon raket přeměňuje palivo v kvanta elektromagnetických paprsků a tak dosahuje v raketovém motoru maximální rychlosti vytlačování, rovné rychlosti světla. Zdrojem energie fotonového pohonu mohou být buď termonukleární pochody (částečná přeměna paliva na záření), anebo anihilace antihmoty (tj. úplná přeměna paliva na záření). Přednosti fotonové rakety před raketou na kapalné palivo jsou nesporné a velké; především poměrně nízká váha paliva, za druhé velikost užitečného zatížení, za třetí proti raketám na kapalné palivo přímo fantastická manévrovací schopnost, za čtvrté... To všechno říká teorie. Ale Bykov také věděl, že doposud všechny pokusy využít myšlenky fotonového pohonu raket v praxi byly bezúspěšné. Jeden z hlavních problémů této myšlenky - odrážení záření - se stále nedařilo prakticky vyřešit. K vyvolání fotonového tahu je potřeba záření o intenzitě miliónu kilokalorií na jeden čtvereční centimetr odrážecí za vteřinu; ovšem žádný materiál nevydrží působení teplot několika set tisíc stupňů. Modely bez pilotů na prach shořely, aniž spotřebovaly byt' jen setinu paliva. A přes to všechno byla zkonstruována fotonová raketa Chius!
"Bylo vyrobeno ideální reflexní zrcadlo," řekl Dauge, "takzvaný absolutní odrážecí. Substance, která odráží všechny druhy paprsků o libovolné intenzitě a všechny druhy elementárních částic s energií do sta až sto padesáti miliónů

elektronvoltů. Snad jen s výjimkou neutrina. Je to záračná substance. Teoreticky ji zpracoval ústav v Novosibirsku. Tam ovšem nepočítali s fotonovou raketou. Zkoumali, jak je možno dokonale chránit před pronikáním záření z atomového reaktoru. Ale Krajuchin okamžitě pochopil, co to znamená." Dauge se usmál. "Krajuchin je úplný fanatik, pokud jde o fotonové rakety. To on vyslovil přílehlavý aforismus: Fotonová raketa rovná se dobytí Vesmíru. Krajuchin se hned zakousl do absolutního odrážecího k práci na něm zapřáhl dvě třetiny všech laboratoří výboru. A výsledkem je Chius!"

Vytvoření absolutního odrážecího bylo prvním úspěchem nové, téměř fantastické vědy - mesoatomové chemie, chemie umělých atomů, v nichž byly elektronové slupky nahrazeny mesoslupkami. To Bykova tak zaujalo, že na okamžik na všechno zapomněl - na nešťastného Paula Dangée, na Venuši, dokonce i na expedici. O absolutním odrážecí mu však Dauge bohužel nemohl mnoho říci. Zato mu však pověděl o Chiusu.

Chius je kombinovaný planetolet; pět obvyklých atomových impulsních raket nese parabolické zrcadlo z absolutního odrážecího. Do ohniska zrcadla se v pravidelných intervalech vstřikují dávky tritiové vodíkové plazmy. Účel atomových raket je dvojitý: především Chiusu umožňují startovat a přistávat na Zemi. Fotonový reaktor se k tomu nehodil, zamořil by atmosféru stejně silně jako výbuch několika desítek vodíkových pum. Za druhé jsou reaktory raket napájeny ze silných elektromagnetů, v jejichž poli probíhá brzdění plazmy a vzniká termonukleární syntéza.

Je to velmi jednoduché a vtipné. Pět raket a zrcadlo. Mimochodem, zrudlá pětinohá želva, kterou Bykov viděl v Krajuchinově pracovně, to byl zřejmě model Chiusu. Upřímně řečeno, nějakým zvláštním půvabem forem Chius nevyniká...

Inženýr znovu usedl, skrčil se a opřel se nahými zády o chladivou stěnu.

"Startujeme na fotonové raketě Chius-2. Chius-1 shořel před dvěma lety při zkouškách," řekl Dauge váhavě. "Nikdo neví proč. Neexistuje člověk, který by to vysvětlil. Jediný, kdo by o tom mohl něco říci, je Ašot Petrosjan a ten je v pánu. Rozpadl se na atomový prach společně s legovaným titanem, z něhož byl vyroben plášť prvního Chiusu. Lehká, čestná smrt..."

"Nikdo z nás se zřejmě smrti nebojí," pomyslel si Bykov. "Jenom si ji nepřejem. Či jsou to slova?" Vstal z pohovky. Už neusne, to je jasné. Absolutní odrážecí, Dangée, Chius, Petrosjan... "Vyzkoušíme poslední prostředek."

Vyšel na balkon a zcela mechanicky nahlížel v kapse kabátu balíček cigaret.

Nechce-li se člověku spát, musí jaksepatří promrznout. Bykov se opřel o zábradlí. Bylo ticho. Obrovské město spalo v přízračném pološeru červencové noci. Daleko za obzorem se vznášela růžová mihotavá záře a na severu se do šedivého nebe jako oslnivý bílý šíp zařezávala špička Paláce sovětů.

"Už budou jistě dvě," pomyslel si Bykov. Kde asi budou ty hodinky? Jaké je nádherné teplo. Měkký teplý větřík... A vida, chius - to je po sibiřsku zimní vítr, severák. Na projektu fotonové rakety pracovali sibiřští inženýři a ti navrhli toto slovo jako tajné označení projektu. Potom se tento název přenesl i na raketu."

Podivné, neobvyklé názvy. Chius - na počest krutých sibiřských mrazů, Uranová Golkonda - snad na památku dávného města, v němž kdysi král Šalamoun choval své drahokamy... A navíc - Tachmasibova záhada.

Tachmasib Mehti, význačný ázerbájdžánský geolog, byl prvním člověkem, který stanul na Golkondě. Jermakov, Tachmasib a ještě dva geologové na speciálně vybavené sportovní raketě úspěšně přistáli na Venuši. Byl to veliký úspěch a šťastná náhoda. Jsou o tom přesvědčeni všichni, i sám Jermakov.

Přistáli nějakých dvacet kilometrů od hranic Golkondy. Tachmasib nechal Jermakova u rakety a sám se svými geology se vydal na průzkum. Co se tam stalo, není známo. Tachmasib se vrátil k raketě za čtyři dny sám, polomrtvý žitní, strašně vyčerpaný, posetý skvrnami - nemoc ze záření! Přinesl vzorky uranových, rádiových a transuranových rud ("Nesmírně bohaté rudy, Alexeji, báječné rudy!") a v kontejneru růžově šedý radioaktivní prach. Už téměř ztrácel vědomí. Ukazoval Jermakovovi kontejner a něco překotně a vášnivě říkal ázerbájdžánsky. Jermakov tomu nerozuměl a proboha ho prosil, aby mluvil rusky, protože mu bylo jasné, že Tachmasib mluví o něčem velmi důležitém. Ale ten pronesl rusky jen tato slova: "Bojte se rudého prstence! Vyhýbejte se rudému prstenci!" Potom až do své smrti již nepronesl ani jediné slovo. Zemřel při startu a Jermakov strávil v raketě půldruhého měsíce s jeho mrtvolou.

"Rudý prsteneček", to je ona Tachmasibova záhada, záhada smrti tří geologů, záhada Golkondy. A třeba to ani žádná záhada není. Možná, že se Tachmasib vlivem záření prostě pomátl, jak se mnozí domnívali, nebo přišel o rozum, když viděl umírat své kamarády. Růžově šedý prášek v kontejneru byl složitou křemičito-organickou sloučeninou, kterou už mimochodem na Zemi dávno znali.

Proč se Tachmasib s tímhle kontejnerem táhl, je nepochopitelné... Nepochopitelné je i to, jaký vztah k tomu má "rudý prsteneček".

Dauge o tom vyprávěl drmolivě a mračil se, jako by ho pálila záha. Nevěřil v existenci Tachmasibovy záhady. Zato byl ochoten celé hodiny mluvit o pokladech Golkondy. Jen se tam dostat, dojít, doplazít se k ní...

Bykov si sedl na kraj zábradlí. Balíček cigaret ho tlačil, a tak si jej položil vedle sebe. Ve výši s lehkým hrčením přeletěl malý vrtulník. Bykov provázel pohledem jeho signální světla - červené a žluté. Vzpomněl si na rozhovor s Daugem. Tachmasib se soudruhy šel ke Golkondě pěšky. Ale naše expedice s sebou bere terénní vozidlo. Dauge říká, že je to skvělý stroj. U Johanyče je všecko skvělé: Chius je skvělý, vozidlo je skvělé, Jurkovskij je skvělý. Jen o veliteli se vyjádřil nějak zdrženlivě, Bykov se dozvídal, že Jermakov je Krajuchinův adoptivní syn. Je to jeden z nejlepších kosmonautů na světě, ale má také své mouchy. Ovšem jeho život vůbec nebyl lehký. Dauge se o něm vyjadřoval nějak dost nejistě:

"Já ho skoro neznám... Prý... prý to je velmi odvážný, zkušený a pevný muž. Prý se nikdy nesmře..."

Jermakovova žena byla prvním člověkem, který přistál na přirozené oběžnici Venuše. A tam došlo k nějakému neštěstí. Nikdo o tom nic pořádného neví - nějaké neshody mezi členy posádky. Od těch dob přestaly být ženy přijímány na daleké meziplanetární lety a Jermakov se cele věnoval zkoumání Venuše. Už čtyřikrát se pokoušel přistát na povrchu

této planety, ale pokaždé neúspěšně. Popáté letěl s Tachmasibem Mehtim. A teď na Chiusu poletí na Venuši po šesté. Bykov se prošel po balkónu s rukama za zády. Tady se mu vážně nepodaří ani promrznout. Je příliš teplo, dokonce dusno. Neměl by si přece jen zakouřit? Bykov pocítil, jak v něm vzrůstá přesvědčení, že nejlepším a nejradikálnějším prostředkem proti nespavosti je cigareta. Nahmatal krabičku.

Nejlepší způsob, jak překonat pokušení, je poddat se mu. Ušklíbl se. Nesmysl! Přísnost na sebe! Krabička letěla dolů z výšky desátého poschodí. Bykov se nahnul přes zábradlí a zahleděl se do černé propasti. Najednou tam zaplály oslepující paprsky reflektorů, nehluchně se přehnaly po asfaltu a zmizely.

"Zbytečně jsem tam nadělal," pomyslel si Bykov. "Ech, slabosti a hříchy! Musím spát..." Vstoupil do pokoje a po hmatu došel k pohovce. Pod nohou mu něco chruplo. "Nešťastné hodinky," pomyslel si a snažil se v temnotě alespoň něco rozeznat.

Zhluboka vzdychl a usedl na pórovitou žíněnku nepoddajné pohovky. "Ba ne, dneska neusneš, soudruhu inženýre, odborníku na pouště. A proč se na mne krasavec Jurkovskij dívá tak skrz prsty? Teď mi přilepí přezdívkou: odborník na pouště. A jak se Jurkovskij tvářil, když mluvil o Paulu Dangée! Inu, takový člověk netrpí nespavostí před odletem - Nebojíme se smrti, jen si ji nepřejem... Je to tak, inženýre? A pak za půl roku v téže dvoraně kdosi oznámí: "Soudruzi, víte co je nového? Chius je zničen. Zahynul Jermakov, Jurkovskij a ten... jak on se... ten odborník na pouště..." Plácáš nesmysly, Alexeji! To je z té nespavosti a z dlouhé chvíle. Už aby bylo ráno - a honem do letadla, na Sedmý polygon, na raketodrom za polárním kruhem, kde se expedice bude připravovat k odletu a čekat na Chius, který je nyní na zkušebním letu. Dnes se vstává v osm a já pořád nemohu usnout, čert aby to vzal... Dauge už spí, samozřejmě..." Tu si Bykov všiml, že dveře do ložnice jsou pootevřeny a šterbinou padá na zeď slabý paprsek světla. Vstal, přistoupil po špičkách ke dveřím a nahlédl do skuliny.

U stolu vedle rozhozené postele seděl Dauge a svíral si hlavu. Stůl byl téměř prázdný, na podlaze se válel obrovský batoh. Na batohu leželo jeho speciální geologické kladívko s blyštivou násadou. Bykov si od kašlal.

"Dále," řekl Dauge, aniž se otočil.

"Já...", protáhl Alexej Petrovič v nejvyšších rozpacích.

"Já, rozumíš, zapomněl jsem se tě zeptat..."

Dauge se otočil:

"Pojď dál, pojď dál... Sedni si. Tak na co ses zapomněl zeptat?"

"Já... totiž, chápeš... Proč máme stavět na Venuši rádiové majáky, když její atmosféra stejně rádiové signály nepropouští?"

Na Daugeově tváři ležel tmavý pruh od stínidla lampy. Bykov usedl do nízkého lehkého křesílka a vítězoslavně si přehodil nohu přes nohu. Nesmírně se mu ulevilo, že se ocitl v osvětleném pokoji a ve společnosti věrného přítele Johanyče.

"Ano," pronesl zamyšleně Dauge, "to je skutečně neobyčejně důležitá otázka. Už chápu, proč jsi ještě neusnul. Pořád si myslím - proč chodí v jednom kuse sem a tam? Trápí ho snad zuby? A zatím jsou to majáky..."

"No," prohlásil Bykov nejistě a dal nohu zpátky. Pocit úlevy někam zmizel.

"Dospěl jsi nepochybně k nějakému vlastnímu názoru na tuhle věc," pokračoval Dauge naprosto vážně. "Už jsi jistě něco vymyslel během... svého bdění. Něco obecně prospěšného, ne?"

"Víš, Johanyči," začal Bykov duchaplně, zatvářil se významně, ačkoli neměl ani nejmenší představu, čím větu skončí.

"Ano, chápu tě," přerušil ho Dauge a přikývl. "Máš skutečně absolutní pravdu, rozumíš. Skutečně tomu tak je.

Atmosféra Venuše opravdu nemůže propouštět rádiové paprsky, ale při určité přísně stanovené vlnové délce připouštíme možnost, že by tato rádiová blokáda byla prolomena. Tento vlnový rozsah se určuje z čistě teoretických a stejně tak odpozorovaných údajů o lokálních ionizačních polích... čeho, inženýre?"

"Venuše," dokončil Bykov ponuře.

"Správně - Venuše. Atmosféra planety někdy propouští vlny i jiných délek, ale to je náhodný jev, s tím počítat nemůžeme. Proto je naším úkolem určit rozsah propouštění a potom, až to bude zjištěno, instalovat majáky na povrchu... na povrchu čeho?"

"Venuše!" opakoval Bykov zlostně.

"Báječně!" vykřikl Dauge nadšeně. "Je vidět, že jsi neprobděl celou noc zbytečně. Ale všechny pokusy shodit na povrch rádiovou stanicí končily... čím, inženýre?"

"Dost," odsekl Bykov a zavrtěl se na křesle.

"Nu... zvláštní. Ty končily, příteli, neúspěchem. Nejčastěji se tyhle majáky, zkonstruované v podobě tančičku, rozbíjely o skály. Nebo byly poškozeny již při spouštění. Ale i kdyby se nerozbily, co bychom z nich měli? Ty by nám moc nepomohly. Zato nyní máme... co máme?"

"Trpělivost už nemáme," řekl Bykov zamračeně.

Dauge majestátně prohlásil:

"Máme Chius, máme majáky, našli jsme průchod, pásmo, jímž signály z oněch majáků pronikají přes atmosféru. Máme tedy všechno, kromě trpělivosti, ale to časem přijde. Dá se spát docela klidně."

Alexej Petrovič si smutně povzdychl a vstal. "Nemůžu spát."

Dauge přikývl:

"To se stává..."

Bykov přešel po místnosti a zastavil se před třemi stereoskopickými fotografiemi na zdi. Levá znázorňovala starou úzkou ulici jakéhosi pobaltského města, pravá meziplanetární loď, připomínající fantastický zvětšený náboj do pušky z dob Velké vlastenecké války, zapíchnutý špičkou do černého nebe. Na prostřední fotografii spatřil Bykov mladou smutnou ženu v modrých šatech upnutých až ke krku.

"Kdo to je, Johanyči? Žena?"

"Ano... Vlastně ne," odpověděl Dauge neochotně. "To je Máša Jurkovská, Volod'ova sestra. Rozešli jsme se..."

"Aha, promiň..."

Inženýr si skousl ret, vrátil se ke křeslíku a usedl. Dauge bezmyšlenkovitě listoval v knize ležící před ním na stole.

"Vlastně, odešla ona... Tak je to přesnější..."

Bykov mlčel a prohlížel si hubený osmahlý obličej svého přítele. Ve světle modré lampy vypadal docela černý.

"Já taky nemůžu spát, Alexeji," přiznal se Dauge smutně. "Je mi líto Paula. A nemám tentokrát velkou chuť letět. Mám moc rád Zemi. Moc! Ty si asi myslíš, že všichni kosmonauti jsou ortodoxní nebešťané. Ba ne. My všichni máme moc rádi Zem a stýská se nám po modrém nebi. Na to trpíme - na stesk po modrém nebi. Sedíš někde na Fobosu. Nebe je bezedné, černé. Hvězdy jako diamantové jehly, až tě v očích píchá. Souhvězdí vypadají divoká, neznámá. A všechno kolem tebe je umělé: vzduch je umělý, teplo umělé, dokonce i tvoje váha - i ta je umělá..."

Bykov poslouchal bez hnutí.

"Tohle ty neznáš. Ty nemůžeš spát jenom pro pocit, že stojíš na prahu - jednou nohou tady, druhou tam. A podívej Jurkovskij. Ten teď sedí a píše verše. O modrém nebi, o mlhách nad jezerem, o bílých oblacích nad okrajem lesa. Jsou to špatné verše, na Zemi najdeš v kterékoli redakci takových veršů metrky, a on o tom dobře ví. Ale přesto píše."

Dauge zaklapl knihu, zabořil se do křesla a zvrátil hlavu.

"A kulat'oučků Krutikov, náš navigátor, lítá teď samozřejmě po Moskvě v autě. S manželkou. Ona za volantem, on sedí a nespouští z ní oči. A je mu líto, že vedle něho nesedí děti. Má děti v Novosibirsku u babičky. Kluka a děvče, báječné děti..." Dauge se najednou rozesmál: "A kdo spí, to je Bogdan Spicyn, náš druhý pilot. Ten má domov v raketě."

Vždycky říká: "Já se cítím na Zemi jako ve vlaku; nejradši bych si lehl a usnul, abych byl co nejdřív na místě." Bogdan je pravý nebešťan. Jsou mezi námi také takoví, kteří jsou tím na celý život poznamenáni. Bogdan se narodil na Marsu, na vědecké stanici ve Velkém Syrtu. Žil tam do pěti let, pak se jeho matka rozstala a poslali je na Zem. Vypráví se, že prý jednou malého Bogdánka pustili, aby se proběhl po trávě. Chodí, chodí, pak si vlezl do kaluže a spustil na celé kolo: "Já chci domů! Na Mars!"

Bykov se pobaveně zasmál a cítil, jak se mu ulevuje a od srdce mizí tíživý neznámý pocit. Je to všechno velmi jednoduché, skutečně stojí na prahu - jednou nohou ještě tady, druhou už tam...

"A co dělá náš velitel?" zeptal se.

Dauge si mechanicky upravil oděv:

"Nevím... Toho si představit nedovedu. Nevím."

"Taky asi spí jako nebešťan Bogdan..."

Dauge zavrtěl hlavou:

"To bych neřekl... Nebe je teď čisté?"

"Ne, je zatažené..."

"V takovém případě už vůbec nevím," Dauge zavrtěl hlavou. "Dovedl bych si ještě představit, že Anatolij Jermakov teď někde stojí a dívá se na jasnou hvězdu nad obzorem. Na Venuši. A ruce má...", Dauge se odmlčel. "Ruce má zaťaté v pěst, prsty mu bělají..."

"Máš ty ale fantazii, Johanyči!"

"Ba ne, Alexeji, to není fantazie. Pro nás je Venuše nakonec epizodou. Už jsme byli na Měsíci, na Marsu taky, teď se letíme seznamovat s novou planetou. My všichni plníme své úkoly. Ale Jermakov... Jermakov má své účty, staré krvavé účty. Řeknu ti, proč letí on: ten se letí mstít a pokořovat - nelítostně a jednou provždy. Tak si to představuji já... Zasvětil Venuši život i smrt."

"Znáš ho tak dobře?" Dauge pokrčil rameny:

"V tom to není. Cítím to. A pak, Nisidzima, Japonec, byl jeho kamarád, Sokolovskij jeho nejlepší přítel, Ši Feň-ju jeho učitel, Jekatěrina Romanovna jeho žena... A všechny je pohltila Venuše. Krajuchin je jeho adoptivní otec. Jeho posledním letem byl let na Venuši. A po něm mu lékaři navždy zakázali létat..."

Dauge vyskočil a přecházel místností.

"Opanovat a pokořit," opakoval, "nelítostně a navždy! Pro Jermakova je Venuše sveřepým a zlým zosobněním všech živelných sil, nepřátelských člověku. Nemyslím, že by nám všem bylo někdy dopřáno prožít takový pocit. A možná, že je to tak lepší. Aby člověk takový pocit prožil, musí bojovat, jako bojoval Jermakov, trpět, jako trpěl on... Pokořit jednou provždy...", opakoval Dauge zamyšleně.

Alexej Petrovič škuhl rameny, jako by mu po zádech přeběhl mráz.

"Proto jsem mluvil o těch zaťatých pěstech," dodal Dauge, dívaje se na něho upřeně. "Ale protože je zataženo, nedovedu si vůbec představit, co by mohl dělat. Nejspíš asi opravdu spí."

Odmlčeli se. Bykov si pomyslel, že pod takovým náčelníkem asi ještě nikdy nesloužil.

"A jak vypadají tvé záležitosti?" zeptal se Dauge nečekaně.

"Jaké záležitosti?"

"S tou učitelkou z Aščábádu."

Bykov okamžitě nasadil nevrlý a znuděný výraz.

"Jakž takž," řekl sklesle. "Vídáme se..."

"Tak vida! Vidáte se. Nu a?"

"Nic."

"Vyjádřil ses?"

"Vyjádřil."

"Odmítl?"

"Ne. Řekla, že si to rozmyslí."

"Jak je to dávno?"

"Půl roku."

"Nu a?"

"Jaké nu a? Nic víc nebylo."

"Tak to jsi exportní pitomec, Alexeji, nezlob se. Prokrista!"

Bykov si povzdychl. Dauge se na něho díval s neskrývaným posměchem.

"Neuvěřitelné! Chlapovi je přes třicet, má rád krásnou ženu, stýká se s ní už sedm let..."

"Pět."

"Tak dobře, dejme tomu pět. Pátého roku se vyjádří. A teď dávejte pozor, ona trpělivě čekala pět let, tahle nešťastnice..."

"Nech toho, Grigoriji," zamračil se Bykov.

"Moment! Když ona ze skromnosti nebo tak trochu na oplátku řekne, že si to rozmyslí..."

"Dost!"

Dauge vzdychl a rozhodil rukama.

"Je to tvoje vina, Alexeji! Ty tvoje námluvy vypadají spíš jako výsměch. Co ona si o tobě může myslet! Bačkoro!"

Bykov zvadle mlčel. Pak řekl s nadějí v hlase:

"Až se vrátíme..."

Dauge se uchichtl:

"Dej pokoj, ty dobyvateli... pardon, odborníku na pouště! Až se vrátíme... Jdi spát, nemůžu se na tebe ani podívat."

Bykov vstal a vzal se stolu knížku.

"La description planetographique du Fobos par Paul Dangée,") přečetl na obálce. Na titulním listě bylo tlustou červenou tužkou rusky napsáno věnování: "Drahému Daugevi oddaný a vděčný Paul Dangée."

Na úsvitu se Bykov probudil. Dveře do ložnice byly pootevřeny. Dauge v trenýrkách, černý a rozčuchaný, stál u psacího stolu a díval se na podobiznu mladé smutné ženy - Máši Jurkovské. Pak sňal obrázek se stěny a strčil jej do batohu.

Bykov se opatrně převrátil na druhý bok a znovu usnul.

VŠEDNÍ DNY

Město nebylo velké. Několik stovek nových baráků, táhnoucích se ve čtyřech rovnoběžných ulicích podél údolí mezi dvěma hřebeny plochých holých pahorků. Červené ranní slunce matně ozařovalo mokré asfalt, povlovné střechy a veselé stromky v zahrádkách. Za pahorky se v narůžovělé mlze tyčily obrovské vzdušné stavby, známé z biografií a fotografií - zařízení pro start meziplanetárních lodí.

Alexej Bykov, zahalen do bílého pláště, stál u obrovského okna, zabírajícího polovinu stěny, a v očekávání, kdy ho zavolají k lékaři, vyhlížel na ulici. Posádka Chiusu přijela do tohoto městečka včera večer. V letadle Bykov spal, ale zřejmě mu to nestačilo a tak dřímал i v automobilu cestou z letiště. Ze včerejších dojmů z města si pamatoval jen ulici, zalitou paprsky růžového večerního slunce, světlou mnohaposchodňovou budovu hotelu a slova pokojské: "Tady je váš pokoj, soudruhu, zařídíte se tu..." V sedm hodin ho vzbudil Dauge a oznámil mu, že se všichni musí dostavit na zdravotní prohlídku a že od dlouhého spaní bývají proleženiny.

Budova zdravotního střediska sousedila s hotelem. Tady kosmonautům nařídili svléknout se do naha, přehodit si přes sebe pláště a čekat.

Venku na ulici bylo prázdné. Před protějším domem stál nízký automobil se stříbrným jelenem na kapotě. Přešli dva muži v lehkých kombinézách s obrovskými deskami na výkresy v rukou. Těžce se přešinul obrovský krytý elektrický plošinový vůz s pásy na zadních kolech. Do zahrádky vběhl asi dvanáctiletý chlapec, rozhlédl se po nebi, zahvízdal na prsty, pak přeskočil plot a rozběhl se po ulici stylem přesně okopírovaným od slavných běžců.

Bykov odstoupil od okna. Jermakov a Jurkovskij už v místnosti nebyli, ty už zavolali do ordinace. Ostatní se pomalu svlékali a věšeli si šaty do elegantních skříněk s poloprůhlednými dvířky. Alexej Petrovič se se zálibou zahleděl na Spicyna. Pilot měl silné šlachovité tělo jako profesionální gymnasta. Na rozložitých ramenech pod slabou nazlátlou kůží se převalovaly uzlovité svaly. Dauge už si přehodil plášť, s potutelným úsměvem zavazoval na uzel rukávy hedvábné košile Jurkovského a mumlal: "Tak, a teď takhle..." Když dokončil tuto bohubilou práci, vesele se uchichtl a přistoupil k Bykovovi:

"Líbí se ti město, Alexeji?"

"Pěkné město," odpověděl Bykov zdrženlivě. "Jak daleko je na raketodrom?"

"Ten je blízko, tamhle za kopečky. Vidiš startovací rampy? Právě tam je slavný Sedmý polygon, první a na světě zatím jediný speciální raketodrom pro zkoušky, startování a přistávání fotonových raket. Tady startovala první fotonová raketa bez pilota "Drak Gorynyč". Přistál tu Chius-1 i Chius-2. A pravděpodobně tu přistanou Chius-3, Chius-4 i Chius-5..."

"Přistanou nebo budou startovat?"

"Startovat taky. Ale napřed přistanou. Nejsou přece vyráběny na Zemi."

"Aha..." Bykov si vzpomněl na mimozemský montážní závod na družici "Wej-ta-ti jou-ji".

Tam, ve výši pět tisíc kilometrů nad Zemí za stavu bez tíže a v téměř ideálním vakuu, se odlévaly obrovité supertěžké rakety. Dvě stě padesát lidí - vědců, inženýrů, techniků a dělníků - řídilo sluneční pece, odstředivé stroje, složité slévací automaty a měnilo několika tu nové titanové a wolframové ingoty v meziplanetární lodi. Chiusy se podle všeho rodily

také tam...

"Krutikov a Spicyn, prosím!" ozval se jim za zády Jermakovův hlas.

Přátelé se otočili. Krutikov odložil noviny a vydal se za Spicynem k lékaři. Pečlivě za sebou zavřel.

"Sedmý polygon je ideální místo," vykládal nadšeně Dauge. Mluvil k Bykovovi, ale pokukoval přitom po Jurkovském, který už otevřel svou skříňku. "Kolem dokola stovky kilometrů tundry, nikde jediná osada, jediný človíček. A na severu oceán..."

Jurkovskij vytáhl košili.

"Nejkratším směrem je to k pobřeží přibližně dvě stě kilometrů..." Vtom Dauge vyprskl, ale okamžitě se ovládl a pokračoval oficiálním tónem: "A mezi městem a oceánem se v tundrách rozkládá pět miliónů hektarů našeho polygonu!"

Jurkovskij prostrčil hlavu výstřihem a nyní stál celý napjatý, rukávy mu visely dolů, vypadal jako strašák do zeli. Jermakov byl už oblečen, pečlivě si zapnul na plášti všechny knoflíky a vstoupil do ordinace.

"Na jih odtud vede železniční odbočka a silnice," pokračoval hlasitě Dauge. "Asi tak čtyři sta kilometrů odtud, u geofyzikální stanice..."

"Moc by mě zajímalo," zeptal se Jurkovskij přemýšlivě, "který kretén tohle udělal?"

"... hm... tak u té stanice teda uhýbá a spojuje se se severní sibiřskou magistrálou u Jakutska... Hm... Tak jsi v pořádku, Volod'o?"

"Děkuji za optání," řekl Jurkovskij a přistoupil k nim. Košili zase sundal, díval se úkradkem na Dauga a svaly mu výmluvně hrály. "Jsem v naprostém pořádku. A vynasnažím se podle svých nejlepších sil, drahý příteli, aby něco podobného nemohl o vás prohlásit ani ten nejprimitivnější zvěrolékař."

"Volod'o!" vykřikl Dauge. "To je omyl. To jsem nebyl já."

"Tak kdo?"

"To byl on!" Dauge poplácal Bykova po zarostlých prsou. "To ti je, Volod'o, ohromný šprýmař!"

Jurkovskij krátce pohlédl na Alexeje a odvrátil se. Bykov už užíval otvíral ústa, aby se přidal ke hře, ale jenom zakašlal a mlčel. Jurkovskij ho do hry nepřijímá - to je vidět. Pochopil to i Dauge a bylo mu také trochu trapně.

V tom okamžiku se otevřely dveře a Jermakov zavolal:

"Jste na řadě, soudruzi."

Bykov měl radost, že to tak dopadlo, a rychle vstoupil do ordinace.

Nejprve je prohlédl lékař s vlasy černými jako havran a s fantastickým nosem. Dauga propustil bez jediného slova, ale při prohlídce Bykova zabodl prst do dlouhé jizvy na jeho prsou a zeptal se:

"Co je tohle?"

"Havárie," odpověděl lakonicky Bykov.

"Stará?" stejně lakonicky se informoval lékař a zvedl nos.

"Šest let."

"Následky?"

"Žádné," odsekl inženýr a demonstrativně si prohlížel kořen lékařova nosu.

Dauge se potichoučku uchichtl.

Lékař něco zapsal do tlusté knihy s nápisem "Lékařský deník č. 4024, Bykov Alexej Petrovič", a vedl je do sousední místnosti. Tam stála velká, matně bílá skříň. Lékař namířil nos na Dauga a požádal ho, aby do skříně vstoupil. Dveře se nehlučně zavřely, lékař stiskl několik páček na desce po pravé straně skříně a v tom okamžiku bylo slyšet tiché bzučení. Na desce se mrkavě rozhořely různobarevné lampičky, rozkmitaly se šipky přístrojů. Trvalo to přibližně půl druhé minuty, potom přístroj hlasitě cvakl a vyhodil odkudsi bílou kartičku, popsanou rovnými řádky písmen a číslic.

Lampičky zhasly a lékař otevřel dveře. Dauge vycouval a třel si rameno.

Lékař se otočil na Bykova a vesele mu pokývl nosem:

"Prosím!"

Alexej si odkašlal a zmizel ve skříní. Byla tam tma. Kolem ramen a pasu ho stiskly chladné kovové obruče, přitiskly ho k něčemu teplému a měkkému, nadzdvihly ho a zase pustily. Vzplálo červené světlo, po něm světlo nazelenalé, potom ho něco bodlo do předloktí a tlak povolil. Dveře se otevřely.

Lékař si něco směšně brumlal pod nos a pozorně si prohlížel kartičky, které "skříň" vyplivla. Byly to "vzorce" zdraví, přesná zpráva o stavu organismu a zároveň individuální sestava povinných gymnastických cvičení a předpis životosprávy na dobu příprav ke startu. Lékař si ještě něco poznamenal v lékařských denících, podal kartičky Jermakovovi a sdělil mu, že podobné prohlídky se budou konat každý týden.

Jermakov mu poděkoval a odešel.

"Co to bylo za bednu?" vyptával se Alexej Petrovič Dauga při oblékání. "Inkubátor pro dospělé? Nebo nějaká elektronická varianta Pandořiny skřínky?"

"Kyberdokter, elektronický přístroj pro stanovení diagnózy. Všecko by bylo dobré, jenže dává injekce. Nenávídím injekce!"

Nastoupili do výtahu a vyjeli do jídelny ve čtvrtém patře. Byl to obrovský prázdný sál, zalitý růžovým světlem severského slunce. Téměř všechny stolky byly volné. Buď již bylo po snídani, nebo se ještě snídane nezačala podávat.

"Tamhle jsou naši," ukázal Dauge.

Osádce Chiusu byly přiděleny dva stolky přímo u okna. Seděli u nich již oba piloti a Jermakov. Bykov si všiml, že tloušťka Krutikov vypadá nešťastně. "Chlouba sovětské astronautiky" seděla nahrbeně nad sklenicí mléka, lámala si suchý chléb a s nevyslovitelně tesklivým pohledem sledovala Spicynův talíř. Černovlasý Bogdan trhal rozpálenou porci šťavnatého bifteku.

Je to podivné, ale snídani už dostávali podle nového osobního jídelníčku. Bykov poněkud nechápavě spořádal celou mísu voňavého lupení, vyprázdnil talíř ovesné kaše, rozžvýkal dva kousky výborné šunky a pustil se do jablečné šťávy. Dauge dostal maso.

Johanyč vzal do rukou vidličku a nůž a informoval se: "Copak ti řekl doktor, Michail Antonyč?"

Krutikov zrudl a zabořil nos do sklenice.

"Já to vím," prohlásil Jurkovskij, který právě přišel. "Pravděpodobně dlouho a něžně držel Míšu za faldík na břiše a snažil se mu populárně vysvětlit, že přežívání nikdy nepatřilo ke ctnostem kosmonautů."

Krutikov mlčky dopil mléko a natáhl ruku k míse s jemnými zákusky, ale Jermakov tiše utrousil "hm" a navigátor zase rychle ruku stáhl zpátky.

Po snídani Krajuchin oznámil, že přijel Usmanov, jeden z konstruktérů nového majáku. Usmanovovi bylo uloženo, aby naučil osádku montovat a zacházet s tímto "pozoruhodným úspěchem techniky".

"Máte na to čtrnáct dní," prohlásil Krajuchin. "Potom se bude každý věnovat práci ve svém oboru."

První lekce probíhala v tělocvičně hotelu. Dělníci v modrých kombinézách nehlučně vnesli silný šestihranný trám a několik předmětů, jejichž forma a materiál by jen stěží mohly vyvolat u nezasvěceného člověka asociace s něčím obecně známým. Dokonce i v očích Bogdana Spicyna a Krutikova se objevila zvědavost a nechápavost; jenom Jermakov si prohlížel neznámé přístroje s obvyklým chladným a lhostejným výrazem.

Vstoupil Usmanov, vysoký muž s širokými lícními kostmi, oblečený do kombinézy, představil se a okamžitě se dal do práce. Zamračené tváře kosmonautů se postupně vyjasňovaly. Otázka stíhala otázku, rozproudila se živá diskuse. Brzy se jí zúčastnil i Bykov, který jako každý inženýr znal v hrubých rysech princip radiolokace a radionavigace.

Hovořilo se o přístroji určeném k vysílání usměrněných a velmi silných ultrakrátkovlnných impulsů stanovené vlnové délky, které jsou schopny prorazit husté prachové mraky a oblasti atmosféry s vysokým stupněm ionizace. Délka impulsů není vyšší než deset mikrosekund. Za vteřinu může být vysláno až sto impulsů. Zvláštní zařízení nutí tento impulsní paprsek opisovat spirálu, při níž za několik vteřin oběhne celou horní polovinu nebeské sféry od horizontu k zenitu a znovu k horizontu.

Takový přístroj zajistí kosmickým lodím orientaci nad neznámou planetou, jejíž povrch je nedostupný vizuálnímu pozorování a nad níž obvyklé prostředky radiolokace pro elektrické poruchy a vysokou ionizaci selhávají. Je plánováno tyto majáky instalovat na vrcholech skal nedaleko od vhodných přistávacích ploch a ostatních objektů; které by měly být označeny orientačními body. V daném případě, v souvislosti s hlavním úkolem expedice, bude třeba je instalovat poblíž první přistávací plochy na Venuši, na hranicích Uranové Golkondy.

"A napájení?" zeptal se Jurkovskij. Usmanov vytáhl z náprsní tašky svitek listin.

"Seleno-ceriové rádiové baterie," odpověděl. "Dvě stě buněk na jednom čtverečním centimetru. Mohli bychom vás vybavit ještě neutronovými akumulátory, ale já si myslím, že je to zbytečné. Jsou příliš těžké. Polovodičová radiobaterie je k přenášení mnohem vhodnější. Na Chiusu bude naloženo pět set čtverečních metrů tohoto materiálu a vy jej prostě rozložíte a upevníte vedle majáků... Jestliže půda na okraji Golkondy poskytne na každý čtvereční centimetr padesát až šedesát rentgenů za hodinu - a podle předběžných výpočtů bude produkovat mnohem více - výkon baterií dosáhne dvou až tří tisíc kilowattů. To je pro majáky víc než dost."

Bykov nedůvěřivě ohmatl pevnou elastickou blánu, v jejíž částečně průsvitné tkáni se dala pozorovat kalná zrnka. Zásady montáže a instalace majáku nebyly tak složité.

"Základní zařízení přístroje není třeba rozebírat," pokračoval Usmanov. "Je to dokonce nežádoucí, Anatoliji Borisoviči. (Jermakov přikývl.) Jak vidíte, jsou opatřeny pečeti závodu. Za jejich práci odpovídá naše laboratoř. A to ostatní je jednoduché. Pojdte blíž, soudruzi, pomůžete mi... Správně, děkuji."

Všechny součástky se navlékaly na šestihranný trám jako kroužky v dětské stavebnici a spojovaly se mezi sebou několika málo západkami a zástrčkami, pohybujícími se v drážkách. Bykov si všiml, že na celém zařízení nebyl ani jeden šroub - přinejmenším zvenčí.

"Do tohoto lůžka se teď zapojuje kabel od rádiové baterie. Takto může maják pracovat bez dohledu třeba desítky let."

"Pěkný maják, jednoduchý," řekl Krutikov a hladil vypouklou mřížkovanou kupoli majáku, která vypadala jako obrovské oko ováda. "Kolik váží?"

"Celkem sto osmdesát kilo."

"To jde," souhlasil Jurkovskij. "Stručně řečeno, nejsložitější je maják instalovat."

Instalace majáku mohla probíhat třemi způsoby. Na tvrdém skalnatém povrchu bylo možno použít obrovské přísavky ve spodní části tyče. Na méně pevném podkladě se měla vykopat jáma, do níž by se tyč zasadila. Jáma pak měla být zalita tekutou umělou hmotou. A nakonec, v případě, kdyby byla půda sypká, měl v ní být pomocí proudu o vysokém napětí natažen monolitní podstavec o šesti nohách, sahající do hloubi deseti metrů. Tyč pak měla být upevněna v něm. Zkušební montáže a instalace majáků se prováděly téhož dne za městem. Bykov nadšeně pozoroval, jak vibrátor, řízený obratnými rukama Jurkovského, rychle vyvrtal v žulovém balvanu porostlém lišejníkem úzkou hlubokou díru.

Usmanov prohlásil, že je díra báječná - rovná a má ideální sklon. Zasadili do ní tyč, zalili odporně páchnoucí tekutinou z ocelové láhve opatřené tlakoměrem. Tekutina okamžitě ztvrdla.

"Prosím!" vybídl Usmanov.

Bykov se Spicynem si vyměnili pohledy a popadli tyč. Připojil se k nim Dauge, pak ještě Krutikov, ale vytrhnout ani ohnout tyč se jim nepodařilo.

"Tak vidíte!" řekl Usmanov hrdě. "A teď se dáme do montáže."

Slunce již zase viselo nad vrcholy startovacích ramp raketodromu, když se osádka Chiusu vrátila do hotelu.

"V nejbližších dnech," ohlásil Jermakov, "se každý člen osádky musí naučit ovládat vibrátor stejně dovedně, jako to umí naši geologové, a skládat i rozebírat maják se zavázanýma očima. To bude náplň naší práce."

Po obědě se Bykov uchýlil do svého pokoje a začal psát dopis do Aščábádu. Popsal drobným písmem sedm stran, přečetl je, beznadějně si povzdychl a svalil se na pohovku.

Dopis mu vyšel až nevhodně sentimentální. A chce se mu strašlivě kouřit. Převrátil se na břicho a strčil si do úst tužku. Za prvé by si mohl lehnout a spát až do rána. Za druhé by mohl vlézt do vany... Ksakru, takové kyselé myšlenky - lehnout, spát, vlézt... Odhodlaně vyskočil a rozběhl se do knihovny.

V hotelu Sedmého polygonu začínal večerní život. Bouchaly dveře. Dlouhými chodbami pospíchali pečlivě nastrojení lidé. Zdola zaznívaly zvuky virtuózní hudby. U všech čtyř výtahů se kupili hosté a Bykov se rozhodl, že do knihovny dojde po schodech. Dolů proti němu se řítily proud rozveselených mladých lidí. Zřejmě šli všichni do klubu.

Ve ztlahlé čítárně si Alexej Petrovič vypůjčil tři knížky o Venuši, jednu o teorii fotonového pohonu a prolistoval poslední číslo "Kosmonauta". Objevil tam článek M. A. Krutikova o automatickém řízení planetoletu, pokusil se jej přečíst a ve velkých rozpacích si uvědomil, že tomu nerozumí - bylo tam příliš mnoho matematiky.

"Samé funkce...", brumlal si ve snaze pochopit alespoň závěry. "Ty jeden tloušťku!"

"Co kdybych zašel k Daugovi?" pomyslel si najednou. "A vůbec, co asi teď dělá osádka Chiusu? Taky čtou knížky o Venuši? Asi sotva..."

Dauge knížky skutečně nečetl. Holil se. Bylo až s podivem, jak nepřírozeně se mu podařilo zkrvit bradu. Pokoj byl plný bzukotu elektrického holicího strojeku. Když spatřil Bykova, něco nesrozumitelného zamumlal.

Alexej se svalil do křesla a začal si prohlížet Daugova záda, modré stěny z umělé hmoty, velkou plochou televizní obrazovku a vysoký matový strop.

Dauge se doholil a zeptal se:

"Proč jsi přišel?"

"Proč? Překážím?"

"To ne, ne že bys překážel... mám si teď promluvit s Jurkovským. Docela pracovní rozhovor."

Zašel do koupelny. Zabublala tam voda a bylo slyšet, jak majitel pokoje blaženě pobrukuje a frká. Pak se znovu objevil, osušuje se v chůzi třecím ručníkem.

"Nezlob se, Alexeji, ale..."

"To nic, to nic, já zase půjdu..." Bykov vstal. "Zaskočil jsem jen tak, z nudy."

"Mám pracovní rozhovor," opakoval Dauge. "A jestli se nudiš, najdi si piloty. Myslím, že jsou v tělocvičně. Bogdan dělá s navigátorem odtučňovací kůru. Jdi se na to podívat - je to náramná legrace."

"Aha... Tak se tu mějte!" Bykov zamířil k východu, ale zastavil se. "Poslyš, řekni mi, proč se na mne ten Jurkovskij dívá jako vrah?"

Dauge zafuněl a řekl neochotně:

"Toho si nevšímej, Alexeji. Za prvé je to vůbec zvláštní člověk. Za druhé se tak vždycky chová k nováčkům, kteří ještě neměli tu čest létat dokolečka v centrifugách a vysedávat deset dní v masce v dusíkové atmosféře, jak se to dělá v Ústavu a za třetí... Abys věděl, na tvé místo byl navržen jeden pilot, Volod'kův blízký přítel. Potom Krajuchin rozhodl, že budeš přijat ty. Už chápeš? Zkrátka, tohle všechno přejde a na Zem se vrátíte jako nejlepší přátelé."

"Pochybuj," zamumlal Bykov, zlostně otevřel dveře a odešel.

Druhého dne začala práce, těžká práce, od níž ramena trnou bolestí a nezažene ji hned tak ani horká sprcha, ani odpolední odpočinek. Celá osádka se po dva týdny cvičila v instalaci rádiových majáků.

Montovat maják se naučili velmi brzy, protože každý z nich měl za sebou bohaté inženýrské zkušenosti. Zato vibrátor se projevil jako značně jankovitý nástroj, a tak kamenné balvany v okolí města byly zakrátko ozdobeny množstvím křivých, příšerně rozšklebených děr, dokud Jermakov neprohlásil, že už je více méně spokojen šikovností novopečených vrtačů. Stejně potíže měli členové posádky i s vakuovými přísavkami.

"Tohle nechápu," řekl jednou Bykov rozzlobeně Daugovi. "Proč tady vůbec ztrácíme čas a babráme se s vrtáním? Ty přece vrtat umíš a Jurkovskij taky... To ještě nestačí?"

Dauge se na něho přísně podíval.

"Předpokládejme, že já a Volod'ka se až do Golkondy nedostanem," odpověděl stručně.

Krajuchina bylo v těchto dnech vidět pouze u snídaně. Celé dny se věnoval materiálnímu vybavování expedice, celé dny a celé noci býval ve skladech, podnicích a zásobovacích organizacích raketodromu. Jak vidět, nebylo všechno v pořádku. Proslýchalo se, že kohosi propustil, komusi nařídil, aby mu nechodil na oči, dokud nebudou nedostatky odstraněny. Mluvílo se o jeho projevu na poradě městského stranického aktivu a o přísné důtce, kterou udělil náčelníku polygonu.

Bykov nenápadně pozoroval Jermakova. Náčelník expedice a velitel lodi byl mlčenlivý, zdrženlivý a skutečně nikdy se nesmál. Zato se usmíval a jeho úsměv byl podivný - smály se jenom rty. Přitom bývaly jeho oči ještě studenější než obvykle. Bykov se velmi brzy přesvědčil, že Jermakovův úsměv nevěstí tomu, komu je adresován, nic dobrého.

Jednou při obědě Dauge vstal od stolu a nechal na talíři velký kus telecího, které mu přinesli jako hlavní jídlo podle osobního jídelníčku.

"Okamžik," zastavil ho Jermakov vlídně. "Prosím vás, dojezte to jídlo, Grigoriji Johanoviči."

"Už nemůžu, Anatoliji Borisoviči," řekl Dauge.

"Nicméně vás snažně prosím," řekl Jermakov ještě vlídněji.

Dauge si beze slova přešel hřbetem dlaně po krku.

A tu se Jermakov usmál svým podivným úsměvem.

"Nechtěl bych se vás dotknout, Grigoriji Johanoviči," řekl docela tiše, "ale mám vážné důvody k obavě, že váš vztah k režimu přípravy donutí expedici, aby se nakonec omezila pouze na jednoho geologa. Nemůžeme si dovolit dát Venuši proti sobě ani jednu sebemenší výhodu. Dokonce ani ten kousek telecího, co jste nedojedl..."

Dauge s hořícíma ušima usedl zase ke stolu a zuřivě zabodl vidličku do nešťastného telecího. Nikdo nepromluvil ani slovo a nikdo se na něho ani nepodíval. Oběd skončil za hrobového ticha a Jermakov nespustil z Dauga oči, dokud provinilec nevytřel kůrkou poslední zbytky šťávy.

Bykov si k svému údivu všiml, že Jermakovova přísnost při tomto incidentu nevyvolala u jeho soudruhů ani nejmenší známku rozhořčení. Naopak, Jurkovskij ještě téhož večera dlouho a důrazně Daugovi domlouval a ten si jen povzdychl a udělal provinilé gesto.

Koncem druhého týdne se Usmanov s posádkou rozloučil a odlétl. Nazítří po snídani Krajuchin oznámil:

"Ode dneška si každý pojede, abych tak řekl, po svém. Vy, soudruhu Jermakove, budete pracovat se Spicynem a Krutikovem, jak jsme se dohodli. Můžete odejít hned, propustky máte připravené... Vás, Jurkovskij a Dauge, prosím, abyste tu na mne počkali. Já teď odvezu našeho poustevníka a vrátím se... Jedeme, soudruhu Bykove."

Před vchodem stálo obrovské kolohousenkové auto. "Prosím," vybídl Krajuchin.

Usedli společně dozadu. Když byli za městem, naklonil se Krajuchin k Bykovovi a zeptal se:

"Mluvil jste s Daugem?"

"O čem?"

"O všem."

"Ano... mluvil."

"No a?"

Bykov pokrčil rameny. Krajuchinův tón se mu nezdál zrovna na místě. Náčelník přece nemá právo bez zvláštních důvodů strkat nos do duše svého podřízeného. Solidní lidé mívají ve zvyku nechodit na trh se svými city. Ostatně Krajuchin jako by si byl ani nevšiml, že nedostal odpověď.

"Teď se seznámíme s vaším hospodářstvím, inženýre," řekl po krátké odmlce.

Za několik minut se auto zastavilo před dlouhou budovou bez oken, s vraty po celé šířce jedné stěny. Přistoupil nevlídný strážný a zkontroloval jejich doklady.

"Zavolejte mechanika!" nařídil Krajuchin.

Vystoupili z vozu. Kolem dokola se rozprostírala mírně zvlněná pláň, porostlá řídkou tvrdou trávou. Po nebi se šinuly šedé cáry mraků, drobně mrholilo. Pod nohama jim čvachtala voda.

"Tundra," povzdychl si šofér.

Vrata široká jako brána se otevřela. Ke Krajuchinovi přistoupil usměvavý muž v kombinéze a podával mu umouněnou ruku.

"Tak jsem ho přivezl," zabrumlal Krajuchin.

Muž v kombinéze pohlédl na Bykova:

"Koukám, koukám! No tak jdem."

V budově byla tma. Krajuchin o něco zakopl a zaklel. Mechanik provinile zachrchlal.

"Zatím jsme nestačili zavést světlo, soudruhu Krajuchine. Ale zítra bude všechno v pořádku."

"Zítra? A dneska co? Dneska se tu bude inženýr šťourat potmě, myslíte?"

Bykov se poznenáhlu v šeru rozkoukal a spatřil před sebou široký pruh matně světélkující šedé masy. Rozeznal žebrované pásy, otevřený příklop, kulaté slepé oči reflektorů.

"Co to je?" zajímal se.

"To je Klouček," vysvětlil Krajuchin. "Naše terénní vozidlo. Poněkud se liší od obvyklých strojů tohoto typu, ale vyznáte se v něm brzy. Pusťte se do práce hned..."

A vy?" Obrátil se na mechanika. "Aby tady za půl hodiny svítlo světlo!"

"Provedu!" odpověděl mechanik rázně a odběhl.

"Vemte si s sebou popis a dokumentaci!" zavolal za ním Krajuchin. "A to je všechno. Zůstaňte tady a pracujte. Na oběd pro vás přijedou."

Když se za dvacet minut u stropu rozzářila lampa, vyjekl Bykov nadšením. Spatřil před sebou nejdokonalejší stroj ze všech, které se kdy pohybovaly na pásech. Byl obrovský, o nic menší než gigantický ponorný tank, který viděl Bykov před několika lety na Všesvazové průmyslové výstavě. Ale zároveň vzbuzoval dojem neobyčejné lehkosti, ladnosti a dokonce i jakési elegance. Měl dlouhý, okrouhlý, vertikálně mírně zploštěný trup, lehce zvednutý úzký zadek, sotva znatelné vypukliny otvorů a periskopů, podlahu vysoko nad zemí... A nikde nebylo vidět jediný svar! Nadání konstruktérů spojilo v Kloučkovi obrovskou sílu těžkého dopravního vozidla s ušlechtilými liniemi superrychlých atomových vozů.

"Tomu už se dá říct vozidlo!" brumlal si Bykov, obcházel Kloučka ze všech stran a každou chvíli přisedal na bobek. "A co je tohle? Stabilizátor rovnováhy... Skvělé! A opěrné páky jsou zasunovací? Výborně vymyšleno!"

U zadě se chvíli zdržel a položil dlaň na hladký bok. Ucítil teplo.

"Je nabitý," usmál se dobrácky mechanik, který pozoroval Bykova od prahu garáže. "Můžete třeba hned nastoupit a jet."

Bykov se zamračil.

"Je ještě trochu brzy... na ježdění. Přinesl jste mi dokumentaci?"

"Přinesl. Prosím, tady je."

"Děkuju."

Bykov nečekaně lehce vklouzl do otevřeného průlezu. Poklop se nad ním zavřel.

"Haló, soudruhu!" křikl mechanik. "Budete mě na něco potřebovat?"

Zaklepal na poklop. Nikdo se neozval. Mechanik pokrčil rameny a odešel.

Jak se psalo v dokumentaci, byl Klouček dopravním tančíkem s vysokou způsobilostí k jízdě terénem, byl určen k dopravě po pevné, bahnité i sypké půdě i po silně členitém terénu, v plynném i tekutém prostředí, za tlaku až do dvaceti atmosfér a teploty do tisíce stupňů, unesl osádku až osmi lidí a užitečné zatížení do patnácti tun. Byl vybaven turbinami o celkové síle dvou tisíc koňských sil, napájenými kompaktním urano-plutoniovým reprodukcčním reaktorem. Byly na něm infračervené promítače, ultrazvukový kanón, pár vysunovacích mechanických manipulátorů (jakýchsi umělých rukou; téměř stejných, jakých používají řidiči atomových vozů při nabíjení reaktorů na energetických základnách), vnější a vnitřní dozimetry a radiometry a desítky jiných zařízení a přístrojů, o jejichž poslání měl Bykov zatím jen velmi mlhavou představu. Osádka, náklad, mechanismy i přístroje byly kryty spolehlivým štítem z pevné umělé hmoty, pevnější než titan, odolné proti teplu a radiaci.

Řízení Kloučka se příliš nelišilo od systémů, které už Bykov znal. Povědomý mu byl i systém motorický, avšak Alexej se pro klid svědomí rozhodl, že si stroj probere do posledního šroubku. Přijížděl na oběd i na večeri unavený, potřísněný mastným grafitovým mazivem, dychtivě pojedl, vyměnil se soudruhy několik krátkých vět a honem se vracel do garáže nebo uléhal do postele. Ráno a po obědě na něho čekal u vchodu automobil. Ale osobní tréninkový a hygienický řád přípravného období nesměl být ničím narušován. Na to Jermakov pečlivě dbal.

Čtvrtého dne Bykov poprvé vyjel s Kloučkem do terénu. Obrovský stroj se nečekaně lehce a takřka bez hluku vyvalil z brány. Bykova ohromilo, jak poslušně reagoval na sebemenší pohyby prstů, spočívajících na tlačítkách řídicí desky. Strážný mu s úsměvem zamával. Bykov mu odpověděl přikývnutím, zavřel příklop a začal nabírat rychlost. Klouček uháněl vlhkou tundrou, plavně se pohupoval a na pahrbcích se zlehka nakláněl. S polekaným křikem vyletovali z polehlých křovin ptáci, jako šedý chomáček se mihl zajíc. Cestu zahalovala hustá mlha - Bykov musel zapnout infračervený promítač. Na obrazovce vystupovaly a zase mizely bledé obrysy masivních balvanů a osamělých, podivně pokřivených stromů. Bykov se rozjížděl nejvyšší rychlostí, hned zase prudce zastavoval, řezal ostré zatáčky, otáčel se na místě a v takových chvílích stříkala od pásů v celých proudech rezatá břecha a dopadala na čočky periskopu. Automatické stírače ji okamžitě odstraňovaly.

Znenadání, když se Klouček hnal plnou rychlostí, mihla se vpředu mříž ostnatého drátu. Bykov prudce zatočil doprava, zabrzdil, ale bylo už pozdě. Ozval se rachot a skřípění, něco zapraskalo pod pásy a vozidlo se zastavilo. Bykov vyskočil. Za ním se na obě strany táhl plot z ostnatého drátu. Stopy Kloučka, jasně se rýsující v kluzké půdě, jej napříč přetínaly. V obrovské roztřepené díře se pohupovaly zpřetrhané dráty s pahýly dřevěných sloupů.

"Tohle mi ještě chybělo!" zabručel Bykov a rozhlédl se. "Kam jsem se to dostal?"

Jeho pozornost náhle upoutala kulatá stavba ze světlého betonu, která asi dvacet kroků od něho vystupovala z mlhy.

"Hej, je tam někdo?" zavolal polohlasně.

Nikdo se neozval. Bylo slyšet jen šelestění deště v trávě a tiché žalostné pocinkávání drátu. Bykov okamžik zaváhal a pak odhodlaně vykročil ke kulaté budově. Připadala mu velmi neobvyklá - v jejích hladkých vysokých stěnách nebyla okna ani ventilátory, jen dole u země bylo vidět z trávy konec betonové roury, zakrytý kulatým rezavým příklopem. Bykov přistoupil ke dveřím a nahlédl dovnitř. Všiml si jen, že je tam tma a teplo. Za ním náhle zařinčelo železo. Bykov se otočil a připadal si jako v nějakém ošklivém snu: poklop byl otevřen a z betonové roury vylézal mokrá přelud s kulatou stříbřitou hlavou bez očí.

Ještě než si Alexej stačil vzpomenout, že už někde takovou příšeru viděl, příšera se přikrčila a skočila na něho. Byli od sebe vzdáleni asi tři metry, ale příšera překonala tuto vzdálenost jediným skokem. Ale Bykov už se vzpamatoval. Navíc příšera neměla ani nejmenší ponětí o zápase sambo. Za několik vteřin zuřivého boje byla položena na lopatky, Bykov jí vlepil několik kvalitních pohlavků na místo, kde normální lidé mívají tvář a vyskočil na nohy právě včas, aby se srazil s novou, právě takovou příšerou, která vylézala z téhož otvoru.

Teď se věci vyvíjely jinak. Nepomohlo ani sambo. Alexej dostal tvrdý záhlavec, upadl na vlhkou zem, pak ho někdo popadl za nohy a rychlostí, která mu připadala obrovská, ho někam vlekl. Těžko se může člověk bránit, když ho někdo pevně drží za obě nohy. Bykov to věděl, proto se ani nebránil a jen čekal, co z toho bude. Příšery se zastavily, ale nohy mu držely dál. Bykov se snažil pozvednout. Opíral se o zem pěstmi, do krve rozedřenými z prvního zápasu. Ozvalo se dupání a objevila se třetí příšera. Bykov se ihned obrátil, sedl si a cítil, že mu hučí v hlavě a že jen s největší námahou může pohybovat krkem.

Rozhlédl se a spatřil, že sedí na zádi Kloučka. Příšery stály vedle něho a chvatně prováděly jakési manipulace se svými hlavami. Konečně se blyštivé koule nadzvedly a ohromný Bykov spatřil známé tváře - vzrušeného Dauge, zamračeného Krajuchina a Jurkovského, bílého vztekem. Jurkovskij přiložil ruku k nosu, zafrkal do ní a strčil Bykovovi před oči zkrvavenou dlaň.

"Vy idiote!" pronesl zvučně. "Vy troubo! Nosíte na ramenou hlavu, nebo hlávku zeli?"

"Počkejte, Vladimíre Sergejeviči," uklidňoval ho Krajuchin. "Jen se podívejte, ten člověk se překvapením skoro zbláznil."

"To jste vy?" Na víc se Alexej nezmohl.

"Ne, to nejsme my! To jsou rytíři řádu bílé růže. Zástupci výboru žen..."

"Počkejte přece, Jurkovskij... Soudruhu Bykove, okamžitě s Kloučkem odjeďte pryč. Dauge, zavřete příklop i dveře a řekněte jim tam, že odjíždíme."

"Provedu!" Dauge si znovu nasadil přilbu a odešel. Bykov vlezl do vozidla, Krajuchin a Jurkovskij, který pořád ještě nadával, ho následovali.

"Vyjed'te za plot a tam zastavte," nařídil Krajuchin.

Klouček začal couvat.

"Stačí, stop. Teď počkáme na Dauge."

Bykov zašilhal po Jurkovském. Ten si opatrně ohmatával napuchlý nos.

"Bolí?" otázal se Krajuchin soucitně.

Jurkovskij jenom zlostně vycenil zuby. Po pancíři zadupaly boty a do otvoru seskočil Dauge.

"Úkol splněn, Nikolaji Zacharoviči."

"Jedem."

Bykov položil prsty na tlačítka. Pak se trochu zamyslel, zacvakal některými přepínači, zapjal motor a odstoupil od řídicí desky. Klouček se lehce rozjel.

"Kam jdeš?" zeptal se Dauge polekaně a udiveně. "Kdo bude řídit?"

"Automat," odpověděl Bykov provinile. "Nepamatuji si zpáteční cestu. Ale nebojte se. Máme tu přece elektronické zařízení, Klouček pojede podle gyrokompasu."

Chvilí jeli mlčky. Stroj prováděl přesně, pouze v obráceném pořadí, všechny manipulace, které před půl hodinou vykonával Bykov.

"Máte s sebou dozimetr?" zeptal se Krajuchin Dauge.

"Mám, Nikolaji Zacharoviči. Ale nebudu ho potřebovat. Zapomněl jsem říci, že v době, kdy se Bykov přiblížil ke kabině, byla už zavřena. Takže všechno skončilo šťastně."

Krajuchin s úlevou vydechl.

"Málem jste vlezl do velké nepříjemnosti, soudruhu Bykove," řekl a otřel si pot s pleše. "Víte, kde jsme vás chytili?"

"To nevím..." Bykov byl strašně nešťastný.

"Za drátěným plotem je pod zemí mohutný reaktor, vyrábějící tritium. To je palivo pro náš Chius. Betonová věž, do které jste tak neopatrně nahlížel, není ničím jiným než takzvanou kobkou, jímkou radioaktivního odpadu, který vzniká při přečišťování uranu. A právě dnes byl poslán celý komplet uranových tyčí na přetavení. Kdybyste tam byl strčil nos..."

"To je jasný jako facka!" vykřikl Jurkovskij pronikavým hlasem. "Když je nějaké místo obeháno ostnatým drátem, znamená to, že se tam nesmí. Ale kdepak, on si to s těmi svými pásy namíří přímo přes drát. Nesmí vidět žádný zátaras, hned ho to rozpálí a odvážně jako lev se na něj vrhá prsama."

Bylo to velmi nespravedlivé, ale Bykov jen zdrceně vzdychal.

"Jurkovskij si vás všiml, když jste se přibližoval ke kabině, a rozběhl se, aby vás, tak říkajíc, odtáhl, ale přišel trochu pozdě. Přiznávám se, že jsme všichni mysleli, že došlo k neštěstí."

"Běželi jsme jako o závod," řekl Dauge. "Myslel jsem, že mi to srdce utrhne..."

Bykov se otočil na Jurkovského a v rozpacích zamumlal: "Já totiž... Mě to moc mrzí, totiž... nechtěl jsem...", a zoufale mávl rukou: "Čert ví, jak k tomu došlo. Chápete, hrozně jsem se vás polekal."

Rty Jurkovského zkřivil pohrdlivý úsměv.

Dauge se uchichtl:

"Ten ho přivítal! Báječné přijetí! Panebože, to byl ale boj!"

"To ano, zápasíte pěkně," ušklíbl se Krajuchin, "ale příště buďte opatrný. V našem oboru se nesmí na nic sahat holýma rukama, tím méně bez optání. A přitom si vzpomínám - hned dnes večer vám Dauge vybere kombinézu a naučí vás s ní zacházet."

"Bože, to byla ale nádherná rvačka!" opakoval Dauge a otíral si oči.

Bykov rychle přešel na své místo a vypjal automat. Vpředu vystoupily z jemné mlhy obrysy ploché střechy garáže.

"A ještě něco," dodal Krajuchin. "Budu muset vás i Kloučka pořádně vyzkoušet. Jste připraven?"

"Tady se nemůže zkoušet pořádně," zabručel Bykov. "Samá tundra, všude rovina jako stůl..."

"Nevadí, já vám najdu báječné místo, kamaráde!" V pološeru zablýskaly Krajuchinovi zlaté zuby.

ZKOUŠKA OHNĚM

Bykov vyprovodil Krajuchina a geology (přijel pro ně z města automobil), podrbal se starostlivě na zátylku a vrátil se do garáže. Klouček stál dva kroky od brány a na jeho svažitých bocích blyštěly pramínky deště.

"Zkoušky!" řekl si nahlas. "Inu co, když zkoušky, tak zkoušky."

Vytáhl z kapsy ušmudlanou, olejem promaštěnou dokumentaci, zalistoval v ní, povzdychl si a zalezl do otvoru. Jako žádný člověk, ani Alexej Petrovič Bykov neměl rád zkoušky, ať už v jakékoli formě. Připadalo mu jako velká nespravedlnost, že malicherná, nikomu nepotřebná drobnost, které se člověk nikdy nevšimne, protože se jí v praktickém životě vůbec nedá použít, se staví na roveň velmi důležitým a nezbytným znalostem. Když sám učil, řídil se docela jinou zásadou. Říkal: "I kdybyste měli hlavu jako kuň, nikdy si nedokážete zapamatovat všechno, co je natištěno v horách knih a tabulek. Jsou v nich totiž věci nejdůležitější, i jenom důležité, i podružné a konečně i věci vyloženy nepotřebné - to, co buď hned po svém zrodu zastaralo, nebo co pro dnešní dobu ztratilo význam. Já od vás pochopitelně nebudu žádat znalost všeho, co je v knihách a tabulkách. Ale nebude-li, soudruzi, někdo znát to nejzákladnější - ten ať se na mne nezlobí."

Autorita Alexeje Bykova, nejlepšího odborníka na dopravní mechanismy, uhájila tuto zásadu před zásadami pedantských představených. Tak tomu bylo tam, v Gobi. Jak to bude vypadat tady? Tentokrát bude skládat zkoušky on sám. Pravda, Krajuchin nepůsobí dojmem školometa a formalisty, ale kdo ví, kam se dívají jeho drobná očka, schovaná pod obrovskými tmavými brýlemi? A Bykov znovu listoval v ušpiněné dokumentaci, zejména v té části, která se týkala havárií a oprav v polních podmínkách.

Do hotelu se vrátil pozdě, unavený, ale spokojený a téměř klidný. V jídelně už nebyla ani noha. Po večeři, kterou snědl rozvážně, bez zbytečného spěchu, se vydal hledat Dauga. V chodbě prvního poschodí, kam vedly dveře pokojů obydlených kosmonauty, se zastavil. Jedny dveře byly pootevřeny a zazníval z nich zvukný hlas Jurkovského, který recitoval verše. Byl to Bagrickij.

A vítr si houká
a vítr se honí,
že vlny pěn o dno
bárky až zvoní,
že chvějí se lana,
že zpívají ráhna:

"Jak krásná plavba! Krásná a správná!"

Bykov nahlédl do pokoje. Na pohovce byl natažen Jurkovskij v pyžamu a domácích trepkách, ruce za hlavou, tvář obrácenou k oknu. Vedle něho seděl přhrbený Krutikov a žmolal krátkou prázdnou lulku. U stolu seděl Bogdan Spicyn, houpal se na židli a usmíval se nějakým vlastním myšlenkám, které nikdo jiný neznal. Dauge, Krajuchin ani Jermakov v pokoji nebyli.

Ať v žilách mi buší,
ať žene mě vpřed
mé toulavé mládí,
žár neklidných let!
Ať lidská krev srší
jak jiskření hvězd!
Jak výstřel se k vesmíru
prudce chcem vznést!

Byly to nádherné verše. A kromě toho "švihák" recitoval obdivuhodně pěkně... V jeho hlubokém hlase, plném zadržované síly a vzrušení bylo cosi neklidného a mobilizujícího, až si Bykov pomyslel, že tenhle neohrožený krasavec se asi hodně podobá autorovi veršů, které přednáší. Je stejně neklidný a vášnivý, stejně jako on je odhodlán bez záchrany litožit položit život ve jméno velké a neobyčejné věci. Stejně myšlenky měl asi Krutikov. Vyndal najednou z úst lulku a pozorně se zadíval na Jurkovského, jako by se o něčem chtěl přesvědčit. Jenom Spicyn se dál polehoučku pohupoval a usmíval se přimhouřenýma očima.

Zpěv zažene hrůzu,
zpěv přehluší bouře:

"Ó hej, krásné moře,
ó hej, Černé moře!"

Jurkovskij skončil. Bykov odstoupil od dveří a šel dál. Daugův pokoj byl prázdný. Na posteli ležel skafandr, který Johanyč zřejmě vybral pro svého přítele. Narudlé odlesky večerního nebe přebíhaly po leštěném povrchu kulovité přílby. Bykov už chtěl odejít, ale najednou upoutala jeho pozornost fotografie na stole. Znal ten obrázek - krásná žena se smutnou tváří, v modrých šatech upnutých až ke krku.

Máša Jurkovská - uvědomil si Bykov a vzdychl.

Ubohý Johanyči! Vidiš, kam dospěla tvá láska... Dokonce i ty, veselý a hodný, vtipný a rozesmátý v nejhorších chvílích... ani ty na ni nemůžeš zapomenout teď, několik dní před startem do neznáma.

"Zrovna teď - a to je to nejhnusnější!" zahřměl najednou za stěnou hlas Jurkovského. "Poslat takový dopis zrovna teď... A neuklidňuj mě, ty utěšiteli, ty svatoušku! Vždyť je to potvora!"

"Neopovažuj se! (Bykov hned nepoznal, kdo to tak pronikavě vykřikl.) Neodvažuj se takhle o ní mluvit! Nakonec se tě to vůbec netýká!"

"Ba ne, týká! A ne proto, že je to má sestra. Týká se to všech - Krajuchina, i každého z našich chlapců, včetně toho tvého poustevníka, rudocha. Tam, kam letíme, bude život všech záviset na těch ostatních. Musíme si být absolutně jisti jeden druhým. A přitom mi napadá: budeš mít za takového stavu dost pevnosti a vůle k životu? Nezkłameš nás, Grigoriji Dauge?"

"Ne tak zhurta, Volod'o!"

"Jaképak ne tak zhurta... Cožpak jsi ji ještě neprokoukl, tu mou okouzující sestřičku? To není ani člověk - to je kukačka! Ano, ano, kukačka! Odmysli si ten její pěknoučký ksichtík a co z ní zbude? Je snad na světě málo jiných ženských? Věrných, milujících, chytrých... Proč se jí pořád držíš?"

Bykov odešel po špičkách do svého pokoje a pečlivě za sebou zavřel dveře. Dauge dnes bude asi sotva něco dělat se skafandrem a také Bykov na to nemá ani pomyslet. Musel mnoho věcí promyslet. Svlékl se, uleh a zavřel oči. Nejlepší asi bude usnout. Vstal, aby stáhl roletu, a právě v tom okamžiku vstoupil Dauge. Vypadal stejně jako vždycky - trochu rozčuchaný, kravatu pošinutou na stranu. Bykov usedl a upřel na něho oči.

"Ty už ležíš?" zeptal se Dauge. "A co skafandr? Proč se na mne tak díváš, Alexeji? Není něco v pořádku?" Sáhl si rukou na tvář a pak si pohlédl na prsa.

"Ale ne, nic... To já jen tak," vypravil ze sebe Bykov s námahou. "Myslel jsem, když už je tak pozdě..."

"Žádné pozdě. Oblíkej se, jdem. Musíš se dnes seznámit se skafandrem, mám obavu, že bychom to zítra nestihli. Kdes byl tak dlouho?"

"Hrál jsem si s Kloučkem. Já ti mám, Johanyči, takový strach... Já při těch zkouškách určitě prasknu."

"Při jakých zkouškách?"

"Jak to, při jakých? Při těch, co o nich dnes Krajuchin mluvil. Pamatuješ, když jsme se vraceli..."

"Aha! Nu, myslím, že nepraskneš, Alexeji. Řidič jsi dobrý, to vím."

"Řidič... Ale jak mi začnou dávat otázky..."

Dauge se na něho udiveně zadíval:

"Nač otázky? Buď jist, Alexeji, že se i bez otázek zpotíš tak, že tě budeme ždímat."

"Nechápu."

"A je to docela jednoduché. Bude zkušební jízda. Zítřka absolvuješ jízdu silně členitým terénem, vybaveným navíc umělými překážkami, jak říkají sportovci."

"To pojedu sám?"

"Někdo s tebou pojedě, ještě nevím kdo... Už jsi hotov? Tak jděm."

V Daugově pokoji si Bykov všiml, že už na stole fotografie neleží. Johanyč vzal skafandr z postele a rozložil na podlaze.

"Sedni si, Alexeji, a poslouvej. Tenhle skafandr se jmenuje "SK-6", to znamená skafandr systému Krajuchin, typ šest. Je vyroben z velmi trvanlivého a pružného materiálu, který má hrozně dlouhý a složitý chemický název. Mimochodem, v technické hantýrce se mu říká siliket. Je to jakýsi křemičito-organický polymer s neobyčejně dlouhými nitřovými molekulami. Jeho odolnost proti trhu je obrovská. Kromě toho je maximálně žáruvzdorný a pochopitelně nepropouští plyn ani vodu."

"Rozumím," přikývl Bykov. Seděl na bobku a se zájmem muchlal a zase uhlašoval na dlani elastický rukáv skafandru.

"Takovýhle skafandr se pochopitelně nešije ani nelisuje. Odlévá se už v definitivní formě, takový, jaký je teď, s předem připravenými otvory a kapsami pro přístroje, potraviny a takové věci. Siliketová vrstva je dvojí, přičemž orientace molekul jedné vrstvy je kolmá na orientaci molekul vrstvy druhé. Jasně?"

"Jasně. Kvůli větší pevnosti a nepropustnosti."

"Naprostě správně. Přejdeme teď k přilbě. Vidíš, že je připevněna za hlavu, ale dá se snadno odklopit... Takhle."

Bykov nahlédl do přilby. Samozřejmě! Přilba, která se zvenčí blyštěla jako poniklovaná, byla zevnitř dokonale průhledná.

"Co je to za čertovinu?"

"Spektrolit, zvláštní druh umělé hmoty," poučil ho Dauge. "Není to špatně vymyšleno, co? Máš rozhled kolem dokola."

Usedl vedle Bykova na podlahu a zaklepal prstem na přilbu. "Samozřejmě, hodily by se tu i jiné průhledné hmoty, ale spektrolit má několik nedocenitelných předností. Především určitým způsobem polarizuje světlo, takže se jím ve tmě nebo za soumraku můžeš dívat přímo do silného zdroje světla a světlo tě neoslepuje. Dále spektrolit propouští jen viditelné paprsky spektra. Chemické a tepelné paprsky buď pohlcuje, nebo zcela odráží. Stejně tak i rentgenové paprsky a paprsky gama. Za třetí... a vůbec, Krajuchin vykonal velikou věc."

"A co je tohle? Aha... membrána."

"To je oblouk se sluchátky. Neobyčejně citlivá membrána pro přijímání rádiových vln, oblouk slouží jako tlumič... pro případ, že bys odněkud sletěl hlavou dolů. Máš tady i mikrofon s vysílačem, napájený prostřednictvím polovodičů."

"Rozumím."

"Celý skafandr je zvukotěsný. Abys mohl poslouchat zvuky zvenčí, máš tu zvláštní zařízení. Dá se vyladit podle hustoty okolní atmosféry. Teď je naladěno na náš obvyklý atmosférický tlak."

"Rozumím."

"Báječně! Tím bychom měli teoretickou část za sebou. Teď si ho oblékni, Alexeji... Počkej, takhle ne. Musíš vlézt nohama do výstřihu u krku. A teď si připevni přilbu."

Několikrát nutil Bykova svlékat a oblékat skafandr, upevňovat a odklápět přilbu a vykonávat ve skafandru nejrůznější gymnastické cviky. Nakonec, když už byl Bykov celý mokrý a chtěl Dauge obměkčit nějakými dojemnými slovy, Johanyčovi se ho samotnému zzelelo:

"Dobrá, to ti stačí. Svlékni se. Ještě něčeho si všimni, Alexeji. Tadyhle u pasu jsou držáky na termosky s kakaem, polévkou a osvěžujícími nápoji. Od nich povedou do přilby trubice. Kyslíkové přístroje a pohlcovače kyslíčnicku uhličitého jsou upevněny na zádech. Tadyhle. Podívej se ještě sem - to je regulátor teploty. V případě zimy si můžeš zapnout topení. A tohle je dozimetr. A ještě něco... Skafandr má báječné zařízení - kyslíkový filtr. Kdyby se i v nejjedovatější atmosféře objevilo třeba jen pět procent kyslíku, filtr propustí tento kyslík do přilby. Žádné jiné plyny filtrem neprojdou..."

Bykov vylezl ze skafandru a ještě jednou si ho pozorně prohlédl:

"A co záření? Ochrání před zářením?"

"Samosebou. V tomto směru je siliket ze všeho nejlepší."

"Zrovna jako absolutní odrážecí fotonového reaktoru?"

Bykov si setřel pot s čela a usedl vedle Dauge. Johanyč odpověděl:

"Absolutní odrážecí je tvrdý a křehký. Jako materiál na skafandr se nehodí. Siliket je dost spolehlivý. Například dnes ráno jsme my tři - Krajuchin, Volod'a a já - seděli celou hodinu ve skafandrech v kobce."

"Neříkej!"

"Vážně. Teplota kolem dvou set stupňů, záření alfa, paprsky gama a jiné legrace. A přes to všechno držel báječně. Horko nám trochu bylo, to se ví..." Bykov se udiveně plácal do kolen. Vtom někdo zaklepal.

Vstoupil Krajuchin. Bykov mu přistrčil křeslo.

"Ne, nebudu si sedat," odmítl Krajuchin. "Je, abych tak řekl, nejvyšší čas k odpočinku. Jak jste daleko se skafandrem, soudruhu Bykove? Už se v něm vyznáte?"

"Ano."

"Naprostě," potvrdil Dauge.

"Měl byste v něm trochu trénovat, samozřejmě, ale pořád nemáme čas, nemáme čas..."

Krajuchin už bral za kliku, ale znovu ji pustil:

"To hlavní bych byl zapomněl. Zítřka se, soudruhu Bykove, dostavíte hned ráno ke garáži a vrátíte se sem na Kloučkovi."

"Provedu," odpověděl chraptivě Bykov.

"Pojedeme na polygon. Ukážete nám, co ta potvůrka dokáže."

"Provedu."

"Dobrou noc..."

Krajuchin odešel. Bykov si vzdychl a také se začal loučit. U dveří podržel Johanyčovu ruku chvíli ve své a řekl tiše:

"Já jsem se... tento... doslechl, že jsi dostal dopis. Nepříjemný dopis."

Dauge neodpovídal.

"Říkám to proto... tak vůbec, kdybys mě někdy potřeboval."

"No dobrá..." Johanyč se nevesele usmál a postrčil Alexeje Petroviče ke dveřím. "Sesypali jste se na mne, vy utěšitelé, aby do vás hrom!"

"Nemusíš se urážet..."

"Ale ne, kdepak. Tak už jdi."

"Dobrou noc."

"Tys ještě nevstal, druhu znejmilejších?" zadeklamoval ráno Dauge a stáhl z Bykova příkrývku. "Je čas, má krásko, vzbud' se již!"

"Dej nám pokoj!" zabručel Bykov, obrátil se ke zdi se sladkým pomlaskáváním a skrčil kolena až pod bradu.

"Vzpomínáš večer? Bouře byla... a teď už je sedm pryč a dole tě čeká auto."

"Ne... co je? Fuj tajbl."

Dauge jen taktak uskočil. Bykov se vrhl k židli a chňapl po šatech.

"Počkej, Alexeji. Co ranní čtvrtodinka?"

"Nekoná se! Jak je venku?"

"Báječně! Ani mráček. Máš štěstí, Alexeji. Ale schytáš to od Jermakova!"

"A začpak?" informoval se Bykov, zapínaje si košili.

"Za to, že odjíždíš bez čtvrtodinky."

"Tak ať to schytám. No, já běžím."

"A co snídane?"

"Až pak, až pak..."

"Vem si aspoň trochu mléka a chleba, ty janku! Jermakov tě odvolá od zkoušek."

"Nu tak, ksakru..."

V jídelně Bykov spěšně zhltnul hrnek mléka, strčil si do kapsy několik suchých krajíců černého chleba a hrnul se ke dveřím.

"Šťastnou cestu!" Dauge s rukama v kapsách se díval od vchodu za odjíždějícím autem, zívlnal a vrátil se do hotelu.

K Bykovovu údivu nevěnovali obyvatelé města objevení obrovského Kloučka na městských ulicích zvláštní pozornost. Chodci se po vozidlu ohlíželi dost lhostejně, tu a tam se zastavili, aby si je pozorněji prohlédli, a tím to končilo. Novinky techniky zde zřejmě nebyly ničím neobvyklým. Bykov zastavil Kloučka před hotelem a šel se ohlásit Krajuchinovi. Na chodbě se srazil s Jermakovem.

"Už jste přijel? Velmi dobře..." Šedé zkoumavé oči velitele si pozorně prohlédly inženýra od hlavy až k patám. "Ale to, že jste porušil denní řád, moc dobré není."

"Já..."

"S těmi nejlepšími úmysly, pochopitelně. Ale tak za půldruhé hodiny, za dvě budete muset snášet velké zatížení a na dnešní porušení denního řádu můžete drazce doplatit. A nejenom vy."

Odmlčel se a potom dodal:

"Kdybyste neměl tak železné zdraví, trval bych na tom, aby byla zkušební jízda odložena."

"Už se to nebude opakovat," vybreptal Bykov.

"Taky doufám. Denní řád kosmonauta určují nejlepší lékaři z celé země a kterýkoli zkušený člověk vám může uvést desítky příkladů, k jakým smutným koncům vedlo někdy i sebemenší porušení řádu. Kdybyste byl pilotem, byl by dnešní den vašim posledním dnem v expedici. Naštěstí pilotem nejste. Tadyhle máte deset tabletek toninu.

A teď půjdeme, čekají nás."

Nahoře v Krajuchinově pracovně se shromáždila celá osádka Chiusu. Byli tu přítomni i dva muži, které Bykov neznal - předseda městského sovětu a tajemník městského výboru strany. Podle toho, jak uctivě jednali s Krajuchinem, bylo zřejmé, že se zástupce předsedy SVMPS těší ve městě veliké vážnosti.

"Nebudeme ztrácet čas, soudruzi," začal Krajuchin, sotva se Bykov se všemi pozdravil a usedl do kouta. "Dnes hrajete hlavní roli vy, Alexeji Petroviči. Račte prosím, abych tak řekl, vystoupit na předscénu. Prosím..."

Bykov přistoupil ke stolu a stanul vedle Krajuchina. Předseda a tajemník se na něho přátelsky usmáli. Dauge zamrkal. Na stole ležela mapa velkého měřítka.

"Zkoušku provedeme v tomto čtverci..." Krajuchinův prst opsal kruh v severovýchodním rohu mapy. "Jak daleko je odtud k tomu místu?"

Bykov se sehnul.

"Takových padesát kilometrů."

"Správně. Kolik na to bude potřebovat Klouček?"

"Asi třicet čtyřicet minut."

"Výborně. Ve stanoveném prostoru se nyní rozkládá mnoho různých formací umělého původu, které na mapě... hm... nejsou zaneseny. Vaším úkolem je odvézt nás všechny na tuhle výšinu, odkud budeme sledovat jízdu, pak přejet prostor přesně od jihu na sever a znovu se vrátit k výšině podél tohoto potoka. Je úkol jasný?"

"Je."

"Upozorňuji: můžete se cestou setkat s nejrůznějšími překvapeními. Nejméně za jedno vám ručím... Lidi už tam šli?" obrátil se k předsedovi městského sovětu.

Předseda přikývl.

"Zkouška je vůbec velmi důležitá. Pojede s vámi soudruh Jermakov. Buďte opatrní. Odvážní a opatrní! Žádné zbytečné frajeřinky."

"Provedu."

"To je všechno. Máte nějaké otázky?"

"Nemám."

"Kde máte skafandr?"

"Hned si ho vezmu, Nikolaji Zacharoviči."

"Veně si ho co nejrychleji a jděte. My se zatím usadíme."

Za čtvrt hodiny vyšplhal Klouček na severní pásmo pahorků a Bykov prvně uviděl raketodrom. Byla to stále ona jednotvárná, jak stůl plochá tundra s řídkými štětinatými vršky. Jenom tu a tam zely na pláních kulaté a hvězdčovitě rezavé lysiny, na kterých neroste ani stéblo. Bykov zamířil s Kloučkem na jednu z těchto skvrn. Na několik minut se měkké čvachtání pod pásy změnilo v dutý rychlý rachot, jako by se plechová konev valila po hrbolatém dláždění.

"Tady přistávaly lodí," vysvětlil Dauge, který seděl za Alexejovými zády.

"A tohle?"

Z levé strany se táhly rezavé koleje, mihly se zbytky ostnatého drátu, vyvrácený sloup s bílým plechovým trojúhelníkem, na němž se skvěla písmena: "I R". Za drátem Bykov postřehl něco jako obrovský výkop naplněný rezatě hnědou hrudkovitou masou.

"Z tohoto místa před pěti lety startoval Drak Gorynych," ozval se Dauge. "Vidíš, startovací plocha byla obehnána plotem, protože se půda spekla v radioaktivní strusku. I R znamená jeden rentgen."

"To vím taky," zabručel Bykov.

Klouček jel tundrou, objížděl bludné balvany z doby ledové, hnal se přes mělká bažinatá jezírka. Když tachometr ukázal třicet kilometrů, požádal Jermakov Bykova, aby ho pustil k řízení. Bykov odešel do kabiny. Všechny otvory byly dokořán otevřeny. Předseda městského sovětu se o něčem dohadoval s Krutikovem, stranický tajemník celkem bez zájmu poslouchal jejich spor. Krajuchin podřimoval, opřen o měkký pórovitý potah. Jurkovskij a Spicyn seděli nahoře s nohama spuštěnými vstupním otvorem dolů. Bykov se šel podívat na motor, chvíli poslouchal, prohlížel si jej a pak si sedl vedle Jermakova. Řev motoru prudce zesílil. Klouček poněkud zpomalil a šplhal se na příkrý svah.

"Jsme na místě," prohlásil Krajuchin.

Vůz naposledy zařval, ostře se otočil a zastavil. Všichni vystoupili. Bykov šel poslední. Octli se na vrcholku vysokého pahorku, porostlého tvrdou šedivou trávou. Když se Alexej podíval dolů, zjevil se mu zvláštní obraz. Plán končila. Dále na sever až k obzoru se táhly divoce nakupené balvany a zježené hřebeny obrovských plástů hlíny. Široké jámy, obklopené klikatými náspy, téměř kolmá zubatá narudlá zeď, která protínala tento chaos, nestejněměrné balvany rozdrčené žuly a znovu jámy, zdi, kamenné náspy...

"Tak tedy," ozval se za jeho zády Krajuchinův hlas, "podle mého mínění bude tenhle terén, abych tak řekl, hoden vašeho umění, Alexeji Petroviči, a skvělých kvalit našeho Kloučka. Co myslíte?"

"Skvělé!" Bykov se upřeně zadíval přímo do černých skel, za nimiž se ukrývaly Krajuchinovy oči. "Mně to úplně vyhovuje. Dovolte mi začít!"

"Tady velí Jermakov. Obraťte se na něho."

"Tímhle mi hrůzu nenaženeš," pomyslel si Bykov a obrátil se na Jermakova, stojícího na pásu Kloučka s dalekohledem v ruce.

"Dovolte mi začít, Anatoliji Borisoviči!"

Jermakov přikývl a svižně seskočil.

"Oblečte si skafandr," řekl a tišším hlasem dodal: "A žádný strach, jen klid..."

Bykov pokrčil rameny a zešířoka lezl do vozidla. Dauge k němu vykročil, ale zastavil se a pomalu se vzdálil. Jurkovskij stál stranou, pohvizdoval si a díval se hned dolů, hned zas na vozidlo. Krajuchin seděl na bobku a živě se domlouval s "hlavami města" nad mapou rozloženou na zemi. Michail Antonovič a Spicyn se mlčky vrtali v miniaturním radioaparátu.

"Zapněte mikrofon a sklopte přilbu," přikázal Jermakov, sedaje si vedle Bykova.

Navzájem si pomohli připoutat se k sedadlům širokými popruhy a Bykov tázavě vzhlédl na stříbřitou přilbu velitele, sklánějícího se nad přístroji.

"Jedem," zaslechl ve sluchátkách tichý hlas.

Položil prsty na řídicí desku a Klouček zpočátku pomalu a potom stále rychleji a rychleji ujížděl po svahu. Dole se vzepjal, převálil se přes první haldu štěrku a ponořil se do jámy. Jízda začala.

Bykov neměl čas na nějaká srovnávání, ale kdesi v hloubi vědomí mu bleskla věta: "Jako kulička v dětské míčce." A bezděčně tuto větu šeptem opakoval. Ve čtvercovém vstupním otvoru nad hlavou se hned mihalo modré nebe, hned černá zuhelnatělá hlína, hned zase omšelý vrchol žulového balvanu. Kloučkem to házelo ze strany na stranu, pásy klouzaly po kamení a řinčely, ale motor bzučel stejnoměrně, vesele, bez vynechávání. "Tímhle mi hrůzu nenaženeš,"

řikal si tvrdošíjně Bykov. Vozidlo se s burácením valilo do hlubokého příkopu. Na okamžik v otvoru matně blýskla nehybná hnědá hladina a pak se jim na kolena snesl celý vodopád.

"A do toho!" křikl vesele Bykov.

Na druhé straně příkopu Klouček zpomalil. Několik metrů před nimi strměla téměř kolmá stěna narudlého jílu. "Asi tak patnáct dvacet metrů," blesklo Alexejovi hlavou. "Zkusíme to." Koutkem oka si všiml, že se Jermakov chytil sedadla. "Jako kulička v dětské míčce."

Z vrcholu kopce vypadal vůz jako maličký šedý brouk, lezoucí po rozoraném poli. Teď se šedý brouček šplhá na stěnu. Jakýmsi zážrakem se mu podařilo vyškrábat se několik metrů. Potom sebou škubl, zřítíl se a v mračnech červeného prachu se převrátil.

"Čertovský chlap," zamumlal stranický tajemník, "že to nevezme okolo!"

Dauge si nervózně odplivl.

"Okolo to nejde," poznamenal klidně Krajuchin. "To by bylo proti pravidlům. Pozor!"

Dole pod načervenalou stěnou se něco stalo. Brouk se pohnul. Z jeho trupu se náhle do stran vysunuly kloubovité lesklé nohy, pomalu se ohnuly a převrátily brouka opět na břicho.

Vteřina, druhá... Klouček se opřel třemi ocelovými tyčemi o úpatí stěny, a hledaje opatrně oporu pro čtvrtou, vytáhl se až na vrcholek, vzepřel se o něj svými pásy a ujižděl dál, vtahuje za jízdy dovnitř své opěrné páky.

"Chlapík, pašák," nadšeně vyklouzlo Jurkovskému. "Mistrovský kousek!"

"Neměli bychom přece jen místo něho vzít navíc jednoho pilota?" poznamenal Krajuchin a přiložil k očím dalekohled. Bykov zářil. Všechno šlo jako na drátku. Klouček překonával překážku za překážkou. Kameny se rozpadaly pod pásy, špinavá břevna z hlubokých okrouhlých jam stříkala proudem. Jermakov, který sledoval cestu podle mapy a kompasu, mu několikrát ukazoval směr, jinak by Bykov zcela jistě sjel z cesty, i když se snažil řídit stroj přesně po přímce.

"Kolik jsme ujeli, Anatoliji Borisoviči?"

"Zbývá ještě půldruhého kilometru..."

A v tom okamžiku naprosto nečekaně a bez jediného zvuku vyvstaly před nimi sloupy rudého plamene. Bykov sebou trhl a zastavil stroj.

"Už to tu máme, to jsou ta Krajuchinova překvapení," zamumlal.

Oheň se rychle šířil. Zdálo se, že hoří kameny. Černé pruhy dýmu protkané krvavými jazyky se chvillemi plazily po zemi a hned zas vyletovaly vysoko k nebi. Suchý žhavý víchř zvedl mračna prachu.

"Koncentrovaný benzín!" vykřikl Bykov. "Napalm!"

Ten Krajuchin si ale vymyslel věc..."

Jermakov mlčel. Bykov se usklíbl, zatáhl otvory spektrolitovými příklopy a stiskl tlačítka. Klouček se plnou rychlostí ponořil do ohnivé bouře.

Když se obzor zahalil kalnou, temně rudou clonou, stranický tajemník si odkašlal, předseda městského sovětu přistoupil blíž k rádiovému přístroji a Krajuchin řekl chladnokrevně:

"Nařídil jsem tam zapálit několik desítek sudů s benzínem. Nějakých sedm až devět set stupňů během několika minut. Maličkost. Klouček musí vydržet bez úhony. Jen vydrží-li nervy..."

Klouček vydržel. Vydržely i nervy. V mračnech mastných sazí sjelo vozidlo do říčky, která označovala konec cesty, a zastavilo se. Prudké vlny narážely na zčernalé, nafialovělé boky stroje zahaleného párou. Ozývalo se syčení. Pancíř pomalu chladl. Bykov zatřásl ramenem Jermakova, který zůstal bezmocně viset v popruzích. Ale při vědomí byl.

"Prošli jsme...", zahučel slabým hlasem. "Dobře jsme prošli," opakoval ještě jednou. "Mám radost za vás... a za sebe taky."

Bykov rozpačitě zafuněl.

Celou zpáteční cestu planinou podél potoka mlčeli. A teprve když zahýbali ke kopci, na jehož vrcholu jim několik postavíček mávalo na pozdrav, řekl inženýr:

"Jedno nemůžu pochopit, Anatoliji Borisoviči. Kde se tady v tundře vzal takový chaos?"

Jermakov dlouho neodpovídal a rozepínal přezky popruhů. Pak řekl neochotně:

"Nad touhle oblastí vybuchla raketa. Fotonová raketa, to je všechno."

"Myslel jsem si, že tady došlo k nějakému výbuchu..."

To bylo všechno, na co se zmohl překvapený a ohromený Bykov.

Když skončil opožděný oběd (se sklenkou koňaku u příležitosti úspěšně absolvované jízdy), požádal Krajuchin o pozornost a oznámil:

"Jermakov a Bykov mají na týden změněný režim. Sanatorní. Žádná práce. Čistě dobrodružné romány, procházky a spaní. Ostatní se připraví na přijetí Chiusu. Dostali jsme zprávu, že Chius odstartoval. z Ciolkovského a dorazí k nám za pět až šest dní."

CHIUS SE VRACÍ

Bykov měl sen, že Jermakov zavezl Kloučka do hangáru. Vozidlo bylo do červena rozpáleno, hangár rovněž plál chladným nachovým plamenem. Bykov strhl se zdi hasicí přístroj, ale Jermakov se rozesmál, zatřásl mu ramenem a zakřičel přímo do ucha - a co bylo zvláštní - tykal mu:

"Probud' se, Alexeji! Probud' se, povídám ti!"

A tu si Bykov všiml, že má Jermakov na sobě lesklý igelitový plášť a že to vůbec není Jermakov, ale Dauge. Sedl si na posteli a protřel si oči:

"Co se děje?"

"Chius se blíží. Jdeme ho vítat, Alexeji."

Byly asi dvě hodiny v noci. Celé nebe zatahovaly těžké šedočerné mraky, jen kdesi daleko na severu matně prosvítaly narůžovělé pruhy. Lilo jako z konve.

"Kdo ještě jde vítat?"

"Všichni naši. A navíc polovička města."

Bykov přistoupil k oknu. Ulicí pospíchali a utíkali lidé. S hlučným řinčením se převálil traktor, táhnoucí podivné obrovské zařízení na velikánských kolech. Předjelo jej několik automobilů. Dole bouchly dveře a někdo zlostně vykřikl: "To jste mi nemohli říct dřív?"

Jermakov a ostatní kosmonauti už čekali ve vestibulu. U východu stál Krajuchin a jeho hlava vyčnívala nad skupinou inženýrů v pláštích a mokrých kožených kabátech. Pronášel suchým, tvrdým hlasem, jako by zatloukal hřebíky:

"Město existuje proto, aby vybavovalo, přijímalo a vysílalo lodi. Vy jste na to zapomněli. Myslím, že vám budu muset trochu osvěžit paměť. Ale to až pak. Teď - okamžitě sehnat dva automobily - to za prvé. Dopravit lidi na stanici - to za druhé." Obrátil se na rozložitého vousáče. "Za stanici mi odpovídáte hlavou!"

"Vynasnažíme se," zahučel vousáč.

"Všechny prostředky dezaktivace a protipožární ochrany..."

"V pořádku, Nikolaji Zacharoviči, všechno je v pohotovosti prvního stupně."

"Dobrá. Já budu v pevnůstkách nebo někde tam poblíž... Jo a..." Krajuchin píchl mladíka v igelitové kapuci prstem do prsou. "Všechny radiogramy z lodi mi budeš okamžitě hlásit."

"Provedu, Nikolaji Zacharoviči."

"Můžete jít... A vy, Zajčenko," teď mluvil nedbale a jakoby s nechutí, "vy se seberte a jděte do basy. A stane-li se neštěstí, půjdete před prokurátora, tak."

Řečený Zajčenko přitiskl ruce na prsa:

"Nikolaji Zacharoviči!"

"Už jsem řekl!"

"Dovolte mi aspoň teď na stanici, aspoň na hodinku," zapřísahal Zajčenko. "Nu, mám vinu... prokurátor... Ale teď to nedokáže nikdo líp než já!"

Krajuchin se zamyslel.

"Nu dobrá... Jděte na stanici. Do basy půjdete, až loď přiletí."

"Provedu!"

"Jste všichni?" ohlédl se po kosmonautech. "Jdeme, soudruzi."

Venku bylo mokro a zima. Před vchodem netrpělivě pobrukoval automobil. Kosmonauti se usadili a automobil se prudce rozjel, předháněje dlouhý řetěz kolohousenkových nákladních vozů s krytými korbami. Bykov se polohlasně zeptal:

"Co se stalo? Co je to za stanici, jak o ní mluvil Krajuchin?"

"Radiomaják pro přesné navádění..." Dauge se ohlédl na Krajuchinova záda. "Když se meziplanetární loď blíží k Zemi, orientuje se pilot podle tří hlavních majáků na přistávací základně. Jeden z nich je tady ve městě, zbývající dva v rozích polygonu na březích oceánu. Jsou to však jen velmi přibližné orientační body a loď může spadnout na město, do oceánu nebo někam jinam. Proto se používá k přesnému navádění lodi na místo přistání tohoto radiomajáku. Zajčenko je na něm náčelníkem."

"A co se stalo?"

"Včera večer při zkušebním zapojení tam shořelo nějaké velmi důležité zařízení - nějaký transformátor nebo něco podobného. Zjistilo se, že stanice neobdržela náhradní součástky, ale že se ztratily někde ve skladech. Obrovský skandál! V nejdůležitější chvíli stanice nepracuje. Nezbyvá než se spolehnout na Ljachovovo umění."

"A to je kdo?"

"Pilot na Chiusu."

"A kdyby..."

"V nejhorším případě se mu podaří přistát v tundře, něco přes dvě stě kilometrů odtud. To by nebylo tak zlé. S tím se při stavbě polygonu počítalo. Může taky přistát v moři. Ale kdyby uvízl nad městem..."

"Neuvízne!" řekl s jistotou Krutikov. "Nemaluj čerta na zeď, Grigoriji Johanoviči. Ljachov není žádný nováček, uvidí, že signály přesného navádění nefungují a stočí se k severu. Ale jinak je to skandál, samozřejmě..."

"Dneska pracovali na stanici celou noc, snažili se to spravit. Třeba se jim to ještě podaří." Dauge se znovu zadíval na Krajuchinova záda.

"Pro Ljachova to všechno nic neznamená," ozval se nečekaně Bogdan Spicyn. "Ten přistane s lodí přesně v prostředku polygonu jenom podle hlavních majáků," zašklebil se.

"Že by?" přimhouřil oči Krutikov.

"Ljachov přistane přesně uprostřed polygonu," opakoval Spicyn a semkl rty na znamení, že další spor na toto téma považuje za zbytečný.

Jurkovskij si odkašlal a prohlásil:

"Zajčenka je mi líto. Vlastně by neměl být potrestán on, ale někdo nahoře."

"Každý dostane svůj díl!" zavrčel Krajuchin, aniž se obrátil. "Nikdo nebude ošizen. Ale Zajčenko si to odskáče první."

"Náčelník polygonu..."

"Už jsem řekl," obrátil se konečně Krajuchin a pohlédl na Jurkovského, "každý dostane svůj díl a svou porci, jak mu patří, tak. Vy jste asi, Vladimíre Sergejeviči, zapomněl, že Zajčenko měl důvěru."

Tohle byl zřejmě pádný argument, protože se ani Jurkovskij neodvážil něco namítat. Dál už se o tom nikdo ani slovem nezmnínil.

Automobil zahnul a přehnal se po široké betonové ploše poblíž startu. Vpravo se táhly nízké široké stavby bez předních stěn, nalepené k úpatí pahorků, nad nimi se tyčily rozvětvené sloupy elektrického vedení o vysokém napětí a ubíhaly někam za pahorky. A vedle nich stály jakési šedivé kupolovité věže.

"Úkryty," zamumlal Spicyn.

"A kam jedeme my, Bogdane?"

"K pevnůstám. Budeme pozorovat přistání Chiusu."

Vyjeli na úzkou rovnou silnici. Déšť zesílil, skla zalévaly proudy vody, na asfaltu vyskakovaly bílé bublinky. Stroj prudce zabrzdil. Přistoupil jakýsi muž v plášti s kapucí, sehnul se a pozorně se zadíval dovnitř, když poznal Krajuchina, mávl rukou. Krajuchin pootevřel dvířka:

"Jak dávno tudy projeli radisti?"

"Nejmíň před půl hodinou, Nikolaji Zacharoviči."

"Dávejte dobrý pozor, nikoho nepouštět!"

Po čtvrt hodině se vpředu objevily ocelové kupole, podobající se pozorovatelnám starých pevnůstek, zakopaných do země.

"To jsou pevnůstky," poznamenal Spicyn.

Před časem, asi tak před třiceti lety, sloužila tato planina jako startovací plocha pro zkoušky kosmických raket.

Pozorovatelé byli skryti v okopech a úkrytech. Někdy se obrovské rakety, vysoké jako mnohapatrový dům, nevznesly k nebi, ale pro nějaké nepřesnosti v řídicím systému se zřítily na bok, sršely plamenem, skákaly a plazily se po planině. Nejprve přitom nebyly oběti, ale jednou se mnohatunový obrovský kolos zřítíl přímo na okop. Bylo nutno vybudovat pevnůstky - podzemní stavby ze železobetonu s vysunutými pozorovacími kupolemi, zabezpečujícími všestranný výhled. Pevnůstky byly spolehlivé a pozorovatelé se v nich mohli cítit v naprostém bezpečí.

Řidič zatočil, zavedl automobil do hlubokého vybetonovaného zákopu s těžkým příkrovem a zastavil.

"Jdem," řekl Krajuchin.

Kosmonauti prošli krátkou chodbou se svítícími stěnami a octli se v zešeřelé místnosti s nízkým povalovým stropem. Bykov se zvědavě rozhlédl. Vpravo i vlevo vedlo několik schůdků na okrouhlá stanoviště, krytá shora ocelovými příklopy. Na stanovištích byly umístěny třínožky s mohutnými, čtyřicetkrát přibližujícími periskopy. Před jejich objektivy zely obdélníkové stílny, jimiž sem nahlíželo šedivé uplakané nebe. Tři chlapci v kožených bundách čarovali u rádiového přístroje. Když Krajuchin vstoupil, vykročil jeden z nich k němu a hlásil, že spojení s majáky a přistávacími stanicemi je navázáno.

"Zeptejte se, jestli něco přišlo z paluby Chiusu," nařídil Krajuchin.

Spicyn vystoupil na jednu z plošin a došel ke stílně. Ostatní se rozesadili na stoličky podél stěn. Reprodukto zachraptěl a zahučel:

"Chius zatím mlčí, Nikolaji Zacharoviči..."

Krajuchin zabořil ruce do kapes pláště a začal přecházet po místnosti sem a tam. Najednou se zastavil a začal si pozorně prohlížet stařícký vybledlý plakát na stěně: "Procentuální růst nukleární energetiky v celkovém objemu energetiky naší země v letech 1960-1980". A pak zase začal chodit. Radisté se na něho soucitně dívali. Jurkovskij pošeptal Daugovi:

"Starému tečou nervy..."

Znovu zamečel reproduktor:

"Pozor, pozor! Nikolaj Zacharoviči!"

"No, poslouchám," ozval se Krajuchin netrpělivě.

"Chius je nad polygonem. Uvádím jeho souřadnice s opravou vzhledem k vaší poloze. Geodetický azimut osm stupňů a... čtyřicet... čtyřicet čtyři minuty... Výška šedesát stupňů. (Přistane uprostřed polygonu, zašeptal Spicyn.) Klesá rychlostí dvacet centimetrů za vteřinu..."

"Máte ho na fotoreaktoru?"

"Zatím na fotoreaktoru."

"Vyřídte rozkaz: ve výši šedesát kilometrů vypnout fotoreaktor a přejít na vodíkové rakety."

"Provedu." Následovala krátká přestávka a pak reproduktor vybafl:

"Úkol splněn. Nikolaji Zacharoviči, Chius žádá, abychom poslali zdravotní vůz a lékaře..."

Všichni se znepokojeně obrátili k reproduktoru.

"Mají na palubě nemocného inženýra z české rakety, nějakého Diviška. Je mu moc špatně."

"Dejte příkaz, aby připravili sanitku, a dejte připravit letadlo do Moskvy. Mé letadlo. Co je tomu inženýrovi?"

"Nemoc ze záření..."

Krajuchin potichu zaklel.

"Tak podívejte... Vyřídte Ljachovovi, aby byl opatrný. Připomeňte mu, že stanice pro přesné navádění není v provozu."

"Už jsem vyřídil."

"A co on?" zeptal se Spicyn.

"Chechtá se..."

Reprodukto umkl. Krajuchin vytáhl z náprsní kapsy černé ochranné brýle, nasadil si je a utrousil:

"Jdeme k periskopům."

V okulárech bylo vidět šedivé nebe, šedivá tundra, šedivá kupole sousední pozorovatelny. Přestalo pršet, jen vlhký teplý větřík čefil vodu v kalužích, z nichž vyčnívaly nízké křoviny a ostré trávy. Bykov se zadíval na hodinky. Bylo skoro pět.

Všichni mlčeli. Minuty se táhly nesnesitelně pomalu. "Světlo!" vykřikl Krutikov.

Po nebi se rozlila třaslavá fialová záře. A hned se nebe a tundra přestaly zdát tak jednotvárně šedivé. Začaly se zřetelně rýsovat jemné měňavé obrysy každého mračna. Na zemi se zamíhaly fantasticky zkroucené, oslnivě bílé žilky. Světlo sílilo. Nad tundrou se rozzářila podivná obrácená duha. V kalužích zakmitaly bílé a šedivé záblesky. Po uši vniklo jemné, ponenáhlu narůstající vysoké bzučení.

Bykova rozbolely zuby, zacpal si uši a zatřásl hlavou. Světlo bylo stále jasnější, zvuk dosáhl nesnesitelné výšky a téměř přestal být slyšitelný.

"Ljachov hlásí, že za dvě minuty vypne fotoreaktor," ozval se hluboký hlas v reproduktoru.

"Už měl dávno," houkl Krajuchin.

Světlo pohaslo a jako mávnutím kouzelného proutku okamžitě zmizela duha i veselé záblesky v kalužích. Po tundře se rozložil soumrak. Za několik chvil si však oči znovu zvykly na její šedivou jednotvárnost. A tu se nebe zaplnilo hlubokým zlověstným řevem. Zatřásly se stěny, žalostně se rozdrnčel ocelový uzávěr střílny. Zdálo se, jako by nad hlavou letěla nesčetná hejna reaktivních letounů.

"To je on!" vykřikl Krutikov. "Dívejte se!"

Pod mraky završely narudlé jiskry. Ve výši se objevila okrouhlá tmavá skvrna, plivala oheň a pomalu se snášela. Rostla přímo před očima. Vzduch se rozechvěl těžkým rachotem a pět ohnivých proudů, tenkých a rovných jako stožáry, vytrysklo z okrajů skvrny a udeřilo o zem. Zvedla se oblaka páry, do všech stran se rozletěly chuchvalce bláta. Těžké černé těleso zůstalo viset ve vzduchu a jen zlehka se pohupovalo na pěti sloupech oranžového plamene, které je podpíraly. Pak se ještě pomaleji než předtím skrylo do oblaků páry a zmizelo z očí. Země se měkce zachvěla a řev utichl. Nikdo neproněs ani slova, jako by každý naslouchal zvonění v uších. Na místě, kde přistál planetolet, se nyní pohupovalo a vířilo těžké mračno špinavě bílé páry.

"Neobyčejně čisté přistání!" liboval si Spicyn udýchaně.

"Ano," souhlasil Krajuchin, "mistrovské přistání. Pojedem, nebo mi tady všichni puknete netrpělivostí."

Chius dosedl mnohem dál od pozorovatelný, než se to Bykovovi zpočátku zdálo. Řidič jel maximální rychlostí, jakou hrbolátá pláň dovolovala. Ale i tak trvalo dobrých patnáct minut, než kola zašustila po horké, speklé a ještě trochu kouřící zemi. Obrovitá kupole Chiusu zabírala půl oblohy.

"Jen se podívejte," jásal Spicyn, "jak přistál - spodním otvorem k městu! Chlapík!"

Všichni vyskočili z auta a zvedli hlavy. Bykov se ohromeně a trochu nedůvěřivě díval na tento kolos, zrozený vůlí člověka v prázdném černém prostoru, v dílnách "Wej-ta-ti jou-ji". Ještě nikdy v životě neviděl nic velikostí a formou podobného. Na první pohled se Chius sice trochu podobal želvě, právě tak jako jeho model v moskevské Krajuchinově pracovně. Ale zblízka takové srovnání nemohlo nikoho ani napadnout. Spíš se planetolet podobal jakémusi obrovskému pavilónu, besídce na pěti tlustých šikmých sloupech. Všechny sloupy, velké jako vodárenské věže, podepíraly střechovitý trup, který měl formu vyduťte vypouklé čočky. Spodní vyduťtá podlaha trupu byla zrcadlová, a když pod ni Bykov zašel, spatřil nad sebou svůj příšerně pokřivený a zvětšený obraz.

Zrcadlo... Velmi jemná vrstvička kouzelné látky, která v přírodě existuje asi jen v nitru hvězd s největší hmotou, nanesená neobyčejně dovedně na leštěný kov. Bykovovi se zdálo, že na obličejích cítí slabý, sotva postřehnutelný proud tepla. Věděl však, že tohle zrcadlo zůstává studené dokonce i v době, kdy pracuje fotoreaktor. Tamhle z toho černého otvoru uprostřed vyduťte podlahy ve výši deseti až patnácti metrů vytryskne proud rozžhavené plazmy a tam, kde nyní stojí on, začíná šílená reakce syntézy holých jader. Bykov nervózně škubl rameny a rychle vyšel pod širé nebe. Snad v této chvíli poprvé v životě jasně pochopil, jaké obrovské síly si podřídil člověk a přinutil je, aby mu sloužily.

Nahoře cosi zacvrlikalo a Bykov spatřil velký vrtulník s červenými kříži po stranách, který se přenesl nad Chiusem.

"Skvělá operativnost," zabrumlal Jurkovskij. "Ale proč nejdou ven?"

Jako v odpověď na jeho slova se pojednou mezi dvěma reaktorovými jádry - tak se říkalo věžovitým sloupům - otevřel u okraje trupu kulatý otvor a v něm se objevila bledá usměvavá tvář.

"Vasjo! Ljachove!" zahulákal Spicyn, začal skákat a mávat rukama.

"Buď zdrav, Bogdane! Buďte zdrav, Nikolaji Zacharoviči! Nazdar, kamarádi!"

"Tak už polezte, vy tuláci meziplanetární!" vykřikl Krajuchin chraptivě. „S čím se tam ještě babráte, Ljachove?"

"Moment. Je tu sanitka?"

"Tamhle." Spicyn ukázal směrem k vrtulníku, od něhož k nim utíkalo několik lidí v bílých pláštích.

Z otvoru se s kovovým řinčením vysunul pružný žebřík.

"Posíláme nemocného," vykřikl Ljachov.

Na čtyřech slabých průhledných provazech byl v houpací síti opatrně spuštěn muž, zabalený do prostěradla. Bykov ho vzal do náručí a s pomocí zdravotníků ho uložil na nosítko. S údivem i lítostí spatřil, jak se po tváři nemocného koulejí slzy.

"Země," zašeptal nemocný, "Země, modré nebe..."

"Ano, soudruhu Divišku, Země." Krajuchin se nad ním sklonil. "Teď už bude všechno v pořádku. Za pár hodin jste v Moskvě, vyléčíte se, a pak domů, odpočívát."

"Děkuji, soudruhu..."

"Vyřídíte jim," obrátil se Krajuchin k lékařům, "že nařizují, aby nemocného okamžitě, to znamená po poskytnutí první pomoci, odvezli mým letadlem."

"Provedu, Nikolaji Zacharoviči."

V té chvíli už i Ljachov a dva jeho spolu cestovatelé sestoupili na zem. Přivítali se narychlo se soudruhy a přistoupili k nosítkám.

"Na shledanou, Jene," řekl Ljachov. "Dej se do pořádku - a zase do práce, kamaráde!"

Pohublá žena s kulatou tváří, oblečená do volné kombinézy, pohládila Čecha něžně po tváři:

"Uzdravte se brzy, soudruhu Divišku. A pozdravujte rodinu."

"Děkuji, soudružko... Děkuji," mumlal Divíšek a tiskl jim ruce zesláblými prsty.

Všichni mlčky sledovali odlétající vrtulník. Ljachov pohlédl na rozjasněnou oblohu, na mlhavé obrysy vzdálených pahorků a lehce se usmál:

"Tak a jsme znova na Zemi. Znova doma... Ale to je vám stroj, přátelé! To je vám stroj!"

"Moment, soudruzi..." Spicyn popadl Ljachova za loket a přitáhl ho k ženě s kulatou tváří. "Čokane, pojď sem taky!"

Postav se vlevo od Věry, prosím tě."

Třetí člen osádky, vysoký zamlklý Kazach, se zamračil: "Zase budeš fotografovat?"

"To víš..."

I Spicyn ucouvl o několik kroků, nespouštěje je z očí, vytáhl z kapsy miniaturní kameru, usedl na bobek a natočil několik metrů filmu.

"Tak už dost," rozzlobil se Krajuchin. "Okamžitě do auta, do města a odpočívat. A bez řečí! Povídat budeme večer."

"Ještě chvíli, Nikolaji Zacharoviči..." Ljachov se obrátil na Bykova: "Nemýlím-li se, vy jste nový člen osádky?"

"Ano, seznámte se," uvědomil si Krajuchin. "Alexej Petrovič Bykov. Chemik, nukleární inženýr, řidič. Vasilij Semjonovič Ljachov - pilot... Věruško, pojďte sem. Věra Nikolajevna Vasilevská - navigátorka. Čokan Kunanbajev - palubní inženýr."

Bykov a Ljachovova parta si stiskli ruce.

"Tak," prohlásil Krajuchin. "A teď do města."

"Večer se uvidíme," přivětivě pokývl Bykovovi Ljachov.

"My dva, Anatoliji Borisoviči, tu chvíli zůstaneme," obrátil se Krajuchin na Jermakova. "Prohlédneme si Chius. Vy taky, Bykove. Mimochodem, můžeme si promluvit s náčelníkem pomocné skupiny. Tamhle jede... Ostatní mají volno." Po pláni se k Chiusu blížil řetěz vozidel - kolohousenkové nákladní automobily, traktory, jeřáby na kolech.

"Řekněte jim, aby se podívali na třetí reaktor," požádal Čokan. "A hezky pozorně. Relé tam nějak zlobí... Tak dobře, já jim to zítra řeknu sám."

Odjeli a Bykov s rozbušeným srdcem vylezl za Krajuchinem a Jermakovem po pružném, ale pevném žebříku. V krychlové kabině, kam vedl otvor, řekl Krajuchin:

„Tohle je kesonová kabina, tou se vychází do vzduchoprázdného prostoru nebo do prostředí s jedovatou atmosférou. Trochu těsné, ne?"

"Ani ne... nezdá se mi," zamumlal Bykov neurčitě.

"Ale ano, je to malé," zabručel Krajuchin. "Při projektování se moc věcí špatně propočítalo. Jen až začneme nakládat a vykládat, pak uvidíte. Budeme muset prostrčit desítky a stovky tun nákladu třemi takovými dírkami." Píchl prstem směrem k otvoru. "A uvnitř v lodi je to ještě horší. Chodby jsou úzké a zatarasené, s přepážkami a roubením."

"Z hlediska hermetičnosti a bezpečnosti před meteory to má velké výhody," poznamenal Jermakov.

Prošli kabinou a začali stoupat po varhánkovitých schůdcích jasně osvětlené chodby.

"Termonukleární raketa, to je, abych tak řekl, novinka," poučoval Krajuchin. "Na mnoho jejích možností a předností se zapomnělo, projektovalo se postaru, jako při raketách běžného typu. Řemeslný návyk, s tím se těžko pohne... A tady už začíná to nové..."

Krajuchin strčil do těžkých ocelových dveří a všichni vstoupili do rozlehlé místnosti, zaplněné neznámými přístroji a rozvodnými deskami.

"Tady je velitelská kabina," řekl Krajuchin. "A tamhle," ukázal na stěnu proti vchodu, "tam je za titanovým pláštěm srdce Chiusu - fotoreaktor. Zvláštní zařízení vyrábí proud plazmy, proud holých tritonů, jader supertěžkého vodíku, který v malých, ale nesmírně častých dávkách, několik tisíc dávek za vteřinu, tryská dolů. Silné elektromagnetické pole, vytvářené pěti solenoidy nad reaktorovými jádry, zpomaluje chomáček plazmy, takže v ní vzniká termonukleární reakce. Vrchol zpomalení je v ohnisku parabolického zrcadla - dolního povrchu trupu. Souvislý tok elektromagnetických vln, neutronů, jader helia a nezreagovaných tritonů naráží na zrcadlo a vyvolává obrovskou tažnou sílu... Ostatně," dodal Krajuchin po chvíli mlčení, "nebýt vrstvy absolutního odrážecí, celý trup lodi by se okamžitě, abych tak řekl, naskrz propálil. První Chius shořel proto, že byla někde porušena tato ochranná vrstva."

"To se ještě neví," utrousil Jermakov suše.

Chodil po kabině, nahlížel do přístrojů a něco si poznamenával do zápisníku.

Krajuchin polkl naprázdno, ale neřekl nic.

"Fotonová raketa je novinka," pokračoval po chvíli. "Báječný vynález. Budoucnost lidstva..." Sundal si brýle a začal si je otírat, dívaje se na Bykova kulatýma očima. „Blahosklonná příroda asi ví, proč nechce, abychom zeměkouli změnili v malý ráj a tím se spokojili, a proč nás nutí dobývat nové světy - všechny nejvzdálenější světy do posledního, k nimž se musí stát klíčem fotonové rakety."

Tohle řekl asi před padesáti lety jeden německý vědec; tenkrát se fotonové rakety zdály vzdáleným snem. A dnes je tento klíč k posledním a nejvzdálenějším světům v našich rukou. Ale ještě jsme se pořádně nenaučili ho užívat. Zbývá ještě mnoho, velmi mnoho nepochopitelného a neuskutečněného. A je v tom ještě hodně řemeslnosti. Vezměme třeba ty atomové rakety na Chiusu. Při fotonovém pohonu je to něco jako stará herka zapřažená do nejnovějšího atomového vozu."

"Ale vždyť by jinak Chius nemohl startovat ze Země," poznamenal nesměle Bykov.

Krajuchin si znovu nasadil brýle.

"V nejbližší budoucnosti se patrně vyhneme vůbec startům ze Země. Chiusy budou startovat z umělých družic."

"Ovšem," souhlasil Bykov. "Ale zatím nabírá Chius zásoby paliva obvyklého pro všechny rakety, ne?"

"Jenom trochu, sotva pětinu provozní váhy. Jenom k tomu, aby se mohl odpoutat od Země, dostat se z hustých vrstev atmosféry, které snadno podléhají radioaktivnímu zamoření. A potom se zapíná fotonový motor. Chius nezná těžkosti, které vyvolává stav beztláku. Pohybuje se stále stejným zrychlením deset metrů za vteřinu na druhou, tedy stejným, jaké je zrychlení přitažlivosti na povrchu Země. Díky tomu je osádka Chiusu uchráněna před stavem beztláku a před všemi jeho nepříjemnými následky. Chius - alespoň při meziplanetárních letech - nezná dlouhé a únavné cesty setrvačností, které trvají celá léta. Může vyvinout obrovské rychlosti a vzdálenosti mezi planetami absolvuje za pouhé dny a týdny. Chius - to je onen klíč k "posledním a nejvzdálenějším světům".

"Chius je klíč k velkým planetám," pronesl Jermakov podivně stisnutým hlasem.

Stál skloněn nad jakýmsi přístrojem a Bykov mu do tváře neviděl.

Krajuchin stiskl rty.

"Pojďte, soudruhu Bykove," řekl stroze. "Ukážu vám zbývající místnosti."

Prohlédli si celou loď, nahlédli do obytných kajut, do klubovny, do skladů. Vše bylo nanejvýš jednoduché, téměř holé. V obytných kajutách holé čalouněné stěny, vysouvací lůžka s širokými pružnými řemeny, skříně ve zdi, nízká čalouněná křesla, pevně přinýtovaná k elasticke podlaze. V klubovně veliký kulatý stůl, čalouněná křesla, v čalouněných stěnách bufet a knihovna. Na stole ležel list papíru s kostrbatými výpočty, který tu zřejmě někdo zapomněl. Krajuchin ho sebral (Čokan, pousmál se. Náš matematik...).

Když se vrátili k východu, byl Chius obklopen auty a lidmi. Jermakov něco povídal náčelníku pomocné skupiny, ten přikyvoval, přeptával se na něco. a cestou vydával příkazy shromážděným dělníkům, mladým chlapcům, kteří zřejmě teprve přednedávnem opustili školní lavice.

"Jedeme domů," prohlásil Krajuchin. "Bude-li zítra dokončeno přebití reaktorů, začneme pozítří s nakládáním."

"Počkat!" vzpomněl si náhle Bykov, když usedal do automobilu. "Úplně jsem zapomněl. Co Klouček? Kam naložíme Kloučka?"

"Nahoru," odpověděl Krajuchin. "Klouček bude cestovat Vesmírem na Chiusu jako na koni. Tak..."

"Hm...", Bykov chtěl ještě něco říci, ale zarazil se a víc už se na nic nevyptával.

"JAK ARGONAUTI PŘED VĚKY"

Ljachov podával hlášení příštího dne. V prostorné pracovně náčelníka Sedmého polygonu se namačkalo kromě astronautů ještě asi třicet pracovníků raketodromu, inženýrů z dílen "Wej-ta-ti jou-ji", zástupců vědeckovýzkumných a projekčních institucí, spolupracujících s Výborem pro meziplanetární styky. Bledý a usměvavý Ljachov mluvil rychle a pro větší přesvědčivost poťukával tužkou na kožené desky s deníky a zápisky.

Podle plánu zkušebnímu přeletu zaujal Chius dvacet hodin po startu polohu nehybnou vzhledem k Slunci a pak, se zrychlením 9,7 m/sec², zamířil kolem Slunce k místu setkání s Venuší. Když urazil přesně polovinu vzdálenosti a dosáhl rychlosti čtyři tisíce kilometrů za vteřinu (oživení mezi posluchači), obrátil Ljachov planetolet zrcadlem k místu setkání a začal brzdit. Za osm a půl dne dosáhl Chius oběžné dráhy Ciolkovského, jedné ze sovětských umělých družic Venuše, a za dalších několik hodin na ní přistál. Dále Podle programu zkoušek manévroval Ljachov asi měsíc kolem Venuše, kontroloval práci reaktorů za všech podmínek, navštívil umělé družice, patřící jiným státům, uskutečnil přistání na Venitě - přirozené oběžnici Venuše, a konečně se vydal na zpáteční cestu. Přijal také na palubu nemocného inženýra z české stanice.

Ljachov mluvil o průběhu práce fotoreaktoru, o výsledcích použití Dopplerova jevu k určení vlastních rychlostí fotonové rakety, vyjádřil svůj názor na zařízení proti meteorům ("Bohužel... totiž... lépe řečeno našťěstí... nebyla příležitost vyzkoušet je v akci"), oznámil nové údaje o pásmech hustoty kosmického prachu v oblasti mezi oběžnými drahami Země a Venuše ("Jsem hluboce přesvědčen, že tyto údaje, soudruzi, umožní vyrobit fotonový motor pro přímé dráhy, přinejmenším pro takovéhle cesty, jakmile bude rozřešen problém fotonového pohonu působením anihilace.") Obzvláštní pozornost věnoval Ljachov některým neznámým jevům, k nimž došlo během cesty.

Byla zjištěna bezdůvodná přerušování rádiového a televizního spojení, nárazy ultrafrekvenční vibrace trupu planetoletu, drobné poruchy brzdícího magnetického pole v ohnisku zrcadla. K tomu všemu docházelo bezprostředně před brzděním, tedy v období maximálních rychlostí. Ljachov vyjadřoval přesvědčení, že důvodem jsou tu právě obrovské rychlosti planetoletu, které již vyžadují přechod k relativistické mechanice.

Vcelku však Chius splnil všechny naděje. Po zkušebním letu bylo zřejmé, že "přes názory ustrašenců a hlupců, kteří již samou svou existencí poskvřňují slavnou myšlenku meziplanetárních styků", patří budoucnost, a přitom velmi blízká budoucnost, fotonovým raketám. (Potlesk, výkřiky souhlasu.) Dokonce i v tak primitivní a elementární formě je spojení fotoreaktoru s absolutním odražečem obrovským krokem kupředu v technice kosmických letů.

Drobné konstrukční nedostatky Chiusu byly bohatě vyváženy jeho nespornými kvalitami a přednostmi: Prakticky neomezeným doletem, schopností startovat a přistávat bez obav ze ztráty energie a bez přetížení, nebezpečného pro zdraví a životy členů osádky, nezávislosti na mezilehlých základnách a množstvím jiných, méně významných předností.

"A musím se, soudruzi, přiznat," řekl Ljachov, "že mě dokonce napadlo: Nemáme se rovnou pokusit přistát na Venuši? (Smích, hluk v sále. Krajuchin se zlostně mračí. Jurkovskij na Ljachova mává pěstí.) Nu co? Nikdo by se to nedověděl... Ale stačilo nám podívat se na tuto milou planetu zblízka a hned jsme si připomněli, co to je kázeň. Jen to nechme, kázeň je báječná věc. Ještě jsem nikdy neletěl k planetě s atmosférou a musím říci, není-li na to člověk zvyklý, vyvolává to všelijaké dojmy... Ta Venuše nevypadá zrovna vábně."

Po Ljachovovi vystoupila navigátorka Věra Nikolajevna, hezká dívka v modrých šatech, s kulatou tváří zčervenalou rozpaky. Uvedla několik optimálních variant, jak dostat fotonový planetolet na přímou dráhu. Zjistilo se, že elektronický počítač přístroj pro určování směru, instalovaný na Chiusu, neodpovídá plně požadavkům nové, "přímé"

kosmogace. Navigátor a operátor musí neustále zanášet opravy vzhledem k úchylkám, které působí Slunce, což například lety po oběžných drahách nevyžadovaly. Věru Nikolajevnu přerušil kníratý mladík s bujnými vlasy, zástupce Ústavu počítačích strojů, a začal Krajuchinovi vysvětlovat, co jejich ústav připravuje k řešení tohoto problému. Mluvil prudec a nesrozumitelně; znenadání se do něho pustil Krutikov a jeden z inženýrů; rozvinul se ostrý spor. Nikdo je nepřerušoval a Bykov už pomalu nabýval dojmu, že počítačící stroje jsou dnes nejdůležitější součástí vybavení fotonových raket, ale za chvíli ohromeně spatřil, že se vážná a slavnostní porada definitivně zvrhla.

Skupina pracovníků z raketodromu oboustoupila Čokana Kunanbajeva a ten jim něco pomalu vysvětloval a jezdil tužkou po otevřených stránkách deníku. Kolem Krajuchina a Jermakova se shromáždili konstruktéři raket z "Wej-ta-ti jou-ji", ukazovali letové deníky a listovali v nich. Konstruktéři pokyvovali a zapisovali si něco do poznámkových bloků a zápisníků. Ljachov, Bogdan Spicyn a Jurkovskij mlčky poslouchali náčelníka Sedmého polygonu. Jurkovskij s ironickým úšklebkem něco řekl a všichni se usmáli: Ljachov a Spicyn pobaveně, náčelník rozpačitě. Pracovnou se nesl rovnoměrný hluk hlasů a šeleštění papíru. Bykov pozoroval až do konce naprosté názorové rozdrčení kníratého zástupce Ústavu a obrátil se na Dauge. Ten navrhl:

"Půjdeme domů, Alexeji, oni už se tu dohádají bez nás. Musíme si prohlédnout nové údaje o Venuši. Poslal je Machov, náčelník Ciolkovského."

Večer se kosmonauti shromáždili v hotelové čítárně.

Věra Nikolajevna vykládala s rozzářenými očima:

"Odpoutat se od Země a ocitnout se v prostoru - to ještě neznamená dobýt Vesmír. První balóny neudělaly z člověka pána vzdušného oceánu. To učinil teprve letoun. Je to tak? Pány Vesmíru z nás udělá teprve Chius, nezávislý na přitažlivosti, osvobozený od otrocké podřízenosti těmto silám..."

Bogdan Spicyn ji zamilovaně pozoroval, Ljachov s roztržitým úsměvem mumlal, jako by ho tato myšlenka právě teď napadla:

"Jen si pomyslete, my jsme byli v něčem takovém první!"

Jurkovskij se ušklíbl:

"Ale stejně je doma na Zemi líp, že je to tak, Vasjo?"

"Samozřejmě, je."

"Samozřejmě... Ach, Vasiliji, Vasiliji, nemáš v sobě ani kapku poezie. Vykoná takový let... Ne, ty rozhodně nejsi hoden té cti."

Ljachov svraštil obočí.

"Víš, já nejsem žádný sportovec," řekl nakvašeně, "já pracuju. A nevidím v tom nic špatného."

"Nikdo taky neříká, že je to špatné..." Jurkovskij zvedl ke stropu roztoužené oči. "Ale přiznej, mon cher, že cestu razí obvykle... sportovci, jak ty tomu říkáš."

"A společně by to, myslíš, nešlo."

"Jaké dělení to tu provádíte?" zeptal se Krutikov udiveně. "Sportovci, pracovníci..."

"Vždycky a všude," prohlásil Jurkovskij pevně, "kráčeli vpředu nadšení snilkové, osamělí romantici, razili cestu organizátorům a inženýrům, a teprve pak..."

"Pak se po kostech těchto snilků a romantiků hnala dychtivá šedivá masa, opovržením hodná lůza," řekl tenoučkým hlasem Dauge a ušklíbl se. "Jsi žvanil, milý Volod'o, abys věděl! Nadšený snilek... osamělý husar!"

Jurkovskij se k němu prudec obrátil, ale Krajuchin zvedl ruku.

"Okamžik," zasípal posměšně. "Podle vašeho názoru, Vladimíre Sergejeviči, nadšení organizátoři neexistují? A snívá inženýři taky ne? Hm... A jak je to s tou šedivou masou?"

Bykov seděl jako na jehlách. Ještě nikdy mu ten "švihák" nebyl tak nesympatický. Pohlédl na bledého Ljachova, kterému se urážkou roztrásl rty, a rozvzteklil se ještě víc. Ale neměl ještě právo vměšovat se tady do rozhovoru.

"Všichni jsme snilkové, abyste věděl, Vladimíre Sergejeviči," pokračoval Krajuchin. "A nadšenci taky. Jenže každý svým způsobem. Tamhle Věra Nikolajevna dává najevo svou radost z toho, že jí Chius umožňuje létat Vesmírem, kam je libo a jak je libo, a je vidět, že tím celé její srdce přetéká. Tak. Vidí v tom podle všeho hlavní poslání "pánů Vesmíru"."

"Chtěla jsem říci něco docela jiného..." ozvala se rozpačitě Věra Nikolajevna.

"To taky doufám, že něco jiného... Protože, a na to nezapomínejte, stát a lid od nás čekají nejen... lépe řečeno, ani ne tak rekordy jako spíš uran, thorium a transuranové rudy. Všichni jsme snilkové. Jenže já nesním o tom, jak budu létat Vesmírem jako mýdlová bublina, ale jak z něho budu dobývat všechno, co může být užitečné... Co je v prvé řadě nutné pro lepší život lidí na Zemi, pro komunistické soužití národů. Přitáhnout všechno domů a nerozhazovat to, co už doma je! To je naše poslání. A v tom je naše poezie."

"Jako včely," ujelo Krutikovovi.

"Ano, přesně jako včely a ne jako... jepice. Kromě toho si vás dovoluji upozornit na okolnost, že v naší době probíhají přechodná období velmi rychle. Uvedu příklad: při nastávajícím letu Chiusu budou jeho piloti plnit jen skromné povinnosti drožkářů. Hlavní úkoly už budou plnit jiní. Třeba tenhle," Krajuchin ukázal na Bykova (a Bykov polekaně zamrkal). "Nebo Dauge, nebo vy, Vladimíre Sergejeviči. Lidstvo potřebuje bohatství Venuše a ne nadšená hlášení. Tak. A pak přenecháte místo novým hrdinům, stavbařům, kteří budou budovat továrny na březích Uranové Golkondy. A tohle všechno je práce, přáteli, nadšená práce, a ne sport! Jenomže někteří lidé se k ní staví jako k efektní možnosti blýsknout se pod kupolí cirku a vysloužit si potlesk, kdežto jiní jako k práci v jedné řadě s ostatními. A vy, mon cher, vy byste chtěl, abych tak řekl, vníknout do pokladnice tajemství, která tam budou ležet vedle sebe narovnána, a zvěstovat je světu... To jste vy, sportovci!"

Nastalo ticho. Jurkovskij se zvedl a bez ohlednutí odešel.

"Skvělý chlapec," poznamenal Krajuchin. "Odvážný, chytrý... Jenom ta jeho ctižádost - ach jo!"

Jermakov řekl bez úsměvu:

"Otec mi vyprávěl, že jakýsi Nikolaj Zacharovič Krajuchin v mládí..."

"Krajuchin, Krajuchin..." Nikolaj Zacharovič si s hekáním třel kolena. "To bylo v mládí... A kromě toho možná víš, že zmíněnému Krajuchinovi za to pořádně vyprali prádlo... promiňte mi ten výraz... na stranické konferenci. A zrovna tvůj táta, Anatoliji Borisoviči! Ták."

Krajuchin si zlostně odfrkl, zakašlal a odešel.

Poslední dny před startem uběhly, ani nikdo nevěděl jak. Všichni měli spoustu práce. Jermakov vedl práci pomocné skupiny, která nakládala na Chius všechno nezbytné. Loď byla, skryta pod spleť kovových konstrukcí, opletena pavučinou hadic a kabelů. Pod ní se kupily desítky cisternových vozů, traktorů, jeřábů a transportérů. Pracovalo se ve dne v noci. V silných hadicích, obalených pláty ledu a jinovatky, dopravovaly se do lodi zkapalněné plyny - vodík do raket a kyslík pro osádku, v tenkých hadicích voda a mazadla. Transportéry a jeřáby nakládaly třemi otvory plechovky, pytle a bedny s potravinami, výstroji a zařízením. Desítky lidí ve skafandrech se vrtaly v uranových reaktorech. Z Novosibirska přijeli odborníci a mikron za mikronem kontrolovali vrstvu absolutního odrazce. V tomto neuvěřitelně tenkém a zároveň nebývale pevném pancíři se mohly objevit mikroskopické defekty, které by pro expedici znamenaly okamžitou záhubu v plamenech. Sám Krajuchin se přijel podívat, jak byla s kupole Chiusu snímána silná titanová deska a jak do nabíjecích komor fotonového reaktoru byly opatrně spouštěny láhve se směsí kapalného tritia a deuteria. Pak byla deska opět zasazena na své místo a ještě téhož dne na ni vyzdvihli a upevnili obrovský kontejner s Kloučkem.

"S tou hloupou bednou na hrbu," řekla Věra Nikolajevna rozmrzele, "vypadá Chius děsně primitivně."

Ljachov trávil všechny tyto dny se Spicynem a Krutikovem ve velitelské kabině, kam bylo soustředěno řízení planetoletu. Dauge a Jurkovskij se zabývali studiem Ljachovových nových údajů o Venuši, neustále se přeli, sestavovali jakési tajemné radiogramy, nosili je Krajuchinovi k podpisu a pak na vysílačku.

V největším shonu si Krajuchin zavolal Bykova a zajel s ním do jednoho z podzemních skladů na jižním okraji města. V suché a světlé místnosti spatřil Bykov bedny se zbraněmi.

"Znáte tyhle hračky?" zeptal se Krajuchin.

Bykov se na něho nechápavě podíval a pak se sklonil:

"Automatická karabina, vzor 75."

"A tohle?"

"Reaktivní pušky... pistole..."

"Tak si vyberte."

Bykov pochopil:

"Pro všechny?"

"Pro všechny... a vezměte něco do zásoby."

Bykov mlčky vybral osm nových karabin, několik desítek ručních granátů, paprskové pistole a útočné nože ve světlé žlutých kožených pouzdrech.

"Kde jsou náboje? A roznětky do granátů?"

"Máme náboje, roznětky a všechno, co si budete přát. Sepište pro náčelníka skladu, co potřebujete."

Sešli o poschodí níž.

"Tohle je taky pro vás." Krajuchin ukázal na válcovité předměty, jejichž ocelově černý povrch matně zářil.

"Atomové miny...", zamumlal Bykov.

"Vy je znáte?"

"Jak by ne..."

"Vezměte si deset souprav. A k tomu takových deset visacích světlometných raket."

Za dvě hodiny jel přes město na polygon automobil, naložený těžkými bednami z umělé hmoty a deseti válcovitými zamířovanými pouzdry. Za další dvě hodiny byly tyto bedny a pouzdra za Bykovovy osobní účasti a dozoru naloženy na Chius.

Konečně bylo po všem. Během jediné noci zmizely lehké i neohrabané konstrukce, jimiž byl planetolet obalen, hadice, jeřáby a transportéry. Odjely automobily a traktory, zmizeli lidé. Na zdupané, rozryté půdě zůstaly v mrholivém dešti jen kousky drátů a lan, úlomky překližek, několik zapomenutých prken a chomáče promaštěného balicího papíru, zadupané do bláta.

Krajuchin v doprovodu Jermakova a náčelníka pomocné skupiny prolezl všechny místnosti Chiusu, všechno prohlédl a na všechno si ještě jednou sáhl, puntičkářsky a podezřívavě naslouchal silnému hukotu zkušebně zapjatých solenoidů, pronesl několik drobných poznámek, slezl na zem, otřel si ruce do cípu pláště a řekl:

"Bude to všechno v pořádku, Anatoliji Borisoviči. Podepište převzetí."

Jermakov na souhlas přikývl. Náčelník pomocné skupiny s úlevou vydechl, několikrát přešlápl na místě, odkašlal si a řekl:

"Kdy je start, Nikolaji Zacharoviči? Zítra?"

Ale ukázalo se, že zbývají ještě nějaké formality. Ve městě Krajuchina naléhavě povolali na rádiovou stanici, a když se odtamtud vrátil, oznámil suše (alespoň Bykovovi se tak zdálo), že se start odkládá na pozítří ráno, a zítra že přijede komise.

"A večer bude... é... slavnostní recepce. Fraky nejsou podmínkou."

Jurkovskij se energicky olízl, Jermakov lhostejně zívł, Krutikov pokrčil rameny a znovu se zahloubal do nějaké knihy.

"Pojď na procházku," vybídl Dauge Bykova.

Vyšli z hotelu a pomalu zamířili ulicí k polygonu.

"Přípitky, nadnesené řeči," řekl Johanyč unaveně. "Já to nesnáším!"

"No, víš...," Bykov na něho nespokojeně pohlédl. "Ale stejně taková událost..."

"Jakápak - taková událost? Každý člověk dělá svou práci. Copak je na tom? Nikdy neposílají zvláštní komisi, dejme tomu u příležitosti odjezdu geologické expedice."

"Někdy taky posílají."

"Ale neměli by. Jenom to znervózňuje." Kráčeli chvíli mlčky. Bykov se zeptal: "A proč se to vlastně dělá?"

"Čert ví proč. Myslím, že se to uchovalo z dávných dob, kdy ještě bylo třeba lidí rozhoupávat k plnění i docela obyčejné, nejzákladnější práce... Tenkrát se to zavedlo a dodnes se toho pitomého zvyku zanic nemohou zbavit."

Kdopak umí význam expedice Chiusu chápat líp než my? V naší době je směšné pronášet nadšeným hlasem elementární pravdy... A proč? Aby do nás někdo po tisíci hustil to, co jsme nasáli už s mateřským mlékem?"

Zamířili zpátky do hotelu. U vchodu do jídelny se Dauge zastavil, ucouvl a strčil do Bykova loktem:

"Buď zticha!"

Jídlna byla ozářena slabým večerním sluncem. Na pohovce seděli k sobě skloněni Bogdan Spicyn a Věra Nikolajevna. Mlčeli, dívali se z okna a jejich obličeje byly tak vážné a neobyčejně smutné, že se Bykovovi srdce sevřelo. Velká bílá Bogdanova ruka objímala Věřina úzká, křehká ramena. Dauge zatahal Alexeje za rukáv a oba vystoupili po špičkách do prvního poschodí.

"Vidiš, Alexeji, co se stává...", pronesl Dauge. "Setkají se tak na týden, na dva, a pak zase každý jinam. Ona je o pět let starší než on... To je láska, nedá se nic dělat. Opravdová, veliká láska..."

Zamyslel se. Bykov se opatrně zeptal:

"Proč se nevezmou?"

"Co? Proč se nevezmou?" opáčil Dauge po chvíli. "Copak na tom záleží? Setkají se jednou, nanejvýš dvakrát za rok, chápeš?"

"Chápu," zabručel Bykov, ale pak odhodlaně namítl: "Ne, ani drobet to nechápu. Kdyby se vzali, žili by spolu, líтали by spolu..."

"Spolu... Spolu nemůžou, Alexeji. Setkávají se jednou nebo dvakrát za rok. A spolu létat nemůžou - Bogdan přece dělá takové expedice, kam ženy neberou. To by byla pěkná rodina."

"Ba ne," řekl Bykov pevně. "Kdyby chtěli, mohli by to nějak zařídit."

"To je možné, samozřejmě. Třeba si tuhle lásku jen tak vymysleli."

"Ale jdi..."

"Alexeji, já bych..." Daugeovi se zachvěl hlas, "já bych za milovanou ženu i život položil! Já, kamaráde, já jsem slaboch."

Nazítky přiletěli hosté z Moskvy. K Bykovovu údivu a spokojenosti proběhla večeře ve veselé náladě. Proslovy byly (a zdálo se mu, že ne zrovna špatné), připitky taky (pouze šampaňské), byla i blahopřání. Krajuchin vyprávěl několik veselých příhod z raného období meziplanetárních letů a Jurkovskij najednou začal sypat verše Bagrického. Přednesl své oblíbené "Pašeráky", a když utichl potlesk, řekl smutně:

"Tak vida, kolik nádherných veršů bylo napsáno o moři a námořnících, a o nás žádné. Pořád jenom "Let', má raketo".

"Moře znají básníci tisíce let," poznamenala Věra Nikolajevna, "kdežto Vesmír ještě vůbec ne. Počkej, Volod'o, budou napsány skvělé verše i o nás."

Jurkovskij ji políbil ruku:

"Čekám, Věruško. Zatím máme teprve:

Jak argonauti před věky

z rodných míst do dále

za zlatým rounem

tam-ta tam,

těž jsme se vydali...

Když se hosté rozešli, Krutikov si povzdychl a utrousil: "Sláva bohu, hezky jsme si poseděli. Jenom..."

"Ano," přikývl Dauge. "Samí mezi sebou - to by byla lepší večeře na rozloučenou."

Krajuchin se zvedl a hlučně odstrčil křeslo.

"Prosil bych o pozornost, přátelé," spustil. "Okamžik pozornosti. Ted' jsme mezi sebou a já bych vám chtěl říci pár slov."

Alexeji Petroviči, nalejte, prosím, všem víno... Každému jenom trošku, Anatoliji, neměj strach... Tak, děkuji vám."

Přátelé! Jsem tu mezi vámi nejstarší kosmonaut... ano. Je hrozné vzpomínat, v jakých rakvích jsme začínali létat! Ve

srovnání s Chiusem to byly fiakry - a to se vyjadřuji ještě moc mírně. Ale já se nehlásím k těm důležitým ťulpasům, kteří

brblají, že dnešní mládež má nesrovnatelně lehčí život než my. Protože já moc dobře vím, jak složitý je váš úkol.

Vždycky jsou úkoly určovány podle prostředků a oč jsou vaše prostředky mohutnější, o to je váš úkol složitější. Vaše práce nebude o nic lehčí než naše... dokonce bude těžší, protože máte větší odpovědnost.

Bude-li vám hodně těžko, přátelé, těžko k nesnesení, vzpomeňte si, prosím vás, pro koho a ve jménu čeho to všechno děláte. Znáte vás dost dobře, abych mohl být přesvědčen, že stačí takové vzpomnutí a budete mít víc sil... A... a to je všechno. Na vaše úspěchy!"

Zvedl pohár, napil se a spěšně vyšel z místnosti. Chvilu nikdo ani nepromluvil. Potom vstal Jurkovskij a řekl tiše:

"Tak co, argonauti... na našeho starouška!"

Toho dne nemohl Bykov dlouho usnout.

Vstal, rozsvítil; posadil se ke stolu, upřel oči na žárovku a dlouho tak seděl. Jeho pohled padl na noviny, které dnes ještě neměl čas si přečíst.

"Za smělejší zavádění vysokofrekvenční orby" - úvodník. "Islandští školáci na prázdninách na Krymu". "Podvodní sovchozy na Dálném východě odevzdají státu nad plán 30 milionů tun planktonu" "Spuštění nové TJES o výkonu

jeden a půl milionu kilowattů ve Verchojansku". "Závody mikrovrtníků. Vítězem patnáctiletý školák Vasja Pticyň." "Století bruslaři na závodní dráze".

Bykov šustil novinami.

"Festival stereo filmů zemí Latinské Ameriky". "Výstavba Anglo-čínsko-sovětské observatoře na Měsíci". "Hlášení z Marsu..."

Bykov si prohlédl noviny a po krátkém zamyšlení je složil a zastrčil do kapsy kazajky. Musí si je vzít s sebou. Je to dech Země, mohutný puls rodné planety, který chce cítit i na daleké cestě. Je to symbol... Alexej si povzdychl a zhasl světlo. Ráno v den startu bylo jasné. V pět hodin už nikdo nespál, všichni se shromáždili v jídelně, seděli nebo přecházeli z jednoho kouta do druhého. Snídali málo a bez chuti a Jermakov dělal, že to nevidí. Krajuchin se o něčem potichu domlouval s hosty. Zanedlouho přijela auta. Přes časnou hodinu bylo na ulicích plno. Nikdo neprovolával hesla a pozdravy, nikdo nepřinášel květy, lidé prostě stáli a dívali se, ale dívali se tak, jako se díváme na své drahé a nejbližší, kteří odcházejí na dalekou a nebezpečnou cestu. Auta vyjela z města.

A tu se Bykovovi přihodilo něco, nač potom dlouho vzpomínal s údivem a studem. Přepadla ho jakási podivná strnulost. Jako by se byl náhle rozdvojil a s lhostejnou zvědavostí pozoroval sám sebe jako někoho cizího a nemohl se soustředit. Hlavou se mu honily útržky myšlenek, ale jedinou z nich nebyl s to zachytit.

Před pevnostkami nastalo všeobecné loučení. Bykov mechanicky tiskl čísi ruce, cítil, že má na tváři přihloupý, strnulý úsměv, ale nebyl schopen se ho zbavit. Krajuchin mu něco řekl, objali se a políbili. Když mu předseda městského sovětu něco se zápalem říkal a plácal ho po rameni, Alexej horlivě přikyvoval. Potom odešel na ztuhlých zdřevěnělých nohách stranou a díval se, jak Spicyn objímá Věru Nikolajevnu a ona ho hladí po tváři. Dauge ho vzal za ruku a odvedl k autu.

Když potom Bykov zvedl zrak, tyčil se už nad ním matně blýskající vypouklý povrch reaktorového sloupu. Konečně pochopil, co mu to vadilo v soustředění. V mozku se mu bezděčně, ale neodbytně opakovala jedna myšlenka: "Je to naposled. Je to naposled." Nemohl si vzpomenout, kdy se mu vybavila poprvé, ale teď již se těch slov zbavit nemohl. "Na svá místa!" vykřikl Jermakov nepřírozně pronikavým hlasem.

Bykov se ohlédl. Auta, která je přivezla k Chiusu, již odjela. Kolkolem se prostírala rovná liduprázdná tundra. "Nezdržujte se, Alexeji Petroviči!"

"Poslední kroky po zemi," poslouchal s podivnou zvědavostí svůj vnitřní hlas, když docházel ke kovovým schůdkům. "Poslední doušek pozemského vzduchu," pomyslel si, když hmátl po okraji vstupního otvoru. Kdosi - patrně Jurkovskij - ho zlostně postrčil a požádal, aby byl opatrnější. "Poslední pohled na modré nebe..." Příklop řinčivě zapadl. A vtom Bykov pochopil, že má strach. Zkrátka a jednoduše dostal strach. Brzy se však uklidnil a vydal se za Daugem do klubovny. Rozesadili se v křeslech - Bykov, Dauge a Jurkovskij - a beze slova se přepásali širokými pružnými řemeny. Jermakov, Spicyn a Krutikov byli pravděpodobně ve velitelské kabině. Bykov pohlédl na Jurkovského. Jeho obličej vypadal rozzlobeně, na nose mu vyvstala nažloutlá skvrna. "To jsem ho musel tenkrát pořádně..." pomyslel si Bykov a pocítil záchvěv lítosti.

"Připravit se!" ozval se z neviditelného reproduktoru vysoký a zvučný Jermakovův hlas.

Rozhostilo se mrtvé ticho. Bykov na okamžik pocítil slabost a nevolnost. Obrovským úsilím vůle potlačil odporný pocit bezmocnosti a zašilhal po Daugevi. Ten se soustředěně díval přímo před sebe.

"Start!"

Odkudsi zdola zazněl hromový rachot. Všechno bylo najednou stlačeno. Sedátko křesla měkce přilnulo k tělu. Bykov ze všech sil přimhouřil oči a spatřil různobarevné kruhy. Rachot zesílil, pak zeslábl a nakonec docela utichl. Nastal klid.

Bykov se opatrně obrátil k Daugevi.

"Už to nebude bolet," prohlásil Dauge jasným a veselým hlasem. "Už je odstartováno."

Jurkovskij se najednou zlostně plácl do čela.

"Co je ti?" zeptal se ho Dauge znepokojeně.

"Já se na to vykašlu! Zapomněl jsem v hotelu elektrický holicí strojek a mám takový dojem, že jsem ho nevypnul!"

Bykov se s určitými nesnázemi posadil, usilovně si přejel dlaněmi po spáncích a s úlevou vydechl.

PLANETA
NACHOVÝCH MRAČEN

VESMÍR A LIDÉ
ČÁST DRUHÁ

KRAJUCHIN

K večeru se počasí pokazilo. Od oceánu zavanul ledový chlad, nad tundrou se začaly těžkopádně převalovat husté vlny šedivé mlhy. Nebe se zatáhlo nízkými mraky. Nastal soumrak, skoro tma.

V pracovně náčelníka hlavní rádiové stanice Sedmého polygonu bylo teplo a jasno. V nízkém křesle za stolem, opřen bradou o prsa, podřimoval Krajuchin. Nohy v botách, zmazaných zaschlou hlinou, měl nepohodlně nataženy, velké uzlovité ruce těžce spočívaly na opěradlech. Nad dvěma zvukně tikaly hodiny a odpočítávaly minuty. Při každém cvaknutí pozvedal Krajuchin na okamžik namodralá víčka. Na kraji stolu chladla netknutá sklenice čaje. Do pootevřených dveří nahlédl dozorčí, chvíli stál rozpačitě na místě, pak po špičkách přistoupil ke Krajuchinovi a položil před něho hromádku radiogramů.

"Co je nového?" pronesl Krajuchin sípavě.

Dozorčí sebou trhl:

"Á-le... nic. Před třinácti minutami hlásil Chius, že je všechno v pořádku."

"Televizní spojení už máte?"

"Ne, Nikolaji Zacharoviči, zatím to nejde." Krajuchin dlouho mlčel (dozorčí několikrát přešlápl z nohy na nohu a odkašlal si) a pak řekl:

"Tak nového není nic, říkáš?"

"Ne, nic."

"Dobrá..."

Zašilhal po radiogramech a znovu zavřel oči. U srdce cítil tupou neutichající bolest, v levém rameni měl loupání. Natažené nohy mu zdřevěněly, ale nechtělo se mu ani pohnout. Přinutil se však zvednout ruku s opěradla a vzít sklenici. Čaj mu připadal odporně přeslazený. "To všechno jsou nervy," řekl si v duchu. "Nervy a stáří." Až dosud neměl tušení, co to jsou nervy. Lékaři říkali, že mu škodí vzrušení. Jenom se tomu smál. Měl dojem, že ještě nikdy nebyl vzrušen... Až do dnešního dne...

Dnes, dne 18. srpna 19.., přesně v 5,00 hodin moskevského času začalo to, k čemu se připravoval patnáct let. Start první fotonové rakety byl počátkem nové éry v dějinách meziplanetárních styků. A tímto startem také pro něho, Krajuchina, skončila možnost bezprostředně ovlivňovat další průběh událostí. Patnáct let hledání, bojů, nesmírného vypětí... A čím to teď skončí? Krajuchin sedí, naslouchá smutným podzimmím zvukům, jednotvárnému bubnování drobných dešťových kapek do okenních tabulí, šplichotu pramínek, stékajících se střech, jemnému svištění větru. Šest vybraných lidí na palubě nejdokonalejšího planetoletu světa převzalo od něho štafetový kolík a vydalo se dál, uskutečňovat jeho vytoužený sen. A on tu zůstal, náraz zesláblý a shrbený. A čeká, čeká, čeká...

Na okamžik pocítil palčivou lítost nad sebou a závist k nim, mladým, ale hned na to zapomněl, protože hlavním pocitem, který všechny ostatní pocity a myšlenky zatlačil do pozadí, byl strach o tyto lidi. Nu dobrá... Zkušební let Chiuse dopadl úspěšně. Zdá se, že procesy v titanovém plášti fotoreaktoru byly prozkoumány do nejmenší podrobnosti... Inženýr může s naprostou přesností říci, co se tam odehrává v kterékoli miliardtině vteřiny a předpovědět, co se tam bude dít v kterékoli dalším zlomku vteřiny. Je počítáno se vším; s neslýchanými teplotami, s neslýchanými rychlostmi, s neslýchaným tlakem a napětím. Ale přece to nebyla jen tragická náhoda, že nešťastný Petrosjan vyletěl do povětří!

Krajuchin s námahou polkl několik lžiček čaje. Hrdlo měl vyschlé, oči ho pálily. Zmocňovala se ho protivná třesavka. Po skle se řinuly jiskřivé proužky vody.

"Hnus," zamumlal a zimomřivě vtáhl hlavu mezi ramena.

Neúspěch expedice by znamenal katastrofu jeho celoživotního díla... Právě nyní, kdy ještě mnozí v Chiusu nevěří, kdy ještě neutichl šum, vyvolaný "opatrnými" kolem neočekávaného výbuchu prvního Chiuse. Tehdy se zdálo, že myšlenka fotonového pohonu je zdiskreditována nadlouho... možná navždycky. Jedině zásah vládní komise zavřel ústa malověrným, kteří se otírali o velkou věc.

Ne, nemůže si stěžovat. Žádal obrovské prostředky a dali mu dokonce víc, než se odvážil doufat. Žádal o odvolání pracovníků, které považoval za škodlivé nebo nepotřebné (byli mezi nimi i lidé s velkými zásluhami v minulosti) - a odvolali je. Nebojácně experimentoval a věřil mu. Byla v něm asi ohromná síla, nezvratné přesvědčení.

Důležité však bylo jistě i to, že se mu všechno dařilo. Krajuchin je prvním badatelem, který prozkoumal dvě velké planety a několik měsíců, budovatelem pěti největších umělých družic, vychovatelem a miláčkem tří generací nejdůležitějších meziplanetárních letců světa... A dnes stojí fakticky v čele nejmohutnějšího meziplanetárního letectva. Byly to těžce dobyté úspěchy, těžce dobytá vítězství. Prožil tragická neštěstí soudruhů, hodiny nesnesitelného zoufalství a hrůzy, bolest nad nenahraditelnými ztrátami... a zase triumfy, okamžiky nesmírného štěstí, opojné hrlosti... Ale nemohl se ohlížet zpátky. Musel spěchat. Veliký lid mu svěřil své nejlepší děti i prvotřídní techniku a za tuto důvěru na něm žádal, aby dobýval Vesmír se všemi jeho poklady a tajemstvími. Je Krajuchin dost silný, aby pro lid tohoto vítězství dosáhl? Ano, vrátí-li se úspěšně Chius, nikdo už se neodváží pozvednout hlas proti fotonové raketě. Jestli ne...

Krajuchin vstal a rozhýbávaje přesezené nohy přešel z kouta do kouta.

"Takhle to nejde," řekl nahlas. "Hádám jako stará bába. Jestli, jestli..."

Ve skutečnosti věděl velmi dobře, že už nikdo a nic na světě nedokáže zastavit prudký rozvoj fotonové techniky. Od chvíle, kdy byla získána první zrnka absolutního odrážecího, byl osud starých impulsních raket zpečetěn. Teď bude Vesmír už jen ustupovat. Bude se zuřivě bránit, chňapat po nových obětech..., ale bude už jen ustupovat. Odstraní své hraniční sloupce nejdříve v sluneční soustavě a potom (kdoví, možná, že se toho Krajuchin ještě dožije) i v mezihvězdných prostorách.

Jak silná je však setrvačnost myšlení! Jako proti všemu novému, i proti novému principu meziplanetárních styků se

hned od prvních okamžiků objevilo mnoho nepřátel - takových, kteří spali na starých vavřínech a nechtěli jít dál, kteří celý svůj život zasvětili tomu, že dokazovali nemožnost praktické realizace fotonového pohonu, kteří zpočátku bez rozmyslu odsoudili novotu a pak nenašli dost odvahy přiznat svou chybu, nebo prostě takových, kteří z nejlepší vůle nechtěli riskovat životy tolika lidí a státní prostředky... Bylo jich hodně, mnohem víc, než bylo po chuti Krajuchinovi a jeho poradcům, ale on stále překonával jejich odpor. Křičeli: "Nepodložená fantazie! Věc daleké budoucnosti!" Žádali, aby se zodpovídal za desítky shořelých modelů, a on odpověděl tím, že vypustil nad atmosféru a vedl kolem Země bezpilotního Draka Gorynyče. Snažili se proti němu využít zkázy prvního Chiusu, ale ani to se jim nepodařilo. Odstartoval druhý Chius. Nedopustil se Krajuchin chyby, že dal Chiusu takový krkolomný úkol? Neměl nejprve využít fotonové rakety k obvyklým letům, nechat na ni zvyknout a vytvořit z ní běžný a spolehlivý dopravní prostředek? Možná... Ale kolik času by to zabralo? A zatím poklady Golkondy čekají. A jedině Chius člověku umožní, aby se jich zmocnil.

Krajuchin se znovu zabořil do křesla, sevřel si rukama ramena a strnul. Trásl jím chlad a Krajuchina napadlo, že tento chorobný stav vyvolalo u něho nezvyklé pasivní očekávání a neklid. Bylo by stokrát lepší, kdyby tuto expedici vedl sám. Pochopitelně, nepustili by ho. A taky komu by byl co platný tam, na nejhroznější planetě sluneční soustavy, on se spálenými plicemi, umělým žaludkem a vyčerpaným srdcem? Jenom jedním by mohl pomoci - svou nesmírnou zkušeností, chladnokrevností a rozvahou. Uměním ustupovat... Dnešní mládež toto umění zapoměla; a přitom je cennější než cokoli jiného. Těch šest, to jsou mladí lidé, netrpělivi a horkokrevní. Jsou nebojácní a postrádají vzácného daru opatrnosti. Nebudou litovat svých životů a zapomenou nebo nepochopí, jak velkou škodu způsobí svou slavnou smrtí veliké věci dobývání Vesmíru. Žádné Golkondy tu škodu nenahradí. Nikdo se nedoví, co se stalo pod bílou rouškou, skrývajícím tvář nepřístupné planety, všechno se svede na nedostatky Chiusu, návrhy a výpočty zůstanou ležet v prachu archivů a na mnoho let se vrátí epocha starých impulsních raket.

Raději na to nemyslet. Vlastně není důvodu této šestici nevěřit.

Jermakov... Dovedný, chladnokrevný, za všech okolností klidný Anatolij Jermakov. On asi bude jediný, kdo nejspíš pochopí pravý stav věcí. Rozhodně je dost zkušený, aby ocenil význam termonukleární rakety pro meziplanetární styky. A není na tom nic divného. Celý jeho život se vyvíjel pod dozorem a vedením Krajuchina. Krajuchin ho vedl na první let. Krajuchinovi se svěroval se svými nápady, které se někdy svým rozmachem a odvahou zdály fantastické. Krajuchinovi přizvukoval v nenávisti k stagnaci a rutině, od něho se učil rozumět lidem, v něm viděl příklad obětavé služby vlasti. A přece... Letí na Venuši jako voják na zteč a bez rozmyšlení přikryje svou hrudí střílnu, aby se pomstil za všechno - za hroznou, nesmyslnou smrt své ženy, za ohnivou smrt soudruhů.

Ale dokonce ani on nevidí za pokořenou Venuši pokořený Vesmír...

A Duga, schopného geologa v oblasti radioaktivních rud, nejvíce vábí představy pohádkového bohatství Uranové Golkondy. Jistě má stejné pocity jako náruživý lovec, který byl dlouhou dobu nucen spokojovat se nuznými almužnami periferní městské přírody, a najednou dostane pozvání do hájemství, plného divočiny. Pravda, ještě je tu Máša Jurkovská... Ale on je geologem do morku kostí, takže si nemůže dovolit prožívat rodinné nezdary příliš silně.

Pro Jurkovského, úspěšného průzkumného geologa, znamená let především nový rekord a nové zážitky. Sláva a úcta mu nikdy příliš nezamotaly hlavu. Otevřeně se vysmíval některým pilotům, kteří se dali opojit pozorností a péčí, kterými je zahrnovala vděčná země. Účastnil se nejriskantnějších expedic, ale jeho portréty se v novinách nebo na televizních obrazovkách objevovaly málokdy. Má rád nebezpečí pro onen silný pocit vítězství nad ním. Kochá se jím jako labužník vůní vybraného pokrmu. Pravda, stydlivě skrývá tuto svou malou slabost, kterou Krajuchin kdysi nazval "přežitek montechristovštiny nejhoršího zrna". Romantik... Škoda, že nechápe a nemá rád Bykova, kterého v záchvatu své kastovnické domýšlivosti obviňuje z tuposti, z omezenosti i z nedostatku fantazie. Celá chyba je v tom, že právě Jurkovskij má té fantazie až příliš.

Bogdan Spicyn... Tomu docela opravdově nejde na rozum, jak je možno mít zájem o něco jiného než o řízení meziplanetárních lodí. Teď, kdy jsou zpřetrhány dřívější zásady kosmogace, jimiž byl omezen, cítí se skutečným pánem Vesmíru. Legrační chlapec! Kromě Vesmíru a řídicího pultu pro něho existuje jedině Věra, milá, něžná Věra, jediná žena na světě a podle jeho názoru jediný člověk, který ho beze zbytku chápe. Ale i v tom se nezapře. Podobá se nejspíš rytíři, když řídí koráb, a myslí si přitom, že to dělá pro čest a slávu své dámy...

A Michail Antonovič Krutikov - to je prostě nejlepší navigátor v zemi a tím to končí. Dobromyslný, měkký, má rád soudružské večírky a slavnostní schůze, na něž se dostavuje s celou rodinou - s ženou a dvěma dětmi, skvělý matematik, který vynalezl několik zásadně nových metod urychleného řešení složitých kosmogacních úloh. Se stejným potěšením se staví do póz před objektivu filmových reportérů, jako si po celé dny hraje s dětmi. Nikdy neodmítl žádnou sebemenší, sebenepatrnější práci, stejně jako neodmítl ani nečekaný návrh, aby se vypravil na nekomplikovanější let. Nebýt Krajuchina, byli by měkkého a povolného Michaila Antonoviče neustále posílali na nudné a nebezpečné lety do pásma asteroidů. A dnes sedí navigátor na obvyklém místě vedle svého starého přítele Spicyna a má z toho upřímnou radost.

A Alexej Bykov... Krajuchin se usmál, když si vzpomněl na cihlově rudý obličej, malá, blízko sebe posazená očka, na lysou, nafialovělou bambuli nosu, na tuhé štětiny, třící nad vydutým čelem. Žádný krasavec, Jurkovskij to pochopitelně není... Ani ve verších není zrovna doma... Zato je skvělý praktik inženýr. A jak rychle má reakce! Stačí vzpomenout na událost u ohrady z ostnatého drátu, na zkušební jízdu... Pro Alexeje Petroviče je expedice na Venuši jen velmi zvláštní a neočekávanou služební cestou, která ho - pochopitelně jen dočasně - odtrhla od obvyklé práce v ústraní asijských pouští. Je to příjemná možnost, jak ukázat v plném lesku své mistrovství prvotřídního řidiče a nukleárního inženýra a taky příležitost k tomu (a to prostěmu nezáludnému člověku dělá dobře), aby se někdy později v kruhu svých přátel mohl pochlubit, že se účastnil meziplanetárního letu. Na druhé straně se ho zmocňoval strach, u nezkušeného člověka zcela pochopitelný a obvyklý strach z hroživých a majestátních tajemství mimozemského

prostoru. Je to moc dobře, že patří k expedici.

Celá šestice dohromady je výborné "mužstvo". Jejich lidské rysy stmeluje jeden společný, hluboký a neocenitelný rys: všichni jsou komunisté, lidé cti a práce. A ty slabosti a nedostatky... inu, kladné vlastnosti těchto šesti se navzájem báječně doplňují a on, Krajuchin, se plným právem pyšní tím, jak umí vybírat lidi.

A Krajuchin si se zavřenými očima znovu a znovu vybavuje v paměti tváře a činy jednotlivých lidí - Jermakova, pilotů, geologů, "odborníka na pouště". Ale... Jen kdyby se pod nohama nepletli malověrní opatrníci! Pravda, jejich skepticismus nepřinášel vždycky jen škodu. V boji proti starému se nové posiluje. Musí se uznat, že tento boj přispěl i k síle a nezranitelnosti Chiuse. Ale škod bylo mnohem víc. Bojem se zbytečně vyplývala spousta energie, protivníci podkopávali v tvůrcích Chiusu víru v grandiózní myšlenku.

Vždyť mezi odpůrci byli i někdejší blízcí Krajuchinovi přátelé a pomocníci, ti, na které tolik spoléhal...

Když dozorčí znovu vstoupil do pracovny, pohlédl na něho Krajuchin tak zlostně, že se mladík zastavil jako přibitý a polekaně zamrkal. Ale Krajuchin už se ovládl. "Co máte?" zeptal se.

"Radiogram z výboru, Nikolaji Zacharoviči."

"A co?"

"Ptají se na Chius."

"Oznamte, že je všechno... že je zatím všechno v pořádku."

"Ano. Ale..."

"Co?"

"Kdybyste podepsal..."

"Dejte to sem."

Krajuchin se chvatně podepsal a odhodil pero.

"Co televizní spojení?"

Dozorčí provinile rozhodil rukama.

"Dobrá, můžete jít."

Vzpomněl si na svůj proslov při obědě na rozloučenou. Neříkal asi přesně to, co chtěl. Ale nemohl přece vyhrknout:

"Jestli zahynete, je všechno ztraceno...", nebo něco podobného. A možná, že to přece jen měl říci.

Vravoravě povstal. Jasná věc, je nemocen. Je mu hrozně horko a přitom ho mrazí. Měl by si říci o něco horkého...

Natáhl ruku po videofonu. V témž okamžiku zaslechl rychlé kroky, přivřené dveře se rozletěly dokořán a veselý, usmávající se dozorčí vykřikl:

"Nikolaji Zacharoviči! Máme spojení! Jermakov vás prosí, abyste přišel k obrazovce!"

"Už jdu," řekl Krajuchin, ale ještě na okamžik zůstal stát opřen o stůl, dívaje se někam nad hlavu dozorčího. "Jermakova musím varovat," honilo se mu hlavou. "Jermakova musím v každém případě varovat. Ale dokážu to?"

Dozorčí na něho znepokojeně a tázavě pohlédl a Krajuchin jako by se vzpamatoval.

"Jdem."

Ve velkém televizním sále ozařovaly bílé zářivky oslepivým leskem několik křesílek před vysokým panelem s okrouhlou stříbrnou obrazovkou. Krajuchin přimhouřil oči a vytáhl tmavé brýle.

"Zapněte to," řekl a přistoupil k obrazovce.

Dozorčí se zastavil u pultu. Na obrazovce se zamíhaly černé stíny a brzy se z nazelenalé propasti vynořil Jermakovův vážný obličej. Krajuchinovi kmitlo hlavou, že rádiové vlny spotřebovaly již několik vteřin, než tento obraz donesly na Zemi.

"Buď zdrav, hochu!" pozdravil. "Jak mě vidíš?"

"Výborně, Nikolaji Zacharoviči."

"Všechno v pořádku?"

"Před půlhodinou jsme nastoupili přímý směr. Poprvé v životě letím ve Vesmíru po přímce. Ale dalo to hodně práce, než jsme vypočítali dráhu první etapy. Elektronické počítače směru budeme muset opravdu zdokonalit. Krutikov se teď svalil a spí jako zabitý. Rychlost - padesát kilometrů za vteřinu, fotoreaktor pracuje klidně, teplota zrcadla nula, radiace obvyklá."

"Co osádka?"

"Cítí se skvěle."

"Bykov?"

"Drží se dobře. Mrzí ho, že se nemůže podívat na Zemi."

"Tak mu ji ukaž."

"Provedu."

"Jak proběhl start?"

"Nádherně. Jurkovskij je rozčarován. Říká, že by takový start ani malé dítě neprobudil."

"Za to bys měl poděkovat Bogdanovi. Práce chválí mistra."

"Samozřejmě, Nikolaji Zacharoviči."

Odmlčeli se na chvíli a dívali se na sebe přes ty milióny kilometrů, které je dělily.

"Nu... a co ty?"

"Nemějte obavy, Nikolaji Zacharoviči."

Jermakov odpověděl rychle. Až příliš rychle, jako by právě na tuto otázku čekal.

Krajuchin se zamračil.

"Dozorčí!" zavolal ostře.

"Slyším."

"Odejděte na deset minut ze sálu."

Dozorčí honem zmizel a pečlivě za sebou zavřel dveře.

"Nemějte obavy," opakoval Jermakov.

"Nemám obavy," pronesl Krajuchin pomalu. "Já mám, kamaráde, prostě strach."

Jermakovovy oči se zúžily.

"Strach? Stalo se něco?"

Jak mu to má vysvětlit? Krajuchin sňal brýle, přimhouřil oči a začal si brýle čistit kapesníkem.

"A vůbec, prosím tě, buď opatrný. Tak... Zvlášť tam na Venuši. Nejsi malý chlapec, musíš to pochopit. Kdyby se měly objevit velké potíže nebo nebezpečí, vykašli se na to a ustup. Teď není nejdůležitější Golkonda."

Mluvil a cítil přitom, že mu Anatolij nerozumí. Ale nemohl donutit jazyk, aby řekl přímo: "Sniž riziko na minimum. Teď je hlavní šťastně se vrátit. Stane-li se vám něco, budeme muset na dlouhou dobu upustit od fotonových raket." Vždy byl toho názoru, že kosmonauti musí být drženi co nejdál od výměny názorů ve výboru. Zdálo se mu, že by to mohlo podkopat jejich důvěru k vedoucím.

"Opatrného i bůh opatruje," pokračoval Krajuchin a s hrůzou si uvědomoval, že mluví nesouvisle a nepřesvědčivě.

"Zbytečně neriskuj..."

"Kdyby byly potíže nebo nebezpečí?"

To byl celý Jermakov, Tolja Jermakov, který už s mateřským mlékem nasál pohrdání k okolkům a pomlčkám. Styděl se za Krajuchina a bylo mu ho líto. I on byl znepokojen. Nahnul se k obrazovce a zadíval se Krajuchinovi do tváře. Ten rychle ucouvl a opřel se o opěradlo. Několik vteřin trvalo trapné mlčení.

"Tak podívej," řekl Krajuchin, pokoušeje se přemoci hroznou slabost, "poslouchej, co ti povídám, soudruhu

Jermakove. Nemám v úmyslu soutěžit s tebou ve vtípnosti."

"Provedu," odpověděl Jermakov tiše. "Nebudu riskovat. Budu se domnívat, že základním úkolem expedice je zachránit loď a lidi. Loď zachráním. Ale lidi udržet nedokážu..."

"Jsi velitel."

"To jsem, ale každý z nich má svou hlavu a své srdce. Oni mne nepochopí a já nevím, donutím-li je k ústupu. Nemám vaši autoritu."

"Tys mě nepochopil..."

"Pochopil jsem vás, Nikolaji Zacharoviči. A podle vašeho rozkazu jsem ochoten zřít se všeho, i cti. Ale zřeknou se oni?"

Jasně Jermakovovy oči hleděly Krajuchinovi přímo do mozku. A chápaly. Chápaly všechno.

"Mohu se jen domýšlet, co máte na mysli..."

Krajuchin sklonil těžkou hlavu a řekl ochraptěle:

"Dobrá, jednej, jak myslíš. Jak je vidět, nedá se nic dělat. Spoléhám jedině na tvou rozvážnost. A teď sbohem, já už jdu. Asi na mne něco leze..."

"Musíte si odpočinout, Nikolaji Zacharoviči."

"Musím... Sleduj automatické rádiové zařízení. Přesně podle rozvrhu každou půlhodinu musíme dostávat automatické signály z Chiusu. Každé dvě hodiny tvoje osobní hlášení. Ani vteřinu zpoždění!"

"Provedu."

"Tak sbohem. Já jdu."

Vstal a vrávoravě zamířil k východu. Podlaha se pod ním houpala, převracela. "Musím dojít...", pomyslel si a zřít se obličejem dolů do černé propasti...

Přišel k sobě v teplé posteli ve svém pokoji. Zářilo slunce. Noční stolek u hlavy byl plný krabiček a lahvíček z různobarevných umělých hmot. Doktor a Věra, oba v bílých pláštích, seděli u postele a dívali se na něho.

"Čas?" zeptal se, stěží ovládaje nepoddajný jazyk.

"Dvanáct pět," rychle odpověděla Věra.

"Kolikátého?"

"Dvacátého."

"Třetí... den..."

Věra přikývla. Krajuchin zneklidněl a pokusil se zvednout.

"Co Chius?"

"Všechno v pořádku, Nikolaji Zacharoviči." Doktor ho opatrně přidržel za rameno. "Ležte klidně."

"Zrovna volali z rádiové stanice," řekla Věra. "Všechno běží správně."

"To je dobře," zamumlal Krajuchin. "To je moc dobře..."

Doktor mu přiložil jednu lahvičku k rameni. Ozvalo se syčení a lék se vsákl pod kůži. Krajuchin zavřel oči. Pak řekl důrazně:

"Vyřídte Jermakovovi. Všechno, co jsem mu řekl, neplatí. Byla to panika. Nemoc..."

"Blouzní," zašeptala Věra.

Chtěl říci, že neblouzní, ale usnul.

Probudil se v noci a ihned cítil, že je mu líp. Věra ho nakrmila bujónem a suchary, pít mu dala horký výtažek z indických bylin.

"Zapněte radiogramy," požádal Krajuchin.

"Musíte odpočívat," namítla Věra.

"Povídám - zapněte!"

Poslušně zapjala magnetofon. Poslouchal roztržitě s očima upřenýma do čistého bílého stropu a myslel na to, že už Chius asi začal brzdit. Aniž o tom věděl, znovu usnul.

Příští den uplynul klidně. Krajuchin se rychle zotavoval. Doktor dovolil, aby mu k posteli postavili videofon, televizní obrazovku, a povolil návštěvy. Do pozdního večera přicházely z rádiové stanice pásy se signály Chiusu s Jermakovými hlášeními. Přicházeli a odcházeli inženýři, mistři, náčelníci služeb. Po večeri si Krajuchin prohlédl noviny, pustil si stereoskopický televizní program Moskvy, popovídal si s Věrou a Ljachovem, a když pocítil obvyklou únavu, která ho definitivně uklidnila, ulehkl ke spánku.

Ráno vrazila do pokoje Věra, bledá, rozčuchaná a příliš hlasitě, jak se Krajuchinovi zdálo, vykřikla:

"Chius nevysílá signály! V noci umkl... umkl... a... už mlčí pět hodin..."

Přitiskla si dlaně k tvářím a hořce se rozvzlykala.

KOSMICKÝ ÚTOK

"Buď si romanopisci a novináři vymýšleli, nebo náš let není typický. Není na něm nic meziplanetárního. Všechno je všední a obyčejné. A přitom... A právě toto 'přitom' se již vztahuje na oblast pocitů a prožitků. Kdyby se člověk zaměřil jen na fakta, pak si jen s největší námahou představí, že je na palubě kosmické lodi a že se náš planetolet nesmírnou rychlostí řítí k Slunci. Teď, když píšete tyto řádky, sklánějí se Jurkovskij a Johanyč v klubovně nad mapou polokoulí Venuše - tak totiž říkají dvěma kružnicím na listě papíru, kde jsou zaneseny řetězce červených a modrých kroužků a drobné, zeleně šrafované skvrnky. Jurkovskij nám vysvětlil, že to červené jsou hory, které jsou bezpečně známy; to modré jsou předpokládáné nebo jen dvakrát či třikrát zpozorované hory; zelené skvrny označují místa, kde byly zaznamenány silné magnetické anomálie. Velká černá kaňka, - to je Golkonda. A tím to končí. Skutečně záhadná planeta. Nad touto mapou sedí naši astrogeologové celé hodiny, ověřují si cosi se svými zápisky a polohlasně si nadávají, dokud Jermakov nevyjde ze své kabiny na oběd a nevyžene je od stolu. Krutikov má teď stráž, Bogdan v sousední kajutě čte, zkroucen do klubíčka na sklápěcím lůžku. Ale knoflíky má pečlivě zapnuté - zřejmě zvyk. Co se týče Jermakova, ten se zavřel ve své kajutě a už druhou hodinu nevychází. O něm budu mluvit zvlášť..."

"Za posledních čtyřicet hodin tedy nedošlo k žádným událostem. Piloti a elektronické počítačové stroje museli vyvinout hodně úsilí, než byl planetolet zaveden na takzvanou přímou dráhu a zamířil rovně k místu setkání.

K tomu účelu Jermakov a Michail Antonovič již na Zemi propočítali jakousi ďábelskou křivku, trojrozměrnou spirálu, podle níž planetolet tlumil setrvačnost oběžného a rotačního pohybu Země a dostával se do ekliptiky Venuše. Později Krutikov oznámil, že elektronický počítač směru nebyl na výši. My - Jurkovskij, Dauge a já - jsme v té době seděli v klubovně a pozorně sledovali jemné nárazy. Tlumicí zařízení křesel jsou však báječná. Od té lehké nevolnosti při startu mi už nic nebylo. Pak jsem připravil oběd. Máme obrovské zásoby hotových obědů v termokonzervách, ale máme i 'čerstvé' maso v nádobách z umělých hmot, sterilizované pomocí paprsků gama, a slušné množství zeleniny a ovoce. Rozhodl jsem se, že se blýsknu svým kuchařským uměním. Všichni si pochvalovali. Ale Jurkovskij prohlásil: 'Dobře, že teď máme aspoň pořádného kuchaře,' - a to mě dožralo. Zato Jermakov Jurkovského píchl: 'Ovšem k tomu, co ukmoctíte vy, Vladimíre Sergejeviči, se dá přistupovat pouze z návštěvné strany.'

'Vy jste to zažili?' zeptal se Dauge všetečně.

'Krajuchin nás upozornil.'

Stručně řečeno, budu asi žít až do konce naší cesty jako kuchař. Prosím, docela rád! Jenže 'švihák' se mi hnusně posmívá. Nakonec, na osamělého husara se můžu vykašlat.

To všechno jsou ovšem malichernosti. Jsou tu tři okolnosti, které nám nedopřávají klidu: setkání s meteorem, pohled do Vesmíru, a za třetí - což je nejdůležitější - rozmluva s Jermakovem. Budu o tom vyprávět po pořádku.

Neměli jsme takové štěstí jako Ljachov při zkušebním letu. Velmi brzy po startu se Chius setkal s meteorem.

Ovšem nebýt Jermakova, nikdo z nás by si toho nebyl všiml. Najednou se nám pod nohama propadla podlaha a srdce přestalo bít, jako při klesání v rychlém výtahu. Zjistíme, že prostor kolem Chiusu nepřetržitě prozkoumává ultrakrátkovlnný lokátor. Objeví-li se v nebezpečné blízkosti meteor, určuje počítačový stroj podle odražených impulsů automaticky jeho dráhu a rychlost, srovnává tyto údaje s rychlostí a dráhou planetoletu a vysílá příslušné signály pro řízení. Planetolet naprosto automaticky buď zpomaluje, nebo zrychluje svůj pohyb a tím meteor pouští před sebou nebo ho předhání. Setkání s meteorem, jak se ukazuje, není událost nikterak vzácná a přitom je velmi nebezpečná. Zařízení proti meteorům nás zatím vždycky zachránilo..."

"Přestože jsou soudruzi naprosto klidní a situace zcela všední, všichni klidně pracují, odpočívají, čtou, besedují, já neustále pocítuji zvláštní neklid. Dauge mi řekl, že u nováčků bývá takový pocit často, že to je 'instinktivní pocit Vesmíru', něco jako mořská nemoc u lidí, kteří nepřivykli moři. S tím jsem nesouhlasil! Jaký 'pocit Vesmíru' může mít člověk, který ten Vesmír na vlastní oči ještě nespatřil? Na Chiusu přece nejsou iluminátory a jediná pozorovatelná je ve velitelské kabině, kam je nepilotům vstup přísně zakázán. Než jsem tuto otázku důkladně promyslel, udělali pro mne výjimku, a to za takových okolností, že se můj neklid jenom znásobil. To se stalo tak.

Před několika hodinami s námi rádiová stanice Sedmého polygonu navázala televizní spojení. Krajuchin si vyžádal Jermakova k rozhovoru. O čem spolu mluvili, nevěděl nikdo, protože Jermakov okamžitě odeslal ze stanoviště Bogdana, který měl tehdy službu, a pevně za ním přibouchl dveře. Hovor netrval dlouho. Jermakov brzy vyšel a beze slova sestoupil do své kajuty. Dauge a Jurkovskij se pustili do veselého dohadování, o co asi šlo, ale Bogdan je rázně přerušil. Za dvě hodiny měl službu zase Jermakov. Když šel do velitelské kabiny, nařídil mi, abych k němu zašel. Všichni byli nesmírně překvapeni a nějak divně se na mne podívali. Chápu je. Jistě se všem mohlo zdát, že Jermakov mluvil s Krajuchinem o mé osobě. Přiznám se, že i já jsem měl ten dojem. A velmi mne to znepokojilo. V kabině bylo vedro a titanovým pláštěm pronikal hukot fotoreaktoru. Jermakov se mi ani do tváře nepodíval a zeptal se, chci-li spatřit Zemi.

„Myslím, Alexeji Petroviči, že jste po tom toužil...“

Srdce se mi protivně zachvělo a v ústech mi okamžitě vyschlo. Jermakov už neřekl ani slovo, zavedl mne k přístroji, podobnému velké ledničce, s dvěma okuláry v horní části. Řekl, abych se do nich podíval. Před mýma očima se otevřela černá kulatá propast, lemovaná po krajích slabými purpurovými záblesky. V bezedné hloubce jiskřily myriády jasných i matných bodů, uprostřed se zřetelně rýsoval svítící kříž a vpravo nad ním jsem spatřil teple nazelenalou kuličku a vedle ní zářící hvězdičku. Byla to Země a Měsíc...

„Vidíte před sebou dolní polokouli nebeské sféry,“ poučil mě Jermakov. „To jiskření po okrajích, to je odraz termonukleárních výbuchů v ohnisku zrcadla z absolutního odražeče.“

Samozřejmě jsem se hned uklidnil; opustila mě pošetilá myšlenka, že mě vysadí z lodi a pošlou zpátky na Zem.

Podívaná mi nepřipadala nijak grandiózní. Skoro totéž se dá vidět v planetáriu v Ašchábádu a taky jsem to Jermakovovi řekl. Přikývl.

„Samozřejmě, vždyť tohle je jenom elektronické zobrazení. Slouží nám ke kontrole přesnosti výpočtů směru. Ten světlý kříž uprostřed znázorňuje průsečík osy našeho pohybu s nebeskou sférou.“

Ptal jsem se, jak daleko je teď Chius od Země.

„Asi třicet milionů kilometrů... Chcete se podívat dopředu?“

Přehodil vypínač a v zorném poli zapláł jasně žlutý kotouč.

Protínal ho kříž a kolem dokola v černé prázdnotě se chvěly hvězdy.

„Slunce,“ pronesl Jermakov. „A tam vpravo od něho, vidíte? To je Venuše. V okamžiku, kdy Chius dorazí k její oběžné dráze, bude i ona v průsečíku.“

Vypnul přístroj a vyběhl mě, abych si sedl. Pak zběžně pohlédl na desky přístrojů, poseté množstvím ciferníků a ciferníků, různobarevných kontrolních světylek a ručiček. Pak jsme začali mluvit. Pokusím se rekonstruovat celý rozhovor doslovně.

Jermakovův obličej byl jako vždy klidný, ale tmavé kruhy pod očima a zachmuřená vráska na čele prozrazovaly, že se stalo něco neobvyklého.

„Řekněte mi, Alexeji Petroviči,“ začal a díval se na mne upřeně, „jak se díváte na své postavení v expedici!“

„V jakém smyslu?“ znepokojil jsem se znovu.

„Ve smyslu subordinace... podřízenosti, dejme tomu.“

Zamyslel jsem se a pak jsem mu odpověděl, že jsem zvyklý při práci plnit rozkazy toho, kdo je mým přímým služebním představeným.

„To znamená...“

„V daném případě jsem podřízen vám, Anatoliji Borisoviči...“

Po chvilce se zeptal:

„A dostanete-li dva rozkazy, které se navzájem vylučují?“

„V takovém případě se plní rozkaz pozdější.“

Snažil jsem se mluvit klidně, ale upřímně řečeno, běhal mi z toho rozhovoru mráz po zádech. Začal jsem si vymýšlet nejloupější domněnky a předem jsem si připravoval plán své činnosti pro případ, že by si Jermakov usmyslel vztýčit černou vlajku a dát se na pirátství na meziplanetárních komunikacích.

Jermakov naléhal s dalšími otázkami:

„Bude-li tedy můj rozkaz odporovat rozkazu předsedy městského sovětu, podřídíte se mně?“

„Ano...“ Na tomto místě jsem si zřejmě s hrozně pitomým výrazem olízl rty a dodal: „Nejsme sice v armádě, ale splním jakýkoli váš rozkaz, nebude-li odporovat zájmům našeho státu... a samozřejmě strany. Jsem komunista.“

Jermakov se zasmál.

„Jen si nemyslete, že jsem nějaký spiklenec. A nemyslete si také, že pochybuji o vaší odhodlanosti plnit mé rozkazy. Chtěl bych jen vědět, jak se budete chovat, donutí-li vás okolnosti porušit rozkaz výkonného výboru. Jsem rád, že jsem ve vás našel ukázněného a zkušeného člověka.“

Byl jsem taky rád, čestné slovo, obzvlášť když jsem zachytil jeho pevný, železný pohled.

„Stejně bych rád věděl...“ odvážil jsem se zeptat.

„Vysvětlím vám to... Lépe řečeno naznačím, vy to pochopíte sám. Jde o to, že strašně mnoho záleží ani ne tak na splnění úkolu expedice, jako spíš na úspěšném návratu Chiusu. Strašně mnoho. A my se pravděpodobně nebudeme smět vystavovat velkému nebezpečí při hledání a zkoumání Golkondy, dokonce ani proto, že je to přímý rozkaz výboru...“

Pak pokývl a vyprovodil mne ke dveřím. Tady je opravdu hodně věcí k přemýšlení. Měj se na pozoru, Alexeji Bykove! Vůbec tomu nerozumím. Ostatně Krajuchin a Jermakov nejsou takoví, aby se něčeho zalekli. U takových lidí je k ústupu zapotřebí hodně odvahy... Ale oč tu vlastně jde?“

Bykov udělal tečku, pečlivě složil sešit do ošoupané polní brašny a zamířil do klubovny. Tam už byli Jurkovskij, Dauge a Spicyn. Johanyč jezdil prstem po mapě Venuše a Jurkovskij se Spicynem vedli zuřivou polemiku, jejíž smysl Bykov nejdříve nepochopil. Zdálo se mu, že se mluví o věcech, které jsou jeho chápání nedostupné, protože diskutéri operovali vzorci z arzenálu vyšší matematiky, neustále se navzájem častovali citáty z klasiků a kupodivu se zdálo, že ani to nepřináší do jejich sporu obzvlášť jasno. Některé poznámky však byly velmi zajímavé a neobvyklé a tak už za několik minut seděl Bykov v křesle u knihovny, dychtivě poslouchal a na svůj nepokoj skoro zapomněl.

„S takovýmhle přístupem určitě sklouzneš do bažiny newtonství, kamaráde,“ rozčiloval se Jurkovskij. „Vždyť tohle je stejné, jako kdybys mluvil o absolutnosti prostoru. Kam jsi chodil do školy?“

„Lorenzovy závěry...“

„Takových faktů, takových faktů! A ty se odvažuješ je popírat. A kdy! Téměř sto let po objevení teorie relativity...“

"Lorenzovy závěry nemám v úmyslu popírat," řekl Bogdan. "A nemysli si o sobě, že jsi jediným dědicem a ochráncem idejí starého Einsteina. Chci říci, že..."

"To si poslechneme!"

"Jen poslouchej: Za dnešního stavu techniky máme ještě daleko k tomu, abychom se mohli prakticky setkat s důsledky teorie relativity... Samozřejmě, při naší práci."

"A hledíme!"

"Ano, hledíme."

"Říkáš daleko?"

"Ano, daleko. Prostor je pro kosmonauta prostorem, prázdnotou, prázdnotou."

"Nepočítáme-li meteory," poznamenal Dauge, aniž zvedl hlavu.

"Ano, prázdno. Lítám už asi deset let a ještě ani jednou jsem nemusel ve výpočtech dělat opravy s přihlédnutím k teorii relativity."

Odmklčeli se a dívali se na sebe jako kohouti před rvačkou.

"Řekni mi, prosím tě pěkně," zeptal se úlisně Jurkovskij, "slyšel jsi zprávu expedice na Vejan?"

"Na co?"

"Na Vejan... Neslyšels? A poprvé slyšíš tenhle název? Je mi tě líto, Bogdane!"

"A co to vlastně je?" zeptal se Dauge.

"Vejan je malíčká planetka, jejíž oběžná dráha se nachází uvnitř oběžné dráhy Merkuru. Její průměrná vzdálenost od Slunce je asi deset milionů kilometrů. Objeví ji před třemi lety čínští soudruzi a nazvali ji Vejan - "Osobní strážce Slunce" nebo tak nějak. Vzhledem ke své blízkosti k Slunci se velmi rychle vypařuje, a dá se předpokládat, že za takových sto let docela zmizí... Tak tys o ní opravdu neslyšel?" obrátil se Jurkovskij znovu k Bogdanovi.

Ten zavrtěl hlavou.

"Tak poslouchej, co nám loni vypravoval Feďa. A budeš roznesen na kopytech, připrav se na to, protože Feďa, který se téhle expedice účastnil, říkal: 'V takové vzdálenosti od Slunce nebylo možno podceňovat všelijaké doposud neznámé úskoky, které může přichystat mohutné pole přitažlivosti.' A ty úskoky tam byly. A div nepřipravily expedici o život. To jednou..."

"Dobře, vypravuj."

"Tak poslouchej. Lu Ši-erovi se nepodařilo přiblížit se až k planetce, ale její oběžnou dráhu vypočítal dost přesně. A najednou první překvapení! Naši objevili planetku docela jinde, než měla být podle výpočtu Lu Ši-era."

"Tak udělal Lu chybu," zabručel Bogdan.

"Dejme tomu. Aby se neupekl, vybavil velitel svůj planetolet zrcadlovou obrazovkou. Nejdřív šlo všechno jako po másle. Planetku našli a zamířili do jejího stínu. Je velmi malá - taková vejcovitá hrouda krystalického železa o průměru několika desítek kilometrů. Rotuje rychle a nemá čas vychladnout, ale naši doufali, že svá pozorování provedou ukryti před Sluncem v jejím stínu. A teď to přišlo..." Jurkovskij udělal efektní přestávku a vítězoslavně pohlédl na Spicyna.

"Čím více se planetolet blížil k Slunci, tím silněji se projevovaly nové a podivné jevy. Slunce měnilo barvu, temnělo, rudlo, jeho rozměry rostly mnohem rychleji, než by měly podle zákonů perspektivy. A nakonec...", nový vítězoslavný pohled na Spicyna, "začalo hřát ze dvou stran najednou! Žádný stín. Fjodor říkal, že to bylo hrozné. Planetolet se téměř dotýkal rozžhaveného povrchu Vejanu, ale stín nikde. Obrovské Slunce, sálající nesnesitelným žářem, jako by planetolet oboustupilo ze všech stran. Tam, kde vůbec nemělo být, na opačné straně, zrovna tak žhavě zářila narudlá skvrna, zabírající celé nebe..."

"Fata morgana," váhavě soudil Bogdan.

"Fata morgana v prázdném prostoru! Fata morgana, která praží a vysílá proudy protonů. No dobrá, dejme tomu. A to, že všechny gyroskopické přístroje přestaly fungovat, to je asi taky fata morgana, ne? A to, že se všechny chronometry, včetně obyčejných náramkových hodinek, zpozdíly, jak se ukázalo po návratu, všechny přesně o třiačtyřicet minut, to je taky fata morgana?"

Bogdan mlčel.

"A čím vlastně se tohle všechno vysvětluje?" neovládl se Bykov.

"Samozřejmě tím, že pole přitažlivosti tak blízko Slunce porušilo, pozměnilo absolutní hodnoty prostoru a času. Zbývá ti jediná útěcha," Jurkovskij teatrálně napřáhl k Bogdanovi ruku. "Všechny tyhle jevy nevysvětlí ani Einsteinova teorie. Ale fakt zůstává faktem: Prostor, to není "pouze prostor", o kterém jsi před půl hodinou tak lehkomyšlně mluvil. Důkazem toho jsou Feďovy šedivé vlasy. Tomu se podařilo odletět s planetoletem od Vejanu teprve na pátý nebo šestý pokus."

Jurkovskij umkl a začal s pohvizdováním přecházet po klubovně. Bykov usilovně přemítal, co mohla znamenat podivná slova "přitažlivost změnila čas a prostor". Ale jen se odhodlal položit takovou otázku, ukončil Dauge, který už hezkou chvíli na Jurkovského ironicky hleděl, celou diskusi:

"Vladimíre, dost plácání! Dávej na stůl a zavolej Anatolije Borisoviče. Je na čase večeřet."

Po večeři zůstali u stolu všichni kromě Krutikova, který šel znovu do služby. Jermakov, trochu ospalý, ale jako vždy hladce ulíznutý a pečlivě oblečený, seděl u malého koflíku z jemného porcelánu a s požitkem uskrával horkou kávu.

Bogdan a Jurkovskij se jako obvykle smáli a vzpomínali na nějaké legrační příhody ze svého studentského života. Dauge uvážlivě a soustředěně míchal jakýsi fantastický nápoj, skládající se přinejmenším z deseti různých ovocných šťáv. Měkké matové světlo ozařovalo kajutu, všechno bylo spořádané, útulné, klidné a Bykov si snad již postě uvědomil, jak takové prostředí neladí s představou kovové bedny, hltající šílenou rychlostí milióny kilometrů černé prázdnoty.

"Na co myslíš, Alexeji?" zeptal se Dauge. Bykov se provinile usmál:

"Jen tak, rozumíš... všelijaké myšlenky. Tak si tu sedíme, popijíme čaj... představoval jsem si to docela jinak."
"Jak ty sis to vůbec mohl představovat?" Johanyč komicky vyvalil oči. "Ahá, podle knížek? Z novinových reportáží?"
"Třeba..."
Jurkovskij slavnostně pronesl:
"Hrdinští kosmonauti odvážně překonávali všechny obtíže nebezpečného letu, mužně krácejíce vstříc nebezpečí..."
"No... nějak tak. A kromě toho jsem očekával stav beztlíže a všelijaké nové pocity."
"Že se boha nebojíš!..."
"Ba ne, já vím, že v lodí, která se pohybuje s konstantním zrychlením, nemůže stav beztlíže nastat. Ale stejně to bylo zklamání."
Bogdan s Dauge se rozesmáli.
"Věřte mi, Alexeji Petroviči," řekl Jurkovskij vážně, "bez toho beztlížného stavu je to mnohem pohodlnější. Měl jste štěstí. Já se pamatuju na jeden případ, je už tomu asi šest let, letěli jsme na Měsíc. Byl s námi - taky na svém prvním letu, to bych chtěl zdůraznit - jakýsi odborník. Jenže ne na pouště, ale na selenografii. Strašně dlouho už psal o Měsíci, studoval Měsíc, vedl spory o Měsíci, ale přímo na Měsíci ještě nikdy nebyl. Báł se letět. Ale... náš život už je tak uspořádán..."
"To mluvíš o Gluzkinovi?" zeptal se Dauge.
"Ano, o Gluzkinovi," ušklíbl se Jurkovskij. "Tak jsme odstartovali. Letíme. Byl vypnut reaktor, pustili jsme cestující z amortizačních schránek. O všechno se nesmírně zajímali - byl tu stav beztlíže, rozumíte, nové pocity a tak dál. Tenhle Gluzkin měl taky obrovskou radost, třebaže byl trochu pobledlý. Asi za dvě hodiny se ke mně přisouřá a ptá se: "Kde tady máte umývárnu, soudruhu?" A já jsem, představte si, zapomněl že je to nováček. Povídám mu: "Jděte chodbou, poslední dveře vpravo." A nic víc jsem mu nevysvětloval. A on, chudáček, se tam vydal."
Teď se usmívali všichni, Dauge, Bogdan, dokonce i Jermakov. Bykov poslouchal trochu zamračeně.
"Nu, zavřel se tam, jak to má být," pokračoval Jurkovskij. "Uplyne pět, deset minut, čtvrt hodiny - on pořád nikde. A pak se objevil... Celý mokrý. Od hlavy až k patě. Nadává, kolem něho stříká do všech stran voda. Všichni se schováváme, kam to jde. Zapjali jsme ventilátory naplno a jen stěží se nám podařilo chodbu vyčistit. Nadával vám ten selenograf, až se hory zelenaly Dodneška se musím červenat, když si na to vzpomenu. A to tam s námi byly ženy. Vidíte, co někdy způsobí stav beztlíže, Alexeji Petroviči!" dokončil Jurkovskij triumfálně.
"Celkem vzato, stav beztlíže je požitek velmi podprůměrný," potvrdil Dauge, když smích utichl. "Než se naučíš, jak se máš chovat, řádně zkusíš..."
"Pamatuji se," řekl Bogdan, "jak jeden soudruh..."
"Počkejte," přerušil ho Jermakov.
Shora zazníval jemný, sotva slyšitelný zvuk, chvílemi utíchal, chvílemi se zase vlnovitě zesiloval jako bzukot komára v polním stanu. A Bykov spatřil, jak pomalu zmizela červeň z Jermakovova zkamenělého obličeje, jak Dauge najednou zbledl jako stěna, jak Spicyn doširoka vyvalil oči a Jurkovskému vystoupily lícní kosti. Všichni se dívali někam nad jeho hlavu. Otočil se. Přímou u stropu, v záhybech čalounění z prošívané kůže, pulsovalo narudlé světélko. Kdosi chraptivě zaklel a vyskočil. Suše třeskla převržená sklenice, po ubrusu se rozlila červená skvrna. A v témž okamžiku naplnilo klubovnu ohlušující zvonění. Strop, tváře, ruce, bílý ubrus - to všechno zalil zlověstný malinový svít.
"Záření!" vykřikl přímo u ucha neznámý hlas.
Bykov jako očarováný hleděl na křečovitě blikající červenou lampičku, podobnou prstu trčícímu ze zdi. "Dzannn, dzan, dzzzann!" řičel poplašný zvonek. Dveře se rozlétly a na prahu se objevil Krutikov.
"Záření!" vykřikl.
Jeho zkřivený obličej byl pokryt potem. Jermakov sotva pohnul bílými rty a klidně odpověděl:
"Vidíme a slyšíme."
"Proč, kde se vzalo?" zamumlal Bogdan.
Jurkovskij pokrčil rameny:
"Zbytečná otázka."
"Není zbytečná, není zbytečná," vyhrkl Dauge udýchaně. "Třeba je ještě možné se skrýt..."
"Skafandry?"
"Třeba skafandry!"
"Nesmysl," řekl Bogdan přesvědčeně. "Máme proražený plášť i ochrannou vrstvu..."
"Dzinnn, dzzin, dzinn..."
"Před tímhle se neschováš," zašeptal Krutikov.
Dauge se nevesele usmál.
"Tak... Inu co, počkáme."
Krutikov nějak upjatě a slavnostně zvedl převrženou číši a usedl mezi Jermakova a Bykova.
"Takových sto rentgenů, mňi ne," poznamenal Jurkovskij.
"To bude víc," ozval se Bogdan.
"Sto padesát. Kdo dá víc?" Dauge vzal se stolu čajovou lžičku a rozechvěnými prsty ji začal bezmyšlenkovitě ohýbat.
"Čestné slovo, cítím, jak se do mne zapichují protony!"
"Zajímalo by mě, jak dlouho to bude trvat," poznamenal Jurkovskij, dívaje se přimhouřenýma očima na signální lampičku.
"Bude-li to přes pět minut, jsme v troubě..."
"Už uplynuly dvě minuty," oznámil Jermakov tiše.
Krutikov si upravil límec kombinézy, zatáhl uvolněný zip na prsou a sáhl do kapsy pro lulku.

"Dzinnn, dzzin, dzin..."

"Seděli pod smrtícím líjakem a poslouchali kouzelnou hudbu," zadeklamoval Jurkovskij. "Poslyšte, nešlo by vypnout to příšerné vyzvánění? Nejsem zvyklý umírat za takových podmínek."

"Dzinnn, dzzin, dzin..."

Dauge konečně přelomil lžičku a hodil kousky na stůl. Všichni na ně upřeli zrak.

"První oběť radioaktivního útoku," řekl Jurkovskij.

"Johanyči, máš-li mě trochu rád, strč si ruce do kapes..."

Bykov přimhouřil oči. Pět minut - a bude konec? A co je nejdůležitější, nedá se nic dělat, docela nic...

Najednou zvonění přestalo. Červené světélko zhaslo. Ticho. Dlouho všichni seděli mlčky, neodvážili se ani pohnout.

Byli příliš ohromeni, než aby se mohli radovat. Konečně Jermakov porušil ticho a obrátil se na Jurkovského:

"Stejně jste komediant, Vladimíre Sergejeviči. Pozér..."

Dauge se nervózně zasmál. Krutikova přepadla škytavka, šklebil se a sáhl po sifonu se sodovkou.

"Prosím o odpuštění, Anatoliji Borisoviči! Nehněvejte se, jestli jsem trochu...", řekl Jurkovskij. "V mládí jsem vynikal v divadelním souboru lidové tvořivosti..." Protáhl se, až mu v kloubech zapraskalo. "Doufáme, že to nebude mít žádné následky. Stejně už mám na svém účtu hromadu takových rentgenů."

Bykov nechápavě vrtěl hlavou.

"To trvalo opravdu jenom dvě minuty?"

"Inu, soudruzi," pronesl Jermakov dutě a povstal. "Budeme považovat tento případ za skončený. Teď jdeme okamžitě kontrolovat vnitřní ochranu."

"To je opravdu třeba. Takové věci se stávají jednou za deset let," zahučel svým hlubokým basem Krutikov.

"Mimochodem, čím to podle vás vzniklo?"

"To je jasný jako řádka - kosmické paprsky," odpověděl Jurkovskij.

"Bylo by báječné, kdyby to tak bylo. Přiznám se, napadlo mě, že praskl plášť fotoreaktoru."

Bogdan se podíval na hodinky:

"Músím do služby, Anatoliji Borisoviči. A je čas vyslat signály na Zem. Oznámíme jim to?"

"Ne!" odsekl Jermakov. "Nač je tam zbytečně vzrušovat. Vyšlete to obvyklé "všechno v pořádku". A ještě něco:

Prosím, abyste se teď všichni jeden po druhém dostavili na ošetřovnu k dezaktivaci a očkování. Dauge půjde první. A pak už jenom důkladně kontrolovat ochranu."

"A zatím si můžeme dovolit šálek kávy!" poznamenal Krutikov vesele. "Jé, ona je docela studená. Aljošo, buď tak dobrý, zapni tam..."

"A nicméně musí hrdinští kosmonauti mužně překonávat obtíže," řekl Bykov a pohlédl na Jurkovského.

Ten se bezstarostně rozesmál.

"To nejsou obtíže, drahý Alexeji Petroviči, ale docela obyčejný strach ze smrti. Obtíže nás teprve čekají. To vám garantuji, jak říkal Krajuchin."

VOLÁNÍ O POMOC

Záhada kosmického útoku se vysvětlila za několik hodin. V odpověď na Jermakovův opatrný dotaz došel výpis z hlášení Krymské aktinografické observatoře, z něhož vyplývalo, že právě ve chvílích, kdy se osádka Chiusu připravovala zemřít na následky smrtelného záření, byla na Slunci pozorována silná protuberance rozžhavených plynů - jev poměrně častý a dost dobře prostudovaný. Hustý proud atomových jader vodíku - protonů - vytryskl obrovskou rychlostí do Vesmíru a "polil" planetolet, který mu stál v cestě.

Jen část protonů pronikla pancířem z legovaného titanu a zesílenou vrstvou absolutního odrážedla, ale tato část vyvolala v jeho plášti četné zdroje neobyčejně silného záření paprsků gama, pro něž prakticky překážky neexistovaly. A právě paprsky gama zapůsobily na indikátory a signální zařízení a div nezahubily expedici hned na počátku její cesty. Bylo to mnohem nebezpečnější než setkání s meteorem. Kdyby bylo protonové bombardování trvalo třeba jen čtvrt hodiny, nezůstalo by na Chiusu ani živé duše. Dokonce i kratší záření takové síly by mohlo osádce způsobit mnoho vážných nepříjemností - některý ze starších kosmonautů, jenž již v minulosti byl záření vystaven, by se určitě rozsemkl. Naštěstí měl Jermakov k dispozici nejnovější přípravky, které kdysi jeden biofyzikální vědecký výzkumný ústav nabídl Meziplanetárnímu výboru. Při zavedení do organismu naprosto nebo téměř naprosto likvidují následky lehčího radioaktivního zasažení.

"Slyšel jsem o takových případech," poznamenal Bogdan, když Jermakov dočetl radiogram. "Mám dojem, že právě tak zahynula asi před patnácti lety jedna německá kosmická tanková loď. Ale nejsou-li výbuchy na Slunci žádnou vzácností, proč se člověk tak málokdy setká s těmi protonovými fontánami?"

"To je docela jednoduché," ozval se Jurkovskij. "Řekl bych, že je naopak zvláštní, že se s nimi vůbec někdy setkáme. Protonový proud letí ve velmi úzkém svazku, takže pravděpodobnost střetnout se s ním je nepatrná."

"Prostě jsme měli štěstí," povzdychl si Dauge. "Je to odporný stav, když tě najednou něco jen tak zabije a ty nemůžeš ani prstem hnout. A pak... já vůbec injekce nesnáším. A od téhle mě hrozně bolí v kříži."

"A skafandry by taky nepomohly?" informoval se Bykov.

"Kdepak skafandry!" Dauge mávl rukou. "Před tímhle, Alexeji, tě nezachrání žádné skafandry. To má energii miliardy elektronvoltů! Ale naštěstí už to máme za sebou..."

"Všechno ještě ne," upozornil Jermakov.

"A co ještě?"

"Ve velitelské kabině pořád ještě mrkají indikátory."

Jurkovskij se k němu prudce obrátil:

"Mrkají?"

Jermakov přikývl.

"Mrkají, aby do nich hrom," potvrdil Bogdan.

"Hodně?"

"Ne moc, asi tak na jednu setinu rentgenu. Ale mrkají..."

"To znamená, že protuberance ještě neskončila... A my přitom letíme zrovna kolem osy protonového svazku." Dauge se se starostlivou tváří zamyslel.

"To je nesmysl!" Jurkovskij pokýval hlavou jako učitel, který usvědčil žáka z chyby. "Slunce rotuje a místo protuberance se už dávno přesunulo někam jinam. Ba ne, tady jde o něco jiného..."

"Druhotná radiace," řekl Jermakov.

"No ovšem!" zaradoval se Dauge. "To se dalo čekat. Pod vlivem protonového bombardování získala část atomů ve stěnách Chiusu radioaktivitu, a to je všechno..."

"Pěkné všechno. S tím bude taková dřina..."

"Neřekl bych," namítl Spicyn. "Radiace přece není moc silná, nepřekročila únosnou mez."

"Ještě dobře, že nás nahoře chránil Klouček," osmělil se poznamenat Bykov.

"Ano, Klouček..." Jermakov se zamyslel. "Vždyť Klouček může být taky zamořen. To by bylo nepříjemné."

"Vylezem a zjistíme to," navrhl Jurkovskij.

"Teprve až se obrátíme zrcadlem k Slunci. To bude asi za čtyřicet hodin."

"Jen si pomyslete," pronesl Dauge, který stále ještě uvažoval o tom, co prožil, "kdyby byla tahle lumpárna trvala ještě několik minut, bylo by po všem! Chius s mrtvou osádkou."

"A za padesát minut bychom jako rozžhavený obláček vletěli do Slunce..."

"Mrtvý planetolet s mrtvou osádkou..." Bogdan pohlédl na Jermakova. "Takové už jsou, že je to pravda, Anatoliji Borisoviči, meziplanetární "bludní Holanďané"..."

"Co se jim stalo?" ptal se Bykov s pochopitelnou zvědavostí.

"To mělo nejrůznější příčiny... Nemoci pochytané na jiných planetách, takovéhle výbuchy na Slunci..."

Tím rozmluva skončila.

Život na planetoletu běžel v normálních kolejích. Jermakov pozoroval práci fotonových přístrojů a společně s navigátorem zpracovávali nějaký problém nové kosmogace; geologové už po sté probírali program výzkumných prací na Golkondě; Bykov pročetl astronomické knihy; Bogdan Spicyn se všechen. svůj volný čas vrtal v rádiovém přístroji. Jednou si Bogdan pozval všechny k velitelské kabině.

"Poslouchejte," řekl se šťastným úsměvem. "Hovoří Mars, Pisečná Zátoka. Vysílají pro nás."

"...nepříliš dlouho," říkal veselý, vysoký ženský hlas. "A tu v údolí, krytém před studenými bouřemi výběžky Středního hřebenu, jsme objevili mělká jezera a rozlehlé louky, zrovna takové, jako bývají v pohádkách. Soudruzi, kdybyste věděli, jaká je to krása! Vystoupíte na vrcholek kopce a vidíte před sebou purpurovou hladinu jezera, nehybnou jako zrcadlo, nevidaný koberec vysokých oranžových trav a obrovských jasně zelených květů a nad tím vším temně fialové nebe. Nutilo nás to strhnout skafandry..."

Bykov viděl, jak se na tvářích soudruhů střídá nadšení a radost s nedůvěrou, jak se jim rty samy od sebe roztahují do šťastných úsměvů a v očích planou něžné jiskřičky.

"To je Mars!" zašeptal Dauge. "Chlapci, pomyslete si, to je Mars, mrtvý Mars!"

"...Nazvali jsme toto údolí "Údolím Chiusu", na vaši počest. Nemůžeme vám přivést vodu z jeho jezer, květy z jeho luk, nemůžeme vám je bohužel ani ukázat, ale ať nese jméno vaší lodi, odvážní přátelé! Ano... ještě okamžik... Musíme končit. Na shledanou, přejeme vám všem mnoho úspěchů - tobě, Anatoliji Jermakove, tobě Vladimíre Jurkovskij, tobě, Michailu Krutikove, tobě, Bogdane Spicyne, tobě, Grigoriji Dauge, i tobě, Alexeji Bykove..."

Toho dne u oběda spolu Jurkovskij, Dauge a Spicyn dlouho rozmlouvali o svých cestách na Marsu a neustále si skákali do řeči.

Uplynulo pětadesát hodin letu a Jermakov oznámil, že nastal čas obrátit Chius zrcadlem k Slunci a zahájit brzdění.

Rychlost planetoletu byla v té době tisíc dvě stě kilometrů za vteřinu. Během dalších čtyřiceti hodin se měl Chius pohybovat se záporným zrychlením vzhledem k Slunci, aby dorazil k místu setkání s Venuší nulovou rychlostí.

To všechno Dauge chvatně vysvětlil Bykovovi, když připravovali klubovnu k obratu: pevně zavírali knihovnu a bufet, uklízeli všechno, co mohlo padat a pohybovat se z místa. Pak se všichni na povel z velitelské kabiny upoutali řemeny do křesel.

Bykov očekával pocity podobné těm, které zakoušel cestou v Kloučku, ale všechno bylo mnohem jednodušší. Díky Spicynovu neobyčejnému mistrovství obrátil se planetolet plavně a rychle. Okamžik stavu bez tíže uplynul téměř bez povšimnutí. Lidem, kteří seděli v klubovně, se jen zdálo, že se s nimi podlaha převrátila na bok, zůstala chvilku stát vertikálně a pak se opět hladce sešinu na své místo.

Chius se hnál k Slunci, obrácen k němu svými reaktorovými sloupy, fotonový reaktor pracoval jako dřív a dodával mu konstantního zrychlení deset metrů za vteřinu na druhou, ale nyní se rychlost planetoletu vzhledem k Slunci neustále snižovala. Po obědě připomněl Bykov Jermakovovi, že se musí zkontrolovat i případná radioaktivita Kloučka.

"Kromě toho," dodal, "třebaže nemáme důvodu k pochybnostem o spolehlivosti upevnění kontejneru k trupu Chiusu, přece jen by neškodilo zjistit, nebylo-li při obratu něco poškozeno. Musíme se na to podívat."

"Podívat?" Jermakov přimhouřil oči. "Nezdá se mi, že by to bylo tak jednoduché..."

"Ale vždyť jsme... já už jsem byl při dřívějších letech kolikrát venku," vmísil se do rozmluvy Jurkovskij.

"Při dřívějších letech to snad. Ale teď nesmíme zapomínat, že se má vyjít z planetoletu, pohybujícího se zrychleně."

"Hm..." Jurkovskij si skousl ret, už chápal.

"Dovedete si představit, co by se s vámi stalo, kdybyste se utrhlí?" pokračoval Jermakov.

"Chius letí pryč a ty padáš málem do ohniska, kde vybuchuje plazma," pravil Dauge.

Bykov rozhodně vystoupil o krok vpřed.

"Dovolte to mně, Anatoliji Borisoviči," požádal.

"Klouček patří do mé pravomoci, za něj odpovídám já."

"Článek osmnáct z 'Instrukcí pro meziplanetárního pilota' zní: 'Zakazuje se během letu pouštět cestující za palubu lodi'," očitoval rychle Jurkovskij.

"Ano, takový je zákon," přikývl Dauge.

„Já nejsem žádný cestující!" namítl Bykov a s nelibostí se po něm otočil.

"Moment," řekl Jermakov. "Alexeji Petroviči, já opravdu nemám právo pustit vás ven. Nemáte dost praxe a zkušeností... A nejen to, i kdybyste je měl, stejně bych vás nepustil - v případě neštěstí by vás na Kloučkovi nikdo nemohl nahradit."

"A nebezpečí, že přijdeme o takového kuchaře...", ozval se se strojenou lítostí Jurkovskij.

Bykov chladně pohlédl na "šviháka", ale neřekl nic a znovu upřel pohled na Jermakova.

"Fotoreaktor vypneme, jakmile to nebude nebezpečné," pokračoval Jermakov. (Obličej Jurkovského se protáhl.) "Co se týče odpovědnosti, pak tady na lodi za všechno, za mužstvo i za náklad, odpovídám já. Takže o to tu nejde. Spicyn má teď službu, Krutikov se chystá k odpočinku. Ostatně Michaila Antonoviče bychom asi stejně neposílali. Je na takovou práci příliš... těžký."

"Kch," vypravil ze sebe Krutikov a začervenal se.

"Tak tedy já?" řekl "švihák" s úsměvem.

"Vladimír Sergejevič skutečně absolvoval zvláštní školu a získal hodně praxe za svých letů," uzavřel Jermakov. "Tedy já nebo Vladimír Sergejevič..."

"Článek šestnáct," vyhrkl okamžitě Dauge: "Veliteli lodi je zakázáno během letu vycházet za palubu.""

"Ano, takový je zákon!" zvolal se smíchem Jurkovskij a odešel.

Bykov zachmuřeně svěsil hlavu a ustoupil stranou.

"Neurážej se, Alexeji!" Dauge ho poplácal po rameni. "Tady, příteli, není třeba ani tolik smělosti jako spíš zručnosti."

"Není to žádná věda."

"Nu dobrá, a máš ponětí o vakuovém skafandru?"

"O čem?"

"O vakuovém skafandru. O obleku, kterého se používá k práci ve vzduchoprázdném prostoru."

"Copak v obyčejném skafandru to nejde?"

"Co si myslíš, Alexeji! V něm by tě to tak nafouklo, že bys nemohl pohnout rukou ani nohou. Viděl jsi nafouknutý skafandr v Krajuchinově pracovně?"

Bykov si povzdychl:

"Zřejmě mi to osud nedopřeje... Měl jsem obrovskou chuť podívat se na ten váš Vesmír in natura."

"To nic, Alexeji Petroviči," Jermakov na něho najednou vřelě pohlédl. "Vesmír in natura ještě uvidíte."

Vrátil se Jurkovskij nahrben pod tíží dvou objemných šedých balíků.

"Nevypneme snad ten fotoreaktor?" zeptal se, obratně balíky rozložil a vytáhl z nich průhledný válec, dva spojené balóny a ještě nějaké přístroje.

"Rozhodně ano. A mimochodem, Alexeji Petroviči, teď se seznámíte se světem beztlíže. Radím vám, abyste neopouštěl klubovnu a nedělal žádné prudké pohyby."

"Nechápu..."

"Jakmile se vypne fotoreaktor, zrychlení zmizí a planetolet se začne pohybovat rovnoměrně. A jakmile není zrychlení, není ani tíže."

"Tak takhle je to!" Bykov se rozzářil a zamnul si ruce. "Ohromně zajímavé... Víte, mě by to moc mrzelo - být na meziplanetárním letu a ani nezažít..."

"Hotovo!" oznámil Jurkovskij.

Stál ve dveřích obalený od nohou až ke krku podivným pancířem z pružných kovových prstenců a podobal se obludnému členovci s lidskou hlavou. Průhlednou válcovitou přilbu držel v podpaží. Takový meziplanetární skafandr už Bykov viděl na fotografiích a v biografu, ale nedalo mu to, obešel Jurkovského kolem dokola a se zájmem si ho prohlédl.

"Jdem," nařídil Jermakov stručně.

Bykov usedl do křesla a mlčky je provázel pohledem.

Dupání v chodbě utichlo, ozvalo se tlumené zařínčení zavíraných dveří. Dauge vykřikl: "Kam mám upevnit lano, Anatoliji Borisoviči?" Pak nastal naprostý klid.

"Pozor!" ozval se v reproduktoru Spicynův hlas.

V téže chvíli Bykov pocítil, že ho někdo lehce zvedá do vzduchu. Křečovitě se zachytil opěradla křesla. Così jemně zasvištělo a planetoletem prolétl chladný větřík. Bykov hlučně vydechl. Vypadalo to, že se nic hrozného nestalo.

Opatrně tedy povolil prsty a vstal.

Když se za čtvrt hodiny Dauge, Michail Antonovič a bílou jinovatku obalený Jurkovskij vrátili do klubovny, přidržující se zvláštních držadel na koženém čalounění stěn, Bykov, rudý, zpocený a nešťastný visel ve vzduchu hlavou dolů nad křeslem a marně se snažil dosáhnout na ně alespoň konečky prstů.

Když ho spatřil Jurkovskij, nadšeně zavyl, pustil se držadla, narazil hlavou o strop a znovu vyletěl do chodby. I Dauge

a Michail Antonovič se div neudusili smíchy. Připlazili se pod zasmušile se usmívajícího řidiče Kloučka a stáhli ho na podlahu.

"Jak... se ti líbil... svět beztlíže?" vysoukal ze sebe Dauge. "Už jsi ho... zažil?"

"Zažil," odpověděl Bykov zkrotle.

"Pozor!" vyštěkl reproduktor.

Když byl fotoreaktor znovu zapjat a všechno se vrátilo do svých kolejí, vyličil Jurkovskij výsledky svého pátrání. Kontejner s Kloučkem vydává záření, ale ne moc, sotva znatelně. Upevnění neutrpělo - alespoň ne to vnější - a to je vlastně to nejdůležitější.

"Srpek Venuše je viditelný prostým okem. Kolem Slunce je korona jako perleťový oblak. Řekněte mi, proč já nejsem básník?" Jurkovskij zaujal divadelní pózu a spustil: "Černá prázdnota..."

"Žhavá prázdnota," dodal vážně Bogdan Spicyn, který si ze stráže přiběhl na trochu kávy.

Jurkovskij se na něho podíval s nepřítomným výrazem v tváři a začal znovu:

Černá prázdnota křídla rozpjala,

hvězdy - krůpěje jiskřivých slz...

"É-é... jak to je dál?"

"Padala," navrhl Bogdan.

"Mlč, ty červe..."

"Tak pajdala..."

"Počkej... moment..."

Černá prázdnota, cizí prázdnota,

hvězdy - krůpěje jiskřivých slz.

V ledném prostoru bez stop života...

"V kouři drkotá rozjetý vůz," dokončil Bogdan zaníceně lyrickým hlasem.

Nikdo se ani slovem nezmněl o Bykovově nešťastné příhodě ve světě beztlíže. V planetoletu opět nastal klid, ticho, obvyklý, téměř pozemský život.

Bykov a Dauge seděli v klubovně u šachů, když vstoupil ustaraný Krutikov.

"Slyšeli jste tu novinku, chlapi?"

Bykov na něho tázavě pohlédl a Dauge, kousaje si nehet, se roztržitě zeptal:

"Co se zase stalo?"

"Nemáme spojení."

"S kým?"

"S nikým. Ani se Zemí, ani s Ciolkovským..."

"Proč?"

Krutikov pokrčil rameny, sáhl do bufetu a vytáhl si oplatku.

"A už dávno nemáme spojení?"

"Už přes hodinu." Krutikov chroupavě rozkousl oplatku. "Jermakov s Bogdanem všechno přezkoušeli. Hledali na všech vlnách. Všude prázdno, jako když vymete. A co je zvláštní - obvykle se vždycky narazí na něčí cizí hovor. Dnes je na všech vlnách mrtvé ticho jako na mořském dnu. Ani jediný zvuk, ani jediný výboj."

"Není pokažený přístroj?" hádal Dauge.

"Všechny tři aparatury najednou? To sotva."

"Nebo nejsou v pořádku antény."

Navigátor znovu pokrčil rameny. Dauge procedil: "Zase není všechno jaksepatří," a rozházel figurky.

"Kde je Volodka?"

"Nejspíš u sebe..."

Bykov se dotkl rukávu Michaila Antonoviče:

"Třeba je poškozený jenom příjem, oni nás možná slyší."

"Všechno je možné. Ale stejně - je to hodně podivné. Najednou z ničeho nic vypovědí službu všechna rozhlasová zařízení současně. To se ještě nikdy nestalo. Ljachov nás sice upozorňoval... Ale je to teď nějak znepokojující... všechno je tak nějak neútluné..."

Bykov se podíval se sympatiemi na jeho dobrý, kulatý obličej s malými smutnými očkami.

"Ano, rozumím, Michaila Antonoviči."

Bylo teď skutečně velmi neútluné. Bykova se zmocnila nejasná předtucha neštěstí. Snad proto, že mu každá sebenepatrnější nepřijemnost na meziplanetární lodi připadala jako nesmírné neštěstí. Ale i Krutikov pocíťoval zřejmě něco podobného, a tomu přece nikdo nemohl vyčítat ustrašenost nováčka.

"Nevěste hlavu, přátelé!" zvolal Dauge s předstíranou veselostí. "Zatím se nic hrozného nestalo, ne? Z jakýchsi důvodů jsme tedy dočasně ztratili spojení. Ale motory máme v pořádku, potravin je dost, Chius letí po své dráze..."

Krutikov si povzdychl. A Bykov mu zase rozuměl. Pro ně, děti Země, bylo spojení jedinou živou, hmatatelnou nitkou, která je spojovala s rodnou planetou. A přetržení této nitky, třeba jen dočasné, působilo drtivě. Bykov najednou pocítil každou buňkou svého těla ztracenost, neuvěřitelnou osamocenost Chiusu. Desítky a stovky miliónů kilometrů němé prázdnoty mu dolehly na ramena jako olovené závaží, odřízly ho od jiných světů i od mateřsky teplé, rodné Země.

Desítky a stovky miliónů kilometrů ledového prázdna... Tyto nepředstavitelné propasti - není pravda, že nejsou "nic".

Ba ne, ty žijí nějakým svým zvláštním a neznámým životem, řídí se nějakými nepostižitelnými zákony, jsou složité, úskočné...

Bykov pohlédl na Dauge, který se roztržitě přehraboval v šachových figurkách, a zastydl se za své myšlenky. Dost na

tom, že dostal strach tenkrát před startem. Vždyť nejhorší, co se může stát... Ale proč by se vůbec něco muselo stát?" "Další čtveráctví našeho milovaného Vesmíru," řekl vcházející Jurkovskij. "Jak se vám to zamlouvá?" "Vůbec ne," zabručel Dauge. "Přestaň šaškovat! Už toho mám takhle... Krajuchin na Zemi se z toho zblázní." "O starého se neboj! Ten má hlavu pevnější než my oba dohromady. Mně se zdá, že spojení zmizelo proto, že úsek prostoru, v němž nyní jsme, nepropouští z těch či oněch důvodů rádiové vlny. Vysvětlovat bych to nechtěl, ale... V každém případě na aparaturu to svádět nemůžeme. Tím méně na antény." "Fantasta!" vzdychl Michail Antonovič. "A kde jsi viděl, že by prázdnota nepropouštěla rádiové vlny?" "Až dodnes nikde. Ale Ljachov to viděl. A já to teď vidím taky, slovný skeptiku. Na tebe neplatí ani fakta." "Vidíš?" "Vidím." "Starou bačkoru vidíš, Vladimíre Sergejeviči!" "Já že vidím starou bačkoru?" zeptal se Jurkovskij s přehnanou uctivostí. "Jo." Jurkovskij se otočil na podpatcích a opustil kajutu. Na prahu se ještě zastavil: "Doporučuji všem přítomným, aby přistoupili ke vchodu do velitelské kabiny. Možná, že budete mít to štěstí uslyšet něco zajímavého." Krutikov se rozmrzele zamračil a znovu sáhl do bufetu pro oplatku. "Fantasta, fantasta," brumlal. Dauge však mlčel a Bykov v hloubi duše cítil, že asi má pravdu přece jen Jurkovskij. Vystoupili po schůdcích do otevřených dveří velitelské kabiny a připojili se k Jurkovskému, který seděl na schůdku. Z kabiny sem doléhal monotónní Bogdanův hlas: "Země, Země... V-16, proč mlčíte? Země, Země... Volá Chius. V-16, proč mlčíte? Vylad'uji: jeden, dva, tři, čtyři, pět... Nastalo ticho. Dauge a Bykov se po sobě podívali. Jurkovskij si zamyšleně hladil bradu. Bylo slyšet cvakání jakýchsi přepínačů. Bogdan si vzdychl: "Nic, Anatoliji Borisoviči. Ticho jako v hrobě." "Zkuste to ještě jednou na dlouhých vlnách." "Provedu." Po minutové přestávce řekl Spicyn znovu: "Tak dobrá, dejme tomu, že je něco s anténami. Ale taková stanice, jako mají na Sedmém polygonu, se dá chytat přímo na trup. A co by se taky anténám mohlo stát? Vůbec tomu nerozumím! Ani hlásek se neozve, ani zapraskání... Ljachov má určitě pravdu. To dělá všechno ta naše rychlost... Země! Země! V-16, proč mlčíte? Volá Chius. Vylad'uji: jeden, dva, tři..." "Možná, že má Jurkovskij pravdu a skutečně jsme se propadli do nějaké čtyřrozměrné jámy," řekl Jermakov. Jurkovskij hlasitě zakašlal. Jermakov přistoupil ke dveřím: "Vy jste všichni tady?" "Ano, Anatoliji Borisoviči. Sedíme, čekáme." "Co si o tom myslíte?" "Já už jsem řekl, co si myslím...," pokrčil Jurkovskij rameny. "Dost možná, dost možná... Ale všechny ty zakřivené prostory moc zavánějí matematickou mystikou." "To přijde na vkus," namítl klidně Jurkovskij. "Já v tom žádnou mystiku nevidím. Myslím, že se můžeme snadno přesvědčit, že je to naprosto skutečná objektivní realita, kterou vnímáme svými smysly." Jermakov mlčel. "Kde je Michail?" "V klubovně, láduje do sebe oplatky." "Budeme muset..." Jermakovova slova přerušil radostný Bogdanův výkřik: "Odpovídají! Odpovídají!" Všichni vyskočili. Strohý ochraptělý hlas pronesl unaveně: "Volá V-16. Volá V-16. Chius, Chius, mluvte. Chius, mluvte. Volá V-16. Vylad'uji: jeden, dva, tři, čtyři. Tři, dva, jeden. Chius, mluvte..." "To je Zajčenko," zadrmolil Jurkovskij. Bogdan spustil rychle: "V-16, slyším vás dobře. V-16, volá Chius, slyším vás dobře. Proč jste se tak dlouho nehlásili?" "Volá V-16, volá V-16," pokračoval Zajčenko, aniž zřejmě bral Bogdanovu odpověď na vědomí. "Chius, proč se nehlásíte? Proč, mlčíte? Chius, mluvte. Volá V-16..." "My je slyšíme a oni nás ne," řekl Dauge. "Je to čím dál horší. Ach jo..." "Volá Chius, slyším vás dobře," opakoval sklesle Bogdan. "Volá Chius, slyším vás dobře. V-16, volá Chius..." "Volá V-16, volá V-16. Chius, mluvte..." Uběhla hodina. Sedmý polygon volal Chius stále stejným, monotónním hlasem, plným beznadějněho očekávání. Stejně monotónně a unaveně odpovídal Bogdan. Sedmý polygon ho neslyšel. Prostor předával Chiusu rádiové signály se Země, ale jeho signály nepropouštěl. Jermakov neustále přecházel kabinou. Jurkovskij seděl nehybně se zavřenýma očima. Dauge si bubnoval klouby prstů na koleno. Bykov vzdychal a hladil si kolena. Do kabiny přišel Krutikov dumající prázdnotou lulkou. "Volá V-16. Chius, mluvte..." V éteru něco zapraskalo a zaskřípalo. Do planetoletu se vedral nový neznámý hlas, udýchaný a ochraptělý:

"Hilfe! Hilfe! Save our souls. Pomoc! Pomoc! Take our pelengs!"

Jurkovskij rychle vstal. Jermakov strnul jako solný sloup.

Dauge chytil Bykova za ruku.

"Hilfe! Hilfe!" křičel neznámý ze všech sil. "In two - three hours we are done... Ballonen... Pomoc! Konec..." Hlas utonul v zuřivém praskotu a skučení.

"Co to je?" vyhrkl Bykov.

"Někoho potkalo neštěstí a prosí o pomoc, Alexeji...", zašeptal jedním dechem Dauge.

"Koordinaten... zweiundzwanzig... dvaadvacet... Udusíme se... Zum alles..."

"Spicyne, k zaměřovači, rychle!" rozkázal Jermakov.

"Provedu!"

"Our pelengs... take our pelengs... Unsere Pelengen..."

"Okamžitě leťte k němu!" vykřikl Jurkovskij.

"Ale kam?"

"Spicyne, jak to tam vypadá?"

Po krátkém odmlčení se ozval Spicynův změněný hlas:

"Nemůžu chytit směr."

"Jak to - nemůžete?"

"Nemůžu, Anatoliji Borisoviči," zakvílel Spicyn roztřeseným tenorkem. "Pojďte se přesvědčit..."

Jako na povel, aniž se na sebe podívali, protlačili se Jurkovskij a po něm Dauge s Bykovem do velitelské kabiny. Bykov nakoukl Jermakovovi přes rameno. Slabá dlouhá ručička pomalu a mdle kroužila po ciferníku, nikde se nezastavovala a lehce se otřásala. Jurkovskij zaklel.

"Hilfe! Hilfe... Pomoc... Tasukete kure! Náš směr..."

Všichni se na sebe rozpačitě dívali. Bogdan zuřivě otáčel buben zaměřovacího vyladovače; cvakal pákami a zapínal a vypínal jakési přístroje. Ale najít směr se mu stále nedařilo.

"Začarované místo," zašeptal Bogdan a utřel si z čela pot.

"Je to pro nás hanba," řekl Dauge tiše, "tam umírají lidé..."

Jermakov se na něho prudce obrátil:

"Co děláte v kabině? Kdo vám to dovolil? Marš za dveře, všichni tři..."

Na schůdcích si Jurkovskij sedl na bobek a zabořil bradu do dlaní. Bykov a Dauge stáli vedle něho.

"Pomoc! Pomoc!" úpěl chraptivý hlas. "Everybody who hears us, help!"

Bykov poslouchal se zatajeným dechem. Nevěděl, kdo volá o pomoc, nevěděl, co se tam stalo, jen celou svou bytostí cítil strašné zoufalství, které zaznívalo z každé hlásky.

"Jen kdybychom věděli, kde jsou!" zašeptal Jurkovskij.

"Ksakru!" vykřikl Dauge zlostně. "Copak je nikdo kromě nás neslyší?"

"Pokud vím, je teď kromě nás na cestě nejméně sedm lodí. A z nich jenom dvě - čínská a anglická - mají určitou možnost prodloužit si let. Jenže než vypočítají novou dráhu, uplyne stejně přinejmenším hodina... Stejně je divné, že je neslyšíme..."

"Koho?"

"Tamty... ty druhé..."

"Jenom Chius by mohl letět bez všeho propočítávání dráhy přímo na směr," řekl Dauge.

"Jenom ten směr mít..."

Ve dveřích se objevil bledý Jermakov a oči mu blýskaly jako skleněné.

"Sejděte do kajut, soudruzi!" nařídil. "Ulehněte a připoutejte se. Zkusíme prorazit z toho prokletého pytle.

Zrychlení bude čtyřikrát větší než normálně - pamatujte na to. Dauge, ukážete Bykovovi, jak se má chovat při přetížení."

"Provedu!"

Jurkovskij vstal a první zamířil dolů. A tu se z velitelské kabiny ozvaly nové zvuky. Čísi řezavý, sebejistý hlas se vyptával špatnou angličtinou:

"Who talks? Hear me? Who talks? I taken your pelengs..."

Ten, který volal o pomoc, vzrušeně odpovéděl:

"I hear you all right!"

"Speak chinese?"

"No..."

"Speak russian?"

"Ano, rusky mluvím a rozumím... Vy jste Rusové?"

"Ne. Hovoří Lu Ši-er, velitel hvězdoletu Čínské socialistické republiky "Jan-czi". ("Dobrý stařík Lu!" zašeptal Jurkovskij.) Slyšíme vás dávno, ale máme pouze směrový vysílač a váš směr se nám podařilo zaměřit teprve před několika minutami. S kým mluvím?"

"Profesor... university of Cambridge... Robert Lloyd. Na palubě lodi Star... Strašlivá havárie..."

Začali mluvit anglicky.

"Letíme na váš směr," oznámil Lu.

("Odvážlivec!" Dauge široce rozevřenýma očima pohlédl na Jurkovského.)

"Díky, díky... Kde jste?"

"Před půlhodinou jsme opustili mezinárodní základnu na Fobosu."

V odpověď zazněl žalostný výkřik:

"Nepřijďte včas! Ne, nepřijďte! To je náš konec..."

"Pokusíme se přijít včas. Za námi se připravují ke startu havarijní lodi. Vezmem vás na palubu..."

"Nestihnete to." Angličanův hlas zněl nyní téměř klidně. "Nestihnete to... Kyslíku nám zbývá jen asi na dvě hodiny."

"A kde jste? Souřadnice!"

"Heliocentrické souřadnice..."

Profesor vyjmenoval nějaké Bykovovi nesrozumitelné číslice. Nastalo ticho. Bylo jen slyšet, jak Jermakov a Bogdan chvatně šustí papírem, nato zabzučel elektronický počítač stroj.

"To je v pásnu asteroidů. Jedna třetina astronomické jednotky od Marsu," oznámil nakonec Krutikov.

"Padesát miliónů kilometrů," pronesl Jurkovskij ponuře. "Dokonce ani Chius, i kdyby teď byl někde u Marsu, by to nestihl."

Vstal a svěsil ruce.

"Je mi všechno jasné," ozval se hlas velitele Lu. "Nemáte nějakou možnost udržet se třeba jen deset hodin? Promyslete to."

"Ne... Glycerínové anestetizátory jsou poškozeny... Vzduch nepřetržitě uniká - v plášti lodi jsou zřejmě mikroskopické pukliny..."

Po krátkém odmlčení profesor dodal:

"Zůstali jsme dva... Ten druhý je v bezvědomí."

"Vzmužte se, profesore!"

"Já jsem klidný," zazněl nervózní smích. "Teď jsem naprosto klidný... Mister Lu!"

"Poslouchám vás, profesore."

"Jste poslední, kdo poslouchá můj hlas."

"Profesore, poslouchají vás snad stovky lidí..."

"Nevadí, jste poslední člověk, s kterým mluvím. Za nějaký čas najdete naši loď a naše těla. Prosím vás, zapřísahám vás, abyste všechny materiály, které jsme během této cesty shromáždili, předal k dispozici Mezinárodnímu kongresu kosmogátorů. Slibujete?"

"Slibuji vám to, Roberte Lloyde!"

"Všichni, kteří nás nyní poslouchají, jsou svědky... Materiály dávám do aktovky... do aktovky z krokodýlí kůže... Tak. Bude ležet ve velitelské kabině na stole. Slyšíte mě ještě?"

"Slyším vás dobře, profesore."

"To bychom měli. Předem vám děkuji, mister Lu. Mám ještě jednu prosbu. Na Zemi, až se vrátíte... vrátíte..."

Následovalo odmlčení a bylo slyšet Lloydův rychlý přerývaný dech. "Promiňte, mister Lu... Až se vrátíte, navštíví vás pravděpodobně moje žena, mistress Lloyd... a syn. Vyřídte jim můj poslední pozdrav a řekněte jim, že jsem stál na svém místě až do konce. Slyšíte mě, mister Lu?"

"Slyším vás, profesore."

"To je všechno... Sbohem, mister Lu! Sbohem všichni, kteří mě posloucháte. Přeji všem štěstí a úspěch."

"Sbohem, profesore. Skláním se před vaší odvahou."

"Nač taková slova... Mister Lu!"

"Slyším vás!"

"Zaměřovač bude pracovat bez přerušení."

"Dobrá."

"Přiklapy najdete otevřené."

Pauza.

"Dobrá, profesore."

"To je asi všechno. Once more, good bye!"

Nastalo ticho.

"Co my... Nestihli bychom to nějak?" zeptal se Bykov. Jen stěží mohl pohybovat zdřevěnělými rty.

Nikdo mu neodpověděl. Sešli mlčky do klubovny a právě tak mlčky se rozesadili do rohů a snažili se, aby se na sebe nemuseli dívat. Brzy se k nim připojil Jermakov s Krutikovem. Bykov si skoro ani neuvědomoval, co se děje kolem něho. Jeho myšlenky byly připoutány k obrazu, který mu vykreslila jeho pohotová fantazie: chraptivě a s těžkým oddechováním plazí se chodbou prošedivělý muž, otevírá jedny masívní dveře za druhými. Před posledními dveřmi, vedoucími již z hvězdoletu ven, se zastavuje a ohlíží se zpátky zakalenýma očima. Na opačném konci chodby vidí okraj stolu, na němž se ve světle lampy blýská aktovka z krokodýlí kůže. Muž si otírá čelo rozechvělou rukou a naposledy zhluboka nadechuje řídký vzduch.

"Alexeji Petroviči!"

Bykov sebou trhl a ohlédl se. Jermakov se k němu starostlivě sklonil.

"Zajděte si do své kajuty a pokuste se usnout."

"Jdi, Alexeji, jdi, jsi bleďý jako smrt," řekl Dauge.

Bykov poslušně vstal a odešel. Když procházel kolem schůdků vedoucích k velitelské kabině, zaslechl, jak Bogdan monotónně opakuje:

"V-16, V-16, volá Chius. V-16, V-16, volá Chius. Vylad'uji..."

V klubovně si Jermakov povzdychl a řekl:

"Potkal jsem se s Robertem Lloydem. Nedávno. Výborný kosmonaut. Skvělý vědec..."

"Čest jeho památce! Držel se dobře," pronesl Jurkovskij tiše.

"Čest jeho památce..."

Po krátkém odmlčení Dauge najednou vyskočil:

"Co to k čertu je! Zdá se mi, že jsme uvízli na místě. Někam jsme se propadli a teď jsme zasypáni..."

"Nedělejte paniku, Dauge," usmál se Jermakov unaveně.

Do oběda se nikomu nechtělo. A brzy se Jermakov první zvedl, že půjde do své kajuty. Krutikov položil Jurkovskému ruku na rameno a řekl provinile:

"Vypadá to, že jsi měl pravdu, Volod'o."

"Hlouposti," pravil Jurkovskij. "Ale mám pro vás ještě jednu záhadu, soudruzi."

Všichni na něho tázavě pohlédli.

"Co je?"

"Lu řekl, že má jenom směrový vysílač, vidíte?"

"Ano."

"A my jsme ho přece dobře slyšeli."

Michail Antonovič otevřel ústa a v rozpacích se otočil na Jermakova.

"Proč bychom ho neměli slyšet?" zeptal se Dauge.

"Proto, kamaráde, že Chius je od Luovy lodi ve zcela jiném směru než loď Lloydova. Směrový rádiový paprsek by se k nám správně vůbec neměl dostat."

Dauge se chytil za hlavu:

"Dost už těch záhad! To už je k nevydržení!"

Ale Jermakov a Michail Antonovič okamžitě zamířili do velitelské kabiny a vzali Jurkovského s sebou.

VENUŠE Z PTAČÍ PERSPEKTIVY

Spojení bylo obnoveno za čtyřiašedeset hodin stejně neočekávaně, jak neočekávaně bylo přerušeno. Chius zřejmě opustil "začarované místo" - podivnou oblast Vesmíru, která se vyznačovala doposud neznámými vlastnostmi vůči rádiovým vlnám. V klubovně se o tomto neslýchaném jevu hodně mluvilo, bylo vysloveno několik domněnek, mezi nimi i vyložení nesmyslných (Dauge například prohlásil, že se všichni členové posádky stali obětí davové hypnózy), zatímco Jurkovskij začal zpracovávat hypotézu jakýchsi čtyřrozměrných odrazů a snažil se s pomocí nejlepšího matematika na palubě Michaila Antonoviče Krutikova zavést "fyzikálně nezvratný pojem určitého bodu v prostoru", jímž by elektromagnetické vlnění procházelo pouze jedním směrem. Co se týče Bykova, ten byl v prvních chvílích uražen lhostejností soudruhů k Lloydově smrti. Zdálo se mu málem rouhavým mluvit o teoriích a vzorcích pouhé dvě hodiny po události, které byli svědky. Katastrofa Staru na něho hluboce zapůsobila. Otřesený a ohromený chodil po planetoletu a jen s největšími obtížemi se nutil odpovídat na otázky a plnit drobné Jermakovy pokyny.

K setkání s Venuší zbývalo patnáct nebo dvacet miliónů kilometrů. Let se blížil ke konci. Nastávala nejodpovědnější chvíle expedice - přistání na povrch Venuše. Kromě vzácných výjimek se to ještě nepodařilo ani nejlepšímu kosmonautům světa. A nikoli pokárání, ale podpora a všeobecné uznání zasluhovali lidé, kteří se silou dobře trénované vůle donutili zapomenout na útrapy minulosti, dokonce minulosti velmi nedávné, a soustředit svou veškerou pozornost na útrapy příští. To Bykov nejprve nepochopil. Ale teď mu všichni připadali jako bojovníci, kteří dorazili k čáře zteče. Zanechali za sebou padlé, jen narychlo si převázali čerstvé rány a již se připravují k poslednímu, rozhodujícímu útoku vstříc vítězství... nebo smrti. Přitom nikdo, dokonce ani Jurkovskij, nepronášel procítěné věty a nezaujímal efektní pózy. Všichni byli klidní a věcní. A jejich pokusy pochopit podstatu "začarovaného místa" byly jen projevem přirozené péče o ty, kteří poletí za nimi.

Bykovova úcta a nadšený obdiv se projevil v tom, že soudruhy pohostil báječným pilavem, až Michail Antonovič dvakrát po večeri zaskočil do lodní kuchyně, podruhé dokonce ze služby, z čehož byl usvědčen a byla mu udělena důtka.

Jakmile se zjistilo, že oboustranné spojení se Zemí je obnoveno, vyslal Jermakov radiogram, v němž přesně a stroze popsal neobvyklou událost a tlumočil obsah posledního rozhovoru velitele Lu s profesorem Lloydem.

"Ale pocuchali jste nám nervy, jen co je pravda!" řekl Zajčenko, koktaje vzrušením. "Věra Nikolajevna se div nezbláznila. A Star...," jeho hlas byl najednou tišší a vážnější, "o tom už víme. Celý svět o tom ví. Lu dorazil k anglické lodi a vyzvedl z ní těla zahynulých a dokumenty."

"Co se tam stalo?"

"Přesně se to neví, ale předpokládá se, že vybuchl reaktor. Motor lodi byl roztrhán na cucky. Lu nám vyslal televizní obraz."

"Kolik tam bylo mrtvých?"

"Lu našel dva. Ale Angličané hlásili, že na Staru odletělo osm lidí."

"Čest jejich památce..."

"Čest jejich památce..."

Odmlčeli se.

"Jaký je váš názor na příčiny přerušení spojení, Anatoliji Borisoviči?"

"Zatím ještě určitý názor nemám."

"Ovšem, samozřejmě... málo faktů. Nehraje tu roli i rychlost, s níž se Chius pohyboval? Ljachov o něčem takovém mluvil."

"Možná."

"Nedostali jste se snad do hustého oblaku kovového prachu?"

"To by nic nevysvětlovalo. Ostatně, rozhodnutí ponecháme odborníkům. Co dělá Krajuchin?"

"Už je na tom líp. Měl trháni jít sem na stanici, ale doktoři mu to zatím nedovolují. Prší nám tady."
"Pozdravujte ho hodně srdečně jménem nás všech a ode mne osobně."
"Vyřídím, Anatoliji Borisoviči. Málem bych zapomněl, vy jste mě ani ke slovu nepustil. Leží tady u mne jeho vzkaz pro vás, přinesl jej především."
"Tak proč mlčíte? Čtete!"
"Hned to bude. Tak..." "Anatoliji, na všechno, co jsem ti tenkrát říkal, zapomeň. Zřejmě už stárnu a ztrácím síly. K.""
"Cože?"
"Ká. Iniciála. Místo podpisu."
"Aha. "Na všechno, co jsem tenkrát říkal, zapomeň.""
"Ano, zapomeň."
Jermakov zašilhal po Spicynovi, který seděl u desky zády k němu.
"Rozumím. Měli jsme takový menší spor... Vy už nechcete nic?"
"Už nic, Anatoliji Borisoviči. Grafikon našeho spojení zůstává."
"Zůstává. Na shledanou."
"Nejvyšší čas," řekl u oběda Spicyn. "Nejvyšší čas brát směr od Machova."
"Není to trochu brzy?" ozval se Jermakov. "Zbývá nám přece ještě dobrých deset hodin."
"Když dovolíte, Anatoliji Borisoviči, je lepší začít trochu dřív. Děláme novou věc a není na škodu mít co nejvíc údajů."
Bykov se polohlasně informoval, o čem se mluví.
"Chius se blíží k Venuši," vysvětlil mu Dauge. "A musíme teď vypočítat dráhu k Ciolkovskému."
"K Ciolkovskému? K té umělé družici Venuše? A proč?"
"Jak to myslíš - proč? Pochopitelně, abychom se k ní přiblížili."
"Rozuměl jsem tomu tak, že budeme s Ciolkovským jenom udržovat spojení a přistaneme na Venuši, aniž se s ním setkáme."
"Ty máš ale postřeh... Musíme se přece důkladně domluvit s Machovem o součinnosti."
"A zůstaneme tam dlouho?"
"Nevím... Anatoliji Borisoviči, jak dlouho budeme u Ciolkovského?"
"Takových pět šest hodin, víc ne. Předáme poštu, knihy, ovoce, sejdem se na poradě a poletíme dál."
"Jasně. Mimochodem, Alexeji, tam zakusíš stav beztlíže naplno. To si dáme..."
Bykov si vzpomněl na své neradostné zkušenosti v této oblasti a sklonil se k talíři.
Přibližování Chiusu k Ciolkovskému trvalo přes tři hodiny a připravilo osádce mnoho starostí. Piloti měli záležitost komplikovanou tím, že rovina dráhy Ciolkovského, obíhajícího kolem Venuše ve vzdálenosti několika tisíc kilometrů, byla téměř kolmá na rovinu oběžné dráhy Venuše, takže Krutikov a Spicyn měli zase spoustu práce. Úkol však byl vyřešen a planetolet se po zužující se spirále začal přibližovat k místu, kudy měl ve stanovenou dobu proletět Ciolkovskij. "Cestující" strávili tyto hodiny v klubovně, připoutáni ke křeslům, a střídavě se cítili leheci jako plynové balóny, hned zas těžci jako hroudy olova. Bykovovi se zdálo, že se houpá na fantastické houpačce; chvílemi se křečovitě držel opěradel, aby nevyletěl ke stropu, hned zas otevíral dokořán ústa v marné snaze nadechnout se a zřetelně cítil, jak se mu žebra zafézávají do plic. Ale všechno má svůj konec. Manipulace se zrychlováním skončily a v jednom ne příliš příjemném okamžiku houpačky, místo aby se znovu vznesly do výše, se prudce propadly do bezedné propasti.
"A je to v pořádku!" ozval se konečně z reproduktoru Spicynův hlas. "Můžete se odpoutat. Ciolkovskij je od nás sto kilometrů, Venuše tři tisíce."
"Počkej, Alexeji, neodpoutávej se," upozornil Bykov Dauge a chvatně se vyprostil z řemenů.
Společně s Jurkovským se velmi obratně zachytávali stěny a nábytku přišroubovaného k podlaze a natáhli přes klubovnu několik nylonových šňůr, které doplňovaly držáky na stěnách. Stejně šňůry byly nataženy v chodbě, ve velitelské kabině a v každé kajutě.
"Ted' můžeš vylézt."
Bykov se opatrně zvedl, najednou vyletěl a zůstal viset ve vzduchu, zachytávaje se opěradla křesla. Obličej mu zbrunátněl. Násilně se usmál, na nikoho se ani nepodíval, chytil se šňůry, neohrabaně zakomíhal nohama a zase se ocitl na podlaze.
"To je nějaká lumpárna...", zavrčel zlostně.
"Tak co, Alexeji Petroviči," zahlaholil Krutikov, který se objevil ve dveřích "měl bys připravit nějakou parádnější večeři, abychom chlapce z Ciolkovského pohostili..."
"Hned to bude," pronesl Bykov s námahou.
"Ale jdi, Aljošo!" Krutikov se zasmál. "Máš krátké ručičky... Budeš si je muset na čas složit do klína."
"Proč?"
"Ty snad umíš vařit v takových podmínkách? Když voda neteče, ale lítá po kuchyni v bublinách, když kotlety skáčou na pánvi jako poblázněné žáby a ještě nedosmažené se ti vznášejí ve vzduchu..."
Silný náraz ho přerušil. Na obalu planetoletu cosi ječivě zaskřípělo. Klubovna se zhoupla.
"Co je zas tohle?" zamumlal Dauge.
Bykovovy oči se setkaly s upřeným pohledem Krutikova.
Na navigátorově čele se zablyštěly drobné krůpěje potu.
"Přišli hosté, Michail Antonoviči!" vykřikl vesele Bogdan z chodby. "Dáblové nemotorní!"
Dauge hlučně vydechl a Michail Antonovič si rozechvěnou rukou sáhl do kapsy pro kapesník.
"Ano, dáblově," řekl chraptivě a jen s námahou popadal dech. "Takhle můžou z člověka nejspíš udělat na celý život

mrzáka... koktala..."

Vstrčil kapesník zpátky do kapsy a zachytává se šňůr rychle šel ven. Dauge nespokojeně zamumlal:

"Skoro pokaždé dojde k něčemu takovému, ale já mám vždycky srdce někde v žaludku."

"Co se vlastně stalo?"

"Přirázila k nám raketa z Ciolkovského. Meziplanetární taxík, račte rozumět. Frajeřinka... Zřejmě přijel Machov vyjádřit nám svou úctu... Počkej, kampak? Neodlétej, setrvej se mnou..."

Bykov učinil neopatrný pohyb, proletěl mezi šňůrami, narazil na strop a s roztaženými rukama zamířil dolů. Dauge ho popadl za nohu, šikovně s ním trhl a uvedl ho do vertikální polohy.

"Uklidni se, andílku nebeský, jen se nevzrušuj... Pamatuješ na vzorec em vé na druhou lomeno dvěma? Zaplat' pámbu, že lomeno dvěma, jinak by sis teď rozmlátil tu svou bujnou hlavu."

Bykov se znovu uvelebil do spásného křesla s pevným odhodláním neopustit je tak dlouho, dokud nepřestane ten "prokletý beztižný stav". V té chvíli zazněla z chodby směsice hlasů, ozvaly se radostné výkřiky, zvukné plácání dlaně o dlaň a snad i zvuky polibků.

"Vítejte, přátelé! Vítejte, krajánci z pozemských krajin!" hřměl čísi veselý bas. "Buď zdrav, Michail Antonoviči, zlaté sluníčko! Pořád nějak hubneš, chudáčku."

"Buď zdrav, Machove, holoubku! Pojď sem, ať tě mohu políbit a napařit ti pokutu za porušení pravidel kosmické dopravy..."

"To jsi celý ty, Bogdane! Nenadávej aspoň v takové chvíli... Anatoliji Borisoviči, těší mě velice! Seznamte se: můj zástupce, inženýr Grigorij Moisejevič Štirner. Bude pracovat přímo s vámi."

"Už jsem slyšel. Výborně..."

"Těší mě." Štirnerův hlas byl suchý a ostrý.

"Račte do klubovny," zval je Jermakov.

"Ba ne, drahouškové, vezměm poštu a všichni pojedeme k nám. Už se nemůžeme dočkat."

"Lituji, Petře Fjodoroviči. Tentokrát se musíme omezit jen na rozmluvu tady na palubě Chiusu. U vás se stavíme cestou zpátky."

Nastala podivná pauza.

"To neměl říkat," zašeptal Dauge a upřel na dveře své kulaté oči. "To je doslova totéž, co řekl Tachmasib..."

Bykov se najednou cítil nějak divně.

"Vím, vím, na co myslíte," pokračoval Jermakov. "Nesmíme být pověřiví. Máme naspěch."

Po těchto slovech se trochu ušklíbl.

"Jak myslíte, Anatoliji Borisoviči," odpověděl Machov rozpačitě. "Kam máme jít?"

"Sem, prosím... račte, Grigoriji Moisejeviči."

Hosté vstoupili napřed - vysoký, rozložitý Machov a Štirner s postavou chlapce, oba v prošívaných obnošených kombinézách s průhlednými přílbami odklopenými dozadu. Štirner nesl v podpaždí desky na listiny.

"Buďte zdrav, soudruhu Dauge!" hřmál Machov.

"A tohle bude bezpochyby soudruh Bykov, že ano?"

Bykov prozíravě nepouštěl z levé ruky šňůru a podal mu pravou, pak se ještě pozdravil se Štirnerem. Všichni se rozesadili kolem stolu.

"No tak, Petře Fjodoroviči," vybidl Jermakov. "Povídejte, co je u vás nového."

Machov si hlučně odkašlal, Štirner rozevřel desky a porada začala. Mluvílo se málo a přesně, spíš ve vzorcích a matematických termínech, prsty jezdily po nákresech a výpočtech, které vzal Štirner s sebou. Mluvílo se o tom, jak zajistit co největší přesnost přistání Chiusu u hranic Uranové Golkondy a jak udržovat spojení po přistání. Machov se Štirnerem a jejich soudruzi na dalších dvou umělých družicích vypracovali podrobný systém rádiového navádění, jehož pomocí měl být Chius zaveden na místo vzdálené od hranic Golkondy ne více než padesát až sto kilometrů. Tento systém nebyl sice ještě vyzkoušen v praxi, ale zkoušky opravňují k nadějím, že bude dosaženo naprostého úspěchu.

"Od nás se teď vyžaduje maximální přesnost," prohlásil Štirner a zabubnoval prstem na výkres, "a od vás, soudruzi - pozornost a pohyblivost. Pokud vím, nejsou evoluce Chiusu tak omezeny jako u obvyklých impulsních raket a při všech nepředvídanostech dokáže zachovávat přesně směr. Ale opakuji, pozornost především. Kdyby se Chius třeba jen trochu odchýlil od rádiového paprsku, jste v nebezpečí, že přistanete tisíce kilometrů od místa, kam chcete."

Chius měl tedy přistát na planetu, aniž by se odchýloval z průsečíku tří rádiových paprsků, které ho zavedou k místu podle názoru odborníků právě nejvýhodnějšímu. Ve výšce deseti až patnácti kilometrů nad povrchem Venuše se impulsy zaměřovačů ztrácejí - buď mizí beze stopy, nebo se odrážejí nahoru, do stratosféry Venuše. V této výšce se planetolet bude muset spouštět kolmo. Nejsou vyloučeny ani vážné komplikace; zálučná atmosféra Venuše může pokazit signály a uvést tím v omyl. Pro tento případ budou v činnosti kontrolní paralelní zařízení. Spicyn a Jermakov si zapísali nějaká čísla, srovnali své výpočty se Štirnerovým schématem a prohlásili, že už další otázky nemají. Machov přešel k druhému bodu. Jelikož se zřejmě nepodaří navázat rádiové spojení - alespoň ne spojení spolehlivé - s povrchem Venuše, bylo nutno dohodnout se na systému optických signálů. Podle Machovova názoru byly nutné jen dva signály: první - "potravin a voda", a druhý - "náhradní součástky, energetické zdroje". Seznam náhradních součástí a aparatur byl sestaven již dříve.

"Přivezli jsme vám přenosné spouštěcí zařízení a dvě malé rakety s atomovými náložemi. Kdyby se... fuj, fuj, musím zaklepat... kdyby se stalo něco zlého a potřebovali jste naši pomoc, pošlete jednu raketu nahoru, vertikálně nad sebe. Vybuchne ve výši asi dvě stě kilometrů. Pochopitelně, nemůžete střílet kdykoli. Tadyhle máte tabulku pro výpočet času. V určených obdobích budou naši pozorovatelé pečlivě sledovat prostor vašeho přistání."

"Nu a co?" zeptal se Jermakov.

"Inu, nic. Dozvíme se, že u vás není všechno v pořádku, a vynasnažíme se učinit příslušná opatření."

"Jaká?"

"Shodíme vám automatické rakety s nezbytnými zásobami. Rakety poletí přesně na váš směr."

"Výborně!" Jermakov přikývl. "A k čemu je druhá signální raketa?"

"Dvě rakety za sebou byste vypustili, kdyby se přistání nepodařilo a planetolet byl vážně poškozen."

Nastalo ticho.

"Pak už by je třeba neměl kdo vypouštět," poznamenal zachmuřený Dauge.

"Nejsem tak pesimistický," odpověděl Machov mírně.

Když porada skončila, vybídl Dauge Bykova:

"Pojď se podívat na nádhernou Venuši. Jermakov dovolil, že smíš ven."

Za deset minut již stáli v neohrazených brněních s průhlednými přilbami na hlavách v krychlovém kesonu před výstupním otvorem. Dauge za sebou pevně zavřel dveře, zapjal vývěvu a obrátil se k manometru na stěně. Štíhlá ručička začala v nepravidelných skocích klesat. Když se zastavila, odstranil Dauge z příklopu širokou ocelovou zástrčku a silná žebernatá stříška se sama lehce odvalila.

Bykov čekal, že spatří to, co už se tisíckrát popisovalo v reportážích, črtách a románech: nafialověle černou propast, posetou oslepiými tečkami hvězd. Místo toho osvětlila kulatý výstupní otvor kalná narůžovělá záře. Planetolet visel nad obrovskou, matně osvětlenou mlhavou kupolí. Našedlé stíny se ploužily po blyštivém oranžovém povrchu, pomalu se sblížovaly a rozbíhaly, svinovaly se do prstenců a zase se trhaly na prchavé mizející skvrny. Při krajích byla kupole tmavší, ale její obrysy nebyly ostré, nějak nepozorovaně, v rozplizlých purpurových tónech přecházely do naprosté neproniknutelné tmy. Uprostřed se křížily velmi slabé růžové, žluté a šedé kouřovité stupy, ale nemísily se; chvílemi byly jasné a zřetelné, pak zas potažené jednotvárným rezatým oparem...

Tak taková je Venuše, "nejhroznější planeta sluneční soustavy"!

Bykov pochopil, že pohyb barevných stínů, ze vzdálenosti několik tisíc kilometrů nijak zvlášť pozoruhodný, není ničím jiným než atmosférickými poruchami neslýchané síly a rychlosti - jsou to bouře, tajfuny a smršťe, jaké na Zemi nemají obdoby.

A tu se dlouhá šedivá skvrna zúžila, ohnula a svinula do klubíčka... Nebylo nic těžkého představit si uvnitř obrovitou jámu a nesmírné masy oblaků, nesoucích se tam šílenou rychlostí. "Nevypadá zrovna vábně," připomněl si Bykov.

Díval se a nemohl odtrhnout oči od této hrozně a majestátní podívané.

Tam pod vřícím oblačným příkrovem se skrývá obrovský svět s horami, pouštěmi... možná i moři a oceány. Kdesi tam jsou ukryty poklady, které má prozkoumat osádka Chiusu, jsou tam trosky televizně řízených přístrojů, rozbité planetolety, hroby odvážlivců... Bykovovi přeběhl srdcem nejasný pocit, podobný pověřivé bázi. Uvědomil si, jak zuřivě odrážela tato planeta až dosud všechny pokusy o dobytí. Ale člověk je chytřejší a silnější než příroda. Je odvážný a houževnatý, a bude-li i osádce Chiusu souzeno složit hlavy, nezastaví jejich smrt ani na okamžik ty, kteří půjdou po nich.

Zleva začal kupolí rychle překrývat černý stín, nerovný, s hlubokými prohlubeninami a vypuklostmi. "Dostáváme se na noční stranu," ozval se v přilbě Daugeův hlas.

Chius se ponořil do kužele stínu, který vrhala Venuše. Setmělo se, jen rozmazaný pruhový pás svítící mlhy označoval okraj planety. Brzy však na černém pozadí začaly vyřázet slabé narůžovělé záblesky.

"Co to je?" ozval se Bykov.

Dauge pohnul přilbou, aby se lépe podíval. Pak se v Bykovových sluchátkách ozval jeho hlas:

"Asi sopky. Slyšel jsem o oblasti nepřetržité sopečné činnosti. Zatím nikdo pořádně neví. Jenom hypotéza..."

Opustili keson v době, kdy se odleva začalo opět rozjasňovat a kdy se rozzářil obrovský žlutý srp.

"No a...", vzpomněl si najednou Bykov. "Kde je Ciolkovskij? Chtěl bych se na tu umělou družici podívat."

"Ta otvorem není vidět, Alexeji. Jsme přece obráceni otvory dolů, k Venuši. Ciolkovskij je nad námi. Na to, abys lezl po plášti Chiusu, na to je ještě brzy. Musíš počkat do příště. Až poletíme zpátky, uvidíš ho."

Bykovovi vytanula na mysl nedávná Daugeova poznámka, vzdychl, ale neřekl nic.

Byli už očekáváni. Jermakov pozval všechny na oběd. Byl to první oběd v podmínkách beztlíže a Bykov si tajně přál, aby to byl taky oběd poslední. Kosmonauti bez okolků, aniž přerušovali rozhovor, přikládali ke rtům elastické násosky, k nimž se ze schovaných nádob z umělé hmoty táhly pružné hadice. Kousky chleba a zákusky si brali ze zamřížovaných krabiček, a pokaždé je zase pečlivě zavírali. Stručně řečeno, řidič Kloučka by byl zůstal o hladu, kdyby si nad ním nebyl vzal patronát Krutikov, který si kvůli tomu sedl vedle něho.

U stolu se mluvilo o práci na umělé družici, o plánech na vytvoření celých armád Chiusů, o nutnosti uspořádat televizní konzultace pro dálkové studenty, pracující na družicích. Machov si postěžoval na potrhlého dodavatele, který jim na družici poslal bednu mikrofilmů o technice lyžování. Štírn se smíchem vyprávěl, že kdosi zavlekl na Ciolkovského myši. "Teď je zapřísaháme, aby nám poslali kocoura. Bude to senzace prvního řádu - kočka chytá myš za stavu beztlíže." Hodně se mluvilo o vystoupeních skvělého indonéského souboru, o ohromující nové symfonii sverdlovského rodáka Gadalova Cesta ke hvězdám. Bylo plno vtipů a smíchu. Nepadlo ani jediné slovo o tom, co bude muset zanedlouho zakusit osádka Chiusu.

Jermakov pohlédl na hodinky a Machov rychle vstal:

"Už musíme jít, soudruzi."

Všichni se chvatně zvedli a začali se loučit. Machov stiskl rukama ramena jednoho kosmonauta po druhém a Bykov si

znepokojeně povšiml, jak se mu najednou propadly tváře a zežloutl obličej. U Štirnera nebyly známky vzrušení tak patrné.

"Nezapomeňte," řekl Jermakov, "musíte od nás odletět nejméně na padesát kilometrů, jinak by vás to pořádně popálilo."

"Dobrá, neměj o nás strach," broukl Machov. "Nu, sbo... na shledanou, přátelé! Hodně úspěchů!"

Obrátil se, rychle ručkoval po šňůře a vyšel do chodby. Štirner mávl na rozloučenou a vydal se za ním. Zvonivě bouchl příklon výstupního otvoru. Pak vše utichlo.

"Vidíte, a neřekli jsme jim nic o kosmickém útoku," vzpomněl si najednou Jurkovskij.

Jermakov se na něho roztržitě podíval:

"Neřekli jsme... Ostatně, na tom nezáleží. Prosím, připravte se... Spicyn, jdem."

Bykov zašeptal Daugovi:

"A Michail Antonovič tady zůstane?"

"Ano. V kabině teď nemá co dělat." Dauge potřásl hlavou, jako by zaháněl nějaké myšlenky, a řekl: "Už máme jít na místa?"

Michail Antonovič a Jurkovskij již seděli v křeslech a zabývali se řemeny. Dauge pomohl Bykovovi se připoutat, sundal šňůry a nerozhodně se zastavil.

"Na co čekáš?" křikl Jurkovskij podrážděně.

"Zbývá deset minut," ozval se Jermakovův hlas. Dauge si chvatně sedl na své místo.

A znovu naprosté ticho. Bykov zavřel oči a začal vzpomínat. Černá středoasijská noc, matně bělavé šaty, svěží závan voňavky... a milá, nesmírně milá, něžná tvář. Jak už je to dávno! Hrdlo se mu sevřelo, až musel dvakrát nebo třikrát prudce polknout.

"Začínáme klesat!" zachrchlal reproduktor.

Podlaha se zachvěla, opěradlo křesla dolehlo jako těžké závaží na ramena. Uši zalehl rostoucí řev reaktoru a zaplnil celý planetolet.

Machov a Štirner se přitiskli ke kulatému iluminátoru "meziplanetárního taxíku" a spatřili, jak pod planetoletem, připomínajícím černou medúzu, oblodně roztazenou na pozadí obrovského oranžového kotouče Venuše, vyšlehl slabý plamen. Pak se rozhořelo oslepujivé purpurové slunce.

Když opět otevřeli oči, Chius už nebylo vidět. Jen lehký, mlhavý obláček roztával v místech, kde ještě před chvílí stál planetolet.

"NÁŠ ŽIVOT JE PLNÝ PŘEKVAPENÍ"

Nikdo na Chiusu si nedělal velké naděje, že by přistání bylo rychlé a snadné. Svého času v referátě o Tachmasibově expedici uváděl Jermakov, jak bylo obtížné vést raketu v atmosféře Venuše, jak se zmítala jako tříška ve víru, jakého nadlidského vypětí bylo třeba, aby se raketa udržela tryskami dolů.

Popisoval kruté větry, ledové vichřice nad půdou rozžhavenou na sto stupňů. Za takových podmínek byla zbytečná a dokonce nebezpečná sebedokonalejší gyroskopická zařízení, která v klidnějších atmosférách udržovala automaticky meziplanetární loď přesně v určeném směru a. nedovoľovala jí jakékoli houpání, rotaci nebo převrácení...

Chius se musel spolehnout na velmi nepřesné navádění z umělých družic, které mohlo být každým okamžikem přerušeno. Radiolokátory protimeteoritních zařízení odmítaly pracovat v elektrických polích atmosféry Venuše a planetolet se každým okamžikem mohl zřítit na nějaký skalnatý štít. Bouře a smršť musely Chius zanášet ještě víc než obyčejnou raketu, protože jeho tvar, i když poněkud usnadňoval přistání "dnem dolů", nebyl ani trochu aerodynamický.

Přes to všechno jedině Chius mohl s velkou pravděpodobností počítat s úspěšným přistáním. Mohl klesat velmi pomalu, centimetr po centimetru, mohl se opět zvednout a pokusit se přistát na jiném místě, což nikdy nemohla dokázat ani nejlepší atomová impulsní raketa se svými omezenými letovými možnostmi. Jermakov nazval Chius "pánem planet s atmosférou" a bylo teď opravdu na něm, aby to dokázal.

"Hlouposti, všechno jsou to hlouposti," mumlal Michail Antonovič Krutikov a již podesáté kontroloval pevnost řemenů, jimiž byl připoután ke křeslu. "Všecko jsou to hlouposti. A všechno dopadne výborně. Za to ručím. Trošku to trhne, to možná... ale představte si, jaký převrat v dějinách dobývání Vesmíru touto cestou Chiusu začíná!"

"Myšlenka tato mě převelice uklidňuje v předtuše příštích zkoušek," zadekloval Jurkovskij táhle. "Aby ne..."

Krutikov, víte, to je ten, který budoval první raketodrom na Venuši."

"Hlavně abychom přistáli," procedil Dauge mezi zuby.

Michail Antonovič vytáhl prázdnou luku a se zamyšleným výrazem zadumal.

"Už aby to bylo," prohlásil. "Jak je to všechno docela jiné než dřívější lety, že je to pravda, soudruzi?"

"Ano," odpověděl Dauge, "svatá pravda, Michaila Antonoviči. Při přistávání na klidné planety bez atmosféry se člověk cítí docela jinak."

"Pr-roč?" zeptal se s námahou Bykov a myslel na to, je-li těm ostatním taky špatně a točí-li se jim hlava.

"Protože s piloty, jako jsou Jermakov a Spicyn, můžeš při startu i při přistávání spát, číst nebo hrát šachy... Ale zřejmě jenom ne tady, ne na Venuši."

"Ano," povzdychl si Krutikov, "ne na Venuši..."

"Už vás mám zrovna dost s těmi kyselými řečičkami," rozzuřil se Jurkovskij. "Co pořád hořekujete? Nechte si své pocity pro sebe. Vězte si příklad z Bykova - je zelený jako sedma... ale drží se a mlčí. Víte co, kamarádi, zazpíváme si!"

V tom okamžiku se ozval z reproduktoru vzrušený Jermakovův hlas:

"Pozor!"

A současně se podlaha zakymácela a začala se pomalu převracet.

Na to, co se stalo v následujících třech čtyřech hodinách, měl Bykov jen několik nejasných, útržkovitých vzpomínek. Později si nijak nemohl vybavit, jak za sebou jednotlivé události následovaly. Jurkovskij, jak se zdá, se připlazil s kyslíkovým balónem k Dugovi dřív, než mu klesla hlava na prsa. Příšerný, docela cizí Spicynův hlas, který oznamoval, že Anatolij Borisovič má rozbitou hlavu, se rozlehl až po nárazu, při němž praskl řemen, přidržující Bykova v křesle. Co bylo dál, už se nepamatoval. Jakési obludné síly si pohrávaly s Chiusem. A přece mu onen dávný nápad "jako kulička v dětské míčudě" svítil hlavou teprve v okamžiku, kdy se zbytkem přetrženého řemene proletěl celou kajutou a vši silou narazil zády o stěnu. Pružné čalounění ho vymrštilo zpět a patrně musel na nějaký čas ztratit vědomí, protože po procitnutí náhle zjistil, že je zase pevně připoután ke křeslu. Nevzpomínal si ani, jakým způsobem se mu mezi kolena dostal lehký balón s aktivovaným ozónem... jak a kdy se stalo, že Jurkovskij zůstal viset ve svém křesle s obličejem zalitým krví... Potom začal Michail Antonovič třást Bykovovými rameny a křičel mu něco přímo do ucha... To vše probleskovalo jeho mozkem přes žlutozelenou mlhu v přestávkách mezi mdlobami a záchvaty nevolnosti. Strop stál kdesi stranou, potom se bleskurychle vracel na své místo, podlaha se propadala a znovu s obrovskou silou tlačila Bykova do nohou. Nakrátko se všechno uklidňovalo a tu Bykov zakláníl hlavu a rychle a zhluboka dýchal. Vtom však to s planetoletem znovu smýklo a všechno začínalo od začátku. A přitom bylo ticho, ohlušující řev ustal. Bylo slyšet jen tlumené hučení reaktorů, které nepřehlušovalo ani steny, ani... žerty. Ano, ostřílení meziplanetární vlci měli ještě dost sil k žertování. Bykov si však nepamatoval ani jediný vtip. Byl po okraj naplněn vlastními pocity, které vyplývaly z jistoty, že už příští náraz mu definitivně vyrazí dech. Čas od času si vzpomněl na piloty ve velitelské kabině, viděl je zmražené, přístroje rozbité na padrt' a představoval si, jak planetolet padá z obrovské výše na ostrá, strmá skaliska. Chius, který značně snížil rychlost, se zřejmě dostal do mohutného atmosférického proudu, a ten ho vlekl stranou od cíle. A Jermakov a Spicyn museli vynaložit všechny síly, aby jej udrželi ve vytýčeném směru. Jak Spicyn později vyprávěl, nemusel ještě nikdy v životě přistávat v tak strašných podmínkách.

A náhle nastal klid, naprostý a nefalšovaný klid, nenarušovaný ani nejmenším chvěním, ani jediným zvukem. Padl na otupělou osádku jako úder hromu. Bykovovi se zdálo, že se zastavil čas. Před očima mu stále ještě pluly různobarevné skvrny, po těle se mu řinuly stružky potu, ruce a nohy se mu třáslly. Potom ho zachvátila podivná apatie, dostal ukrutnou chuť natáhnout si nohy a spát, spát, spát... Přes přivřená řasy viděl, jak se pohnul a vstal Jurkovskij, jak udělal několik nejistých kroků, přešel si dlaní po tváři a nechápavě se zadíval na prsty potřísněné krví.

"Co je ti?" zeptal se tiše Dauge.

"N... nic..." Jurkovskij se zamračil a potřásl hlavou.

"To bude asi z nosu... a bolí mě oči..."

"Fffuj," odfoukl si Michail Antonovič. "Ale zalomcovalo to s námi, to vám povím!"

Jurkovskij zvedl ruce, udělal několik cviků a najednou strnul.

"Soudruzi," vykřikl. "Jsme na Venuši... a živí! Chius je celý, hernajs! Dauge, vstávej! Chápeš to? Jsme na Venuši..."

"Počkej s tím radováním," zarazil ho Dauge. "Mám dojem, že se Anatoliji Borisoviči něco stalo..."

"Ano, taky jsem slyšel Spicynův hlas," přidal se Krutikov.

"Půjdem tam?"

Vydali se k velitelské kabině, ale dveře se otevřely a na prahu se objevil sám Jermakov, bledý, celý zpocený, s hlavou pevně převázanou mléčně bílým pružným obvazem.

"Jste všichni živí?" Rychle pohledem přešel osádku.

"Všichni," hlásil Dauge.

"Blahopřeji vám k úspěšnému přistání!"

Přistoupil k jednomu po druhém a každému pevně stiskl ruku.

"Co je s Bogdanem?" zeptal se Michail Antonovič.

"Spí."

"Hm..."

"Svalil se jako zabítý."

"Není divu," usmál se Krutikov. "Tři a půl hodiny takové... takového... já sám už se sotva držím na nohou."

"Zajímalo by mě, co je s Kloučkem. Neutrhl se?" zeptal se Bykov.

"Nepolezem ven?" navrhl Jurkovskij nějak mdle.

"Ne." Jermakov ještě jednou přehlédl všechny a opakoval: "Ne. V žádném případě. Dejte se do pořádku a odpočítejte si.

O nějakém vycházení ven si promluvíme za takové čtyři hodiny, až budeme mít všechny údaje od vnější laboratoře.

Zapněte ionizátory, umyjte se - a spát!"

"Neškodilo by něco sníst," řekl Michail Antonovič starostlivě.

"A vypít skleničku koňaku," pomyslel si Bykov.

"To podle libosti. Já osobně se vykoupám a vlezu do postele... Alexeji Petroviči, pomozte doprovodit Bogdana do jeho kajuty, ano?"

"Ano, Anatoliji Borisoviči."

Ne, všechno vypadalo docela jinak, než Bykov předpokládal. Bylo to jednodušší a lepší. Když se po půl hodině, rozpařený a ještě rudější než obvykle, zahrabal pod pokrývku, znovu mu v mysli vytanul domek v Aščábádu... Bláženě se usmál a usnul.

Jako vždycky, probudil ho Dauge. Johanyčův hubený obličej vypadal vyčerpaně, černé oči mu hluboko zapadly a horečnatě se blýskaly.

"Oblékej se, Alexeji. Natáhni si skafandr a zajdi do klubovny," hlásil mu chraptivě. "Za chvíli se jde ven."

Půjde se ven! Mozkem mu okamžitě prolétla pronikavá myšlenka, že je na planetě, která už zahubila tolik slavných

odvážlivců. Teď má začít to hlavní, pro co sem přiletěli...

Bykov se rychle oblékl, vytáhl z výklenku skafandr a natáhl si jej.

Všichni už byli shromážděni v klubovně a stáli kolem stolu se spektrolitovými přilbami odklopenými dozadu a mlčky se po sobě dívali. Jermakovovy oči byly široce rozevřeny a zdálo se, že mu svítí jako kočce. Michail Antonovič dumal prázdňovou lulkou.

"Kávu?" zeptal se neadresně Bykov.

"Snad až pak," zamračil se Jurkovskij. "Nemá smysl se zdržovat, musíme jít. To je neslýchané - pět hodin po přistání a my jsme ještě zavření!"

"Jdeme," vyzval je prostě Jermakov.

"Zbraně?" pohlédl Bykov na velitele.

Ten přikývl a shrbeně vyšel na chodbu. Za ním vykročili ostatní. Bykov vyběhl nahoru, přidržuje se zábradlí. Za okamžik se připojil k soudruhům se samopalem přes prsa a dvěma granáty na opasku.

"Alexej - dobyvatel!" zažertoval Spicyn.

Jurkovskij jenom sraštil čelo.

Nakupili se v kesonové kabině před výstupním otvorem. Bogdan za sebou pevně přišrouboval dveře.

"Nasadit přilby!" zavelel Jermakov.

Teď už Bykov neviděl tváře soudruhů a bylo mu to nepříjemné. Ozvalo se klepání vývěvy, ručička manometru začala poskakovat. Jermakov uchopil držadlo příklopu. Těžká ocelová zástrčka se odsunula. Příklop se zatřásl a odporná mastná břečka šedivě nažloutlé barvy s mlaskavým bubláním se jim vevalila pod nohy. Byla hustá a mazlavá, ale tekla volně a světlo reflektoru pohrávalo na její hladině zlatými záblesky. Bylo to tak nečekané, že se v prvních chvílích nikdo ani nepohnul. Pak se Jurkovskij s tlumeným výkřikem vrhl kupředu. Ale Bykov byl rychlejší. Popadl okraj příklopu a ze všech sil se do něho opřel. Nohy mu klouzaly v bahně, padl na kolena. Ale již přispěchal Jurkovskij a Dauge, jim do zad se opřeli Bogdan a Michail Antonovič. Příklop čvachtavě povolil, zapadl na své místo a Jermakov stiskl tlačítko zástrčky.

Všichni se narovnali. Pod nohama se jim rozlévala kalná břečka a stoupala z ní pára. Bykov zvedl samopal, přetřel pažbu rukávem a nahlédl do hlavně. Pak si pečlivě očistil zmazaná kolena.

"Pokud tomu rozumím," ozval se ve sluchátkách Daugev hlas, "tak tohle nebude písek."

"Ano, pouští se to málo podobá," potvrdil Jurkovskij. "To si dovolím prohlásit, i když na ně nejsem odborník."

Jermakov usedl na bobek a prohlížel si bahnitou louži.

"Ponecháme-li si legraci na vhodnější chvíli," poznamenal, "kloním se k domněnce, že Chius zapadl do bažiny."

"Až po uši," potvrdil Jurkovskij. "Ale kde je poušť?"

"Náš život je plný překvapení," povzdychl Krutikov.

"Pěkně nám posloužil Štírn s těmi svými směry!"

"Co s tím má společného Štírn?"

"Jestli Chius zapadl do tohohle močálu celý...", začal Bogdan.

Jurkovskij nervózně trhl rameny:

"Nic jednoduššího. Půjdeme horním východem a podíváme se."

Opustili keson a zanechávající na linoleu rezavé olejnaté stopy, vystoupili do těsného prostoru. vedle otvoru pro náklady.

"Bláto na Venuši, představte si to," mumlal Michail Antonovič, "takové překvapení!"

Horní příklop otevírali opatrně, připraveni v kterémkoli okamžiku ho znovu přibouchnout. Ale nestalo se nic hrozného. Ozvalo se jen jemné syčení - to do prostoru vnikla atmosféra zvenčí, a pak všechno utichlo.

"Hurá," sdělil Jurkovskij nevzrušeně. "Je to v pořádku. Můžete otevřít."

Příklop se s řinčením otevřel. Jermakov, který stál vpředu, se nahnul přes okraj. Za jeho zády se tiskli a netrpělivě přešlapovali z nohy na nohu Jurkovskij a Michail Antonovič. Dauge se protlačil mezi nimi a hned s nesrozumitelným výkřikem odskočil.

"No-o," pronesl kdosi. "Strašně zajímavé..."

Neviděli nic. Chius byl obklopen souvislou stěnou chvějivé, naprosto neproniknutelné nažloutlé mlhy. Dole, asi půldruhého metru pod otvorem, matně svítélkovala hladina bažiny. V tichu bylo slyšet nepochopitelné zvuky, něco jako tlumený kašel nebo bublání. Dlouho stáli kosmonauti na místě a upřeně sledovali kalné, bělavé vlny výparů. Občas se jim zdálo, že se před nimi tyčí nějaké stíny, že z mlhy vystupují jakési zřudné šedivé tvary, ale vždycky připlula nová a nová vrstva mlhy a všechno zmizelo.

"Stačí," řekl konečně Jermakov. "Mně už se dělá před očima tma. Budeme muset zapojit přístroje s infračervenými paprsky." Napřimil se a zadíval se vzhůru. "Vida, Klouček je zřejmě na svém místě."

"Krásně jsme uvízli," Spicyn, opírající se hrudí o okraj otvoru, obracel se neklidně na všechny strany. "Sloupy a reaktory se zabořily do bažiny až po uši."

"Nevadí, trochu si to prohlédnem a pokusíme se vzletět."

"A co když se planetolet proboří ještě hlouběji?"

Přístroje s infračervenými paprsky nic nezjistily.

Na obrazovce se převalovaly stíny, na stále stejném místě vypadala půda chvíli sypká, chvíli důkladně udusaná, chvíli zase kyprá...

"Poďte ven," navrhl Jurkovskij. "Tam uvidíme, co se dá dělat."

Připravoval se seskočit. Bykov ho popadl za rameno. "Co je?" utrl se trochu podrážděně geolog.

"Náš život je plný překvapení," řekl Bykov. "Já půjdu první."

"Pročpak?"

Bykov mlčky ukázal na samopal.

"Dejte pokoj s tím hraním na lorda Rockestona!" Jurkovskij odstrčil ruku Alexeje Petroviče.

"Bykov má pravdu," řekl Jermakov. "Prosím vás, pusťte mne, Vladimíre Sergejeviči."

"Nerozumím..."

"Pusťte mne a Bykova. Za tři minuty se vrátím..."

Všichni věděli, že při přistání na neznámém místě nesmí podle předpisu velitel opouštět loď první, ale... chápali Jermakova. A Jurkovskij mlčky ustoupil stranou. Bykov rychlým pohybem zajistil samopal a seskočil za Jermakovem. Zabořil se až po kolena do řídkého bahna.

PLANETA NACHOVÝCH MRAČEN

NA BŘEZÍCH URANOVÉ GOLKONDY ČÁST TŘETÍ

VBAŽINÁCH

Bažiny na Venuši... To považovali kosmonauti za absurdnost. Za daleko větší absurdnost než palmové háje na Měsíci či stáda krav na pustých skaliskách asteroidů. Bělavá mlha místo ohnivého nebe a řídké bahno místo vyprahlého písku. Toto nečekané zjištění překonávalo všechny doposud uznávané hypotézy. A zároveň situaci neobyčejně komplikovalo. Vždyť vážnou práci nedovede nic tak narušit jako nečekané překvapení. Dokonce i neohrožený řidič gobijských terénních vozidel, málo znalý teorie z nauky o Venuši a tudíž nemající naprosto žádných představ o této planetě, se octl v mimořádných rozpacích: i to málo, které uviděl otevřeným výstupním otvorem, vůbec neodpovídalo jeho úloze průvodce a odborníka na pouště, na niž se připravoval.

U ostatních členů výpravy, pokud byl jejich pohled na věci širší, vzbudila tato situace mnohem vážnější obavy. Ne proto, že by piloti a geologové nebyli připraveni na nejrůznější komplikace a neúspěchy. To rozhodně ne. Každý z nich věděl, že například při obrovské rychlosti Chiusu může být místo přistání na tisíce kilometrů vzdáleno od Golkondy; Chius mohl přistát v horách, převrátit se či dokonce rozbít o skály. Ale to všechno byly předvídané komplikace a neúspěchy a nikoho nelekal, i kdyby hrozily smrti. "Kdo neriskuje, nevyhrává," říkával s oblibou Krajuchin, "a ti kdo mají nahnáno před smrtí, nemají mezi námi co dělat." Ale bažiny na Venuši!

Přes veškeré sebeovládání a ohromnou zkušenost měli kosmonauti co dělat, aby sami před sebou skryli své znepokojení. Jejich zaměstnání je naučilo zdrženlivosti v podobných případech. Každému z nich však bylo jasné, že osud expedice závisí nyní na celé řadě dosud neznámých okolností. V hlavě se jim rodily rychle nové a nové otázky. Kam až se bažina táhne? A co to vlastně je? Jak se osvědčí Klouček? Nehrozí Chiusu, že se proboří ještě hlouběji nebo že se převrátí a utone? Je možno riskovat nový start rakety a přistání na některém vhodnějším místě?

Nedlouho před startem řekl Dauge Krajuchinovi: "Jen kdyby se nám podařilo šťastně přistát, potom projdem třeba peklem." Všichni věděli, že možná budou muset "projít peklem", ale kdosi je představoval takhle kalné, bublající, záhadné?

Jak už bylo řečeno, znepokojovaly Bykova díky jeho neznalostem naprosto jiné úvahy. O osud expedice se nebál, protože věřil v zázračné schopnosti Chiusu a v schopnosti svých soudruhů, zvláště Jermakova, v jehož hlase nebylo ani stopy po nějaké nerozhodnosti. Díval se na tuto neočekávanou situaci jako na dobrodružství. Velmi mu lichotilo, když ho Jermakov podpořil v malé hádce s Jurkovským u otevřeného výstupního otvoru.

S námahou vytahoval nohy z lepkavé břečky a udělal několik kroků za Jermakovem. Jermakov se zastavil a pozorně naslouchal. Obklopovalo je husté nažloutlé šero. Viděli pouze nevelkou část zřetelně světloujícího bahniska, ale slyšet se toho dalo hodně. Neviditelná bažina vydávala podivné zvuky. Chraptivě vzdychala, kašlala a odchrchlávala. Z velké dálky bylo slyšet tlumené steny, hluboké dunění a vysoký táhlý hukot. Tyto zvuky vydávala asi sama bažina, ale Bykov si najednou vzpomněl na fantastické tvory, kteří se třeba skrývají v mlze; a spěšně ohmatl granáty za opaskem. "Kdybych o tom měl vyprávět přátelům z naší Gobijské expedice, tak mi neuvěří!" pomyslel si. Přepadl ho nepříjemný pocit osamocení. Ohlédl se zpátky na temnou siluetu Chiusu, uchopil samopal a vydal se za Jermakovem.

"Tik... tik-tik... tik..." nesměle, sotva slyšitelně zavrněl počítač dozimetru. "Málo, sotva tisícina rentgenu," spokojeně si pomyslel a vzápětí na to zapomněl, neboť pocítil pod nohama cosi tvrdého. Sklonil se a šmátral před sebe volnou rukou. Oparem nad rezavým olejovitým povrchem vystupovaly jakési hranaté, jilem obalené hroudy.

"Jak to jde, Alexeji Petroviči?" rozlehl se Jermakovův hlas.

"Prozatím nic... zvláštního," ozval se Bykov, "všechno je v pořádku. Je tu hodně bahna a nějaké kameny nebo drt'..."

Bykov klouzal a klopýtal přes záhadné hroudy. Pod nohama mu plácalo, mlaskalo a čvachtalo bahno...

"Boží se to hodně?"

"Moc ne," odpověděl Bykov a po pás se propadl.

"Abych se náhodou neutopil..." mihla se mu hlavou ustrašená myšlenka. Ale v tom okamžiku zazvonila hlaveň samopalu o cosi tvrdého. Bykov udiveně zvedl oči. Cesta byla zatarasena drsnou šedivou plošinou, na okraji výrazně lesklou.

"Anatoliji Borisoviči!"

"Ano?"

"Za močálem jde dál asfalt."

"Nerozumím. Jdu k vám."

"Říkám, že za močálem jde dál asfalt."

"Máš halucinace, Alexeji?" ozval se polekaně Dauge. Stál s ostatními členy posádky u východu z planetoletu a lovil každé slovo průzkumníků.

"Na mou duši, opravdový asfalt! Nebo něco na způsob našeho takyru v pouštích."

Bykov si hodil samopal přes záda a opřel se oběma rukama. Bláto ho s protáhlým mlaskavým zvukem propustilo, klekl si na kolena, po čtyřech se odplazil od kraje a vstal.

"... Tik... tik-tik... tik..."

"Opravdovský tvrdý asfalt, Anatoliji Borisoviči. Stojím!"

"A není to břeh?" zeptal se s tajnou nadějí bližící se Jermakov.

"Nevím... ne, břeh to není. Vypadá to jako plovoucí kra." Jermakov se sklonil.

"Silná je tak třicet, pětadvacet centimetrů."

"Já vím co to je," poznamenal najednou Krutikov.

"Chius přece používal při přistání fotoreaktoru..."

"K čertu!" Bylo slyšet, jak se Jurkovskij hlasitě plácl přes přilbu. "Samozřejmě..."

"Speklý jíl, co jiného," potvrdil Jermakov. "Jak z něho při přistání fotoreaktor vypálil vodu, vytvořila se pevná kůra, kterou Chius prolomil."

"To je možné," souhlasil Bykov. Kráčel podél okraje a zvědavě se rozhlížel. Kra byla rozlehlá jako Rudé náměstí, rovná, že by se na ní mohlo tancovat, ale plná puklin a rozsedlin.

"Projde tu Klouček?" ptal se Jermakov.

"Klouček projde všude," odpověděl Bykov ledabyle.

"... Tik... tik... tik-tik..."

"Tak tedy, soudruzi... Já se vracím. Myslím, že posádka může vystoupit, Jurkovskij a Spicyn, odchod k Bykovovi!"

"Provedeme!"

"Kupředu, dobyvatelé nebe!" posměšně zazpíval Jurkovskij a vylezl z planetoletu. "Hej, Bogdane, pozor si dej!"

"A co já?" uraženě se ozval Dauge.

"Budeme spolu analyzovat vzorky půdy a atmosféry a pak se pozná."

"Dobře, Anatoliji Borisoviči."

"Michaile Antonoviči," nařizoval Jermakov, když se vrátil do kesonu, "běžte na můstek a zkuste prohledat okolí lokátorem... Soudruhu Bykove, za chvíli k vám přijdou Jurkovskij se Spicynem. Velíte vy. Zkuste dojít na druhou stranu kry. Dál nechoďte."

"Provedu."

"Správně," pomyslel si Bykov. "Byla by hloupost naslepo strkat krk do téhle bažiny, když máme vozidlo s infračervenými promítačkami. Napřed ho ovšem musíme sundat..."

Kdesi nablízku sakroval polohlasně Jurkovskij. Přidušený Bogdanův hlas pobízel:

"Doprava, doprava, Volodě..."

Za několik minut se ozvaly pomalé čvachtavé zvuky a z mlhy vypluly dvě temné postavy.

"Aljoško, kde jsi? K čertu, na krok není vidět... Jak to, že tě ještě nesežrala nějaká zdejší nestvůra?"

"Bůh se nade mnou ustrnul," zabručel Bykov a pomohl oběma nahoru na kru.

Jurkovskij zkoušel podupáváním pevnost kůry. Bogdan si utíral dlaní přední část přilby zastříkanou bahnem: "Řeknu vám, nevím proč..."

"Co?"

"Nevím, proč ji nazvali zrovna Venuše."

"Co? A-a..." Bykov pokrčil rameny. "Na jméno totiž nezáleží."

Jurkovskij se rozesmál.

Dali se pomalu na cestu a přeskakovali široké trhliny, v nichž dýmala řídká břevka.

"Bogdane! Vždyť to bahno vyzáruje..." ztišil hlas Bykov. "Slyšíš?"

"...Tik... tik-tik-tik-tik..."

"Slyším. To je ale nesmysl. Máme nějaké divné počítače, Aljošo."

"Všechno, co se dostane pod fotoreaktor, musí pak vyzářovat," mentorsky poučoval Jurkovskij. "Je tedy jasné, že dokonce i..."

"Počkejte!" Bogdan zdvihl ruku.

Zastavili se. Nezřetelné hlasy Jermakova a Dauge byly v šramotu a praskání sluchátek sotva slyšet.

"Jak daleko jsme asi od Chiusu, co myslíte?" zeptal se Spicyn.

"Asi tak sedmdesát, osmdesát metrů," odpověděl rychle Bykov.

"Hm. To znamená, že naše radiotelefony stačí jenom na tuto vzdálenost."

"Trochu málo," namítl Jurkovskij. "Pravděpodobně zásluhou ionizace?"

"Ano..."

...Tik... tik-tik... tik... tik...

Šli dál. Řev, bublání a skučení sílily. Kdesi napravo vpředu se rozlehlo hromové chroptění.

"Pozor! Děł hřmění slyším znít..." zamumlal Jurkovskij.

"Tady je!"

Vnější okraj ohromné placky, vypálené na povrchu bažiny plamenem fotoreaktoru, byl zakulacen a povlovně mizel v řídké kaši. A za ním najednou vystupovaly z mlhy bledě šedé fantastické obrysy podivných rostlin. Byly na dosah ruky, ne dál než deset kroků, ale bělavá oblaka par nepřetržitě měnila a komolila jejich tvar, odhalovala a hned zase skrývala jejich detaily neproniknutelnou mlhou, takže bylo naprosto vyloučeno si je pořádně prohlédnout.

"Les na Venuši," zašeptal Jurkovskij s tak podivným výrazem, že po něm Bykov nedůvěřivě zašilhal.

"Ano... les. Podle mého je to nějaký hnus," zakašlal Bogdan. "Buď tiše! Breptáš nesmysly... Vždyť je to život, nové formy života! A my - my jsme je objevili..."

"A tamhle máš další novou formu života," zamumlal Bykov a hleděl znepokojeně na velkou temnou skvrnu, která se náhle objevila u kraje nedaleko od nich.

"Kde?" otočil se Jurkovskij prudce.

Skvrna zmizela.

"Mně se zdálo..." začal Bykov, ale přerušilo ho hluboké duté zařvání. "Teď, slyšíte?"

"To je někde tady, blízko..." Spicyn mávl rukou někam doprava.

"Ano, ano, nedaleko. Tedy jsem skutečně viděl..."

Bykov potichoučku vytáhl od pasu granáty, opatrně se rozhlížeje po stranách.

"Veliké?" zeptal se Spicyn.

"Veliké..."

Znovu se rozlehl řev, tentokrát už docela blízko. Ani jedno pozemské zvíře nemohlo vydávat takové zvuky - současně strojové jako hlas parní sirény, a přitom strašidelné. Bykov se zachvěl.

"Řve..." řekl potichu.

"Ano... Pojďme, podíváme se?" navrhl chraptivě Jurkovskij. "Jo na Marsu se pracuje docela jinak! Taková štedrá a způsobná planeta je to! Hotové sanatorium!"

...Tik... tik-tik... tik-tik...

"Ne, chodit by se tam nemělo," pravil Spicyn. "Zbytečná frajeřinka..."

Bykov mlčel.

"Bojíte se? Tak jdu sám!" Jurkovskij odhodlaně vykročil.

Všechno se událo v jediném okamžiku. Bykov se obrátil ke Spicynovi a v tu chvíli cosi těžce žuchlo na zem jako veliký balík mokrého prádla. Z mlhy se na lidi valila kulatá temná masa, veliká jako vypasená kráva. Jurkovskij zavrával a se zdušeným výkřikem se zřítíl do bažiny. Spicyn ustoupil. Na vteřinu se Bykovovi zdálo, že se kolem rozhostilo mrtvé ticho. Potom si uvědomil nesmělé tikání dozimetru a vzpomatoval se.

"K zemi!" zařval.

Spicyn, který padl na nos, viděl, jak Bykov odskočil a mávl pravou rukou - jednou a ještě jednou. Ohlušily ho dva hlasité duté údery. Mlhu prořaly dva krátké oranžové záblesky a dvakrát se vztyčilo a pak pomalu zmizelo v soumraku lesknoucí se vlhké tělo, pokryté hlubokými rýhami, nemotorné jako obrovský kožený pytel. Zahvízdaly úlomky. Potom všechno utichlo.

"Finita la comedia," mechanicky pronesl Spicyn a těžce se zvedl.

"Kde je Jurkovskij?" zalykaje se křikl Bykov.

"Tady... Podejte mi ruku..."

Vytáhli Jurkovského nahoru, zmazaného od hlavy až k patě. "Švihák" neřekl ani slovo a vrhl se k místu, kde ještě před třemi minutami viděl nestvůru.

"Nic," řekl zklamaně.

Skutečně, nestvůra zmizela.

"Ale vždyť tu přece byla!" Jurkovskij chodil podél okraje, zastavoval se, nahýbal, opíral se rukama o kolena a pátral v mlhavé spleti lodyh a kmenů za clonou výparů. "Byla..."

"Ona... ona odešla."

"Jak by se vypařila," řekl Spicyn zamyšleně.

"A trefil jste ji opravdu?" otázal se Jurkovskij naivně a zastavil se před Bykovem, který si starostlivě prohlížel samopal. Bykov pohrdavě vyprskl.

"Tak dobrá, zmizela, Alláh buď pochválen," uzavřel Spicyn. "Zajímavé by bylo, co od nás chtěla? Poobědvat?"

"Hloupost!" prohlásil Jurkovskij s důrazem. "Neuvěřitelná hloupost. Kde se pořád berou tyhle pitomé představy o lidojedských obludách obývajících cizí planety! Dobrá, pochopil bych to u romanopisců, dramatiků, ale ty, zkušený kosmonaut, Bogdane!"

Vraceli se mlčky. Hlasy Jermakova a Dauga nebylo slyšet: pravděpodobně se už vrátili do vnitřních místností Chiusu. Než znovu vstoupili do dýmajícího bahna, Jurkovskij se zamyslíl:

"Ať už je to jak chce, ale drůbež na Venuši je. Str-rašně zajímavé! Jenom... jste si skutečně jist, Alexeji Petroviči, že jste se strefil?"

Co je moc, to je moc. Bykov zuřivě zasupěl a utekl dopředu.

...Tik... tik-tik-tik... tik-tik...

Bykov se zdržel čistěním zbraně. Když pak vstoupil do klubovny, spor právě vrcholil. Jurkovskij a Dauge, každý na jedné straně stolu, brady rozčileně vysunuty, na sebe křičeli a Bogdan Spicyn s Krutikovem je ironicky pozorovali a co chvíli je dráždili jízlivými poznámkami. Jermakov tu nebyl.

"A jak mi to teda vysvětlíš?" tvrději a zřejmě ne poprvé se ptal Dauge.

"Už jsem ti..."

"To vím. Ale já chci vědět, proč se v tom případě na nás vrhla?"

"Kdo říká, že se na nás vrhla?"

"Bogdan. A ty sám jsi to potvrdil."

"Nic takového jsem neřekl. Prostě na nás narazila. A dokonce tvrdím, že kdyby do ní náš udatný Alexej Petrovič nevpálil ty svoje bomby, neměla by ani potuchy o naší existenci!"

"Já osobně," vpadl Bogdan Spicyn, "dávám v podobných případech přednost tomu, být připraven na nejhorší a vzdávám Alexeji Petroviči své nejhlubší díky."

"A já," dodal Bykov a zamračeně pohlédl na Jurkovského, "jsem neměl právo postupovat jinak. I v budoucnu tak budu jednat a prosím, abyste to vzal na vědomí!"

Jurkovskij zkrivil pohrdavě rty.

"Uhnuli jsme od věci," obrátil se k Daugovi. "A tak tedy..."

"A tak tedy," skočil mu do řeči Spicyn, "a tak tedy ty, Vladimíre, tvdiš, že se tvorům různých světů a různých planet nemohou sbíhat sliny na jazyku, když se navzájem spatří. Různý organismus, různý vývoj a tak dále. Tak nějak?"

"Primitivně řečeno, ale je to tak," souhlasil Jurkovskij.

"Nevím, možná, že máš pravdu, jenom... Pamatuješ se na Valju Bezuchovovou z pomocné skupiny? Musíš se na ni pamatovat. Ta měla psa... něco mezi buldokem a jezevčíkem, neuvěřitelně ošklivá potvora. A když si Voronov přivezl z Kalista bílou ještěrku, tenhle kříženec - myslím ten pes - se vrhl do klece a než bys řekl švec, sežral ještěrce packy. Nikdo ani mrknout nestačil. Pravda, potom ho pitomce celý týden pekelně bolelo břicho..."

"Tak vidíš...", nejistě namítl Jurkovskij.

Krutikov s Bykovem se rozchechtali.

"Tak tragicky skončilo setkání tvorů různých světů," vážně zakončil Spicyn. "Psa z planety Země a ještěrky z Jupiterovy družice."

"To je jasný jako řeka, že..." Jurkovskij se zamyslel a mávl rukou. "Troglodyti!"

Vstoupil Jermakov - klidný jako vždy, jen trochu pobledlejší než obvykle. Přisedl si ke stolu, rozevřel v kůži vázaný poznámkový blok a sklonil nad ním obvázanou hlavu. Všichni zmlkli a hleděli na něho. Bykov se posadil pohodlněji a připravil se poslouchat.

"Prosím o pozornost, soudruzi," začal Jermakov. "Musíme projednat plán další činnosti."

Nastalo ticho, bylo slyšet, jak vrčí lednička.

"Ještě nemám hlášení od Bykovovy skupiny." Jermakov zaklapl blok a zvrátil se do křesla. "Alexeji Petroviči, hlaste výsledky průzkumu."

Bykov vstal.

"Bahno," začal, "velmi nebezpečné bahno. Na deset kroků od Chiusu..."

Vyprávěl pomalu, aby nevynechal ani jedinou podrobnost a s roztrpčením myslel na to, že takové hlášení by náčelník geologického průzkumu nazval upovídaností. Ale Jermakov poslouchal pozorně, souhlasně přikyvoval hlavou a dělal si jakési poznámky do notesu. Bykova trochu překvapilo, že velitel neprojevil ani trochu zvědavosti, když slyšel o objevení neznámého živočicha, a jen se usmál, když se Jurkovskij netrpělivě zavrtěl, jako by protestoval proti poněkud naturalistickému popisu svého jednání při střetnutí se zdejším plazem.

"Tak, a to je všechno," oddychl si Bykov.

"Tedy všechno vzhůru nohama...", opakoval Jermakov.

"Děkuji vám, soudruhu Bykove. Sedněte si."

Dauge na něho mrkl a kývl směrem k nasupenému "švihákovi". Bykov nasadil kamenný výraz a odvrátil se.

"Tak tedy..." Jermakov se zdvihl, dotkl se obvazu a zamračil se. "Shrneme všechno, co zatím víme. Chius naprosto nečekaně pro nás všechny přistál v bažině. Podle mých propočtů nejsme od Golkondy dál než sto kilometrů směrem na jih. Ne dál než sto kilometrů... Vzdálenost, jak vidíte, není tak velká. Za jiných okolností by nám k jejímu překonání stačilo čtyřicet hodin. Ale..."

"No právě," zašeptal Spicyn.

"...my jsme uprostřed bažiny. A navíc, podle údajů radiolokátorů - po pravdě řečeno ne příliš spolehlivých - je bažina obklopena horským hřebem, obklíčena kruhem skal a nepodařilo se v tomto obklíčení najít ani náznak průchodu."

"Sopka?" zeptal se Dauge.

"Možná, že se nacházíme v kráteru obrovské bahenní sopky. A je to, abych tak řekl, prapodivná sopka, protože analýza bahnitě vody ukazuje..." Jermakov otevřel blok: "Tady, dovozte. Směs přibližně stejného množství těžké a supertěžké vody."

Jurkovskij povyskočil: "Tritiová voda?"

"T₂O," přikývl Jermakov.

"Ale..."

"Ano. Poločas rozpadu tritia je všeho všudy asi dvanáct let. To znamená, že..."

"To znamená," doplnil Dauge, "že naše sopka buď vznikla před velmi krátkou dobou, nebo existuje nějaký přirozený pramen, který doplňuje úbytek tritia..."

Jaký by to mohl být přirozený pramen supertěžkého vodíku - izotopu, který se na zemi vyrábí ve speciálně zařízených

reaktorech, - to si Bykov nedovedl představit. Mlčel však a poslouchal dále.

"A to ještě není všechno," pokračoval Jermakov. "Kráter, je-li to kráter, je bezednou propastí. V každém případě naše akustické hloubkoměry byly bezmocné."

"Jaký je průměr kráteru?" rychle se otázal Jurkovskij.

"Kráter je zřejmě skoro kruhovitý, průměr kolem padesáti kilometrů. Chius je teď poblíž severovýchodního okraje: z této strany nás dělí od horského masívu pouhých osm kilometrů. Tak taková je situace, soudruzi."

Jurkovskij vstal a přihladil si vlasy.

"Stručně řečeno, pod námi je stovky kilometrů hluboký močál. Od cíle nás dělí sto kilometrů - z toho deset kilometrů bahna - a masív skal. Je to tak?"

"Taková je situace," přikývl Jermakov.

"Bahno se napolovic skládá ze supertěžké vody. Dovolím si připomenout, že při rozpadu se uvolňují neutrony a ozaření neutrony, mám na mysli dlouhotrvající neutronové ozařování, není rozhodně žádný med, dokonce ani pro toho, kdo má skafandr."

"Naprosto správně."

"Ale... Bykov nás ujišťuje, že bažinou Klouček projede."

Ale jak to bude ve skalách?"

"Klouček projede všude," tvrději opakoval Bykov. "V krajním případě vyhodíme skály do povětří."

"Hm... Přesto bych raději, než odjedeme na Kloučkovi, zanechal Chius v méně nebezpečném postavení. Uvažte..."

Jurkovskij si sedl.

"Nemyslím, že bychom museli skálu odstřelovat," odporoval Dauge, "masív nemůže být celistvý. Budeme jen muset najít průchod a ten najdem."

"A dále je nutno vzít v úvahu," připomínal Spicyn, "že Chius není přizpůsoben k horizontálnímu letu. Je velmi lehké se zmylit o celé tisíce kilometrů. Všichni víme, co mohou udělat atmosférické proudy téhle libezné planety. A konec konců je lepší sedět v bahně než se rozbít o skály..."

Jurkovskij pokrčil rameny.

"Pokud tomu rozumím," pronesl Krutikov, který až do této chvíle mlčel, "jde o to, co je větší riziko: nechat všechno tak, jako to je, nebo se pokusit dostat se z bažiny. Je to tak?"

"A vaše mínění?" tázal se Jermakov.

"Jestli se Aljoša... tedy Alexej Petrovič zaručí za Kloučka a jestli geologové se zaručí za Chius, nechat všechno tak, jak to je."

"Co to znamená zaručit se za Chius?" chtěl vědět Jurkovskij.

"To znamená dokázat, že se Chius neproboří do této obrovské propasti a nepřevrátí se." A navigátor zasunul do úst prázdnou dýmku.

Jermakov vstal.

"To znamená, že Chius zůstane tady," řekl pevně. "Provedli jsme s Dagem potřebná měření, na jejichž základě mohu prohlásit, že raketa stojí dostatečně pevně. V každém případě, slovy Michaila Antonoviče, riziko, že se proboříme do bažiny, je menší než nebezpečí, že narazíme na skály při pokusu o změnu stanoviště. Proto zůstane Chius tady."

Bykov úkosem pohlédl na Jurkovského. Ten ani brvou nepohnul.

"Dále. Chius nemůžeme nechat bez dohledu. Proto pojede s Kloučkem pět lidí. Jeden z pilotů zůstane tady."

Spicyn sebou trhl a znepokojeně vzhlédl na Jermakova. Krutikov vyndal dýmku z úst.

"Stálým strážcem Chiusu jmenuji Krutikova. Námitky není? Mám na mysli podstatné námitky..."

Na širokém dobráckém obličejí navigátora bylo vidět, že námitky by byly, ovšem bohužel nepodstatné.

"Výborně. Nebudeme ztrácet čas, soudruzi. Musíme se vydat na cestu nejpozději za čtyřadvacet hodin. Pravda, teď je podle zdejšího času večer, takže nám start vyjde na noc, ale myslím, že nám tma nebude vadit o nic víc než teď mlha."

Ještě se najíme...

"... co pámbu dal," vzdychl Krutikov.

"... a jdeme na Kloučka. Má někdo dotaz?"

Porada skončila. Bykov zpozoroval, že se všichni jako o překot snažili vyjádřit Michailu Antonoviči, který vypadal skutečně nešťastně, svůj soucit, Jurkovskij mu osobně nalil kakao, Dauge sbíral s jeho šatu neviditelný prach, Spicyn pro něho otvíral konzervu s dietním salámem.

"Mimochodem," poznamenal Jurkovskij a zapíchl vidličku do studené slepice, "ještě dobře, že je z kopule Chiusu k povrchu bažiny jen několik metrů. Nebudeme muset používat zvedacího zařízení, kterému jsem, upřímně řečeno, starého čerta porozuměl."

"Hlouposti," prohlásil Dauge, "to vůbec není tak těžké, a tobě se, Vladimíre, ještě naskytne příležitost vyznat se v něm, až budeme Kloučka zatahovat zpátky. Ale teď je to samozřejmě dobré... Co říkáš, Alexeji?"

"Bude dole jedna dvě," zamumlal Bykov plnými ústy.

Skutečně, Klouček byl dole jedna dvě. Sňali přední stěnu a Bykov je s důležitou tváří poprosil, aby se vrátili do kesonové kabiny.

"Bude to tak... ehm... bezpečnější," vyjádřil se nejasně a vyhýbavě.

Kosmonauti poslechli a udiveně se usmívali. Bykov pečlivě uzavřel vstupní otvory vozidla, usedl k rozvodné desce a položil ruku na tlačítka. Klouček zavrčel, tichounce zařinčely pásy. "A teď..." pomyslel si Bykov, "teď je překvapím." Ohlušivě zavyl motor a Klouček udělal skok. Kosmonauti viděli, jak se ohromná temná masa s hukotem a kovovým řinčením mihla kolem nich a zmizela v mlze. Chius se zakymácel jako loďka na vlnách. Bažina se zachvěla pod těžkým úderem. Po úlomcích "asfaltové" slupky skřípěly pásy, Klouček se vyškřábal z bahna a s nečekanou lehkostí plul, valil

se, rozstříkaval kolem sebe špinavé fontány, prudce zatočil a zastavil pod východem z planetoletu.

Jasně bílé světlo reflektoru ozářilo vířící oblaka par.

"Mistr!" uklouzlo Jurkovskému.

Krutikov nadšeně zatleskal. Dlouhá neforemná postava vyrostla jako šedý přízrak před výstupním otvorem, přitiskla ruce k bokům a ve sluchátkách zaskřípěl oficiální hlas:

"Soudruhu veliteli, Klouček je připraven na cestu."

Dá-li se mluvit o sportovním duchu v práci, pak Bykov byl vždycky tak trochu sportovec. Rozhodně ho jeho umění skákat s pásovými vozidly bez rozjezdu řadilo mezi nejlepší řidiče. Věděl to a byl na to hrdý. Myšlenka "překvapit" soudruhy ho napadla znenadání, když něco prováděl u přední stěny kontejneru. Nevěděl ještě, co tomuto akrobatickému kousku řekne velitel, a to ho trochu znepokojovalo. Ale Jermakov mu jenom podal ruku.

"Ovšem, Alexeji Petroviči, měl jste nás předem upozornit."

"To nejde," zasmál se Spicyn. "Skutečný mistr je vždycky tak trochu kejklář a chce mít ze svého mistrovského kousku nějakou zábavu!"

Začalo nakládání Kloučka. Kosmonauti pracovali nepřetržitě několik hodin, přenášeli bedny s potravinami, výstrojí, silonové měchy s okyselenou vitamínovanou vodou z ochranných komor do kesonu a z kesonu do vozidla. Nad bažinou se snesla noc, neproniknutelná tma spoutala celé okolí. Z černé mlhy se nesly strašidelné duté zvuky. Sotva slyšitelně, ale bez přestání a houževnatě vytřukávaly počítače dozimetřů: tik... tik-tik... tik...

Konečně bylo všechno připraveno. Bykov a Jermakov naposledy prohlédli vozidlo od periskopů až po pásy, sáhli i do motoru, vyzkoušeli, je-li dost pevně upoután náklad, který zabíral skoro všechno volné místo v oddělení pro cestující, a vylezli ven. Všichni už na ně čekali. Vlhká siliketová tkáň skafandrů odrážela paprsky reflektoru.

Bykov pevně uzavřel všechny otvory. Jermakov nařídil:

"A teď všichni spát! Za čtvrt hodiny budu kontrolovat." Unavení, ale spokojení kosmonauti vstupovali za stálých žertů do Chiusu.

Ale ze spánku nebylo nic. Když si svlékli skafandry a šli do klubovny, aby narychlo povečeřeli, pospíchající Krutikov najednou uklouzl a žuchl na zem.

"Hle, jaké to zlotřilosti plody!" zadeklamoval Jurkovskij.

"K čertu!" tlustý navigátor vyskočil na nohy a očichal si dlaň. "Který... kdo tu rozlil to svinstvo?"

"Jaké svinstvo?"

"Počkejte, soudruzi...", znepokojeně zvolal Jermakov. "Co je to vlastně?"

Podlahu klubovny pokrývala tenká vrstva načervenalého průzračného slizu. Teprve teď ucítil Bykov pronikavou nepříjemnou vůni, podobnou pachu hnilého ovoce. Zaškrábalo ho v krku. Jurkovskij hlučně popotáhl nosem, odfrkl si a kýchl.

"Kde se bere tak strašný smrad?" pronesl a rozhlédl se.

Jermakov se sehnul a opatrně sebral trochu slizu na prst v rukavici. Kosmonauti na sebe rozpačitě mrkali.

"Tak co se vlastně stalo?" netrpělivě se ozval Dauge.

"Tamhle, podívejte se!" Krutikov ukázal na skříňku s nádobím. "A tam taky! A tamhle!"

Z nedověřených dveří skříňky se spouštěly girlandy jakýchsi rezavých nití. V rohu vedle ledničky se rozlézala veliká rezavá skvrna. Zapomenutý talířek na stole byl vyplněn rezavou chlupatou pavučinou.

"Plíseň, nebo co?"

Jermakov si s odporem utíral prst do kapesníku a přikývl.

"Na to jsme zapomněli...", řekl si potichu.

"Á!" Jurkovskij vzal ze stolu talířek a s ošklivostí ho zase postavil. "Rozumím."

Popošel ke skřínce a potom se sklonil nad skvrnou u ledničky. Bykov ho s úlekem a údivem sledoval.

"Co se stalo?" znovu se zeptal Dauge.

"Už jsem vám řekl," odpověděl Jurkovskij. "Nebyli jsme bdělí a vpustili jsme do své pevnosti nepřitele."

"Jakého nepřitele?"

"Plíseň... Houba...", řekl Jermakov jakoby pro sebe. "Zanesli jsme do Chiusu plody venušské fauny a tady máme výsledek... Jak jsem na to mohl zapomenout?" Prudce si hladil dlaní čelo. "Nu tak, soudruzi. Ze spánku a večeře nebude nic. Musíme prohledat planetolet a všechny místnosti pečlivě vydesinfikovat ultrazvukem. Do té doby doufáme, že to není nic nebezpečného... ale pro všechny případy nařizuji okamžitě se osprchovat a omýt se lihem."

"Můžeme až pak?" ptal se Jurkovskij.

"Pak taky. Ale teď určitě. A do práce, do práce!"

Zaražení tímto novým překvapením a znepokojením neznámými tóny ve velitelově hlase se kosmonauti pustili do prohlídky. Kozený potah v některých kajutách byl pokryt bělavými puchýřky, velkými jako špendlíková hlavička. Plastický potah neutrpěl. Předměty udržující vodu byly porostlé nitkovitou plísní. Na vlněných koberečkách v koupelně, na ručnicích a na prostěradlech se vytvořily chmýřité kopečky rezavé pavučiny. Krutikov s hrůzou zjistil, že všechny nekonzervované potraviny ve špiži včetně jeho oblíbeného špalíku šunky se změnilly v beztvare skořicově hnědé hroudy a vydávaly odpuzující zápach. To byla skutečná pohroma a bylo nutné projít s ultrazvukovými násadci všechna zákoutí.

"Jak je vidět, je lehká voda pro zdejší mikrofaunu mnohem příznivější než těžká," poznamenal Jurkovskij.

"Ano... bohužel...", odpověděl Jermakov suše.

Bykov pokropil pro všechny případy desinfekčním roztokem všechny samopaly a granáty a vrátil se pomoci Daugovi. Ten probíral polyetylenové balíčky s "věčným" chlebem. Chléb byl v pořádku.

"Nevíš, proč se Jermakov tak polekal?" otázal se.

"Nevím. Bylo by ovšem mnohem lepší kdyby se tahle mizérie nestala... Jedno se dá říci rovnou: Jermakov není člověk, který by se polekal hloupostí."

To chápal Bykov také. Jermakov ostatně upokojil jeho zvědavost. Když se konečně za tři hodiny sešli krajně unavení členové posádky Chiusu v klubovně, aby povečeřeli "co pámbu dal", jak se s trpkým sarkasmem vyjádřil Krutikov (masitý bujón a čokoláda), hovořil velitel, nedívaje se na nikoho:

"Před pěti lety zahynula posádka amerického planetoletu Astra-12, která přistála na Kalistu, na neznámou nemoc, trvající patnáct hodin. Myslím, že se nám nic podobného nestane. Mám všechny důvody k tomu, abych si to myslel. Ale... buďte opatrní. Seběmenší nevolnost mi okamžitě hlase."

Odmklčil se, zabubnoval prsty do stolu a dodal:

"Po večeři se všichni umyjí, osuší a půjdou spát. Máte na spánek sedm hodin. Vy, soudruhu Krutikove, přijďte prosím ke mně."

"Teď bych si s rozkoší dal sklenku koňaku," šeptnul Bykov.

Johanyč krátce vzdychl.

ČERVENÁ A ČERNÁ

Vpravo i vlevo se pomalu pohybují strmé černé skály, hladké a lesklé jako antracit. Vpředu tone všechno v červenavém soumraku a zdá se, že se tam někde srážejí stěny nekonečné chodby. Dno rozsedliny, rozryté a sešikmené, bylo pokryto silnou vrstvou tmavého těžkého prachu. Prach se zvedá za vozidlem, opět se rychle usazuje a zanáší stopy pásů. Nahoře se táhne úzký zubatý pás načervenalé oranžového nebe a na něm se s šílenou rychlostí míhají purpurové skvrny mračen. Úzký a jako řez přímočarý průchod mezi černými čedičovými skalami vzbuzoval pocit podivné úzkosti. Po takové cestě vedl asi kdysi Vergilius autora Božské komedie do pekla. Hladké stěny jako by byly výsledkem obdivuhodně přesné nebo dokonce rozumné činnosti tvořivých sil. To je další záhada Venuše, příliš složitá, než aby se dala rozřešit na místě.

Ostatně Dauge a Jurkovskij si samozřejmě nenechali ujít příležitost vymýšlet na její účet několik hypotéz. Poskakovali, kymáceli se v nárazech vozidla, tloukli hlavou o strop, ale zeširoka řečnili o synklinálách a epeirogenezi, usvědčovali se navzájem z neznalosti elementárních poznatků a každou chvíli se dovolávali Jermakovova a Spicynova svědectví.

Nakonec si velitel nasadil přilbu, vypnul sluchátka a Bogdan na čistě řečnickou otázku, jaký je jeho názor na možnost metamorfismu vrchních vrstev na Venuši vlivem pronikání žuly, vážně odpověděl:

"Podle mého názoru recesivní allel působí na fenotyp teprve tehdy, když je genotyp homozygotický..."

Odpověď vyvolala nevoli účastníků sporu, ale aspoň jej přerušila. Bykova, který se vyznal v tektonice asi tolik jako ve formální genetice, přerušení sporu potěšilo: málo srozumitelný prudký rozhovor geologů mu připadal trochu nevhodný před tváří divokého a surového světa, spoutaného černo-červeným šerem, které panovalo za průzorem vozidla.

Když se konečně předešlého dne vozidlo, pokryté lepkavou špínou a dlouhými šlahouny bělavého bahenního rostlinstva, dostalo z bažiny a mlhy na kamenité podnoží černého horstva, museli dlouho jezdit sem a tam, než našli nějaký průchod. Skály, hustě porostlé tmavohnědým, jako železo tvrdým břechťanem, byly beznadějně neschůdné. A tu Jermakova napadlo použít radiolokátorů a již za několik minut našli hledaný průsmyk, skrytý za bujným porostem holých větví s půlmetrovými šípky. S řevem a skřípotem vtrhl transportér do železné džungle, pomáhal si přitom rozkročeným opěrným "nohami", lámal a ohýbal pružné kmeny, až se vevalil do průchodu. Když vyjeli na volnou cestu, hleděli kosmonauti mlčky na stěny a na krvavý pruh nebe nad sebou. Potom promluvil Dauge:

"Ale vždyť se země pod nohama... chvěje."

Bykov nic necítil, ale Jermakov se tiše ozval: "To je Golkonda..." Obrátil se na Bykova a zeptal se:

"Projdem?"

"Zkusíme to, Anatoliji Borisoviči," bodře odpověděl Alexej Petrovič. "A narazíme-li na zával nebo to bude slepé, vrátíme se a budeme hledat dál, nic horšího se nemůže stát. Nebo to vyhodíme do vzduchu..."

Klouček pokračoval v cestě. Ubíhala hodina za hodinou, kilometr za kilometrem, nic nenavědčovalo, že by šlo o slepou uličku, nikde žádný zával, a Alexej Petrovič se uklidnil.

Motor stejnoměrně hučí, vržou a skřípají upevňovací řemeny. Všichni usnuli, dokonce i nezdolný Jurkovskij. V zrcadle nad obrazovkou infračerveného projektoru vidí Bykov vnitřek kabiny. Spí Bogdan s hlavou položenou na desce rádiové stanice. Spí Jurkovskij s nosem zavrtaným mezi balíky. K němu přitisknut leží Johanyč a vraští ze spánku svůj dobrácký šibalský obličej. Vedle se kymácí stříbřitá přilba Jermakovova. A za průzorem vpravo i vlevo ubíhají, poskakují a vynořují se černé jiskřící stěny. Světlo reflektorů křepčí po rozrytém povrchu nehybných dun černého prachu. Dál je šero, tma. A kdesi tam v dálce se stěny rozestoupí a Klouček vyjede do pouště. Nejede-li ovšem slepou uličkou.

Černé stěny se uklánějí a odvracejí, do průzoru nahlíží rudě rozpálené nebe. Vozidlo šplhá z hlubokého výmolu a terče světel znovu plují po vlnách černého uleženého prachu. Další výmol, puklina, a další...

Dvacet kilometrů bažinou a skoro stejně tolik úžlabinou. Bykov už sedí pět hodin u rozvodné desky. Zdřevněly mu nohy, tupě ho bolí za hlavou, z napjaté pozornosti či z nezvyklé kombinace červené a černé barvy slzí oči. Ale svěřit někomu vozidlo na takové cestě, to nejde. Ani veliteli ne. Vozidlu by se samozřejmě nic nestalo, ale ta rychlost... Ani Bykov si nemůže dopřát rozkoš jet rychleji než šest až osm kilometrů za hodinu. Už aby skončily tyhle prokleté skály! Jermakov se vztyčil a odhodil přilbu na zátylek.

"Jaká je cesta, Alexeji Petroviči?"

"Pořád stejná."

"Jste unaven?"

Bykov pokrčil rameny.

"Chcete-li, předejte mi řízení a pospěte si."

"Cesta je příliš těžká."

"Ano, cesta je bídná. To nic, za chvíli jsme v poušti."

"Kéž by..."

Jurkovskij se zdvihl, posadil se a třel si obličej: "Ááách, to jsem se prospal! Dauge!"

"M-m..."

"Vstávej."

"Co se stalo? Fuj... Mně se vám kamarádi zdál takový sen!..."

Johanyč začal chraptivě vyprávět svůj sen, ale Bykov ho neposlouchal. Venku za pevným pancířem Kloučka se něco přihodilo. Rychle se setmělo, nebe dostalo špinavě hnědý nádech a najednou v paprscích reflektorů zakroužily myriády černých teček, které se snášely na dno rozsedliny.

Odkudsi shora se sypal černý prášek, hustě jako sníh v největší chumelenici, a brzy nebylo vidět cestu ani skály.

Signální lampičky vnějších dozimetrů se rozzářily malinovým světlem, ukazatele na stupnicích alfa-beta radiometru nepokojně poskočily. Bykov prudce zabrzdil. Vozidlo sklouzlo pravým pásem do výmolu, zatočilo se a postavilo napříč úžlabiny. Světla reflektorů, matně pronikající atmosférou plnou prachu, udeřila do hladkého čedičového povrchu.

"Co se děje?" ptal se Jermakov.

Bykov před ním mlčky otevřel průzor.

Jermakov se chvíli mlčky díval a pak řekl:

"Černá bouře. Tu už znám."

"Co je to tam zač?" znepokojil se Dauge.

Spicyn se díval Bykovovi přes rameno a zavrčel: "Karneval kominíků."

"Co je to, Anatoliji Borisoviči?"

"Černá bouře. Další svědectví toho, že jsme nedaleko Golkondy. Vypněte motor, Alexeji Petroviči."

Řidič uposlechl, ale Klouček se nepřestával drobně nepříjemně třást. Ozýval se přerušovaný cinkot nějakého špatně upevněného kovového předmětu.

"Vylezem?" navrhl Jurkovskij.

"Proč? Prach je radioaktivní, copak to nevidíte? Pak bychom ztratili spoustu času deaktivací."

"Bylo by dobré vzít trochu toho neřádstva na vzorek..."

"To můžeme vzít manipulátorem," doporučil Bykov. "Dovolíte, Anatoliji Borisoviči?" Obrátil se k Daugovi: "Výhod kontejner."

Jurkovskij a Dauge zmizeli v kesonové kabině, vedoucí k hornímu otvoru, a za minutu se do černého prachu před Kloučkem svalil olověný válec se šroubovacím uzávěrem. Bykov položil ruce na páčky manipulátoru. Dlouhé kloubnaté "umělé ruce" se vysunuly z dolní části vozidla, pomalu, jakoby s obavami, zašmátraly ve vzduchu a spustily se na válec. Bykov vysoko zvedl pravé rameno a prudce trhl lokty. Klepeta manipulátorů uchopila kontejner.

"Už!" křikl vesele Spicyn.

"Nekibicuj," procedil skrz zuby Bykov.

Lapající klepeta odšroubovala uzávěr, podržela otevřený kontejner pod černou chumelenicí, znovu víčko nasadila a přesným pohybem dopravila kontejner do horního otvoru.

"Mám!" zakřičel z kesonu Dauge.

Bykov zatahl manipulátory zpátky do pouzdra a setřel si pot s čela.

Jermakov tiše pravil:

"Už dvakrát jsem pozoroval černou bouři. Pokaždé byly před ní silné podzemní otřesy."

"Ale teď, pokud vím, žádné otřesy nebyly," poznamenal Bykov.

"Za jízdy jsme si jich třeba nevšimli."

"Země se třese stále silněji..." Spicyn se zaposlouchal. "V ústí úžlabiny jsme chvění sotva pozorovali a teď..."

"Jsme blíž ke Golkondě..."

Jurkovskij a Dauge se vrátili z kesonu a živě si vyměňovali dojmy. Jermakov nařídil pokračovat v cestě. Bykov zapjal infračervený projektor. Znovu se rozkolébaly plující stěny soutěsky. Za půl hodiny "černá vánice" skončila a pruh nebe nabyl dřívějšího červeně oranžového zabarvení. Bykov pozorně manipuloval s tlačítky a na půl ucha naslouchal změní hlasů za sebou.

Z velmi živého rozhovoru Jurkovského s Daugem vyplynulo, že "černý sníh" je předně bezpochyby sopečný popílek, za druhé, že vážně mluvit o radioaktivním sopečném popílku může mluvit pouze člověk, který nedokáže "spočítat křivkový integrál po jednoduchém obvodu" (taková charakteristika vědecké nemohoucnosti připadala Bykovovi poněkud mlhavá, ale bylo jasné, že oba geologové nemohou brát vážně otázku vulkanického popílku). Za třetí bylo jasno, že existence "černých bouří" je pravděpodobně spjata s činností Golkondy a za čtvrté - že se tedy nedá doposud říci nic určitého.

Přes veškerou nejistotu svého postavení kosmonauti vesele posnídali. Bykov zpomalil, narychlo zhltl dva kousky šunky s chlebem a vypil celou termosku vařené čokolády. Po skončení hostiny odečetli Jermakov, Dauge a Jurkovskij údaje expresní laboratoře. Čím dál od bažiny vlhkost atmosféry prudce klesala, klesla téměř až na nulu. Vzrostl obsah radioaktivních izotopů inertních plynů, kyslíčnicku uhličitého, ozónu, teplota kolísala mezi pětasedmdesáti a stem stupňů. K všeobecnému údivu a Jurkovského nadšení vykazala expresní laboratoř zjistitelné stopy živé protoplazmy - jakési mikroorganismy, bakterie či viry, žily dokonce i v tomto suchém rozpáleném vzduchu. Bezprostředním výsledkem tohoto objevu byl Jermakovův příkaz zdvojnásobit ostražitost při výstupech z vozidla. a jeho slib, že při první příležitosti dá celé posádce injekce komplexu mocných antibiotik.

Dauge si trochu povzdychl a prohlásil, že doufá, že se dožije doby, kdy bude Venuše změněna v kvetoucí zahradu, kde bude možno procházet se bez skafandru a bez obavy, že člověk chytí nějakou šerednou nemoc.

"Vůbec, posláním člověka je," dodal po chvílce zamyšlení, "změnit jakékoliv místo, kam vstoupí jeho noha, v kvetoucí zahradu. A jestli se sadů na Venuši nedožijeme my, tak se toho dožijí určitě naše děti."

Poté následoval dlouhý spor s Jurkovským o možnosti změnit přírodu a v první řadě atmosféru a podnebí na celé planetě. Oba, Dauge i Jurkovskij souhlasili, že na tom v principu nic nemožného není, ale v otázce praktického provedení se široce rozcházelí a jen tak tak, že se nerozkmotřili.

Znenadání úžlabina skončila. Skalnaté stěny najednou klesly a rozestoupily se, světlo reflektorů pohaslo v červenavé záři otevřeného nebe. Bykov zvýšil rychlost. Klouček se naklonil, ponořil se do posledního výmolu, jeho pásy zarachotily po kamení a před očima kosmonautů se rozevřela rovná, hladká, nekonečná černá pláň.

"Poušť?" zaradoval se Bykov.

"Zastav, Alexeji!" požádal Dauge vzrušeným, rozechvěným hlasem.

Klouček zastavil. Kosmonauti si kvapně upevňovali přilby a rozběhli se k otvorům, Bykov vyšel poslední.

Hory skončily, hráz zubatých černých skal, táhnoucí se až k obzoru, zůstala za nimi. Vzádu zůstala i úzká, překvapivě rovná úžlabina. Ale to, co zpočátku vypadalo jako poušť, je znovu překvapilo. Rozhodně alespoň Spicyna, který ještě nikdy žádnou poušť neviděl a neuměl si ji představit bez rezavých a černých pískovitých pahorků. Před Kloučkem se rozprostírala jako stůl rovná černá plocha, po níž se rychle hnaly proudy nejjemnějšího prachu. V dále u obzoru, zataženého červenavým oparem, se pomalu zdvihaly úzké, půvabně se svíjející stíny jako obrovští hadi. A nad tím vším zářil červeně oranžová kopule nebe, pokrytá neuspořádanou masou temně nachových mraků, letících šílenou rychlostí vstříc Kloučkovi.

"Jak se vám líbí taková cesta?" uslyšel Bykov Jermakovův hlas.

"Poušť...", odpověděl spokojeně.

"Ano. Tohle budete dobře znát. Není tady sice saxaul, ale zato to je skutečná Gobi, skutečné Černé Písky."

"Černé, to tedy jsou...", Bykov se zajíkl. "A cesta není špatná. Široká, rovná... Teď teprve poletím."

"Hurá!" křičel Dauge rozpustile. "Uděláme si hostinu pod širým nebem."

S žerty a smíchem se vrátili kosmonauti do vozidla. Nálada se ztelně zvedla. Jen Bogdan Spicyn se zdržel u východu, rozhlédl se ještě jednou kolem dokola a vzdychl:

"Tady je všechno jako u Stendhala."

"Jak to?" neporozuměl Bykov.

"Všechno červené a černé. Víš, mně se Stendhal nikdy nelíbil..."

Bykov znovu zaujal místo u rozvodné desky. Klouček sebou trhl, začal nabírat rychlost a s plavným kolébáním se nesl kupředu. Vítr popadl a rozvířil sloup prachu, stržený s pásů. Černá poušť jim zběsile pádila vstříc a vítr po ní hnál chuchvalce mlhy a žhavou prašnou metelici. Na červeném pozadí obzoru se pohybovaly pružné sloupky, vzpínající se k těžkým oblakům. Pojednou se nadmul malý kopeček, vypnul se do výše, rozvířil se, spojil se s mračny a pouští se rozletěl další černý sloup.

"Viry," promluvil Bykov. "Co je jich tady..."

"Radši dál od takového trychtýře," podotkl Dauge.

"Radši dál...", opakoval Bykov a vzpomněl si, jak jednou uprostřed Gobi mnohem menší smršť než tyhle, co se toulají po Venuši (ačkoli ani tamta nebyla zrovna malá), přímo před jeho očima převrátila tábor geologů do písečných dun.

Vítr sílil. Na úpatí čedičových stěn byl sotva znatelný, ale opíral se do čelného štítu vozidla a pronikavě svištěl v anténách. Cesta stoupala, to bylo znát stále zřetelněji. Vozidlo šplhalo na rozsáhlou planinu. Místy, kde vrstvu písku vítr odnesl, drnčely pásy po rozpukaných bílých plátech obnaženého kamene.

Spicyn zapojil na přilbu svazek různobarevných drátů, sklonil se k rádiové stanici a pokoušel se - po kolikáté už! - navázat spojení s Chiusem. Dauge a Jurkovskij začali připravovat plán průzkumu a aby křikem nevadili ostatním, uchylovali se čas od času k posunkové řeči.

Bykov předal řízení Jermakovovi, dal mu několik užitečných rad, vylezl na balíky a chystal se prospat nejbližší půldruhé až dvě hodiny, které zbývaly podle Jermakovových slov do Golkondy. Ale usnout se mu nepodařilo.

Bogdan Spicyn zdvihl náhle ruku a vyzval všechny k mlčení.

Jurkovskij se zaradoval:

"Co? Je spojení?"

"Ne... Ale... Počkejte chvíliku."

Začal spěšně otáčet zubatými kotouči vernierů, potom ztichl a zaposlouchal se.

"Vysílají směr."

"Kdo? Chiuse?"

"Ne. Poslouchejte."

Dauge a Jurkovskij se mu nahnuli přes rameno. Jermakov nechal řízení a také se naklonil k rádiové stanici. Dauge táhle hvízdal:

"Nakonec se ukáže, že už tu někdo je?"

"Už asi ano."

"Přichází zprava... Zajímavé!" Jermakov se otočil k Bykovovi: "Alexeji Petroviči, vemte na chvíli řízení."

"Provedu..."

Jermakov přisedl ke Spicynovi a vzal si jeho sluchátka. Na jeho tváři bylo zneklidnění.

"Tři tečky čárka tečka. Kdo by to mohl být?"

Sňal sluchátka a zvedl se.

"V posledních deseti letech bylo do Golkondy odesláno šest expedic a přinejmenším tucet různých bezpilotních zařízení."

"Tedy to mohou být...", Daugovy oči se rozšířily, "mohou to být lidé. Havarovali a teď prosí o pomoc."

"To sotva," zavrtěl hlavou Jurkovskij. "Co myslíte, Anatoliji Borisoviči?"

"Krivickij se udržel ve své raketě na Marsu tři měsíce. Ale ten našel vodu..."

"Ano, vodu..."

"Takže je to nejspíš automatický zaměřovač."

Bykov se netrpělivě zavrtěl na sedadle a vmísil se:

"Tak co, mám obrátit?"

"Inu..."

Jermakov se zadumal. Poprvé viděl Bykov velitele zaváhat. Ale všichni věděli, že příčiny jeho nerozhodnosti jsou dostatečně závažné.

"Voda," pronesl Jermakov.

"Voda," jako ozvěna opakoval Jurkovskij.

"Možná, že to není tak daleko," řekl Dauge prosebně.

Jermakov se rozhodl:

"Dobrá! V rozmezí dvou hodin jízdy souhlasím. Alexeji Petroviči, obraťte. Jeďte podle gyrokompasu," znovu se naklonil nad stanicí, "přibližně šedesát stupňů. Tak asi. A vymačkejte z motoru, co se dá."

Klouček běžel čile napříč prašným sloupům, letícím od severu. Vítr se opíralo levý bok a někdy byly jeho nárazy tak silné, až Bykov šestým smyslem zkušného řidiče pocítil labilitu vozidla. Tehdy hbitě změnil směr, snažil se vystavit proti nárazům husté vlny plynu s pískem čelní pancíř nebo vytahoval pravou opěrnou tyč. Bogdan seděl se sluchátky na uších u stanice a polohlasně opravoval směr. V zrcadle se kývala bledá Daugova tvář se semknutými rty. Ubíhaly minuty, ubíhala nachová oblaka... Najednou se Jurkovskij nahnul, cosi nesrozumitelně vykřikl a ukázal dopředu. Bykov stačil v prachu zahlédnout podivnou sklovitou plošinku o průměru několika metrů, v jejímž středu zela ohromná díra s roztrepenými okraji, pak nakrátko zarachotily pásy po tvrdém podkladu. Tázavě se ohlédl na Dauge, ale ten zřejmě nic nezpozoroval a odpověděl mu nechápavým pohledem. "Copak je na Venuši málo záhad?" pomyslel si Bykov. "Kupředu, kupředu!" Chvějící se ručička tachometru poskakovala mezi číslicemi 100 a 120. Tajemný červeno-černý svět ubíhal napravo i nalevo. Před očima se dělaly mžítiky.

"Rychleji, Alexeji, rychleji!" šeptal Dauge.

Bykov přivřel oči a potřásl hlavou. A v tom okamžiku Jurkovskij zvolal:

"Vemte to vlevo, vlevo! Tady je!"

"Planetolet!" vydechl Dauge.

Ano, byl to planetolet, a dokonce i Bykovovi, v meziplanetárních věcech naprosto nezkušenému, bylo na první pohled jasné, jaká katastrofa postihla tento ohromný kovový kužel. Byl zřejmě neuvěřitelnou silou hosen na vrchol ploché čedičové výšiny a tak tam také zůstal uprostřed obrovitých balvanů vyvráceného kamene. Velké lopatky stabilizátorů byly rozdrčeny a rozlámány jako hůlky a podél celého trupu se táhla klikatá puklina, ucpaná černým pískem. Dole, hned u země, zel kulatý otvor - dokořán otevřený vstupní otvor.

"Ano, automatické zaměřovače," bezbarvým hlasem poznamenal Jurkovskij.

Bykov se rozhlédl po ostatních. Dauge skousl rty. Hezká tvář Jurkovského nehybně ztuhla. Spicyn zakýval hlavou jako člověk, který uviděl to, co očekával. Jermakov zamračeně vyhlížel průzorem.

"Jeďte blíž, Alexeji Petroviči, musíme se podívat," požádal Bykova.

Když se Klouček prodral přes balvany až k otevřeným dveřím planetoletu, všichni si začali spěšně upínat přilby a připravovali se ven. Jermakov je zarazil:

"Nemá smysl, aby šli všichni. Půjde se mnou Bykov a Spicyn."

Neproniknutelnou tmou rozháněly jejich baterky. Kosmonauti lezli po čtyřech převrácenou chodbou ke zkrouceným ocelovým dvířkám. Bykov cítil, jak vrže siliket pod kolena a jak mu prudce buší ve spáncích krev.

"K čertu...", utrousil Jermakov udýchaně. "Mám málo síly. Zkuste to vy, Alexeji Petroviči."

Bykov se opřel o dveře a zatlačil. S třaskavým zvukem povolily a vznikl úzký průchod.

"Vstupte, soudruzi..."

Octli se v prázdné krychlové místnosti - podle všeho v kesonu. V paprscích baterek zablýskaly úlomky rozbitých přístrojů. Jermakov se sklonil, zvedl šupinatý kovový skafandr a pozorně si jej prohlédl.

"Kyslíkové láhve jsou prázdné," zabručel, "je to jasné."

"Pozor!" vykřikl Spicyn přidušeně.

Bykov se otočil a couvl. Pod nohama mu cosi zahřmělo a objevil se úzký pruh světla.

"Vchod," řekl Jermakov. "Jdem."

Minuli osvětlenou klubovnu, opatrně překračovali kusy nábytku a zuhelnatělých cárů, pokrývek pokrytých hnědými skvrnami, které byly kdysi určité prostěradly, a protáhli se do velitelské kabiny.

"Tady..."

Na stěně, která byla svého času stropem, matně hořela polokulovitá lampa. Napříč puklá rozvodná deska byla vyhozena ze svého místa a zespodu trčely ohořelé dráty. Ale vysílačka pracovala, mrkala zelená a modrá světýlka za kulatými potlučenými skly. A před ní seděl se skloněnou zarostlou a šedivým obvazem omotanou hlavou mrtvý člověk.

"Bud' pozdraven, pandite Bidchane Bondepachaji, odvážlivce z Kalkaty," zašeptal Jermakov, napřímil se a položil ruku na opěradlo křesla. "Vida, kde jsme se střetli... Zemřel jsi na stráži, jako pravý Člověk..."

Odmlčel se a snažil se potlačit vzrušení. Pak zdvihl zaťatou pěst a zřetelně jasně pronesl:

"Čest tvé památce!"

Zdvihli kosmonautovo tělo a opatrně je položili na zem. "Inu, lepší pomník, než je tenhle planetolet, mu nepostavíme." Jermakov svěsil hlavu. "Necháme ho tady."

Bykov hleděl na vyhublé zmražené tělo, narychlo a neuměle zabalené do prostěradel a útržků prádla, a přemýšlel o tom, že tomuto člověku, bojovníku vědy, určitě nepřišlo zatěžko umírat o samotě, milióny kilometrů daleko od Země. Takoví lidé neklesají na duchu a nevzdávají se. V nich je lidstvo silné.

Spicyn odešel od vysílačky.

"Sám opravil přístroje," polohlasně oznámil, "a sám uvedl do provozu automatický zaměřovač. Ale že ho takový úder neroztrhal, to nechápu. Všechno je tu na padrt'."

Bykov sebou trhl překvapen novou myšlenkou: "Anatoliji Borisoviči, kde jsou ostatní?"

"Kdo?"

"No přece... jeho spolupracovníci."

Jermakov odpověděl:

"Bondepachaj-dži letěl na Venuši sám."

Vzali s sebou lodní knihu, pásky z automatické laboratoře a deníky, pečlivě za sebou zavřeli dveře a zamířili k východu.

Když vyšli, Jermakov snížil hlas:

"Tam, až budeme v Kloučku, co nejméně podrobností o tom, co jste viděli. Spicyn, udělejte několik snímků lodi - a jdem."

V kabině si sedl k řízení a krátce a suše informoval geology o Bondepachajově konci.

Dauge se jen zeptal:

"To je ten Bidchan Bondepachaj, co založil observatoř na Měsíci? Z Kalkaty?"

Nikdo mu neodpověděl. Teprve za několik minut pronesl Jermakov s očima upřenýma do průzoru:

"Tahle planeta je netvor... Ale my se jí zmocníme! My ji zkrotíme!"

Jermakov měl přílbu, takže mu Bykov do obličeje neviděl, všiml si však zaťatých pěstí na rozvodné desce; věděl že tyhle prsty, stisknuté pod siliketovou tkání, jsou chladné a bílé jako mramor.

Klouček jel přímo k severu, proti větru, vyhýbal se jen vzdušným vírům. A náhle před nimi v hasnoucí červeni nebe vzplála oslepujivá modř pohádkově krásné záře. Na jejím pozadí se zřetelně rýsovalo vlnovité pásmo dalekých kopců. Záře se chvěla, bělavě modré vlny se přelévaly po několik minut. Potom všechno pohaslo a zmizelo.

"Golkonda se na nás pokrytecky usmála," řekl Jermakov. "Žene se Černá bouře. Alexeji Petroviči, převezměte řízení. Teď asi budeme potřebovat všechno vaše umění."

VENUŠE CENÍ ZUBY

Později si už Bykov nikdy nedovedl srovnat v hlavě všechno to, co se událo několik minut po velitelských slovech. Tím méně by o tom mohli vyprávět ostatní, kteří ani nestačili nebo nepokládali za nutné pevně se upoutat k sedadlům. Černá bouře na Golkondě nepřichází a nesnáší se jako uragán, ale vypuká v okamžiku, jako obraz v zrcadle, náraz, zleva i zprava, zezadu i zepředu, shora i zdola. Letným pohledem zachytil Bykov na infračervené obrazovce pouze inkoustově černou, obrovskou stěnu sto metrů před Kloučkem. Pak nastala tma. A tu končily dojmy a nastupovaly pocity.

Rychlostí blesku byl transportér hozen zpět a Bykov vši silou narazil na přední stěnu. V očích mu zajiskřilo. Zasyčel bolestí a najednou pocítil, jak se Klouček vzpíná a staví na zadní. Řemeny se mu zařizly do těla, zapraskaly, ale vydržely. Neproniknutelná tma byla plná ječení a rachotu. Ohlušený, oslepený Bykov nemohl při tom nadlidském vypětí ani dechu popadnout. Chytil se rozvodné desky, zařadil maximální rychlost kupředu a vysunul současně všechny čtyři opěrné páky. Pravá zadní se okamžitě zlomila. Tma zavířila v šíleném kolotoči. Klouček se převrátil na bok, plazil se několik desítek metrů po písku a převrátil se dnem vzhůru. Nepoškozené páky ho nadzdvihly a bouře se postarala o ostatní - vozidlo se znovu postavilo na pásy.

Jako vždy ve chvílích smrtelného nebezpečí pracoval mozek rychle, jasně a chladně. Bykov se bránil, srostlý se skvělým strojem, napínal všechny svaly a znehybnělým zrakem sledoval, jak v bezedné mlze na obrazovce vznikají vibrující modrá klubka. "Vydržet, vydržet!" Na obrazovce tancovaly oslepujivé koule, nezvučně vybuchovaly a sršely kolem sebe oheň. V rachotu a vytí bouře se šílenou rychlostí točily pásy mnohatunového stroje, mohutné titanové opěry se vpily do země, ale Klouček přesto ustupoval. Bouře ho znovu povalila a vlekla. "Vydržet, vydržet!" "Uau-ú, uau-u... ozývá se řev, vytí a burácení, ušní bubínky praskají. Na rty se lepí cosi mazlavého... Krev? A-ach! Bykov visí v řemenech hlavou dolů, bezděčně tiskne tlačítka... Na obrazovce poskakují huňatá ohnivá klubka... Kulové blesky? A-ach! "Vydržet, aby do toho..." A znovu se Klouček vzpíná...

Potom všechno skončilo, stejně nenadále, jako to začalo. Bykov zastavil motor a s námahou sňal ruce s rozvodné desky. Do průzoru znovu proudilo načervenalé světlo, které teď vypadalo nádherné. V nastalém tichu chvatně a zřetelně zacvakaly dozimetry. Bykov se otočil. Jermakov se páral s řemeny, prsty odmítaly poslouchat. Bogdan Spicyn seděl bez přílby na podlaze u rádiové stanice a nechápavě kroutil hlavou. Tvář měl tak začerněnou, že se Bykov dokonce polekal - nemohl pilota poznat. Jermakov se konečně odpoutal a vstal. Nohy se mu podlamovaly.

"Tedy, víte, než žít takhle...", pronesl Bogdan. Jeho bílé zuby se zablýskaly v spokojeném úsměvu. "Byla snad naše Země za mlada taky tak divoká?"

Zpod stolku u stěny vylezl Dauge, zkusil se zvednout, ale potom si to zřejmě rozmyslel, zaklel cosi lotyšsky, znovu si

sedl, opřel se o balíky a stáhl přilbu. Bylo mu špatně. Jurkovského nemohli dlouho najít pod zřícenou hromadou beden. Byl v bezvědomí, ale okamžitě přišel k sobě, otevřel oči a informoval se:

"Kde to jsem?"

Bykov se s úlevou usmál a Bogdan vážně řekl:

"V Kloučkovi. Klouček - to je takové vozidlo, víš..."

"Kašlu na podrobnosti! Na jaké planetě?"

"Ohromné nadání," zlostně popíchl Dauge, "za jakýchkoli okolností uplatňovat fousaté vtipy." Seděl stále u balíků a hrál si s přilbou, která mu ležela na kolenou.

Jurkovskij se náhle vztyčil a pozorně se na něho zadíval:

"Cher Dauge! Víš, jakou máš teď barvu?"

"Předpokládám, že žlutou."

"Purpurovou, kamarádíčku, temně purpurovou! Přizpůsobuješ se planetě, dostáváš mimikry..."

Najednou ho zarazil ostrý Jermakovův hlas:

"Soudruzi kosmonauti! Okamžitě nasadit přilby! Poplach!"

Bykov se právě chystal přilbu sejmout. Udiveně se obrátil.

"Prach! Radioaktivní saze!" Jermakov se sklonil u stěny, jako by se chystal ke skoku. "Nasadit přilby! Spicyn - umýt se, rychle. Připravit se k dezaktivaci!"

Bykov pochopil. Stěny, podlaha, bedny i balíky, přístroje, obleky, Spicynova tvář, všechno bylo pokryto povlakem nesmírně jemného černého pudru, jež hrozný nápor bouře vtlačil do mikroskopických, skoro kapilárních štěrbin uzavřených vstupních otvorů. Zaprášená čepička indikátoru zeleně blikala a pojednou všichni uslyšeli praskot radiometru. Jurkovskij začal spěšně šmátrat prsty po knoflicích skafandru. Bogdan se vrhl do umývárny. Dauge okamžitě váhal, ale pod těžkým pohledem velitele odhodlaně vsunul hlavu do přilby.

"Alexeji Petroviči, prohlédněte Kloučka zvenku," krátce rozkázal Jermakov a také si navlékl stříbřitou přilbu.

Venku bylo překvapivě klidno. Neutichající vítr od Golkondy zmizel. Ztratily se gigantické víry; které ještě před půlhodinou kroužily u obzoru. Bykov seskočil s Kloučka a zapadl až po kolena do měkkého černého prachu. Půda se chvěla tak silně, že Bykovovi zacvakaly zuby. Do sluchátek co chvíli zalehl dutý rachot.

"Golkonda!" Bykov se vpil očima do kopcovitého obzoru.

Jako nachový prelud se chvillemi rýsoval a zase mizel vzdálený, nesmírně vzdálený horský hřbet, houpající se ve vzestupných proudech rozpáleného plynu. Bu-bu-bu-bu, neslo se odtamtud.

Klouček stál vzepjat, lehce nakloněn na pravou stranu a připomínal ohromného znetvořeného černého pavouka. Pod ním byl navát měkký kopec, kloubnaté opěry se hluboko zabořily do prachu.

Bykov obešel vozidlo a vpředu uviděl polozasypané, několik metrů dlouhé brázdy - stopy po ústupu. Vypadaly mělké, ale když do jedné vstoupil, propadl se až po pás.

Pravá zadní opěra visela "na vlásku". Nápor bouře vyvrtil titanovou "kost" z kloubu, takže se bezmocně natáhla do černého prachu. Spravit by se dala, ale dřívější pevnost už jí nikdo nevrátí. Bykov vzdychl a dal se do práce.

Správka se blížila ke konci, když Bykov, zabraný do práce, zaslechl nad uchem Jermakovův hlas:

"Tak jak to jde? My už jsme hotovi..."

Velitel seskočil s Kloučka a přisedl k Bykovovi na bobek. "Nám to šlo dobře. Vidím, že vy už také končíte."

"N-no..." vyhekl Bykov. "Škoda Kloučka. Poranil si nohu, chudáček."

Klekl si a kriticky prohlížel výsledky své práce.

"Teď se hodí ještě tak na výlety... Je to zlé, Anatoliji Borisoviči, vidíte sám..." Vzdychl a sbíral nástroje. "Měl jsem ustoupit. Všechno mohlo být v pořádku..."

Velitel se ušklíbl.

"A víte, jak dlouho trval uragán?" zeptal se nečekaně.

"Nu... takových dvacet minut... Těžko říct, nesledoval jsem hodinky."

"Ale já ano. Tři a půl minuty."

"Cože?"

"Tři a půl minuty, Alexeji Petroviči. A za tu dobu nás odhodil o tisíc metrů. Kdybyste byl ustupoval, byl by teď Klouček přes sto kilometrů odtud... A k tomu by se válel rozsekaný na třísky. Vy ani nevíte, jaký jste chlapík, Alexeji Petroviči!" Něžně pohladil ocelovou tyč. "A teď kupředu. Golkonda je blízko. Slyšíte? Nějakých padesát kilometrů. Už je vidět - tamhlety černé skvrny... Ne, to nejsou hory, to se vzdouvá Golkonda."

Než vstoupil za velitelem do vstupního otvoru, Bykov se ohlédl. A tu se jako v podivné mlze objevily nad obzorem veliké rozmazané fialové pásy. Oči se mu zamžily. Přimhouřil je a potřásl hlavou. Pruhy zmizely.

"To mi ještě chybělo!" zamumlal a vyšplhal se po pancíři. "Halucinace. To je radost!"

Kabiny Kloučka byly čistě umyté a svítily kovem a plastickými hmotami. Náklad byl přesně srovnán a upevněn. Rozcuchaný Bogdan s vlasy mokrémi po koupeli si hrál s radiovou stanicí. Geologové seděli ve svém koutě u sklápěcího stolku. Jurkovskij rychle listoval v nějaké příručce a pohvizdoval si mezi zuby. Ticho, klid, útulno...

Bykovovi se najednou chtělo spát - hlásila se nadlidská námaha posledních hodin. Oči se mu klízily.

"Anatoliji Borisoviči..."

"Spát, spát!" rychle ho přerušil Jermakov. "Okamžitě spát."

"Provedu!" souhlasil Bykov radostně, sedl si na balíky a odepínal přilbu.

Dauge ho sledoval s přátelským úsměvem. Ale když Bykov přilbu sundal, vyskočil Dauge a vyrazil podivný zvuk, který Alexeje Petroviče ohromil a ostatní přiměl ohlédnout se.

"C-co se děje?" zakoktal Bykov a začal se prohlížet. "Počkej, počkej, Alexeji, co je to?" zajíkal se Dauge.

"Tak o co jde?"

"Máte tvář samou krev, Alexeji Petroviči," řekl Jermakov. "Asi jste se při těch nárazech uhodil do čela."

"Uhodil, jednou ano," zabručel řidič a ohmatával si nos.

"Nesahejte na to rukama... Hned vám tu krev umyjí... Tak nesahejte na to, říkám! Vladimíre Sergejeviči, podejte mu zrcadlo."

Na čele se Bykovovi černala ohromná odřenina, nos mu napuchl, dolní ret nabyl neobyčejného tvaru a stále ještě krvácel. Tváře měl pomalované důmyslným vzorem. Bykov rozzlobeně odstrčil zrcadlo.

"Nic nebezpečného." Jermakov rychle a obratně vymýval rány. "Efektní, ale ne tak hrozné... Řekněte mi, jak jste dokázal nevšimnout si toho a nic necítit?"

"Inu, trochu mě to škrábalo... Koho by napadlo...?"

"Já se tomu vůbec nedivím," prohlásil Dauge.

"Čemu?"

"Že nic necítil. Já jsem například cítil jenom to, že pořád stojím vzhůru nohama a přidržuji si jazykem žaludek..."

"Nemohl jsi pořád stát vzhůru nohama... Mnohokrát děkuji, Anatoliji Borisoviči. Už je to v pořádku."

Bykov zavěsil přílbu na hák a s blaženým funěním vylezl na balíky.

Jurkovskij ještě cosi prohodil na jeho adresu, ale Bykov už spal. Unášela ho veliká bílá loď a plavně se kolébala na široké modré řece. Jasně svítlo slunce, daleko za modrým oparem se táhly tmavé břehy a nad vodou kroužil rychlý, oslnivě bílý pták. Kolébání bylo stále silnější, paluba se propadala pod nohama. Kdosi vykřikl: "Bu-bu-bu! To je, panečku, cesta!" Bykov letěl přes palubu, trhl nohama a probudil se. Vozidlo se otřásalo a házelo. Jermakov řídil, ostatní se navzájem přidržovali, kupili se za jeho zády a pozorovali obrazovku.

"To jsou mi tesáky," poznamenal Bogdan Spicyn. "Přestárlá bohyně krásy a my jsme se jí dostali do tlamy."

Bykov slezl ze svého tvrdého lože, přistoupil k soudruhům a protlačil se mezi Bogdanem a Daugem. Poušť končila.

Aby se vyhnul hromadám temných balvanů, projížděl Klouček lesem rovných hladkých sloupů. Z kup kamení vyčnívaly mnohametrové černé špičaté skály, v dálce jich bylo na stovky. Půda byla plná trhlín a trychtýřovitých děr, zarostlých drsnými šlahouny. Kolem se vinuly ostnaté větve a vrůstaly do nízké klenby skalnatých věží. Stěny kamenného poháru obklopile vozidlo. Bogdan měl pravdu - skály překvapivě připomínaly staré prořídle zuby.

Otřesy byly již nesnesitelné. Jurkovskij náhle zamečel a zavrtěl hlavou - kousl se do jazyku. Bykov se dotkl

Jermakovova ramene:

"Mělo by se zastavit, Anatoliji Borisoviči, tady bychom lehko rozpárali Kloučkovi břicho."

Jermakov přikývl. Zavedl stroj k nejbližšímu sloupu a zastavil.

"Musíme prozkoumat cestu," řekl Bykov a nahnul se k průzoru. "Možná, že se budeme muset vrátit a tohle místo objet."

"Ne!" odsekl Jermakov. "Skalní pásmo je určitě dlouhé a my nemáme čas."

"Musíme se probít přes skály. Několik min - a je to," navrhl Bogdan Spicyn.

Jermakov se zamyslel a potom odhodlaně vstal: "Půjdeme na průzkum. Čtyři. Řidič zůstane u stroje."

"Provedu."

"Na průzkum, na průzkum!" zazpíval Dauge rozradovaně a zatočil geologickým kladívkem.

"Kladívko se nechá tady," nařídil Jermakov. "Berou se jenom zbraně."

"Anatoliji Borisoviči, vždyť jsme ještě ani jednou..."

"Nemáme čas. Jurkovskij, Spicyn, pohněte sebou! Bykove, ani krok od stroje. Ani když uslyšíte výstřely... Připraveni? Tak jdem."

Bykov společně se všemi vystoupil a sedl si na pancíř. Seděl na poněkud vyvýšené velitelské věži Kloučka a pozoroval, jak se různými směry vzdalují jako komáři mezi rozpukanými balvany malinkaté lidské postavičky. Jurkovskij s Bogdanem se dali napravo, Jermakov s Daugem přímo. Ještě chvíli slyšel hlas Jurkovského, přesvědčujícího, že tady je ta nejvelkolepější geologická rezervace na celém světě, veselý smích Bogdana, bodrý bas Johanyče, notujícího písničku o argonautech, a potom všechno ztichlo. Bykov zůstal sám.

Jako dříve letěly po nebi mraky, vysoko mezi černými sloupy ryčel vítr a několikrát se rozlehl ojedinělý třeskot.

Bykovovi se zdálo, že to jsou signální výstřely, a tu poskakoval na místě a rozhlížel se. Konečně pochopil, že to vítr vrhá balvany na sebe, ale přesto vlezl do vozidla, vzal samopal a přehodil si jej přes rameno. Půda se otřásala těžkými nárazy.

Neuvěřitelně pochmurná krajina! Vpředu i vzadu ponuré, holé sloupy jako pilíře velké zříceně budovy. Bykov si představoval, že tu kdysi stál skvostný starobylý palác. Nebyly v něm žádné komnaty, ale jen nádherné pilíře z černého kamene. Mezi nimi se důstojně pohybovali lidé ve sněhobílých oděvech - velební mudrci s plnovousy, půvabné ženy, vojáci s měděnými přílbami a štíty... Jako na obrázku, který viděl v historickém románu o Atlantidě... Potom se přihnala černá bouře a zničila klenbu; klenba se zřítela mezi pilíře. Všechno zahynulo a uprostřed pouště zůstal pouze les mlčenlivých hladkých černých sloupů.

Náhle Bykov vyskočil a popadl samopal. Zdálo se mu, že se za nejbližším sloupem nehlučně zvedla jako dům veliká záhadná bytost, ztichla a rozhlížela se. Ne, je to jenom kámen. Balvany měly fantastické tvary. Když se zase uklidnil, prohlížel si ty nejbližší a vyhledával známé obrysy. Tady je spící lev, smějící se postava s čepicí, obrovská žába, cosi naprosto neznámého s rohy a vytřeštěnými očima... Záhadné kameny žily svým nehybným dřímajícím životem. Potichoučku, aby to nebylo znát, dýchala podivná strnulá zvířata, jen boky nadouvala a úkradkem pozorovala pod těžkými přivřenými víčky vetřelce z cizího světa.

Tygři, ještěři, draci - kamenné obyvatelstvo kamenného lesa na Venuši.

Bykov si pomyslel, že stejně je zdejší krajina chudá na život. Na zemi i v poušti spatří člověk zmijsi, štíra, jedovatou

stonožku, na okraji pouště antilopu... A tady? Pravda, v bažině je hodně života, dokonce až moc, ale tady v horách a poušti - jediné drsné ostny rostoucí přímo z kamene... Když se ještě Klouček prodíral pásmem hor kolem bažiny, zdálo se Bykovovi, že nějaký rychlý stín sklouzl podél stěny a zmizel v trnitém křoví. Ale to byl určitě zrakový klam... Ztracená pustina...

Bykov vzpomínal na zelený koberec jarní trávy, nachýlené větve jilmů, hliněné domky na periférii, bublání vody v zavodňovacích kanálech a těžce si povzdychl: Země, Země...

V dále za balvanem vyskočila černá figurka - vracejí se! Bykov se vztyčil a pozorně se zahleděl kupředu. Kdosi pomalu kráčel a rozhazoval rukama, aby udržel rovnováhu. Teď zakopl, div neupadl a v Bykovových sluchátkách slabě zašuměl hlas. Jurkovskij! Je to po čertech příjemné vidět člověka na tomto kamenném hřbitově. Jde, nespěchá, hlas má rozzlobený - zřejmě nemůže najít žádnou cestu... To je hloupé, budou muset odstřelovat skály... Takové zdržování... Bykov znovu vzdychl a pak se bezděky usmál: že to s ním ale hází! Geolog neopatrně vyhodil nohou, zavrával a sklouzl z ohromného balvanu, přes který se právě škrábal, aby si zkrátil cestu. Sluchátka tlumočila Bykovovi vztekly výkřik. Alexej Petrovič se usmíval - je neobyčejně příjemné vidět tady člověka. Jurkovskij konečně není tak špatný kluk a vůbec není švihák. Ale rád se nafukuje a vůbec... inu básník. Bykov veršům moc nerozuměl a romantiku bral skepticky.

Jurkovskij dorazil ke Kloučkovi celý udýchaný. Stáhl přes hlavu samopal, s odporem jej hodil na pancíř a usedl na balvan. Bykov se po chvilce zeptal:

"Našli jste cestu?"

Jurkovskij mávl rukou:

"Balvany, jámy, čert aby to vzal... kameny tam trčí do půldruhého metru, ostré jako břitva a tamhle, takových dvě stě metrů odtud," Jurkovskij mávl rukou směrem, odkud přišel, "tvoří tyhle tesáky souvislou stěnu, ani člověk tam neproleze. Stručně řečeno - slepá ulička. Budete se muset, soudruhu řidiči, vrátit s dlouhým nosem. Nějaký chytrák navrhoval vzít na Chius vrtulník. Blázen! Tady by z něho za chvíli byla hromádka třísek..."

"Možná, že Jermakov s Daugem cestu najdou..."

"Možná, ačkoliv pochybuji. Nejspíš budeme muset hledat objížďku; přece se to všechno nedá vyhodit do povětří! Na vašem místě bych už začal topit pod kotlem."

Jurkovskij se vytáhl na pancíř, usedl vedle Bykova, spustil nohy a klepal chodidly o sebe.

"Ale Golkondu je slyšet! Slyšíte, Alexeji Petroviči? Zvláštní kraj... Plný záhad a tajemství. Divoká, panenská příroda! Vzduch neposkvrněný lidským dechem a neschůdné, lidskou nohou nedotčené pustiny. Co říkáte?"

Bykov neurčitě zahučel. Upovídanost Jurkovského ho dráždila. I jeho vznešený "romantismus mu připadal hloupý a pozérský. On, Bykov, byl toho názoru, že Chius razí cestu těm, kteří půjdou za ním skoncovat s nedotčenými pustinami, změnit zdejší podnebí, postavit krásná města... a pak možná právě na tomto místě dostaneš sklenku chladného piva, jako v kiosku na rohu Proletářské třídy a Dzeržinského ulice v Ašchábádu...

"Další záhada...", "švihák" napřáhl ruku.

Nad vrcholy skal se nehluchně rozlily po nebi známé vlnivé šeříkové pruhy. Bykov vyskočil.

"Aha! Tak vy je taky vidíte!"

"Jak to 'taky'?" divil se Jurkovskij. "Kdo by je neviděl..."

Pruhy pomalu pohasly, doslova se rozplynuly v nachovém světě.

V dále se objevily další dvě postavičky - vylezly na skalisko a jedna z nich zamávala rukou. Bykov jí odpověděl.

"Už jde Jermakov s Daugem. Kde je Bogdan? Vy jste se s ním rozešel, nebo co, Vladimíre Sergejeviči?"

"Jak je vidět rozešel," roztržitě pravil Jurkovskij a sledoval přibližující se soudruhy. "Tady je lehké se rozejít, po deseti metrech už není přes kameny nic vidět a já jsem se vracel jinou cestou. Už odešel dávno?"

"Jak to odešel? Společně s vámi..."

"Co?" vyhrkl Jurkovskij, který zřejmě špatně slyšel. Bykov se odmlčel a uvažoval. Co s ním je, dělá si snad blázný?

"Měl nějakou nehodu, unikal mu kyslík z láhve. Nějaké špatné těsnění..."

"Cože?" Bykov pocítil divný neklid. Stále Jurkovského nechápal.

Ten byl zřejmě také udiven.

"Bogdanovi se stalo něco na kyslíkové láhvi. Řekl mi, abych se nezdržoval, že se sám vrátí ke Kloučkovi pro novou..."

Pro jistotu. Copak vy jste tu nebyl, Alexeji Petroviči?"

"Bogdan se vrátil ke Kloučkovi?"

"Ano. Pro novou láhev..."

"Bogdan se ke Kloučkovi nevrátil," s námahou ze sebe vypravil Bykov a pocítil v celém těle mučivý chlad předtuchy neštěstí.

"Nevrátil se?"

Oba naráz vyskočili a upřeli na sebe oči. Ještě si ani zcela neuvědomovali celý rozsah blížícího se neštěstí. Bykov neviděl Jurkovskému do obličeje, jen znenadání přestal docela slyšet jeho dech.

"Opatrně, opatrně, Anatoliji Borisoviči... Tak, tak!" ozval se Daugův hlas. Bykov se ohlédl. Dauge a Jermakov se blížili k vozidlu. Geolog přidržoval velitele kolem pasu, na krku mu visely oba samopaly. Jermakov šel pomalu a silně napadal na pravou nohu. Několik kroků před nimi procedil zaťatými zuby:

"Připravte se, řidiči. Tam se dá projet. Všichni do vozu!"

Náhle Jurkovskij seskočil na zem, chytil samopal a beze slova se rozběhl pryč, klouzáje a klopýtaje po úlomcích kamene. Bykov se za ním o vteřinu opozdil.

"Dauge!" vyštěkl takovým hlasem, že sebou Johanyč trhl a-napřimil se. "Jeden samopal veliteli - a za Jurkovským,

rychle! Anatoliji Borisoviči, Bogdanovi se určitě něco stalo. Dovolíte nám jít?"

"Jděte!" křikl Jermakov.

Dauge již běžel vpředu, zaplétal se do ostnatých lodyh jakéhosi břečťanu. Bykov se pustil za ním. Nohy se mu rozjížděly a klouzaly na hladkém kamení. Půda - napůl hrubý štěrk, napůl prachem a pískem zanesené oblázky - se ježila ostrými střepinami a propadala se pod nohama. Bykov byl v okamžiku zpocen. "Rychleji, rychleji!" hučelo mu ve spáncích. Rozum pracoval jasně a bystře. Buď byl Bogdan napaden ("To sotva - skály jsou mrtvé...") nebo uklouzl, natloukl si a teď leží v bezvědomí ("V tom případě ho najdem, určitě najdem...") nebo zabloudil ("Tak proč nestřílí, nevolá?"). Ostře zaštekla samopal. Bogdan! - Ne, to je Jurkovskij. Správně! Je to chlapík, nabil signální zásobník, vyšplhal se na balvan, na ten, co se podobá žábě, a s ohlušujícím rachotem střílí ze samopalu do nízkého nebe. Přestal a poslouchá... Nic, stále nic... Skály odpovídají mnohonásobnou dunící ozvěnou a v jejich rozervaných vrcholcích vyje vítr...

Bykov seděl opřen zády o hromadu balíků, pomalu přežívykoval lisovanou šunku a žíznivě ji zapíjel ovocnou šťávou z nylonového pohárku. Těžce a chraptivě oddychoval ze spánku Dauge. Svalil se tam, kde seděl, přímo na podlaze. Jeho snědá tvář ještě více potemněla, zarostlé tváře mu pohubly. Čas od času se mu rty křečovitě zachvěly a ozvalo se nesouvislé lotyšské zamumlání. Nad radiovou stanicí se nehybně skláněl Jermakov. Oči měl zavřené, jen jeho bílé hubené prsty běhaly tichounce po blyštivém natáčecím zařízení. Prohledával éter a pokoušel se navázat spojení s Chiusem. Dříve to vždycky dělal Bogdan. Bogdan... Nahoře po pancíři pot'ukávají pomalé, unavené kroky. Jurkovskij. Jurkovskij se cítí vinen Bogdanovým neštěstím; Dauge i Bykov se ho pokoušeli přesvědčit, ale marně.

"Neměl jsem ho nechávat samotného," tvrdil a díval se na ně vyhaslým zrakem.

Nešťastný Bogdan... Nešťastný Jurkovskij...

Dvanáct hodin se potulovali po kamenných roklinách. Dutá ozvěna odpovídala na jejich výstřely, rytmičky burácela vzdálená Golkonda, hlučně pukaly hrbaté balvany, že se pokaždé zarazili a rozhlíželi. Bogdan neodpovídal. Nacházeli prázdné nábojnice - ale tam, kde už byli sami. Napolo setřené stopy - ale jen své vlastní. Bogdan se neozýval. Skoro mezi sebou nemluvili; jen tehdy, kdy se Dauge nebo Jurkovskij pokoušeli odtrhnout se od malého oddílu, nařizoval jim Bykov hlasem, který nepoznávali ani oni, ani on sám, aby se vrátili. Několikrát se jim zdálo, že odkudsi z dálky zaznívají výstřely, cesta necesta se tam rozbíhala, v běhu stříleli, ale vždycky se ukázalo, že to byl omyl. Pot se jim řinul do očí, nohy se jim třáslly a podlamovaly. Stále častěji klopýtali a padali a stále těžší bylo vstávání. Nakonec Jurkovskij upadl a Dauge, který se pokoušel mu pomoci, se svalil vedle něho. Bykov k nim přistoupil a klekl si na štěrk, sám jen s námahou ohýbaje zdřevěnělé nohy. Chvilí přihlížel, jak Jurkovskij těžce oddychuje, pokouší se zvednout, rukama sotva hýbá a hlava mu bezvládně padá, a potom nařídil:

"Jdem ke Kloučkovi... Odpočinout si."

"Ne-e-e-e!" zuřivě zasípal Jurkovskij.

Ale přesto se vydali zpátky, Bykov nesl všechny tři samopaly a vedl Jurkovského v podpaží. Vpředu vrávoral Dauge a pokaždé, když se zastavil a opřel o skálu, přistoupil k němu Bykov a šťouchal ho do zad. Geolog se těžce odtrhával od kamene a klopýtavě se vlekl dál. Zdálo se, že únavou nevidí, ale právě on první zpozoroval hlubokou černou průrvu a na jejím okraji matně se lesknoucí Bogdanův samopal. Dauge vykřikl a klesl na kolena, cosi nezřetelně zamumlal a ukazoval zesláblou rukou do propasti...

Když se Klouček těžkopádně dovalil přes kameny až k puklině, přivázal se Bykov na ocelové lano a spustil se dolů.

Slyšel, jak nahoře Jurkovskij chraptivě volá: "Bogdane! Bogdane!" Na dně spatřil ve světle baterky spousty kamení, písku, úlomky ostnatých břečťanových šlahounů, štěrku... Půl hodiny chodil tmou, ohmatal každý kámen, prohlédl každou skulinku... Bogdan nikde. Z posledních sil se vyšplhal nahoru a zalezl do vozidla. Tam se svalil a usnul...

Bykov dopil šťávu, sesbíral drobtý a vhodil je do odpadní šachty. Jermakov se nehýbal. Dauge se náhle zdvihl, vytřeštil kalné oči a vrhl se k němu:

"Bogdan! Bogdanyč! Našel se, drahý!"

Hlas mu poklesl, Dauge najednou celý změkl, posadil se a protíral si tvář dlaněmi. Odmlčel se a pak řekl: "Promiňte, Anatoliji Borisoviči... Něco se mi zdálo," a chvějícíma rukama si připínal přílbu.

Jermakov na něho rychle pohlédl a odvrátil se.

"My to třeba zkusíme ještě jednou, Anatoliji Borisoviči," zašeptal Bykov nerozhodně.

"Ano," bezvýrazně pohnul rty Jermakov.

Uplynulo dalších čtyřicet osm hodin plných krajního vypětí, nadějí a hořkého zklamání. Hledání bylo marné.

Nic! Žádné stopy. V okruhu jednoho kilometru kolem Kloučka prohledali kosmonauti každou trhlínu. Do propasti, u níž našli samopal, se spustili čtyřikrát. Víc již udělat nemohli. Jurkovskij tlumeně skučel a v bezmocné zuřivosti zatínal silné ruce. Kdyby byl Bogdan zahynul před jejich očima, v boji nebo pod nějakým závalem, nebo kdyby aspoň našli jeho tělo - bylo by jim lépe.

Jermakov mlčel. Kdykoli přátelé odcházeli hledat, vylezl pracně s vymknutou nohou ven, celé hodiny proseděl u vozidla se samopalem na kolenou a čekal na signál. Když ostatní odpočívali, utmáceni mnohahodinovou chůzí, hlídal nebo se pokoušel spojit s Chiusem. S obavou očekával rozhovor se vzdáleným navigátorem, ale když se konečně z reproduktoru ozval radostný hlas Michaila Antonoviče, přerušovaný nepříjemným praskotem poruch, promluvil velitel klidným, dokonce trochu žertovným tónem. Oznámil, že cíl už je blízko, všichni jsou v pořádku, nálada je výborná. Trochu je zdržela špatná cesta ve skalách, ale není to tak strašné. Všichni členové expedice mu posílají pozdrav. Geologové naslouchali tomuto rozhovoru a souhlasně mlčeli - Michail nemusí všechno vědět. I tak mu není o samotě zrovna dobře.

Toho dne podnikl Jurkovskij poslední zoufalý pokus rozřešit tajemství Bogdanova zmizení. Jako zkušený horolezec se rozhodl vyšplhat na jeden z nejvyšších sloupů, vzdálený asi sto metrů od Kloučka. Tricimetrový obr byl po celé

délce rozštěpen a geolog, opíraje se o okraje štěrbin, s opičí obratností šplhal vzhůru, aby mohl obhlédnout okolí. Bykov i zachmuřený Dauge stáli trpělivě při úpatí. A pak když Jurkovskij slezl a odpočíval, opřen zády o hladký kámen, právě tak trpělivě čekali, co řekne.

Ale Jurkovskij neřekl víc než:

"Golkonda je blízko... Jako na dlani..."

Jermakov je čekal u Kloučka, pustil je napřed, vlezl za nimi, a když si všichni odepjali přilby, pravil velmi tiše:

"Za hodinu vyjždíme."

Bykov nebyl překvapen, čekal ta slova. I kdyby se bylo Spicynovi podařilo spravit kyslíkovou láhev, její obsah by už byl dávno vyčerpán a to, co mohl získat z atmosféry Venuše kyslíkový filtr, oddálilo by smrt udušením na třicet až čtyřicet hodin. Bogdan Spicyn byl mrtev.

Ale když Jermakov oznámil, že Klouček vyjždí, Jurkovskij zaťal pěsti a Dauge zvedl temný obličej s unavenýma, zapadlýma očima.

"Máme málo času. Zůstávat tady nepovažuji za možné a... účelné."

Jurkovskij se vrávoravě zvedl:

"Anatoliji Borisoviči!"

Jermakov mlčel. Jurkovskij bez jediného zvuku pohyboval rty a tiskl roztřesené ruce k hrudi. Dauge znovu sklonil hlavu. Rozhostilo se nekonečné mlčení. Bykov už to nevydržel, zdvihl se a zamířil k rozvodné desce. A tu prořízl ticho vysoký, přeskakující hlas Jurkovského:

"Já odtud nejdu!"

Jeho oči bloudily, na bílých tvářích mu naskočily červené skvrny.

"On je někde tady, vedle... možná, že ještě... Já neodjedu...", hlas se mu zlomil, "Anatoliji Borisoviči!"

Jermakov pronesl měkce a přesvědčivě:

"Vladimíre Sergejeviči, musíme odjet. Bogdan zemřel. Nemá kyslík. My musíme splnit svou povinnost. Nemáme právo... Myslíte, že to první expedice v Antarktidě měly ležet? Co Barnets, Sedov, Scott, Amundsen? A co naši pradědové ve Vlastenecké válce? Smrt kohokoli z nás nemůže a nesmí zastavit útok..."

Nikdy Jermakov nemluvil tak dlouho.

Jurkovskij se přidržoval stěn a doklopýtal Jermakovovi:

"Kašlu na všechno! Kašlu na Golkonu! To je podlost, soudruhu Jermakove! Neodejdu! K čertu! Zůstanu tu sám..."

Bykov spatřil, jak Jermakovův obličej zešedl. Velitel planetoletu se ani nepohnul, ale z jeho hlasu zmizely všechny přátelské tóny:

"Soudruhu Jurkovskij, zanechte té hysterie, ovládněte se!"

Narízuji vám nasadit přilbu a připravit se k jízdě!"

Prudce se obrátil a usedl k rozvodné desce. Jurkovskij se celý schoulil a klesl do sedadla. Ramena se mu chvěla.

Vypadal žalostně a hrozně.

"Musí to být, Volod'o, musí!" Dauge stál nad ním a přidržoval se poskakujících stěn. Pokřivený, bledý obličej. Vyhaslé oči. Cizí, mrtvý hlas: "Musí to být, Volod'o, musí... Je to nutné! To je boj!"

NA BŘEZÍCH KOUŘOVÉHO MOŘE

"Vystoupíme tady!"

"Provedu, Anatoliji Borisoviči. Ukažte, pomohu vám... Tak... Johanyči, pomoz taky..."

Bykov vyhlédl z otvoru, mimoděk přimhouřil oči, vylezl na pancíř a podal Jermakovovi ruku. Za velitelem se protáhl zachmuřený Dauge, pouze Jurkovskij zůstal ležet ve vozidle s tváří obrácenou ke stěně.

Tak tohle je Golkonda! - Kilometr před Kloučkem se zvedala nad zemí šedá clona kouře a prachu a táhla se zprava i zleva až k obzoru. Zachvívala se, nadouvala, kolébala se v ohromných vlnách. A v dálce se přes celou polovinu nebe tyčila ohromná uhlově černá hora, ozařovaná oslepujícími záblesky různobarevných plamenů. Její vrchol se ztrácel v letících nachových oblacích. Z hlubiny tohoto nestvůrného, věčně klokotajícího kotle se nesl ohlušující rachot, půda se ztrácela pod nohama a šhubala sebou jako živý tvor. Bykov zaťal zuby a rychle se odpojil od okolí.

"Vypni vnější telefon! Slyšíš, Alexeji?" zakřičel mu Dauge do ucha, až sebou Bykov trhl. "Aljoško-o-o..."

"Co řveš! Vždyť už jsem ho dávno vypnul."

"Aha, vypnul," snížil hlas Dauge. "A já na tebe hulákám jako na lesy..."

Bu-bu-bu-bu... Z rozvlněné clony vytryskla ohnivá koule, vylétla a rozprskla se s ohlušivým třeskotem.

"Nádhera!" nadšeně vydechl Dauge. "Jdu zavolat Vladimíra..."

"Není třeba ho vyrušovat," procedil Jermakov nevrle.

Bykov nemohl odtrhnout oči od nepředstavitelně ohromné černé hory u obzoru. Nakonec pochopil, že vidí sloup dýmu. Bylo k nevíře, že se toto temné těleso skládá z páry, rozžhavených plynů a částic prachu. Teprve bedlivý pohled odhalil na takovou dálku sotva znatelný, pomalý, ale nezadržitelný postup hladkých stěn vzhůru, k nízkému nebi. Na okamžik se mu udělalo nevolno. Jako by přímo v planetě byla zabudována obrovská pec, která do sebe sají tisíce tun písku, prachu a šterku a pak to všechno vyhazuje do atmosféry. Po svazích černé "hory" se právě zběsilou rychlostí ženou k nebi oblaka kamenné potrav, rozžhavené na neuvěřitelnou teplotu.

Bykov se vzpamatoval.

"Jak dál, Anatoliji Borisoviči? Kam pojedeme teď?"

Jermakov seděl na velitelské věži a pozoroval Golkonu dalekohledem.

"To nám řeknou geologové. Nejspíš pojedeme při břehu Golkondy a nasbíráme materiál... Zároveň sestavíme mapu..."

A musíme najít místo pro raketodrom..."

Ze vstupního otvoru vylezli geologové, Dauge mával vzrušeně rukama:

"Jenom se, Vladimíre, podívej! Tomu říkám geologická katastrofa! Kataklyзма! Štípni mě! Ať se propadnu, není-li to nádhera!"

Jurkovskij bez zájmu usedl k veliteli. Zdálo se, že je mu všechno jedno. Dauge seskočil, jeho přilba se sklonila nízko nad zem. Chvilí se upřeně díval, pak hluboko zabořil ruce v rukavicích do silné vrstvy černého prachu, nabral hrst, přistrčil Jurkovskému před oči:

"Smolincový písek! Podívej! - Anatoliji Borisoviči, začneme hned tady... Ba ne!"

Znovu se vyšplhal na pancíř:

"Ba ne, pojedeme tamhle dál!" a zamával umazanou rukavicí směrem ke kouřové cloně. "To je pokladnice, rozumíte?

Tam je zlato! Nevídaná ložiska! Rychleji, kupředu!"

"Je to nebezpečné, Johanyči," poznamenal Bykov. "Čert ví, co se tam děje..."

"Nebezpečné?" křičel Dauge. "A proč jsme se sem tedy plahočili! Blázen! A jak budou pracovat ti po nás?..

Nebezpečné! Každý výzkum je nebezpečný..."

"Riskovat...", začal Bykov a zakuckal se.

Ve vzdálenosti půldruha kilometru od Kloučka vyrostl sloup temného kouře protkaný jasně bílými plameny. Oslnivě svítil na pozadí černé hory, jeho vrchol se rozpínal do huňatých sinavých "kotoučů. A ohromné rachocení opět přehlušilo rytmický hukot kotle. Klouček se zakymácel. Bykov ztratil rovnováhu, zachytil se Daugeva ramene a při pádu stačil ještě zpozorovat, jak se sloupu kouře vyrazila těžká modrá koule, vylétla k nebi a znovu se ponořila do vířící propasti.

"Viděls?" zvolal Bykov, pokoušeje se vstát. "To už není jenom nebezpečné..."

"Bezpodmínečně!" Dauge zahrozil zaťatými pěstmi. "Bezpodmínečně se tam musíme dostat! I kdyby to mělo stát nevím co!"

A tak začala "všední" práce výpravy.

Jermakov Daugevu žádost stroze odmítl; Klouček ustoupil od okraje kouřové clony a držel se od ní ve vzdálenosti asi tři set metrů.

"Do té doby," odpověděl na geologovo naléhání, "dokud nebude vybudován raketodrom s majáky, nedovolím hazardovat se strojem a s lidmi. Ještě jsme nesplnili ani jeden z úkolů. Omezte se na geologický průzkum vzdálenějších přístupů ke Golkondě a hledejte přistávací plochu. Až bude raketodrom hotov a Chius se sem přemístí, uvidíme, co dál. To je všechno."

Každé dva tři kilometry se Klouček zastavoval a vysazoval průzkumníky. Ve voze zůstával Jermakov, ostatní se odebírali za prací. Dauge a Jurkovskij šli napřed, sbírali vzorky půdy, pozorovali okolí, rozestavovali geofyzikální přístroje, které jim nosil Bykov a které si zase při zpáteční cestě brali. Bykov se obvykle táhl vzadu, děsně skučel a proklínal geology, kteří na něho naložili to své "haraburdí". "Haraburdí" bylo nemožné těžké. Nakládali na něšťastného řidiče speciální kazety a kontejnery se vzorky. Navíc se při průzkumu geologové bavili jen mezi sebou a na Bykova se obraceli jen se svými příkazy.

Každý z nich měl samopal. Geologům překážel a Dauge se jednou pokusil dát jej Bykovovi. Ale ten se vzepřel. Každý musí být ozbrojen. Potáhne-li on dva samopaly, nebude se moci Dauge v případě nutnosti bránit a dva samopaly najednou nejsou také schopné boje. Je docela dobře možné, že samopal geologům překáží, ale co se dá dělat. Je jim těžko? Tak proč jsme se sem plahočili?

"Alexeji, holoubku!" přesvědčoval ho Johanyč. "Uznej, kdo by nás tady napadl? Co je to za nesmysl! Strašpytle! Otevři oči - vždyť je kolem všechno mrtvé! Při takovém stupni radiace nemůže existovat žádné zvíře, snad kromě tebe, ty tvrdohlavče!"

Ale Bykov byl neúprosný. Nakonec se už Dauge neudržel a s největší možnou jízlivostí se informoval, co Bykov podnikne, odmítne-li Dauge přes to všechno tahat "tenhle železný pohrabáč".

Bykov se na něho podíval, posměšně se zašklebil a pohrdavě vysunul dolní ret. Dauge si jen zlostně odplívl.

Zvítězil Bykov.

Les špičatých skal - Venušiných zubů - přiléhá skoro až ke Kouřovému moři, jak nazval Dauge šedivou clonu, zahalující jícen Uranové Golkondy. Vyskytovaly se tu jednotlivé skály i celé skupiny, zem byla rozryta rýhami a hlubokými roklími, zavalenými spoustou balvanů. Upravit takový terén pro raketodrom bylo vyloučeno. Expedice měla k dispozici deset atomových min a asi dvacet granátů, ale to nestačilo. Bylo by zapotřebí celé armády stavbařů, vyzbrojené nejnovějšími výbušninami a množstvím stavebních strojů, aby se dalo s úspěchem zaútočit na nejbližší přístupy ke Golkondě. Jednou tu budou postaveny gigantické raketodromy, vybavené mohutnými, přesně navádějícími radiomajáky, zřídí se podzemní kombináty na výrobu jaderného paliva, vybudují se daleké autostrády, protínající hradby skal i černou poušť, ale teď... Teď je potřeba najít blízko, asi tak dvacet kilometrů od jícnu Golkondy, dostatečně velikou a rovnou plošinu, kterou by bylo možno uzpůsobit k přistávání prvních pozemských lodí. A to by bylo možno vykonat i s deseti atomovými minami střední ráže. Najít takové místo se prozatím nepodařilo. Po jedné z krátkých porad Jermakov řekl:

"Geologové se nemohou dočkat, až se vrhnou do Kouřového moře. Jsou v právu - možná, že se záhada Golkondy skrývá právě tam. Jistě. Ale jsme tu jako první. Naším úkolem je průzkum. Přivést nevelkou kolekci mineralogických a botanických vzorků. Zhodnotit Golkondu a dokázat rentabilitu jejího využití. Zkusmo a orientačně stanovit složení kůry Venuše. Prosím vás, abyste to náležitě pochopili. Ostatně na Zemi jste to chápali... Rozumím tomu: "zlatá horečka"... Ale máme další úkol - raketodrom, třeba primitivní. To je velmi důležité. Bez toho odtud neodejdeme, i kdyby

se stalo nevím co. Plocha musí být připravena. Nedostatek vody nám zkracuje lhůtu. Jestliže při svých průzkumech nenajdeme během deseti pozemských dnů vhodné místo pro přistání, zajedu s Kloučkem na druhou stranu horského hřebene a vybudujeme plochu tam."

Ano, voda omezovala čas. Na deaktivaci se jí spotřebovalo nečekaně mnoho. Při každém návratu do vozidla se museli průzkumníci pečlivě omývat v kesonu. Jemňounký, chytlavý a všudypřítomný radioaktivní prach vnikal při pochůzkách do všech záhybů siliketových skafandrů a každý se po příchodu musel čtvrt hodiny točit pod hustým proudem dezaktivacích sprch, než jej odstraní. Jermakov sám prověřoval s radiometrem v ruce čistotu skafandru a stávalo se, že nedbalce posílal ihned zpátky do kesonu. Mezitím se zásoby dezaktivací tekutiny rychle zmenšovaly. Výborné filtry a iontoměníče pomáhaly málo. Bykov probral desítky absorpčních kombinací, ale ani jedna z nich nevykazovala potřebný efekt. Dezaktivací voda zůstávala po přečištění radioaktivní a bylo nutno ji vyhodit. Bylo zřejmé, že smolincový prach Golkondy obsahoval nějaké radiokoloidy, které nepodléhaly působení známých ionexových pochodů. Vak s dezaktivací kapalinou, rozpočítanou na čtyřicet pracovních dní a nocí, se rychle vyprazdňoval. Došlo na pitnou vodu z nylonových měchů...

Klouček pokračoval směrem na západ, zanechával za sebou vířící vlny Kouřového moře. Půda se houpala a duněla těžkými, vzdálenými výbuchy. Nárazy větru přinášely s sebou oblaka šedého radioaktivního prachu a par. Za obzorem se dotýkal nachového nebe příšerně řvoucí obludný sloup dýmu, vznášející se nad kráterem bouřlivého uranového kotle. Každou vteřinu tam v drobounkých ložiscích šílené řetězové reakce vznikaly transuranidy, vybuchovala malá atomová bomba s tritolovým ekvivalentem několika desítek tun. Ohromný mrak jiskřil v dalekohledu stovkami záblesků. Přirozený uranový reaktor se stokilometrovým průměrem bouřil a klokotal tisíci výbuchy.

"Zajímavé místo," pronesl Dauge. "Těžko si představit, co by se stalo, kdyby tam nebyla kvanta všelijakých příměsí, pohlcujících neutrony. Nepřetržitě působící atomová puma, těžká sto milionů tun!"

Bylo to skutečně příšerné místo. Z kouřové stěny šlehaly tajemné šefíkové pásy osleplivé pulsující záře, k nízkému nebi sršely fontány svítícího prachu. Před silným hlukem již nechránily ani akusticky utěsněné skafandry.

Jednou vyskočil z kouřové stěny těžký, sinavě černý mrak a hnál se po rovině přímo na vozidlo. Bykov skočil do otvoru a stačil ještě zpozorovat, jak Golkonda zazářila modravým jasem. Jermakov ujížděl s vozidlem pryč, ale mrak je dohnal a obklopil. Po pancíři zabubnovaly těžké rány - mrak s sebou nesl kusy kamení a písku. Ručička teploměru vyskočila k čtyřstovce. Na obrazovce zakřepčily jako kdysi v poušti huňaté kotouče kulových blesků, obraz se znetvořil. Potom obrazovka oslepla. Jermakov zastavil stroj a všichni dlouho nehybně seděli, naslouchající šelestům, cvakotu dozimetrů a tlukotu vlastního srdce. Mrak se vzdálil. Když vylezli z vozidla, viděli, jak mizí za obzor směrem k horskému masívu.

"Takhle se tedy rodí černá bouře," řekl Jurkovskij a sledoval ji zrakem.

Golkonda oddychovala. Stávalo se, že se na Kloučka náhle snášely neviditelné vichřice radiačního záření. Lampičky indikátorů se rozhořivaly a tikání dozimetrů nepřestávající tu ani na okamžik se slévalo v souvislý cvakot. Naštěstí takové bouře rychle mizely a byly poměrně málo časté. Byla provedena všechna bezpečnostní opatření. Byla zesílena ochranná vrstva skafandrů. Jermakov vstříkoval celé posádce každodenně aradiacin, preparát, zastavující rozvoj nemoci ze záření. Geologové pracovali za těžkými, záření nepropouštějícími štíty. Přesto však celou posádku Kloučka ohrožovala nemoc ze záření. Objevila se chudokrevnost, zmizela chuť k jídlu. Lidé se chovali mdle a podrážděně. Jermakov mlčel a vedl dál Kloučka podél břehu Kouřového moře.

Brzy po příchodu ke Kouřovému moři zpozoroval Bykov jednu okolnost, která ho udivovala. Každých čtyřiašedesát hodin, přesně ve dvacet nula nula podle času planetoletu (ve věčném purpurovém soumraku Venuše se kosmonauti řídili pozemským počítáním času), dovlékl se Jermakov na zmražené noze do sedadla ve velitelské věži, natočil širokoúhlý dálkoměr k jihu a dlouho a upřeně hleděl k poušti, jako by odtamtud čekal nějaký signál. Bykov nemohl pochopit, na co čeká, ale ptát se neodvážil.

Zatím přinášel geologický průzkum vynikající výsledky. Golkonda byla skutečně Golkondou, krajem nesmírného a nevyčerpatelného bohatství. Uran, thorium, radium... Transuranové prvky - plutonium, kalifornium, americium, curium - prvky, na jejichž výrobu se v pozemských podmínkách vynakládají ohromné prostředky a energie, prvky získávané pomocí nejsložitějších zařízení v nicotném množství, ležely tu u nohou. Bez zvláštních nákladů se daly dobývat v průmyslových rozměrech, na tuny. Dauge ječel nadšením a dokonce i poslední dobou zasmušilý Jurkovskij si při práci, která přinášela objev za objevem, zpíval. Tyto objevy nebylo možno docenit. Znamenaly nebývalý pokrok v technice, energetice, průmyslu i lékařství. Zemi, pokrytou od pólu k pólu věčně se zelenajícími lesy, zářící myriádami světél, obydlenou zdravými, silnými lidmi, neznajícími nemocí. Blahobyť, nádherná města, mohutné elektrárny, světlý, šťastný život - to všechno tanulo osádce Chiusu na mysli. Tento život ovšem musel dostat mohutnou posilu odtud, z černých smolincových písků Golkondy. Pod mračným nachovým nebem, uprostřed pochmurných bezbřehých pouští kráčela malá hrstka lidí přes všechny útrapy, bolest hledání a smrt soudruhů k velikému vítězství. Všechno velké vyžaduje velké oběti.

Daugovi začaly padat vlasy. Na hřebenu, kterým se po spaní česal, zůstávaly černé kadeře. Geolog zhubl a zeslábl, jen v očích mu neustále plály vzdorovitě plaménky. Teplota stoupla na 39.

"Chřipka? To už se musí umět - chytit průvan, aniž člověk vyleze ze skafandru!" divil se Johanyč při pohledu na teploměr. "To je přece přesně chřipková teplota! Je to tak, Anatoliji Borisoviči?"

Jermakov jen pokyvoval hlavou. Jemu samému nebylo dobře, bolela ho vymknutá noha. Bylo to krajně nepříjemné. Jurkovskému se dělaly na těle nádory, mluvil stále méně.

Bykov byl na tom lépe než ostatní, ale zpozoroval, že nemá nějak v pořádku oči. Začínal špatně vidět, rychle vzrůstala krátkozrakost. Jermakov ho pečlivě prohlédl, do každého oka kápl olejovitou tekutinu a předepsal mu zvláštní dietu.

Bykov si všiml, že mu od tohoto dne dává velitel dvojistou dávku aradiacinu.

Přes silnou radioaktivitu půdy a teplotu, dosahující sta stupňů, byl v krajině zřejmě život. Při jednom pátrání se Bykov poněkud opozdil za geology, prohlíží si žilky překrásného stříbrného kovu ve vrásčitých bocích popukaných valounů, a tu uslyšel vzdálený křik.

Odjistil samopal, rozběhl se za hlukem a v běhu ohmatával granáty za opaskem. Proti němu ze skal vyskočili geologové. Jurkovskij se stále ohlížel a mával hlavní samopal. Dauge ho táhl za opasek. Za několik vteřin byli u něho, Dauge se co chvíli otáčel a zmateně vyprávěl:

"Taková mrcha! Příšerný plaz! Viděls to, Volod'o?"

Představ si, Alexeji, přímo ze skály se vysoukal pětimetrový krk se zobcovitým chřtánem na konci... Strhl jsem samopal... Viděls to, Volod'o?"

"Čerta starého jsem viděl," zamračil se Jurkovskij a upravoval si batoh na zádech. "Ty jsi zařval; vypálil jsi salvu, vzal jsi do zaječích a mne jsi s sebou strhl... Nic jsem neviděl..."

Chvilí stáli, mlčky pokukovali po skalách kolem sebe, potom Dauge znovu vypravoval, jak šli, jak sbírali materiál, jak se on, Dauge, sklonil, aby sebral jeden zajímavý kámen a najednou uviděl na písku dlouhý klikatý stín. Zdvihl oči a letmo zachytil, jak nad hlavu Jurkovského, stojícího vedle něho, vyskočil přímo ze skály pružný krk nějakého zvířete podobného zmiji s ohromnou tlamou a bez očí.

Čistě mechanickým pohybem zdvihl hlavu a zahájil palbu, a když zasažená obluda vyhodila hlavu div ne nad skály, chytil Jurkovského a utíkal s ním pryč.

"Mne nejvíc překvapuje, že se ta nestvůra vyplazila přímo z kamene," dodal a trochu se uklidnil.

"To se ti jenom zdálo!" Jurkovskij mávl rukou. "Ta potvora seděla prostě pod skalou, najednou kouká a vidí, že se jí Dauge chystá ve své ušlechtilé roztržitosti šlápnout na hlavu. Nu a tak se rozhodla, že ... teda..."

"Hlouposti!" rozzlobil se Johanyč. "Radši se půjdeme podívat, co to bylo... Máš granáty, Alexeji?"

"Granáty mám, ale chodit bychom snad neměli..."

"Proč by ne? Abychom ji tři nepřemohli! A pak, vždyť jsem ji postřelil. Co říkáš, Volod'o?"

Jurkovskij nerozhodně cvakal pojistkou. Bykov řekl prosebně:

"Ba ne, soudruzi! Mně se ty skály nelíbí. Radši se sem vrátíme s Kloučkem."

"Jdem," řekl náhle Jurkovskij. "Jestli jsi ji zabil, bude to vrcholně zajímavé. A naši biologové zajásají. Bykov se v krajním případě může vrátit ke svému tanku."

Bykov chtěl poznamenat, že tady velí on, ale potom se rozhodl nehádat se; možná, že je to nález pro vědu skutečně důležitý.

Šli opatrně, pátrali po všech stranách a drželi se blízko sebe. Bykov držel připravené granáty.

"Tady," řekl Dauge.

Popošel k úpatí skály, z neznámých důvodů do ní zabouchal, sklonil se, sebral ze země kámen a vsunul jej do brašny.

"Podle všeho jsi minul, můj drahý!" pronesl Jurkovskij škodolibě. "Jdem domů, je čas obědvat..."

Bykov obhlédl okolí: skály, balvany, písek a šterk... Na skále, ve výšce tří až čtyř metrů, byly klikaté vyryty stopy výstřelů. Jak je vidět, ten netvor byl pořádný kus, není divu, že Dauge tolik utíkal.

"Ano, minul jsem!" povzdychl si Johanyč. "Škoda! Byl by to kouzelný exponát pro naše muzeum..."

Na zpáteční cestě popichoval Jurkovskij Dauge, nazýval ho "krotitelem draků", a při obědě všichni nezvykle mnoho mluvili, poprvé za posledních několik dní. Když Bykov slyšel, jak se Johanyč vesele směje, pomyslel si, že všechno špatné je k něčemu dobré: poslední dobou byla situace ve vozidle nevalná. Tenhle zážitek geologů jako by vybil chorobné napětí a udělal ze všech opět přátele. Ale přesto, že si Jurkovskij při jídle dvakrát přátelsky utáhl z Bykovova vzezření a pak se na něj obrátil s prosbou, aby mu podal otvírač na konzervy (čímž Bykova nevýslovně překvapil), neopomenul Jermakov po obědě poznamenat, že chování malého oddílu během posledních událostí bylo nebezpečné. Hleděl Jurkovskému upřeně do očí a zdůraznil (co nejpřátelštějším tónem), že všechna odpovědnost za bezpečnost lidí, pracujících mimo Kloučka, padá na Bykova. Johanyč se široce usmál a v odpověď zahučel: "Správně!" a Jurkovskij se zamračil.

Hodinu nato, když Bykov řídil vozidlo, opatrně objížděl vysoké haldy balvanů a Jermakov seděl nad svými záznamy, Dauge najednou hlasitě zašeptal:

"Podívej se sem, Volod'o! Tohle je nález!"

"To je, Johanyči!" ne bez nadšení přisvědčil po krátkém mlčení Jurkovskij. "To je senzace! Kde jsi to našel?"

"Pod tou skalou, co sídlí drak. Podívej, na první pohled úplně obyčejný kámen, ale jeho tvar mě hned zaujal."

"Trilobit... Hotový trilobit! Naši kluci na Zemi se z toho zblázní!"

"Trilobit na Venuši?" rozlehl se udivený Jermakovův hlas. "Jste si tím jist, Vladimíre Sergejeviči?"

"Nu, přesněji řečeno - ne tak docela trilobit," pustil se do vysvětlování Dauge. "Dokonce hned na první pohled jsou vidět rozdíly, a já taky nejsem žádný odborník. Ale podoba je překvapující a vůbec už jen fakt, že na Venuši existují zkameněliny! Pokud vím, ještě nikdy a nikde na jiných planetách nebyly zkameněliny objeveny..."

Podivný nález putoval z ruky do ruky. Prohlédl si jej i Bykov. Byl to nevelký našedlý kámen se zřetelně otisknutou kresbou - hlavatý podlouhlý živočich s nescíslnými zahnutými končetinami. Tato mnohonožka ležela v půdě mnoho miliónů let, až zkameněla. Na Zemi se nezřídka nacházejí velmi podobná zkamenělá stvoření. Nazývají se trilobiti. Před stovkami miliónů let obývala tato drobtina pozemské oceány a posléze z neznámé příčiny vymřela.

"Záhada nad záhadu!" pokračoval a oči mu blýskaly. "Golkonda - velická záhada; Venušiny zuby - záhada; červené mraky - také tajemství; bažina, kde přistál Chius, černé bouře, výbuchy záře nad Golkondou... Teď tenhle trilobit... Nebylo tu snad kdysi moře?..."

"Tvůj drak, Dauge," dodal Jurkovskij.

"A Tachmasibova záhada," připomínal Jermakov. "Záhady, samé záhady..."

Bykov neřikal nic, ale vzpomněl si na Bogdana. A asi na něho pomysleli všichni, protože veselá nálada zmizela a rozhovor náhle ustal.

Minulo dalších čtyřadvacet hodin. Klouček se hnál k západu ve stálém hledání přistávací plochy. A znovu o sobě dala vědět tajemná stvoření, obývající tyto končiny. Při jedné z běžných zastávek se Dauge, který vycházel jako první, s úpěním vrhl zpět. Uviděl gigantickou zmiji, plazící se zpod pásů Kloučka. Bykov se rozjel, a jak se Jurkovskij vyjádřil, tančil s vozidlem třasák. Na podezřelém místě vyryl v písku hlubokou jámu, ale nestvůra se zřejmě včas schovala.

Jermakov nařídil Bykovovi zdvojnásobit pozornost, a ten se od geologů nehnul ani na krok. Bral s sebou čtyři granáty pro každého a držel samopal v podpaží, připraven v kterémkoli okamžiku vypálit. Ale dny ubíhaly, draci se neobjevovali a napětí postupně ochabovalo.

Bykov si povšiml, že se geologové uklidnili a rozveselili. Občas začínali při práci i vyvádět klukoviny - prali se, chechtali se na celé kolo, dobrácky si utahovali z Bykova předstírajíce, že chtějí tajně, aby Jermakov nevěděl, odejít pěšky do Kouřového moře. Bykov se zlobil, dokonce na ně zuřivě křičel, ale v hloubi duše cítil veliké radostné ulehčení. Poprvé od Bogdanovy smrti bylo všechno v pořádku.

Po večerech, při jídle po desetihodinovém pracovním dni, snili Jurkovskij a Dauge jako o závod nadšeně o expedici k jicnu Golkondy, hádali se o vzniku tohoto obrovského kráteru na povrchu planety, pak nečekaně přeskakovali k problémům nových meziplanetárních výzkumů. Jurkovskij tiskl pěsti ke hrudi a kál se a zapřísahal, že až bude s Golkondou všechno skončeno, vymůže expedici na strašný Jupiter, kde zahynul Paul Dangée. Dauge rozzlobeně odpovídal, že Jupiter je všeho všudy gigantická vodíková bublina a geolog tam nemá co dělat, a vůbec, že na takové sousto je člověk ještě krátký i s celou fotonovou raketou, a že právě o takových případech staří Číňané říkali: "Když se nosorožec dívá na měsíc, zbytečně utrácí své mládí." Jurkovskij pohrdavě funěl a začínal dokazovat: "Předně... za druhé..."

Bykov jim v polospánku naslouchal a kochal se teplým pocitem přátelství a štěstí. Všichni byli opět dobrými soudruhy, každý z nich byl pln energie a nadějí, úspěch výpravy se zdál blízký a jistý.

Nenadálá událost znovu všechno změnila.

Jednou se Bykov s Daugem vypravili na průzkum. Jurkovskij zůstal, aby roztřídil materiál a napsal koncept zprávy o předběžném výzkumu geologického bohatství prostoru Golkondy.

Bykov neochotně souhlasil s výpravou ve dvou. Případné setkání s plazem se mu ani drobet nezamlouvalo.

Přátelé se toulali asi dvě hodiny a cestou se nic zvláštního nepříhodovalo. Když se vraceli, necítil se Bykov, který po celou tu dobu bez odmluvy snášel Johanyčův velitelský tón, nesnesitelnou váhu kontejnerů a citelné úderky těžkých granátů. do beder, ve své kůži.

Bolela ho hlava, mračil se, vlekl se za široce kráčejícím Daugem a ochable se pokoušel upravit si pohodlněji těžký náklad na zádech. "Jak dlouho ještě chtějí tahat ty své šutry do vozu? Už tak není kde spát." Řezalo ho v očích. Z okolních skal, kup balvanů a kouřové clony na severu se mu už zvedal žaludek, tak jich měl po krk.

"Asi jsem onemocněl," pomyslel si lhostejně. Chtělo se mu lehnout a zavřít oči. Bu-bu-bu, ospale duněla Golkonda.

"Už zase?" probudil ho Daugeův hlas. "Ani trochu se mi nelíbí takové útvary!"

Stáli na pokraji rozsáhlého trychtýře. V hloubce se černala bezedná díra a do stran se daleko rozbíhaly pukliny.

"Podívej, jak se okraje trychtýře roztavily," říkal Dauge. "Strašná teplota - tisíce stupňů!"

"Podzemní výbuch?" zeptal se Bykov mdle a pocítil, jak se mu plete jazyk ("Je to zlé... Musím rychle do vozu, spát...")

"Podzemní atomový výbuch..." Dauge cosi dodal tiše lotyšsky. "Absolutně se mi nelíbí takové útvary. Nelíbí se mi barva půdy."

Všechno kolem bylo doslova potažené červeným povlakem.

"Tady je všechno červené. Červené a černé..." vzpomněl si Bykov na Bogdana. "Půjdem, Johanyči. Hrozně jsem se unavil."

Udělal několik kroků a najednou Dauge zakřičel, divoce a neočekávaně. Bykov se vzpamatoval, zatočil se na místě a zavrčel:

"Co? Kde?"

"Granáty, granáty, Alexeji!" volal Dauge a škubal mu ramenem. "Rychle, rychle!"

Bykov vytrhl granát, ale pořád ještě nechápal, kam jej má hodit. Dauge si opřel samopal o břicho a začal pálit před sebe. Kolem dokola byly stále tytéž skály a Bykov viděl, jak syčící paprsek zanechává na rozpukaném kamení dlouhé černé pásy.

"Drak!" křičel Dauge. "Granát!"

Neustále tiskl spoušť a mířil hlavní na jakýsi neviditelný cíl asi deset metrů před sebou.

Bykov neviděl nic.

"Dauge," mumlal. "Johanyči, kamaráde... Co je s tebou?"

Konečně Dauge sklopil samopal.

"Utekl," pravil podivným hlasem. "Utekl... Proč jsi po něm nehodil granát?"

Bykov se naposledy rozhlédl kolem. Nesmírně rád by byl spatřil něco alespoň trochu podezřelého, ale kolem nic nebylo a tak zasunul granát za opasek.

"Johanyči, půjdem... Pojď, kamaráde..."

Pomalů se vlekli dál. Dauge při chůzi nápadně vrávorál a míchal v řeči ruská a lotyšská slova.

U Kloučka je čekali soudruzi.

"Co se stalo?" ptal se Jermakov.

"Absolutně zvláštní zvířata," zmateně se rozhovořil Dauge. "Ohromné šelmy... Černé, na deset metrů dlouhé... Kůže se jim leskne, jako by byla mokrá... Proč jsi po něm nehodil granát, Alexeji?"

Pomohli mu nahoru, sundali mu přilbu. Geologův obličej byl mokrý potem, oči mu bez cíle bloudily.

"Proč jenom prosvítají?" znaveně dodal a padl tváří na polštář.

Položili ho pohodlněji a on okamžitě usnul těžkým, tvrdým spánkem. Jermakov vyslechl Bykovovo hlášení, dlouho mlčel a pak si jen ověřil:

"Vy jste, Alexeji Petroviči, naprosto přesvědčen, že tam žádný drak nebyl?"

"Žádný drak tam nebyl," s jistotou potvrdil Bykov.

"To je zlé..." zamumlal Jurkovskij a kousal se do rtů.

Jermakov se proběhlal kabinou, vzal skřínku s lékařskými nástroji a přisedl ke spícímu. Jurkovskij se usadil vedle. Così podivně, tiše zapraskalo, zavoněl ozón a potom táhle a naříkavě zasténal Johanyč.

"No, no, už je to," řekl Jurkovskij vlídně. Jermakov vstal.

"Je to velmi zlé," řekl. "Dauge je nemocen, a..."

Jurkovskij vyčkávavě zvedl hlavu.

"... vzpomínám si na Tachmasiba," pokračoval Jermakov bezbarvým hlasem. "Příznaky jsou tytéž. Něco jako halucinace..."

Když se Klouček znovu pustil na cestu, Dauge se probral, posadil, přihladil si pačesy a řekl klidně:

"Tak se mi zdá, že jedem."

Bykov dřímající vedle něho se pozdvihl. Johanyč na něho mrkl a usmál se:

"Lež, lež, Ljoško. Nezlob se, že jsem tě vzbudil..."

Jurkovskij nad svým stolkem ztichl a obrátil k nim svůj radostně překvapený obličej. Jermakov zastavil vozidlo, prudce si dlaněmi protřel tváře a ulehčeně si oddychl:

"Tak už je to asi pryč..."

NAROZENINY

Bykov si chtěl otřít zpcené čelo a mrzutě stáhl ruku. Vždycky zapomene na tu prokletou přilbu! Jindy zase prsty automaticky míří k zátylku - poškrábat se v zapeklité situaci, nebo roztržitě strkáš kousek čokolády do úst a narazíš na hladkou průzračnou překážku. Dříve měl při přemýšlení ve zvyku tahat se za dolní ret - musel tomu odvyknout. Dauge si toho všiml a neváhal přednést krátké pojednání na téma "Podíl astronautických skafandru na vykoupení lidstva z hloupých návyků."

Už druhý den ronila nízká nebeská klenba černé vločky prachu. Černý sníh kroužil v nárazech slabého větru a přikrýval rozsáhlou kopcovitou rovinu, v jejímž středu stál Klouček. Bykov se rozhlížel. Podařilo se, podařilo se! Před ním se rozprostíral nádherný přirozený raketodrom o ploše okolo dvou tisíc čtverečních kilometrů, úplně rovný, nebere-li se v úvahu několik desítek skal, trčících ze smolného písku. Na jihu, směrem k poušti, lemoval rovinu polokruh Venušiných zubů, na severu kлокotala v dálce za clonou Kouřového moře Golkonda. Bylo k ní asi čtyřicet kilometrů - ani daleko, ani příliš blízko. Povrch byl radioaktivní právě natolik, aby napájel seleno-ceriové baterie - zdroje energie pro rádiové majáky. Ty bylo nutno rozestavit na krajích přistávací plochy do rohů velikého, pokud možno rovnostranného trojúhelníku. Ale nejdřív se musely odstřelit překážející skály. Pravděpodobnost, že by na ně mohl nějaký planetolet narazit, byla dost velká - vypínaly se ve dvou skupinách přímo ve středu budoucího raketodromu. Ale tento úkol se dal zvládnout. Za pomoci geologů položil Bykov dvě miny do centra severní skupiny - kamenné sloupky měl výbuch vyrvat ze země a rozmetat je na prach. Celkem šest skal druhé, jižní skupiny se rozhodli roztříštit shora. Mina se uloží na vrcholu jednoho ze sloupů a výbuch zničí i ostatní - zarazí je do země, jak řekl Dauge.

"Jakou vlnovou délku mám nastavit?" vykřikl Jurkovskij. Seděl na vršku k záhubě odsouzené skály, kam byla právě s velkými potížemi dopravena mina.

"Index osm," zavolal Bykov se zvrácenou hlavou.

"Aha... jasně..." Jurkovského obrysy se zamíhaly na pozadí rudých oblaků v proudech černého víchru. "Hotovo. Nu, to by asi bylo všechno..."

"Slezte!" vykřikl Alexej Petrovič.

"Zajímalo by mě, jak se budeš tvářit, jestli to skály vydrží," poznamenal Johanyč a usedl vedle Bykova na věži Kloučka.

"Neboj... nevydrží," odpověděl Alexej roztržitě a s obavami sledoval hbité pohyby Jurkovského, který slézal po příkré hladké stěně. "Proč ksakru leze bez provazu? Má přece lano... Ale kdepak on! Neodpustí si hejble... Tak co teď? Ani sem, ani tam?"

Jurkovskij jako by se byl přilepil k černému kameni ve výši šesti až sedmi metrů od země. Vypadal nehybně a jediné nepřírozená póza a rychlé chraptivé oddychování prozrazovaly jeho nesmírné vypětí.

Dauge znepokojeně vyskočil:

"Vladimíre, co je ti?"

Jurkovskij neodpověděl a najednou jako utržený balvan sklouzl dolů - Bykov udělal pohyb, jako by něco chytal, a mimoděk přivřel oči. Když je opět otevřel, spatřil, že geolog visí asi o tři metry níž a drží se rukama za nějaký výstupek, který zdola není vidět.

"Volod'ko!" Johanyč seskočil na zem a rozběhl se ke skále. "Klid, Dauge!" Jurkovského hlas byl vzrušením trochu zajímavý. "Kolik zbývá dolů?"

"Nějaké čtyři metry!" zasténal Dauge. "Rozmlátíš se, nezbedníku!"

"Jdi dál!" řekl Jurkovskij a sletěl dolů.

Dopadl klasicky, podle všech pravidel, pružně nadskočil a svalil se na bok. Bykov seskočil s vozidla, ale neohrožený geolog už seděl na zemi. Tu se teprve Bykovovi vrátila řeč.

"Co je to za chuligánství, soudruhu Jurkovskij?" vyštkl. "Jak jste se mohl opovážit takhle riskovat? Okamžitě jděte za

velitelem a hlase mu..."

"Ale, vždyť se nic nestalo, Alexeji Petroviči!" Jurkovskij obratně vyskočil a roztřepal celé tělo, aby zjistil, má-li všechno v pořádku. Jeho hlas zněl smířlivě: "Čtyři metry, to přece nestojí za řeč! Posuďte sám..."

Ale Bykov zuřil:

"Mohl jste nádherně sestoupit po laně. Choval jste se jako kluk! Našel jste si pravou chvíli na sportování. Aby vás čert vzal..."

"Nech toho, Alexeji!" Dauge zamilovaně objal Jurkovského kolem ramen. "Samo sebou, jako kluk! Ale co s ním můžeš dělat, je to odvážlivec."

"Odvážlivec! Kdyby si byl zlomil vaz, tak jsme se tu s ním tahali..."

"Omlouvám se, Alexeji Petroviči," řekl najednou Jurkovskij a Bykov okamžitě vychladl.

"Oznamte veliteli svůj přestupek," zabručel a vykročil ke skále svinout lano.

Geologové mu začali pomáhat.

"Člověku je líto ji vyházet do vzduchu," řekl Dauge a ukázal na skálu zahalenou vířivým přízemním větrem, když se po skončené práci shromáždili u otevřeného vstupního otvoru. "Barbarství - ničit pomník na památku velkého hrdinského činu V. Jurkovského..."

A plác přítele, který právě prolézal otvorem, po zádech tak upřímně, že Jurkovskij okamžitě vletěl do černého jícnu kesonu.

Jermakov zavezl vozidlo na jih a zastavil teprve těsně před hřebenem Venušiných zubů. Skály odsouzené k zániku zmizely z dohledu, ztratily se za obzorem, za černou bouří.

"Máme začít, Anatoliji Borisoviči?" zeptal se Bykov.

"Jedem..."

Bykov položil ruku na hlavní vypínač rádiového distančního rozněcovače a stiskl. Na obrazovce se rozlilo jasné bílé světlo, pak všechno ztemnělo - v dálce se s těžkým pohupováním vznesly do větru tři krvavě rudé sloupky ohnivého dýmu a roztáhly se v houbovitá mračna. Od obzoru přiletěl hromový rachot, pohlcující i hukot vzdálené Golkondy, přenesl se přes Kloučka a odvalil se s mohutným duněním pryč.

Téhož dne ustalo černé sněžení a najednou se všude rozleza nepochopitelná tma. Znenadání pohasla nachová oblaka.

Nad pouští se rozprostřela neproniknutelná noc. Okolní plochy smolincového písku slabě fosforeskovaly, z puklin vystupoval a vznášel se ve větru namodralý svítivý dým.

Začaly práce s instalací rádiových majáků. Pracovalo se ve tmě, zářily jen baterky upevněné na přilbách nebo reflektory Kloučka. Sestavit a instalovat majáky nebylo těžké - projevovala se tu pečlivá příprava na Sedmém polygonu, ale pokládání obrovských ploch seleno-ceriových prvků zabíralo mnoho času. Bylo třeba rozbít, vytáhnout z vozidla, položit a shora pískem zasypat stovky čtverečních metrů pružné slabé látky. Byla to nudná a úmorná práce. Koncem dne již kosmonauti sotva stáli na nohou, přinutili se zhltnout šálek bujónu a krajíček chleba a svalili se na postele.

Pracovali geologové a Bykov. Jermakov se téměř nemohl pohybovat a celé hodiny vysedával ve vozidle, udržoval spojení s Chiusem a snažil se navázat i spojení televizní. Vedl deník, zapisoval údaje expresní laboratoře, zpracovával mapu okolí Golkondy, šrafoval nylon pečlivými čárkami a zakresloval značky černou i barevnou tuší. Ohrnutými rty se dotýkal splasklých měchů na vodu a něco v duchu počítal, zavíraje přitom oči zčervenálými víčky. Pravidelně po každých čtyřiašest hodinách, pět minut před dvacátou podle času Chiusu, zhasínal ve vozidle světlo, vycházel do velitelské kupole, přitiskl se k okulárům dálkoměru a dlouho se upřeně díval na jih. Když končilo kladení "prostěradla" kolem dalšího majáku, pomáhal mu Bykov vylézt nahoru, Jermakov kontroloval zařízení a sám uváděl maják v činnost. Spojení s Chiusem bylo někdy obdivuhodně dobré - zase jeden z vrtochů éteru na Venuši. V takových dobách mluvil Jermakov s Michailem Antonovičem každé tři nebo čtyři hodiny. Krutikov se podrobně na všechno vyptával a posílal srdečné pozdravy. Říkal, že se cítí výborně, že je všechno v nejlepším pořádku, ale v jeho hlase často zazněl takový stesk po Zemi a po kamarádech, že se Bykovovi sevřelo srdce. A to navigátor ještě neví nic o Bogdanovi...

A přece to byly nádherné, nejkrásnější chvíle. Sedět rozvalen na nějakém balíku, uvolnit bolavé, vyčerpané tělo a poslouchat, jako se poslouchá hudba - poslouchat vzdálený, nakřáplý navigátorův hlas. A uvažovat, že už zbývá jenom docela málo, že dobrý Michail Antonovič žije a je zdravý, že Chius brzy přiletí sem na nový raketodrom, naloží je a odnese odtud.

Zdraví členů osádky se zase začalo zhoršovat. Každý se snažil svou zsláblost skrýt, ale šlo to špatně. Když se Bykov v noci probouzel bolestí v očích, často viděl, jak si zutý Jermakov prohlíží nateklý kotník a mezi zaťatými zuby se mu prodírá tiché sténání. Jurkovskij potají, aby nikdo nevěděl, si převazoval vředy na rukou i na nohou. Obzvláště s Daugem to bylo špatné. Vypadal téměř zdravý, ale neznámá skrytá bolest v něm hlodala. Zhubl a jeho vysoká horečka se žádnými prostředky nedala srazit. Jermakov dělal, co mohl - dával uklidňující léky, používal elektroterapii, ale to všechno pomáhalo málo. Nemoc neustupovala, někdy dokonce vyvolávala záchvaty podivného blouznění, při němž geolog s nářkem utíkal před strašnými hady. Bylo to hrozné a nikdo nevěděl, co dělat. V takových chvílích Dauge nikoho nevnímal, a když záchvat přešel, na nic se nepamatoval...

Instalace druhého majáku se blížila ke konci. Zbývalo již jen posledních několik hodin práce. Bykov měl ruce námahou zdřevěnělé, a tak zaskočil do Kloučka utřít si pot s čela a trochu si oddychnout. Geologové zůstali venku, kladli poslední metrák seleno-ceriového "prostěradla". Zamračený, nespokojený Jermakov se páral s vysílačkou. Bykov ho chvíli sledoval a pak se opatrně zeptal:

"Nějaké vážné poruchy?"

Jermakov sebou trhl a otočil se.

"Á, vy jste tady, Alexeji Petroviči? Ano, spojení bylo přerušeno. Neočekávané a... dost podivně..."

Vzpřimil se a otřel si zmazané ruce houbou. Bykov na něho hleděl vyčkávavě.

"Povídal jsem si s Michailem... a...", tady velitel trochu zaváhal, "a najednou se spojení přerušilo."

"Něco v aparátu?"

"Ne, stanice je v pořádku. Zřejmě jenom nějaká smůla. Předtím bylo spojení ohromně dobré."

V tónu Jermakovova hlasu zachytil Bykov něco neobvyklého. Chvilí se na sebe mlčky dívali a pak se Jermakov zeptal: "Zbývá ještě hodně?"

"Ne. Asi dvě hodiny práce. Víc ne..."

"To je dobře." Velitel pohlédl na náramkové hodinky a zeptal se s chtěnou ledabylostí: "Vy jste si, Alexeji Petroviči, nikdy nevšiml nějakých záblesků na jihu?"

"Na jihu? Směrem od Chiusu? Ne, Anatoliji Borisoviči. Na jihu, v prostoru bažin, přece nikdy blesky nebývají."

Alespoň doposud nebývaly."

"Ano, ano, máte pravdu." Jermakov mluvil již klidně. "Dodělejte to - a odpočívat. Už vám moc nezbývá."

Bykov si znovu připjal přílbu a vstal. Najednou pocítil, jak je odpočinutý a svěží. U východu se ještě obrátil:

"Vrátím se brzy, Anatoliji Borisoviči, pomohu vám vylézt."

Jermakov pozvedl hlavu, znovu pohlédl na hodinky a pronesl neznámo proč:

"Musíme sledovat obzor, Alexeji Petroviči."

"Obzor?"

"Ano, na jihu, směrem k bažinám..."

"D-dobrá..."

Když se v noci probudil, viděl Bykov, jak Jermakov sedí u přijímače. Spojení nebylo. Chius mlčel celou noc. Celou noc a celý příští den...

Třetí, poslední maják byl instalován velmi rychle, za necelých deset hodin. Jermakov vylezl z Kloučka; silně pokulhávaje přešel po pružném povrchu seleno-ceriové tkaniny, posypané pískem a štěrkem, překontroloval schéma zapojení a uvedl zařízení v činnost.

Kosmonauti stáli u matně blýskavé věžičky a mlčeli. Nic se nezměnilo. Tam, kde bublavě vřel ve výbuších uranový kotel Golkondy, zvedala se zase jako dřív nachová světelná stěna. Půda pod nohama se otřásala. Na jihu v neproniknutelné temnotě se hnaly smršťe nad černou pouští. Maják sotva slyšitelně pohvizdoval a neviditelný úzký rádiový paprsek začal svůj prudký kruhovitý let po nebi - od horizontu k zenitu, od zenitu k horizontu, jako by rozmotával obrovskou nekonečnou spirálu.

Práce je skončena. Klouček odjede, Chius se zvedne z obrovské bažiny a vrátí se na Zem. Mnohokrát, mnohokrát se černé nebe rozzáří nachovým světlem, přiletí a odletí desítky planetoletů, ale tři nevysoké pevné věžičky budou tvrdošíjně vysílat do éteru své signály: "Zde je přistávací plocha, zde je Golkonda, zde je váš cíl, poutníci po bezvodých kosmických oceánech!"

"Tak... Raketodrom "Uranová Golkonda číslo jedna" je připraven přijmout první planetolety," řekl vysokým, zvučným hlasem Jermakov. "V sedmáct hodin čtyřicet pět, šestnáctého září roku 19..."

Všichni mlčeli. Jermakov zvedl ruku a slavnostně, hlasitě a zřetelně prohlásil:

"My, osádka sovětského planetoletu Chius, ve jménu Svazu sovětských komunistických republik prohlašujeme Uranovou Golkondou se všemi jejími poklady za majetek lidstva!"

Bykov přistoupil k majáku a připevnil k jeho šestibokému stožáru široké plátno. Vítr rozevlál aloe, které v nachovém soumraku vypadalo takřka černé - prapor se zlatou hvězdou a velkým prastarým znakem, srpem a kladivem, prapor jejich vlasti.

"Hurá!" vykřikl Jurkovskij a Dauge zatleskal.

Tím se slavnostní ceremoniál skončil.

Když se vrátili do vozidla, Jermakov okamžitě usedl k rádiové stanici, Jurkovskij sňal přílbu, protáhl se, strašně zazíval a svalil se na postel.

"Nu, Johanyči, copak nám přichystáš dobrého?" informoval se.

A tu si Bykov vzpomněl - dnes má Johanyč narozeniny. Už když instalovali první maják, o tom Dauge mluvil a slavnostně je zval oslavit toto významné datum prostřednictvím značného požívání nápojů a jídel za pronášení příslušných proslavů. Zval je ve verších:

Dnes dovolím si všechny zvát

k večírku slavnostnímu.

Jen račte vzít si vhodný šat

a vydrbat si špinu.

Bykov se vesele usmál a zeptal se:

"A kde je slíbená krmě?"

Dauge začal pobíhat, hrabat se ve svém tlumoku - vytáhl pečlivě v papíru zabalenou láhev, dvě plechovky zavináčů a silný špalek uzené lotyšské slaniny. Všechny tyto báječné dobroty nebyly součástí obvyklých přidělů pro kosmonauty. Dauge si vyčíhal vhodnou chvíli a propašoval je sem. Bykov rozprostřel ubrousek, vyndal ze skřínky skleničky, vidličky a chléb v polyetylenovém balení. Jurkovskij vyhekl, pronesl významně "Tak přece!" - a přisunul se blíž k improvizované hodovní tabuli. Vnitřek obrněného vozidla nabyl okamžitě slavnostního rázu. Bylo to něco krásného a nezvyklého. Dauge rozbalil láhev, postavil ji na prostředek ubrousku a dychtivě si zammul ruce. Jurkovskij si přihladil vlasy. Bykov se na chvilku zamyslel a pak si přes skafandr uvázal kravatu, čímž oslavence uvedl do radostného údivu.

Během těchto slibných příprav seděl Jermakov stále s přílbou na hlavě u rádiové stanice. Dokončil nějaké výpočty a

začal volat Chius. Ale éter mlčel. Reproduktoř chřaptěl, skučel, praskal. Michail Antonovič se neozýval. Jermakov vypnul přístroj, unaveně stáhl přílbu a pečlivě ji zavěsil na stěnu. Bykov si s podivem všiml, jak velitelova tvář ztemněla a ztvrdla. Jermakov byl něčím velmi znepokojen. Znepokojen teď, kdy mají za sebou tak těžkou a nesnadnou cestu, kdy zbývá jen vydat Krutikovovi rozkaz a čekat přilet Chiusu na nový raketodrom? Zvláštní... Alexej Petrovič zmáčkl dvěma prsty dolní ret.

"Soudruzi, navrhuji všem odpočívát a..." Jermakov umkl a s údivem si prohlížel rozveselené přátele; obočí se mu zvedlo. "Co je to za nápady?"

"Na večírek pořádaný na mou počest...", začal skleslým hlasem Dauge. Výraz velitelovy tváře ho ohromil. "Anatoliji Borisoviči! Dnes je přece svátek... v jistém smyslu - dovršení..."

"On je novorozenec, Anatoliji Borisoviči!" řekl vesele Jurkovskij a hmoždil se přitom s láhví. "Loknem si trošku koňaku a poklábosíme."

Jermakov se zadíval na něho, na rozpačitého Johanyče, na urostlého Bykova (ten si honem přikryl rukou nejnepohodlnější kravatou), a jeho oči změkly.

"Tak jedem," prohlásil a složil mapu rozestřenou na stolku u rádiové stanice.

Všichni se hbitě rozesadili kolem ubrousku.

"Bude přípítek?" zeptal se Jermakov, když bral z rukou Jurkovského žlutý pohárek.

"Samosebou," odpověděl "švihák" a slavnostně pronesl:

"Dnes slavíme dvojí významnou událost! Dnešního dne se narodil veliký G. J. Dauge a malinký raketodrom "Uranová Golkonda". Oba mají před sebou velikou budoucnost, oba jsou drazí našim srdcím. Žijte, vzkvětejte a množte se! Hurá-hurá-hurá!"

Za stěnou svištěl rozžhavený víchř, kolem Kloučka se vršil navátý temný písek. Cizí černá noc obstoupila ze všech stran malý útulný koutek života a světla.

"Báječné zavináče," prohlásil Jurkovskij a soustředěně namotával na vidličku voňavé rybí maso. "Mám strašně rád zavináče..."

Johanyč pokývl, obrátil se k Jermakovovi a řekl:

"Mimochodem, se zavináči jsem zažil jednu nesmírně zajímavou historku. Totiž, ani ne tak se zavináči jako spíš..."

Představte si Gobi, poušť, několik stanů - geologická expedice. Kolem dokola na tři sta kilometrů daleko žádné obydlí. Divočina jedna radost. A my, mladí praktikanti, jsme měli lahvičku koňaku a vytouženou plechovku zavináčů. Čekali jsme na nějakou vysoce slavnostní příležitost, aby, tedy..." Dauge významně luskl prsty. "Nu, a dočkali jsme se. Jako teď, slavili jsme narozeniny jedné... jednoho soudruha. Shromáždili jsme se, u našeho stanu, všichni praktikanti, bylo nás šest. Odzátkujeme koňak, nakrájíme chléb, umyjeme si ruce. Všechno jsme rozložili na pouzdro od teodolitu.

Pamatuji se na to, jako by to bylo včera, začal jsem pod dychtivými pohledy chlapců otevírat toužebně očekávané zavináče. Chápejte, předtím samé skopové, šunka... Už jsme měli chuť na něco ostřejšího - a jakou! Nu a jakmile jsem je otevřel..."

Dauge se odmlčel. Bykov si netrpělivě odkašlal a řekl: "Otevřel - no a co dál?"

"Rozumíte, ani si nepamatuji, jak k tomu došlo. Náhodou jsem pohlédl nad hlavy soudruhů - oni byli samozřejmě všichni skloněni nad plechovku a vidím: po svahu sousedního písečného pahorku se klikatě plazí obrovitý modrošedý červ... Hotový hroznýš... Ze samých prstenců..."

"Lžeš!" prohlásil Jurkovskij bez jediného stínu pochybností.

"Počkejte, Vladimíre Sergejeviči!" zarazil ho Bykov rozzlobeně. "Nechte ho to dopovědět."

"Nelžu, Volod'ó. To byl olgoj-chorchoj."

"Olgoj... kdo?" zeptal se Bykov.

"Olgoj-chorchoj," opakoval Dauge. "Pravděpodobně jediný suchozemský živočich, vyzbrojený elektřinou."

Jurkovskij sraštil obočí, jako by se rozpomínal.

"Olgoj-chorchoj... Mám dojem, že ho popsal Ivan Jefremov v jedné ze svých povídek z Gobi asi před půl stoletím. Je to tak?"

"Je," přikývl Dauge. "Pak se zjistilo, že za celých těch padesát let jsme byli třetí nebo čtvrtou expedicí, která ho viděla."

"A co se stalo," vyptával se Bykov nedočkavě.

Dauge si povzdychl:

"Nic zvláštního, samozřejmě. Vykřikl jsem a vyskočil. Zavináče se převrátily do písku. Rozběhli jsme se do stanu pro pušky, a když jsme se vrátili..." Rozhodl rukama. "Marná sláva. Elektrický červ byl pryč."

"Chlapci ti asi pořádně dali," řekl Jurkovskij a natáhl se po dalším zavináči.

"Kdepak! Až do konce expedice nebylo na pořadu nic jiného než olgoj-chorchoj."

"Já jsem v poušti nic takového neviděl," poznamenal Bykov.

Dauge mu vysvětlil, že se olgoj-chorchoj vyskytuje pravděpodobně jen v nejteplejších a nejopuštěnějších oblastech mongolské Gobi.

"Mám návrh," řekl Jurkovskij.

"Promiňte," přerušil ho Jermakov. Vstal a zapjal přijímač.

Místnost se ihned naplnila hvízdáním a skřípotem. Geologové se po sobě podívali.

"Spojení není?" zeptal se Dauge znepokojeně.

"Už druhý den není," odpověděl Bykov tiše a úkosem pohlédl na velitele.

Jermakov otočil páčkou - skřípot rázem utichl. "Vydáme se k Chiusu..." pohlédl na hodinky, "asi tak za hodinu. Pokud ovšem zůstane všechno při starém..." Kosmonauti si vyměnili rozpačité pohledy.

"Dovolte," zamračil se Jurkovskij, "a co Kouřové moře?"

"To snad nepojedem do Kouřového moře?" zeptal se Dauge ohromeně.

Velitel mlčel.

"A pak... vždyť podle úmluvy má Michail Antonovič přivést Chius sem. Raketodrom je připraven přijímat... Michail čeká jen na váš rozkaz."

"Spojení není," řekl Jermakov dutě.

"Nu a co!" Jurkovskij pokrčil rameny. "To se stávalo dřív taky. Počkáme..."

"... a zatím prozkoumáme Kouřové moře," dodal Dauge. "Tomu se říká spojit užitečné s..."

Jermakov zavrtěl hlavou:

"Ne, vrátíme se k Chiusu."

Řekl to velmi jemně a v jeho hlase zazněly zcela neznámé tóny - vypadalo to, jako by prosil.

"Spojení se může obnovit a taky nemusí. Nemůžeme čekat. Jsme povinni okamžitě se vrátit k Chiusu. Vody nám zbývá ani ne na čtyři dny. Od zítřka snižuji příděl."

Jurkovskij vybuchl:

"Odjet? Když je práce vykonána teprve z poloviny? Spokojit se ubohými drobtý, když stojíme pár kroků od pokladnice tajemství a záhad? Byla nám svěřena odpovědná věc..."

Bykov pochopil, že to je rozhodující rozmluva. A nebyla první. Geologové již dávno houževnatě trvali na hlubokém průzkumu Kouřového moře. Ale Jermakov to buď přecházel mlčením, nebo odpovídal natolik neurčitě, že geologové, kteří nechťeli přestoupit zákony kázně, jen zlostně odfukovali a ulevovali si prudkými slovy.

Bykov sice neočekával, že k rozhodujícímu rozhovoru dojde právě nyní, když se shromáždili, aby strávili dvě tři hodinky v útulném prostředí. Večírek je definitivně pokažen... Zbývá jediné - smířit se s tím a poslouchat... A zúčastnit se hovoru, bude-li třeba. A že toho třeba bude, o tom nepochyboval. Stačilo pohlédnout na ty bledé, zkrivené obličeje. Každý je pln odhodlanosti a každý je přesvědčen, že má pravdu...

Jermakov přerušil Jurkovského:

"Pokládáte geologické údaje o okolí Golkondy za dostatečně úplné?"

"O vzdálenějším okolí?" Jurkovskij přimhouřil oči. "Ano, o vzdálenějším."

"Ty jsou poměrně úplné," řekl Dauge opatrně, "ale..."

"Při první aproximaci jste dokončili studium kvalitativního a kvantitativního složení užitečných nerostů v okolí Uranové Golkondy." Teď mluvil Jermakov hlasitě a ostře. "Dokázali jste, že okolí Golkondy je vhodné k dolování.

Shromáždili jste důkladný materiál o přírodních podmínkách této oblasti. Stanovili jste režim radioaktivity. Vypracovali jste mapu terénu - geologickou i topografickou. Provedli jste geofyzikální průzkum nitra Venuše v této oblasti..."

"Ale údaje jsou mlhavé a ne dost úplné," skočil veliteli do řeči Jurkovskij. "Když máme možnost získat mnohem přesnější údaje..."

"Ale my tu možnost nemáme!" odsekl Jermakov.

"Jak to, že nemáme?"

"Už jsem to řekl. Ale můžu ještě jednou. Vody nám zbývá jen na čtyři dny. Spojení nemáme. Místo, kde Chius stojí, není zrovna bezpečné - bažina. Za těchto podmínek je výprava do Kouřového moře hazardem. Jakékoli vážnější poškození vozidla může vést k naprostému krachu celé věci. Kromě toho..."

"Jakýpak hazard, když jde o vládní úkol?" Jurkovskij vyskočil. "Svěřili nám nesmírně odpovědný úkol a my jej plníme jen napůl. To je přece hanba! Kdy zase sem přijdou lidé!"

"Vrátíme-li se, přijdou brzy. Zůstaneme-li tu, nepřijdou nikdy... Nebo za dvacet let. Nemám v úmyslu riskovat výsledky expedice."

"Riskovat! Zase riskovat!" bouřil Jurkovskij. "Já se rizika nebojím! Říkejte si co chcete, Anatoliji Borisoviči, ale nedonutíte nás být zbabělci! (Jermakov sebou mimoděk trhl: to byla jeho vlastní slova.) Základní úkol expedice nebude splněn."

"Tak to není," vmísil se do sporu Bykov.

Vzpomněl si najednou na svou rozmluvu s Jermakovem hned na počátku letu a ihned pochopil příčiny, které velitele nutí k opatrnosti. Geologové, zvyklí, že se Bykov rozhovoru na toto téma obvykle nezúčastňuje, upřeli na něho udivené pohledy. Pouze Jermakov se ani nepohnul.

Bykov pokračoval:

"Tohle není hlavní úkol expedice. Špatně si pamatujete příkaz výboru. Zkouška Chiusu - to je hlavní úkol."

"Alexej Petrovič má pravdu. Naším hlavním úkolem je dokázat, že jediné rakety typu Chius pomohou ovládnout Venuši. Dokázat to! Kromě toho přivést na Zem výsledky předběžného průzkumu. Ty už máme. Raketodrom je vybudován. Zbývá to hlavní - vrátit se."

Smolařský oslavenec začal s odporem žvýkat zavináče - bylo zřejmé, že se vzdává.

Jurkovskij lítostivě vykřikl:

"Nechat být takovou věc v půli cesty!"

"Nejlepší bývá škůdcem dobrého, Vladimíre Sergejeviči. A pak - svůj úkol jsme splnili..."

"Vy nejste odborník," vyrazil Jurkovskij ostře.

"Ale jsem velitel!" Jermakovovi zahrály ve tváři licní kosti a musel se držet, aby říkal klidně: "Já odpovídám za výsledek celé věci. Mohl bych jednoduše vydat rozkaz. Ale vyslechl jsem vaše důvody a ... pokládám je za nepřesvědčivé. Už o tom nebudeme... A kromě toho, naváže-li s námi Michail během nejbližší hodiny spojení a přiletí-li s Chiusem sem, dám vám ještě dva nebo tři dny..."

Večírek byl rozhodně zkažen. Geologové si sedli vedle sebe a sklopili hlavy. Jermakov se znovu věnoval přijímači.

Reproduktor vyl a divoce hučel. Ubíhaly minuty. Spojení stále žádné. Zapomenutá láhev stála osaměle uprostřed

bílého ubrousku.

"Kr-ra, kr-ra, tju-ú, fiú-ú," drnčel přijímač. Indikátory na stěně se pomalu nalily do červena. Zavřešťely dozimetry.

"Venuše tě vítá, Johanyči," upozornil ho Jurkovskij neohebným jazykem.

"Ach bože, bože," vzdychl oslavenec nevyslovitelně tesklivě a začal polohlasně klít lotyšsky.

"Fju-i-i-u-u...," znělo z reproduktoru.

Slyš, vržou a skřípají kladky a kola,

už houpá se ve vlnách kýl.

Už loď Děti Mračen je daleko mola

a neví kde, kdy najde cíl.

To najednou zapěl Jurkovskij na motiv známé lyrické písničky.

"Podívejme, to je něco nového," ožil Dauge. "Jak je to dál?"

"Dáš si ji se mnou?" zeptal se Jurkovskij trochu rozpačitě.

"Samo sebou! Jedem!"

Jurkovskij začal znovu od začátku a Dauge se strašlivým hlasem připojil:

Už loď Děti Mračen je daleko mola

a neví kde, kdy najde cíl.

Slyš, racek kdes ve výši vzlyká a kvílí,

déšť visí jak zčeřená síť.

A racek ji trhá a v šedi se skryly

už zčernalá ráhna a příď.

Vstal předjítí vítr, v něm vlny se pění,

jsou neklidné hřebeny vod.

Však v mlhavém rozbřesku chlapíci pevní

vpřed s loděmi začali plout.

Je čekají bouře, zběsilé, kruté,

tříšť příbojů, neznámý břeh

a tesáky skalisek v hlubině skryté

a deváté vlny zlý řev.

Svíst, suchý svíst plachet, noc v úmorném vedru,

síť zvlhlá a jítřící dlaň

a laskavé, chladné polibky větru,

jenž voní jak vzdálená stráň.

Je neznámé pobřeží čtyř moří volá,

kde uslyší cizích vod zpěv...

Už loď Děti Mračen je daleko mola...

Kdy vrátí se? Vráti se zpět?

"Kdy vrátí se? Vráti se zpět?" opakoval Dauge zamyšleně. "To se ti povedlo, Volod'o, jsi chlapík..."

Nalili si a každý vypil jednu skleničku. Jurkovskij unaveně složil ruce na svou hezkou, trochu prošedivělou hlavu.

Jermakov o něčem usilovně přemýšlel a každou chvíli se díval na hodinky. Bykovovi bylo docela smutno. Opřel se o opěradlo křesla a zavřel oči. Před očima se mu míhaly vzdálené, drahé obrazy - hluboké modré nebe, lehký, vlídný teplý větřík, bílé chomáčky oblaků v tmavé rozechvěné kaluži... Země...

Jermakov najednou povstal. Řekl docela klidně, aniž odtrhoval oči od ciferníků:

"Promiňte, zhasnu. Musíme si prohlédnout okolí. Pomozte mi, Alexeji Petroviči."

Vystoupili do velitelské kupole. Jermakov zhasl, otočil dálkoměr na jih a přitiskl se k okulárům. Bykov se sehnul k druhému dálkoměru. V olověném černém kruhu, protkaném fosforeskujícími čárkami, najednou zaplály těsně za sebou dvě jasné, krvavě červené hvězdičky - nízko nad černým bezedným pásmem obzoru.

"Čtete údaje!" zazněl nad uchem nečekaně chraptivý Jermakovův hlas. "Čtete, Bykove! Nechytejte lelky, sakra..."

Bezmyšlenkovitě, mechanicky a chvatně zaznamenal Bykov směr k podivným zábleskům. Rudé hvězdičky pobledly a zmizely. Jermakov rozsvítil a s horečným spěchem začal zapisovat údaje ze svého dálkoměru.

"Kolik vám vyšlo?" zeptal se rychle.

"Výška - deset stupňů nula osm minut, azimut třináct stupňů dvacet šest minut... Ale co to..."

"Mlčte, Alexeji Petroviči!" Jermakov zapsal čísla do zápisníku. "Mlčte. O tom až později..."

Bykov uchopil mezi dva prsty dolní ret.

"Světlo!" vykřikl najednou Jurkovskij. "Rozsviňte! Daugevi je zase špatně!"

POSLEDNÍ SLOVO GOLKONDY

Klouček nejel příliš rychle. Po obrazovce přejížděly obrysy četných skal, kamenné změti. Odlesky vzdálené záře Golkondy poskakovaly po bílých rozpukaných plecích obrovských balvanů.

Dokonce i v takovém terénu by mohl řidič Kloučka rozvinout dvojnásobnou rychlost, ale pokaždé, když se vozidlo otřáslo na novém výmolu, v tmavé kabině hlasitě zasténal Jurkovskij, neustále pohřížený do spánku, a řidič zatínal zuby do rtů, jako by jeho samého nesnesitelně páliło tělo poseté vředy.

Rovnoměrným hlukem motoru pronikalo tlumené chraptění přijímače; velitel jej teď ani na okamžik nevypínal. Seděl u odkládacího stolku a šustil papíry. Nárazy mu jistě nesmírně vadily, ale neřikal nic.

Jak je to všechno podivné, docela jiné než obraz, který si Bykov tak často představoval. Průzkum končí, raketodrom je

vybudován, na vyklizenou pláň se majestátně snáší Chius, velkolepé, nádherné přivítání, útulné kajuty, dobrý, skvělý Michail Antonovič, a pak konečně domů... Ale místo toho: podivné záblesky na jihu, šílené honění po rozryté zemi a velitelova podivně chladná, napjatá tvář. Ještě nikdy ho Bykov takového neviděl... Inu samozřejmě, bylo velmi riskantní čekat na obnovení spojení s Chiusem a mít přitom na palubě těžce nemocného Dauge a zásobu vody na pouhé tři nebo čtyři dny. Proto se Jermakov pochopitelně rozhodl pro návrat k Chiusu. Ale proč takový spěch? Proč velitel přikládal takovou důležitost zábleskům na jihu? Vždyť je přece čekal. Není to snad Michail? Nebo snad...

"Alexeji Petroviči, musím si s vámi promluvit," řekl Jermakov tiše.

Bykov odpověděl, aniž se otočil - veškerou jeho pozornost poutala cesta:

"Poslouchám vás, Anatoliji Borisoviči."

Výmol. Náraz. Spící Jurkovskij hlasitě sténá. "Zastavte stroj."

"Provedu..."

Jermakov seděl bez přilby u odkládacího stolku. Měkké modré světlo dopadalo na mapu a na štíhlé, bílé velitelovy prsty, které si pohrávaly s tužkou.

"Poslouchejte mě pozorně, Bykove. Je to nesmírně důležité. Dva záblesky na jihu - pamatujete se?"

"Ano."

"Určil jsem jejich souřadnice za předpokladu, že by to byly signální rakety."

"Chius?!"

"To právě nevím. Podívejte se..."

Byla to mapa zkoumané oblasti. Bykov spatřil téměř pravidelný kruh obrovské bažiny, močálovitého kráteru a uvnitř něho křížek - místo, kde přistál Chius. Cesta Kloučka přes poušť a skalnatý hřeben k raketodromu Golkonda-1 byla zanesena přesnou přerušovanou čarou. Do očí ostře bila inkoustově černá skvrna Golkondy, olemovaná kalně bledým pásem Kouřového moře.

Jermakov ukázal špičkou tužky na malý červený kroužek na jihovýchod od bažiny.

"Podívejte se na tenhle bod. Vidíte, je mimo bažinu... Právě odtud byly vypuštěny rakety, pokud to ovšem byly rakety.

Přesnost určení takových pět až sedm kilometrů."

"Ale jak a proč by se tam Chius přemísťoval?"

"Neřekl jsem, že to je Chius. Ale..."

"Co?"

Jermakov se nahnul a začal si hladit poraněnou nohu.

"Inu, Bykove, blížíme se teď k místu, kde Chius přistál. K bažině. Rakety mohla vypustit nějaká expedice, která věděla, že jsme někde v tomto prostoru. Možná také, že je to jenom automaticky řízená nákladní raketa s potravinami. Nebo tam není vůbec nic. Mohli jsme vidět jen atmosférické záblesky... Jenomže se velmi nápadně shodují s naším dohodnutým signálem."

"Přesně ve dvacet nula nula?" zeptal se Bykov.

"Ve dvacet dvanáct," chladně zpřesnil Jermakov.

"A Michail měl v případě... měl signalizovat přesně ve dvacet?"

"Ano."

Bykov zřetelně pocítil, jak ho v prsou zamrazila nedobrá předtucha.

"Spojení se přerušilo velmi podivně," pokračoval Jermakov, jako by nahlas přemýšlel. "Reproduktor zahučel a já jsem Krutikova skoro přestal slyšet. Ale zdálo se mi, že na mě zavolal nějak... vzrušeně. Příliš vzrušeně... Pak bylo ticho. A teď už třetí den mlčí."

Naklonil se Bykovovi k uchu. Na okamžik mu v šeru kabiny zasvítily oči jako kočky.

"Ať je to jakkoli, jednu mapu dostanete vy. Schovejte ji a mějte ji pořád u sebe. Neustále ji mějte při sobě. Druhou mapu si nechám, dávám ji semhle do stolku. Ať se stane cokoli, neuchylujte se ze směru k bažině. Nehleďte novou cestu. Nemůžeme ztrácet čas. Jedte neustále směrem ke Chiusu. A teprve kdyby Chius v bažině nebyl..."

Bykov zatajil dech.

"Ostatně doufám, že to dopadne dobře," dokončil Jermakov tónem, že Bykov pochopil: ba ne, velitel skoro nedoufá, že to dopadne dobře.

Několik okamžiků mlčeli.

"To je všechno, co jsem vám chtěl říci. Udržujte směr k bažině!" Jermakov si potichu odkašlal a obrátil se k přijímači.

Klouček se znovu rozjel, kamenná drť pod ním praskala. Bykov už nevěnoval pozornost sténání Jurkovského. Ručička tachometru vylezla na třicítku. Vozidlo nabíralo rychlost.

"Chius," uvažoval Bykov. "Michail Antonovič... Nestalo se neštěstí? Je snad planetolet zničen?"

Nešťastný Dauge chroptí, jeho bolestí zkrivená tvář se skvrnami chorobně červeně leží zvrácena. Hrozná, neznámá nemoc. Co to je? Žádné léky nepomáhají. "Horečka, která zahubila osádku české lodi," řekl Jurkovskij. Písečná horečka. Ale proč ji dostal jenom Johanyč? Tady v Kloučkovi byli všichni ve stejných podmínkách. Pravda, i tam ve skalách, když hledal ztraceného Bogdana, vylezl jednou Dauge ven bez skafandru a nadýchal se prachem... Ale... je-li to opravdu písečná horečka, pak to bude s Johanyčem, báječným a čestným Johanyčem, velmi špatně. Jermakov řekl: Modré nebe léčí všechny nemoci líp než kterýkoli doktor... Ale co když ještě hned tak to modré nebe nespátří?

Chudák Johanyč!

Začaly ho pálit oči. Zvedl levou ruku od přístrojů a opatrně si přejel napuchlá víčka.

"Bolí?" zeptal se nečekaně Jermakov.

"Ano. Zlobí mě..."

Jermakov opatrně přešel na vedlejší sedadlo a pohlédl na tachometr. Čtyřicet pět kilometrů za hodinu. To je málo.

Vozidlo nadskočilo a zařinčelo pásy v drceném šterku. "Sakra!" zasténal vzadu Jurkovskij. Ručička tachometr se chvěla už někde u sedmdesátky.

Klouček byl nedaleko skalnatého pásma, když Bykov před sebou na cestě zpozoroval rudé skvrny a pruhy s těžkou nafialovělou párou, která se chvěla nad nimi. Kloučkovi stál v cestě prapodivný ohnivý proud. Bykov se zastavil a tiše zavolal na Jermakova. Chvilí oba sklonění nad průhledem mlčky upírali oči na zvláštní jev.

"Zkusíme prorazit?" zeptal se nakonec Bykov.

Jermakov neurčitě zavrtěl hlavou:

"Ne... Nestojí to za to. Bude lepší pokusit se objet."

"Co to může být?"

"Nevím... Zajedťte trochu blíž."

Klouček pomaloučku popolezlo takových dvě stě metrů a zastavil se. Na černé půdě se mihotaly jedovatě červené klikaté pruhy. V dále za oponou fialového dýmu se slévaly v jednotitou malinově rudou skvrnu. Vypadalo to, jako by odněkud tryskala rozžhavená láva a zalévala poušť. Bykov zpozoroval, jak se pomalu, pro lidské oko téměř nepozorovatelně, rudá plocha blíží k velkému černému balvanu. U jeho úpatí se zvedala, nadýmala se, vylézala na kámen... "Ono se to hýbá," vypravil ze sebe Jermakov.

Balvan zmizel pod rudým třaslavým těstem.

"Co je to za čertovinu!"

"Půjdeme ven a podíváme se," navrhl Jermakov rozhodně. Rychle se zvedl, ujelo mu zasténání a znovu dopadl do křesla. "Ba ne, já toho moc nenachodím... Vzbudťte geology, Alexeji Petroviči."

Neodhodlali se opustit vozidlo ihned. Z této malinově červené jiskřící hmoty dýchalo cosi zlověstného. Dokonce ani Jurkovskij neřekl nic, když Bykov opatrně pronesl: "Mohli bychom k tomu jít a prozkoumat to pomocí manipulátorů..."

"To by šlo," souhlasil Dauge nejistě. "Podle mého to nebude láva..."

Jermakov se sehnul a s bolestivou grimasou si prohmatával nohu.

"Buďte opatrní. Při sebemenším nebezpečí se vraťte do vozidla. Vždycky dokážete uniknout. Pohybuje se to pomalu."

Před dvířky do klesonu se Bykov ohlédl. Jermakov seděl přivržen u rozvodné desky a nespouštěl oči s nachového pruhu za průhledem. Neměl na sobě skafandr a Bykov spatřil v narůžovělém světle obrazovky jeho prsty, pevně zaťaté v pěst...

Třaslavá hmota se rozlézala do stran a obcházela vozidlo obrovským půlkruhem. Dlouhé vysunuté výběžky jako by ohmatávaly půdu. Nad celým tímto chvějivým kobercem se vznášela mihotavá purpurová mlha. Ve sluchátkách hučela vzdálená Golkonda a ozývalo se pravidelné skřípavé šramocení: nachový proud táhl za sebou kameny a úlomky balvanů.

"Ohromně se to podobá živému organismu," zamumlal Dauge.

"Neplácej nesmysly, Grigoriji," vyjel Jurkovskij.

"Je to živý organismus - podívej se na tykadla, vždyť si hledají cestu mezi skalami..."

"Nic si nehledají!"

Dauge se shýbl, zvedl kámen a se slovy "Ať to dělá, co to umí!" mrštil jím do rudé hmoty. Bykov ho nestačil zadržet. Okamžitě se přichystal na jakékoli nepříjemnosti. Ale nestalo se nic. Kámen dopadl na rudý povrch, poskočil, kousek se kutálel, pak se zastavil a zčernal. Kolem něho se vznesly proužky narůžovělého dýmu. Potom kámen zmizel, jako by roztál - rudá hmota ho vtáhla.

"Teplota normální," oznámil Jurkovskij, prohlížeje si příruční teploměr. "Padesát čtyři celé tři. Na tahle místa běžný normál. Není to láva."

Přistoupili docela blízko. Ještě několik kroků a vstoupili by na nevidaný malinový koberec.

"Dál už není třeba," prohlásil Bykov, "u mne v přilbě se ukazatel radiace může zbláznit."

"No-o," protáhl Johanyč a zastavil se. "Radiace skutečně stoupá. Tenhle převít vyzařuje. Volod'o..."

"Vidím," zahučel Jurkovskij, přisedl na bobek a pozorně si prohlížel okraj nachového proudu.

Půdu pokrývala silná jiskřivá vrstva - na pohled velmi pevná, pórovitá jako houba. Pomalu se plazila po zemi, místy se nadouvala a vyvracela kameny z písku.

"Síla asi patnáct centimetrů," odhadl Jurkovskij a pozoroval, jak se povlak šine na ostrý úlomek kamene. "To není živý organismus, Gríšo! Je to naprosto netečné vůči vnějším podnětům."

"Blázne!" Dauge pokrčil rameny. "Houba je taky naprosto netečná vůči vnějším popudům... Tohle pravděpodobně bude kolonie nějakých mikroorganismů."

"Mikroorganismy... Při takovém stupni radiace v tomhle prostoru?" Jurkovskij jako by přemýšlel nahlas. "Ačkoliv, živý organismus se ovšem může přizpůsobit jakýmkoliv podmínkám. Tím spíš, že tohleto vyzařuje samo... V tom máš pravdu, Johanyči. Ale jak to dokážeš? Pojď, vezmeme vzorek a doma to prohlédneme."

"Vy tedy myslíte, že se přes tohle červené pole dá jet s Kloučkem?" zeptal se Bykov.

Geologové se odmlčeli. Potom Dauge řekl:

"Spíš ano, než ne. V každém případě to není láva."

"Tak jdeme zpátky, Jermakov čeká."

"Hned, Alexeji, jen musíme vzít vzorek toho převítu."

Vozidlo stálo asi sto metrů od nich a jiskřilo v červeném světle. Černal se v něm otvor otevřených dveří. Malinový povlak jako by stroj obcházel. V dále ve tmě už bylo vidět jeho pásy, zahalené purpurovou párou. Klouček byl obklíčen ze tří stran. Bykov měl podivný pocit.

"A přidejte, soudruzi," vybídl je. "Nějak se mi nechce líbit chování té zajímavé hříčky přírody."

"Já jenom skočím pro nějakou nádobu, počkejte chvíli," vyhrkl Dauge a vrávoravým klusem zamířil ke Kloučkovi. Bykov ho provázel pohledem, a když se zase otočil k Jurkovskému, spatřil, že se geolog pokouší útočným nožem odříznout kousek hmoty.

"Takhle ne, Vladimíre Sergejeviči, proč? Vezmem to manipulátorem."

Jurkovskij zlostně funěl a oháněl se nožem. Ostří lehce vnikalo do pružné hmoty, ale ta se za ním okamžitě zase slévala. Rozzuřený geolog trhal a řezal tuhý roztřesený rosol. Konečně se mu podařilo oddělit silný červený chomáč. Vyvalil se z něho hustý svítivý plyn. Jurkovskij se napřimil, odkopl chomáč trochu dál a na černém písku jasně zazářila rudá skvrna. Vzadu něco zahřmělo. Obrátili se a spatřili Dauga, jak spadl s Kloučka. Seděl na zemi v prapodivné pozici.

"Aby ho...," ulevil si Jurkovskij.

Dauge se rychle zvedl a skloněn začal šmátrat pod nohama - něco hledal. Bykov si všiml, že ohnivé tykadla již obepjala vozidlo a spojila se ve vzdálenosti asi tři set metrů. Ted' vytvářela téměř pravidelný prstenec.

"Prstenec," uvědomil si najednou Bykov, "rudý prstenec... Kde už jsem slyšel o prstenci?"

Dauge už k nim kráčet a táhl po zemi na řemeni kovový kontejner na radioaktivní vzorky. V podpaží držel těžkou kovovou destičku.

"To je potvora!" zaklel ohromený Jurkovskij.

Bykov se zadíval pod nohy a spatřil, že se useknutý kus hmoty hvězdovitě roztáhl a vysunul dlouhé štíhlé výběžky směrem k červenému koberci. A najednou si vzpomněl: "Rudý prstenec! Chraň se rudého prstence! Záhada Tachmasibova..."

V té chvíli se půda zachvěla. Bykov ztratil rovnováhu a div neupadl. Spatřil, jak se Dauge svalil na zem, jak Jurkovskij leze po čtyřech a snaží se povstat. Všechno mu vypadlo z rukou.

V černém nebi zapláol oslepující modrobílý blesk. Druhý náraz povalil Bykova na zem. Pod nohama se ozval ohlušující praskot. Kolem dokola zahřmělo.

"Á-á," zakřičel Jurkovskij a uprostřed strašného burácení ho bylo sotva slyšet.

Bykov se křečovitě zachytával za hrbolky na zemi a viděl, jak se vedle Kloučka otevřela půda a vytryskl sloup ohně. Planoucí clonou bylo vidět, jak se šíleně zkroutily pásy vzepjatého vozidla, jak se Johanyč zvedl a znovu upadl tváří k zemi. Bykova zahalil nesnesitelný žár a pronikl siliketovou tkaninou skafandru. Téměř v bezvědomí Bykov povstal a udržuje jen s největší námahou rovnováhu, udělal několik nejistých kroků k převrácenému vozidlu a znovu upadl - půda mu ujela pod nohama. Rachot okamžitě utichl. Přes pot, který mu vnikal do očí, spatřil, jak se roztřesená rozpukaná země pomalu zbarvuje matně rudou, popelavě rudou září, jak se do ruda rozžhavené vozidlo boří do roztavujícího se písku.

"Á-á," křičel vzadu Jurkovskij.

Bykov zaťal zuby, přemohl nával slabosti a donutil se zaměřit na tento žalostný křik. Spatřil, jak se k němu vztahují černé, jakoby zuhelnatělé ruce Jurkovského. A našel v sobě ještě dost sil, aby je zachytil, opřel se o zem a odtáhl geologa trochu dál od malinového bahniska.

Pak přece jen ztratil vědomí, ale zřejmě ne nadlouho, protože když se vzpamatoval, zjistil, že Jurkovskij leží vedle něho s rukama nepohodlně pod tělem, že rozžhavená půda okolo Kloučka ještě neztmavla a vozidlo je přikře nahnuté a hluboko zapadlé do roztavené země, pancíř z umělé hmoty na něm kouří, šedne a rychle tmavne.

Oslepující modrobílé pruhy v nebi pohasly. Bykovovi nepřetržitě hučelo v uších a neuvědomoval si hned, že to je měřič záření.

"Desítky, stovky rentgenů," mihla se mu hlavou blesková myšlenka. Vstal, vzal pod paží nehybného Jurkovského, který mu bezvládně zůstal viset v rukou, a táhl ho ke Kloučkovi, dál od bublající, růžovými výpary obalené rudé hmoty. Asi po čtyřiceti krocích narazil na Dauga. Johanyč ležel na zádech a zkroucenými prsty křečovitě svíral skafandr na prsou. Bykov Jurkovského položil a sehnul se k příteli. Dauge byl v bezvědomí, oddychoval rychle a chraptivě. Spodní část jeho skafandru byla roztrhaná na cáry. Alexej roztřesenými prsty rychle odšrouboval kyslíkový kohoutek, odepjal řemen ze samopalu a pevně převázal nehybné tělo kolem pasu, aby znemožnil přístup rozžhaveného vzduchu zvenku, který byl chudý na kyslík a prosycený radioaktivním prachem. Dauge zabědoval a zalykavě vtáhl životodárný kyslík. Jurkovskij se vzpamatoval sám. Ořepal se, když přicházel k sobě, rychlým pohybem se pozvedl a posadil se. Dauge dál těžce chroptěl.

"Klouček... Anatolij Borisovič...," zamumlal Jurkovskij "Rychle..."

Bykov mu pomohl vstát a oba se vrávoravě vydali k obrovskému vozidlu, které vychládalo asi sto metrů od nich. Překročili širokou zčernalou u puklinu a rozběhli se. Jurkovskij první vlezl do otvoru, ale spadl. Bykov ho vysadil a vlezl za ním.

Otvor zárem změkl a byl teď oválný. Pancíř byl ještě rozžhaven, žár pronikal pod skafandr a nesnesitelně pátil. V tmavém kesonu Bykov marně šátral po vypínači, a když ho nenašel, rozsvítil lampičku na své přilbě. Dveře kesonu se jim otevřít nepodařilo.

"Anatoliji Borisoviči! Soudruhu Jermakove!" vykřikl zoufale a najednou pochopil: je to zbytečné. Velitel zahynul.

Teplota výbuchu byla příliš vysoká, všechno se roztavilo. Klouček byl nějaký čas rozžhaven do běla, a když odcházel, neměl Jermakov přilbu. Tam uvnitř vozidla všechno shořelo. Všechno - i velitel... Je konec...

"K druhému otvoru, k druhému, rychle, dělej!" Jurkovskij vlezl do kesonu, rozběhl se k vnitřnímu otvoru a vrazil do něj. Opřel se celým tělem, Bykov se k němu přidal ale marně.

Jurkovskij zuřivě zabubnoval pěstmi.

"Musíme ho proříznout," zachraptěl Bykov.

"Čím, Petroviči? Půjdem náhradním průlezem, pojď!"

Bykov vyskočil na střechu. Druhý náhradní průlez, kterého se nikdy nepoužívalo, byl na zádi vozidla. Ale když Bykov obešel stroj, pochopil, že je to marné. Klouček se hluboko propadl do rozžhavené půdy a spekl se s ní. Průlez byl pod úrovní tvrdé seškvášené kůry a bylo vyloučeno se k němu dostat. Klouček se stal mrtvou pevností, nedostupnou těm, kteří zůstali naživu. Jermakov je odříznut od světa a mrtev. Mrtev! Velitel je mrtev!

Bykov unaveně klesl na sálající, rozbrázděnou zemi a zvedl ruce k obličejí. Jeho prsty se dotkly hladkého povrchu přilby...

Johanyče přitáhli ke Kloučkovi a uložili co nejpohodlněji. Bykov musel nejdříve věnovat několik minut tomu, aby přivedl Jurkovského k sobě. Geolog chodil kolem mrtvého vozidla, nic neslyšel, na nic neodpovídal, ničeho si nevšímal. Bykov ho popadl za ramena a prudce jím zatřásl. Teprve pak se Jurkovskij vzpamatoval a vydal se poslušně za ním. Dauge stále ještě nebyl při vědomí. Neměli žádné léky, žádné obvazy. Neměli čím přikrýt jeho popálené nohy. Nemohli mu ani sundat přilbu a dát mu napít vody - teplota vzduchu byla po výbuchu ještě příliš vysoká - přes osmdesát stupňů. Jurkovskij a Alexej Petrovič mlčky překládali Johanyče z místa na místo, hrabali se v tlumocích a balili mu poraněné nohy do hadrů.

Snažili se mu dělat umělé dýchání, aniž sami věděli proč, a cáry z jeho skafandru přikrývali obnažené tělo před žhavým větrem. Bykov se co chvíli díval na příruční teploměr, ale teplota klesala pomalu.

"Zemře," pronesl Jurkovskij. "Popáleniny druhého stupně. Je to zlé..."

"Mlč!" zařval Bykov rozlíceně.

"Alexeji! Ona leze," vyhrkl Jurkovskij, jako by blouznil.

"Podívej, leze..."

"Cože?" Alexej Petrovič se ohlédl a hned mu bylo všechno jasné.

Kolem Kloučka se pomalu, ale znatelně plazil prstenec rudého koberce. Nachová hmota dotírala ze všech stran a blížila se k centru hrozného podzemního výbuchu, který spálil Kloučka a kde se nyní kupily obrovské vyvrácené poloroztáté balvany. Nad hlubokou černou jámou se zvedaly kotouče dýmu.

"Zaplaví nás," pokračoval Jurkovskij. "Zmáčkne, rozdrtí... Musíme pryč."

"Kam?" Bykov se rozhlédl po obzoru. Ze všech stran se blížila malinová hmota.

Jurkovskij se namáhavě zvedl, sklonil se k Daugovi a vzal ho opatrně v podpaží.

"Vem ho, Alexeji... Zavřeme se v Kloučkovi. Třeba to tam přečkáme."

Johanyč žalostně zasténal, když ho prostrkovali úzkým otvorem. V kesonu bylo ještě veliké horko, mnohem větší než venku.

"Propána!" vykřikl Alexej Petrovič zoufale, když pohlédl na teploměr. "Devadesát!"

Uleh! na rozžhavenou podlahu a stáhl Dauga na sebe.

Jurkovskij chvatně zavíral příklop. Ale nevedlo to k ničemu - otvor i příklop ztratily svou dřívější formu. Jakžtakž upevnil těžký žhavý kus pancíře z umělé hmoty a štěrbinkou se zadíval ven:

"Teď poleze na tank... Ona překážky neobchází, ale přelézá. Uvidíme."

Odstoupil od štěrbiny a posadil se někde v temnotě, Alexej Petrovič mlčel, naslouchal šramotu zvenčí, Daugovu chroptění a cítil, jak ho nesnesitelný žár pálí do zad. Je s nimi konec. Klouček je zničen, nemají jídlo, kyslík ani vodu. S Johanyčem je to špatné, velmi špatné. Co by pro něho mohli udělat? Alespoň něco, třeba něco zbytečného, nezbyvá-li už nic jiného...

Klouček se zachvěl a rudé světlo, pronikající štěrbinou v poklopu, se rozjasnilo. Ozvalo se skřípění, řinčení - rudá hmota vylézala na zmrzačené vozidlo.

Za půl hodiny klesla teplota na šedesát stupňů. Alexej Petrovič sňal Daugovi opatrně hladkou přilbu a nalil mu do pootevřených úst doušek pomerančové šťávy. Johanyč se zakuckal a otevřel oči plné bolesti. Bykov ho pohladil po zarostlé tváři a znovu mu nasadil přilbu.

"Kde jsme?"

"V Kloučkovi, Johanyči, přáteli... Jsi raněn."

"Bolí to... Nohy... Co se stalo? Proč je tma? Proč nejedeme?"

"Došlo k výbuchu, Johanyči," odpověděl Jurkovskij a umkl. Neměl dost sil, aby dopověděl všechno do konce.

"Ano, výbuch... pamatuji se. Srazilo mě to na zem a popálilo. Vladimíre, chápeš, co to je? Pod zemí vybuchl atomový kotel. Pamatuješ se... přeli jsme se o to... Máme smůlu, zrovna pod námi..."

Dauge začal dýchat rychle a přerývaně. Alexej Petrovič otočil kohoutek kyslíkového přívodu na maximum.

"Ohromné, ohromné... Ještě..." Dauge zhluboka dychtivě nadechoval. "Kde je Jermakov? Proč mlčíte? Alexeji! Co se stalo?"

"Klouček je zničen, Gríšo." Jurkovskij se odmlčel, a přece jen dopověděl: "Jermakov je mrtvý..."

Dauge vzlykl a znovu pozbyl vědomí. Klouček se otfásl, po jeho pancíři cosi skřípělo, štěrbiny nedovřeného příklopu rudě zářily. Jurkovskij najednou tiše spustil:

"Gríšo, Gríško, vzpamatuj se... dostaneme se odtud... Odneseme tě... Gríšo!"

Dauge se celý chvěl, blouznivě volal po Máše a plakal.

Bykov vzal do dlaní jeho bezvládnou hlavu v přilbě a přitiskl ji k sobě. Dauge utichl.

"Zemřel?" zeptal se Jurkovskij změněným hlasem.

Bykov zaskřípal zuby:

"Ne, Dauge nezemřel. Odneseme ho, rozumíš? Zatím ještě žijeme..."

"Odneseme ho..."

Jurkovskij přistoupil k otvoru, při tisku se k němu a sotva slyšitelně zašeptal: "Šest let jsme spolu... Měsíc, pouště na Marsu... šest let."

Prudkým, nečekaně silným pohybem odstrčil příklop. Kolem byla noc, tma... Kdesi nesmírně daleko burácela Uranová Golkonda, otřásající se vlastní silou, a chrlila nad obzor mlhavou zář, protkanou záblesky plamenů...

STO PADESÁT TISÍC KROKŮ

Zůstali tři.

Dauge stále nepřicházel k vědomí. Bykov s Jurkovským ho s vypětím všech sil vytáhli nahoru a nějaký čas stáli bez hnutí. Neměli sil opustit toto hrozné místo. Země se stále ještě zachvívala. Rudá hmota zmizela. Ještě zpozorovali zbytky červeného koberce v jámě na místě podzemního výbuchu asi dvacet metrů od Kloučka. Povlak dychtivě a rychle prosakoval do bezedné díry, pomalu zhasínal purpurový svit. Setmělo se, Bykov chtěl pozvednout samopal, aby ještě vypálil na rozloučenou, ale rozmyslel si to. Zbýval mu poslední signální zásobník - šedesát nábojů, a čekalo je sto kilometrů cesty písečnou pouští, přes úžlabiny a bažiny... Sto kilometrů, sto tisíc metrů, sto padesát tisíc kroků a na každém z nich hrozí neznámé nebezpečí.

"Salut!" naléhal chraptivě Jurkovskij a Bykov skutečně napřáhl samopal a vypálil krátkou dávku.

Z odřezků seleno-ceriové tkaniny, kterou našli v kesonu, vyrobili něco na způsob nosítek a uložili na ně Dauge. Byla to výborná pevná látka; a bylo jí dost i na to, aby Johanyče ovázali od nohou až po krk.

Šli nyní skloněni proti nárazům silného větru, v neproniknutelné tmě, jen občas ozařované studenými modrými záblesky. V takových chvílích viděl Bykov před sebou na nosítkách Daugovu prilbu a tmavá kymácející se záda Jurkovského, mrtvé písčiny a nízká těžká mračna s jasnými žilkami světla. Blýskavice pomalu hasly a znovu všude tma, bahnitý písek pod nohama a kvílení větru ve sluchátkách...

Nemluví na sebe. Dýchalo se jim těžce, protože si šetřili kapalným kyslíkem a dýchali vzduch z atmosféry, propouštěný kyslíkovým filtrem. Tento vzduch byl horký a chudý na kyslík, dusil je a nutil křečovitě zívat a lačně otvírat vyschlá ústa...

Žízeň! Zdálo se, že mají ústa plná písku a prachu a jazyk jako těžký, suchý, převalující se kámen. A tady přímo u úst - stačí jen trochu našpulit rty - je chladivá citrónová šťáva... nakyslá, voňavá... Stačí jen sehnout hlavu, uchopit do vyschlých rtů chladný ebonitový náustek a sát... Bykov už dokonce cítí, jak jeho zuby tisknou hladký ebonit. Už už... doušek, jenom jeden doušek. Svlažit jazyk...

Nesmí! Musí vykonat sto padesát tisíc kroků. Zbývá ještě přes sto tisíc... A Gríša... Bykov si olizuje rty. Tady, pět centimetrů od hlavy, má černý, chladný náustek...

Ale k čemu to vlastně všechno je? Chodit, trápit se... Práce je hotova. Daleko za nimi si pohrává záře Golkondy na hladké oceli majákových věžiček. Brzy, možná velmi brzy tady přistanou planetolety a kurážní veselí lidé zahájí opravdový útok. Silní, zdraví lidé, kteří mohou pít hodně osvěžující, chladivé citrónové šťávy. A Golkonda se vzdá. To už nezáleží na dvou vyčerpaných stínech v siliketových skafandrech. Co jim brání, aby ulehli, napili se podle libosti chladné tekutiny a usnuli v písku... Je to tak... Bylo by nádherné lehnout, natáhnout zesláblé nohy, napít se a usnout. Ať nad nimi černý vítr navrší písečné mohyly. Nejdřív však sundat s krku samopal. K čertu s ním! K čemu je dobrý tady v mrtvé písčině? Tady už dávno, všechno vymřelo. Každému je jasné, že by bylo nejlepší v téhle poušti si lehnout, napít se podle chuti - v termosu je ještě přes půl litru šťávy! - a počkat, až vítr člověka zasype pískem. Mají sice před sebou bažinu a tam se bez zbraně neobejdou. A pak v Chiusu sedí Michail Antonovič. Bude čekat, ani spát nebude, celé hodiny prosedí u rádiových přístrojů. Neodletí bez nich, neodletí, dokud se nedočká alespoň nějaké zprávy. Možná, že v rozporu se všemi pokyny se sám vydá je hledat. On přece neví, že se tady nedá žít, nemá-li člověk velké, obrovské množství osvěžující, chladné tekutiny...

Lehnout si je vyloučeno! Musí donést Gríšu, Michail Antonovič čeká. A čeká i Krajuchin, i Machov, i ten chladnokrevný inženýr z "Ciolkovského", i dívka v Aščábádu... A všichni lidé, celá vzdálená drahá planeta. Nebylo by pěkné, kdyby si tu lehli a usnuli... Dá se dojít, dá se, dá... "Nechce se, ale musí se!" říkával vždy Johanyč.

Již více než den a noc kráčeji písčinou, do níž se jim boří nohy, a vítr vane tak silně, že dá obrovskou práci neupadnout. A za poslední dva dny jedli jen jednou. A pili taky jen jednou. Jurkovskij padá a pouští nosítka. Bykov se mu snaží pomoci. "K čertu s tím!" chraptí geolog. Jaképak "k čertu", když nesmějí nedojít! Zbývá-li už pouhých sto tisíc kroků... nebo o něco víc. Bykov si sedá vedle něho a čeká. Ale čekat nelze! Čas znamená vodu a voda znamená život. Bykov strká do Jurkovského. Ten úpí.

"Jdem, jdem, Vladimíre Sergejeviči! Zbývá nám kousíček!"

Jurkovskij v odpověď úpí a nehýbá se. Tu se k němu Bykov sklání, hledá po hmatu kyslíkový kohoutek a na několik vteřin ho otvírá. Jurkovskij lačně nadechuje a pak pomalu vrávoravě vstává. Alexej Petrovič mu pomáhá...

Jdou již čtvrtý den. Prvního dne poušť a Jurkovskij po prvé upadl a nechtěl vstávat. Bykov mu dával kyslík.

Druhý den... hm... jak to bylo druhý den? Aha, to jak málem spadl do jámy s pohyblivým pískem a Jurkovskij ho jen stěží vytáhl. Pak ještě dlouho, asi hodinu na tom místě odpočívali a pili šťávu. A Gríša jako by nějak snadněji dýchal, třebaže vědomí se mu nevrátilo... Krásný den... A pak třetí den? Ano, to bylo tenkrát, jak jim ruce zdřevněly, znečitlivěly a zůstaly bez vlády. Nosítka není možno zvednout ani udržet. Gríša byl najednou třikrát, pětkrát těžší... A oni udělali smyčky a zavěsili si nosítka na krk. A potom, když spali, navál vítr kolem nich písečný val. I dnes, když začínali cestu, bylo naváto. Jurkovského a Dauge musel vyhrabávat... Správně - tři dny. A za den urazí průměrně třicet tisíc kroků. Bykov má krokoměr. Urazili tedy sto tisíc kroků a celá cesta měří sto padesát. Zbývá tedy pouhých padesát tisíc.

Dnes prohlédli Daugovy popáleniny - kůže mu slezla, objevily se krvavé rány... Bykov mu převazuje nohy, jak umí nejlépe. Pak snímá s Jurkovského tlumok, v němž jsou schovány Daugovy termosy. Zdá se mu, že Jurkovskij dvakrát tajně upíjel...

Bykov táhne všechno na sobě. Jurkovskij znovu upadl - namodralý blesk zalévá nepřírozným traslavým světlem černé

roztažené tělo.

"Vstaň!"

"Ne..."

"Vstaň, povídám!"

"Nemůžu..."

"Vstát nebo tě zastřelím!" křičí Bykov nepřítelně.

"Nech mne i Gríšu!" chraptí Jurkovskij zlostně. "Jdi sám."

Ale přece jen vstává.

Únavou se Bykovovi přivírají víčka. Vidí svůj dlouhý neohrabaný stín - kymácí se a kroutí. Vítr mění směr, nyní jim vane do zad, pomáhá v chůzi, a když utichá, zdá se tělo nesnesitelně těžké. Ještě dobře, že nezuří černá bouře...

Jurkovskij znovu padá, leží bez hnutí a zarývá prsty do šterku. Na severu se pomalu rozplývá záře.

"Vstát!"

Během odpočinku vyčerpaný a vysílený Bykov usnul a ponechal Jurkovského na stráž. Čtvrtého dne neurazili víc než dvanáct tisíc kroků. Zatímco Bykov spal, stáhl ze sebe Jurkovskij termosy se zbytky řídkého kakaa a šťávy, odepjal láhev s kyslíkem, všechno pečlivě složil na poloprázdný pytel vedle nosítek, zběžně si připjal přílbu a odplazil se do noční písčiny zemřít. Bykov se probudil právě včas. Našel ho ve chvíli, kdy Jurkovskij cítil, že nemá sil odplazit se daleko a pokoušel se stáhnout si přílbu, která se však někde zachytila a nešla dolů. Vzal ho beze slova na záda a odnesl k tábořišti, pomohl mu upevnit přílbu a všechny láhve a nakonec řekl:

"Chce se mi spát, jsem hrozně unaven. Slib mi, že mezi tím neutečeš..."

Jurkovskij mlčel.

"Chce se mi hrozně spát... Ty mě nenecháš zdřímnout, Volod'o..."

Jurkovskij umíněně mlčel a jen nenávisťně funěl do mikrofону.

"Nech mě pospat, Volod'o! Promluvíme si o všem, až se probudím. Prosím tě, Vladimíre Sergejeviči."

"Dobře," prohlásil Jurkovskij najednou, "spi, Alexeji, je to v pořádku..."

Bykov chtěl ještě říci něco povzbudivého, ale než otevřel ústa, usnul.

Nebe je opět zahaleno nachovými oblaky. Vane silný vítr od severu a pomáhá jim v chůzi. Oblaka přiletěla od Golkondy, když Bykov spal. Na obzoru se proplétají hadovité stíny větrných smrštů, právě tak jako před třemi týdny, kdy se Klouček vesele hnál proti větru k Uranové Golkondě, vstříc záhubě. Nyní trčí nehybně zabořen do sklovitého písku, mohutný, obrovitý; jako kouřově ocelový pomník velikého pochodu. Věčným spánkem spí jeho velitel; kdesi ve skalách našel svou podivnou smrt Bogdan Spicyn... Ale pochod ještě neskončil. Neskončil!

Pokaždé, když se Bykov probudil z mučivého spánku, nenáviděl Jurkovského z celé duše. Geolog už nemohl táhnout nosítka. Neustále padal a pouštěl Dauga z rukou. Ještě jednou se pokusil utéci do písčiny. Ale Bykov ho nesmí ztratit! Ztratily by se tím drahocenné znalosti - znalosti člověka, který prozkoumal přístupy ke Golkondě. Musí dojít tenhle odvážlivec, básník a "švihák", věnuje lidem Golkonu, pohádkové písečné pláně, kde je písek dražší než zlato, dražší než platina...

Bykov se jen s námahou zvedá. Otvírá kohoutek kyslíkového přívodu; lačně nadechuje a rychle počítá do deseti. To je nezbytná dávka, jinak by nohy prostě nešly. Pomalu pokleká a s hekáním zvedá na ramena bezvládné Daugovo tělo. Jurkovskij sedí dál na písku - za několik hodin navál vítr kolem něho nízký černý val.

"Poslyšte, Bykove, takhle to nejde..." Má ochraptělý, ale klidný hlas. "S tím nesouhlasím..."

Bykov má sto chutí roztrhnout ho, ale je slabý, a proto jen pronese příšerně chraptivým, jakoby zrezivělým hlasem:

"Nesmysl! Vstát!"

"Nechte nás. Zbytečně se týráte. Sám zahynete a..."

"O to se nestarej! Vstát! Kupředu!"

Jurkovskij váhá.

"Co chceš? Chceš si vysloužit vařín hrdiny? Mučedníka? Nesmysl! Poženu tě kupředu, dokud sám nepadnu! A když padnu, ty polezeš dál! Rozumíš? Koukej vstát!"

A Jurkovskij vstává. Statečný, báječný chlapec! I když má své chyby... Po pěti kilometrech ho Bykov přestává nenávidět a po deseti ho už miluje jako bratra. Mlčí, prevít, neřekne slovo, nepostěžuje si - a přitom mu vypadávají vlasy, kůže má rozpukanou a tvář černější než poušť. Vrávorá... Dojdeme, určitě dojdeme, ty můj kluku zlatá.

Vidíš, zase jsme ušli deset kilometrů. Jen kupředu! Krok, dva, tři...

Jurkovskij breptá:

"Poslyš, Alexeji... Kdybych přece jen nedošel... O Tachmasibově záhadě, o rudém prstenci... Myslím... jsem o tom přesvědčen... Jsou to bakterie. Kolonie bakterií. Ale ne našich bakterií. Jiný život... neorganický život. Podmínkou jejich života je záření. Pohlcují radioaktivní paprsky a žijí z jejich energie... Slyšíš mě?"

Ano, slyší ho. Bakterie a záření...

"Shromažďují se kolem místa, kde musí dojít k atomovému výbuchu," pokračuje Jurkovskij. "Vytvářejí prstenec... Rudý prstenec a čekají. Klouček se dostal na takové místo. A pod ním došlo k výbuchu. K podzemnímu atomovému výbuchu. A ony to cítí, že k němu musí dojít, shromažďují se a čekají... Produkty rozpadu jsou velmi aktivní... Jsou to pro ně hody... Slyšíš? Jsem o tom téměř přesvědčen."

Ano, Bykov slyší. Kráčí podél kamenitého pohoří a všechno slyší. Kde už je ta soutěska? Někde tady musí být... voda...

"Vyřiď všem, aby se chránili rudého prstence. Kde je rudý prstenec, tam dojde k podzemnímu výbuchu. Vyřídíš to? Slyšíš mě?"

"To víš, vyřídím... Sám jim to vyřídíš!" Krok, dva... deset... patnáct...

Šestého dne dorazili k soutěsce. Průchod nemohli hned najít. Bykov zanechal Jurkovského a Dauga vedle skalní stěny a dlouho jej hledal. Černá rozsedlina zarostla bodlácím a v červeném přísvisu plamenného nebe vypadala hrozivě.

Bykov se vrátil k Jurkovskému, zvedl opět Dauga, vydal se podél skalní stěny a přímo před vchodem do soutěsky padl. Vědomí ho opouštělo, znovu se vracelo a zase mizelo jako nárazy větru a jako přes kalné vlny slyšel, jak Jurkovskij chraptivě a zajímavě vykřikuje:

"Ještě se vrátíme, ty zákeřná... Vrátime se sem! Zaplatíš nám za smrt, za útrapy! Prokletá planeto! Budeš pro nás pracovat, pro nás poženšťany. Budeš nám dávat světlo, život... Spoutáme tě ocelí, betonem! Budeš pracovat!"

"To stačí," řekl Bykov a vstal opíraje se o vrásčitý kámen...

Ne, už nemůže jít. Ale může lézt. Může lézt po čtyřech a táhnout za sebou Dauga. Je to mnohem snazší než ho nést na zádech. Jurkovskij taky leze.

Bykov se zastavuje, rozsvěcuje lampičku a ohlíží se. Jurkovskij je tady. Leží za nehybným Johanyčovým tělem, opírá se ze široka lokty o písek a zírá na něho ze slepé vypouklé přilby. Přivázali se k sobě řemenem batohu. Musí na ten řemen dávat pozor: jednou už se rozvázal a Bykov se odplazil daleko vpřed. Musel se vrátit a hledat Jurkovského, který se bezmocně točil v soutěsce. Vypadalo to, jako by oslepl. Ale když se drží řemene, nezůstává pozadu...

A tady už jsou stopy Kloučka, zčernalé, svrštělé lianovité větve, vyrvané i s balvany ze skály. Soutěska znovu zarostla, ale projít se dá. Zůstává už jen několik tisíc kroků... Bykov usedá, skládá pod sebe ztuhlé nohy. Kůži na kolenou má sedřenou do krve, ale bolest necítí. A je mu dobře. "Tamhle je naše bažina, Volod'o. Už nám zbývá pár kroků. Jde se!"

"Jde se!" opakuje Jurkovskij.

"Tak tedy vyrazíme?" ptá se Bykov.

"Výrazíme!" odpovídá Jurkovskij.

Na bažině se v jiskřivé mlze pohupovaly džungle bizarních bělavých rostlin. Byly velmi husté a nezbyvalo než se prodírat mezi jejich silnými kluzkými lodyhami. Trásovisko čvachtalo, mlaskalo a vtahovalo nohy do své špinavě mokré tlamy. Před poslední rozhodující fází pochodu si odpočinuli trochu déle a Bykov vytáhl cenný, vytoužený Daugův termos - jejich poslední naději a oporu. Byly v něm téměř dva litry pomerančové šťávy a Jurkovskij se dokonce zvučně zasmál, když se v záři lampičky objevila na omak drsná černá láhev. Bykov dovolil Jurkovskému i sobě vypít po pěti doušcích života a vlil Daugovi do speklých rtů celou sklenici. Pak se jeden po druhém tři hodiny vyspali a vypili dalších pět doušků...

Pak Bykov s Daugem na zádech zapadl do bažiny a Jurkovskij je musel vytáhnout. Nejpodivuhodnější však bylo, že okamžitě našli místo, kde před měsícem přistál Chius.

Ale Chius nikde...

Na jeho místě bylo teď široké prostranství o průměru asi šedesáti metrů, pokryté pevnou asfaltovou skořápkou. Z jeho středu se rozbíhaly dlouhé pukliny a z nich se prodíraly velké bělavé rostliny se silnými kluzkými stvoly.

CHIUS VERSUS VENUS

Ze všeho na světě miloval Michail Antonovič nejvíc posezení na zahrádce před svým domkem na Altaji, kde byl pod hustou zelenou olší zvlášť pro něho postaven malý stolek. Vždycky si kolem sebe rozložil knihy a pomalu, s požitkem, metodicky pracoval. Zajímaly ho některé teoretické otázky astronautiky a již odedávna snilo tom, že napíše malou, ale obsažnou knihu, která systematicky utřídí všechny dosažené úspěchy v této oblasti za posledních dvacet let.

Odborným vzděláním byl matematik, absolvoval matematicko-mechanickou fakultu Leningradské university a první dobu pracoval v ústavu pro kosmogaci. Měl svou práci velmi rád a pociťoval obrovské potěšení, když mohl sledovat, jak mu z pera plynou řádky téměř vždy velmi složitých, ale zpravidla nádherných, krásných vzorců, plných hlubokého smyslu. Byl výborný pracovník a málokdy se mýlil.

Aniž to sám zpozoroval, věnoval se matematickým problémům automatického řízení tehdy nových impulsních raket na atomový pohon. A to určilo jeho další osud. Neodbytný Krajuchin ho zatahl do sféry své široké činnosti, přiměl ho k absolvování školy pro meziplanetární navigátory a jako jednoho z prvních ho poslal na zkušební lety za pásma asteroidů. K tomu došlo asi před patnácti lety.

Michail Antonovič byl už na Měsíci i na Marsu, dokonce i v pásnu asteroidů, stal se výborným navigátorem, zažil množství příhod a viděl takové věci, o nichž by se vědeckému spolupracovníku Ústavu pro kosmogaci, pracujícímu v oblasti užité matematiky, ani nesnilo. Ale přesto nejraději ze všeho seděl ve stínu rozložitého stromu, hrabal se v tlustých knihách s drsnými vazbami, zaplňoval bílé listy papíru nádhernými řádky tajemného matematického písma a podvědomě naslouchal šelestění listů pod nehybným sluncem, visícím v čisté modři. Povívá vlnitý teplý větřík, pod stolem ve věderku s umělým ledem chladne láhev narzanu, v rybízových keřích trhají žena s dcerkou úrodu na domácí zavařeninu a synek, nezbedný až hrůza, usedá pochopitelně vedle mraveniště a hlasitým žvatláním vyjadřuje svůj nejvyšší údiv... Čistě, bezoblačné, modré nebe, po okraji namodralé číše leze šídlo s duhovými křídly... Krása!

Když se Michail Antonovič rozloučil se soudruhy, stál ještě dlouho v kesonu opřen lokty o okraj otvoru a díval se, jak v mlhavých kotoučích pohasínají světýlka na zádi Kloučka, odjíždějícího do bažinaté džungle. Když světýlka zmizela, okamžitě se nějak setmělo - navigátor Chiusu zůstal sám.

Uplynulo čtyřicet hodin a nad bažinami se slabě rozhořel matný den. Šero zrůžovělo. Ale stejně jako dříve zahalovala všechno kolem bažinatá pára. Byla lepkavá, skoro hmatatelně hustá a zvedala se v měkkých, nehlučných vlnách nad klokotající hladinou močálovitého kráteru, rozložila se jako těžká clona nad planetoletem a v hustých kotoučích obalovala bělavé kostry gigantických rostlin - matově zbarvených hub, roztřesených rosolovitých pňů a ještě všelijakých jiných rostlin, bezbarvých, fantasticky zkroucených a polámaných. V narudlém šeru se jejich stvoly

chvillemi objevovaly, pak zas mizely a zdálo se, že jako v nějakém snu plynou, plynou, ale stále nemohou uplynout a zmizet. Chvillemi se spouštěl teplý déšť, mlha houstla a vrčivé bublání horkých pramenů přehlušovalo teď jednotvárné šustění padajících kapek.

Michail Antonovič prohlédl celý planetolet, vyměnil několik přístrojů, které byly při přistání poškozeny, zkontroloval chod aparatury a pečlivě uklidil kajuty ostatních členů osádky. Zpod Daugova polštáře vypadl svazek namodralých lístků s červenou ořízkou - dopisy psané na stroji. Listy od Marie Sergejevny. Michail Antonovič je pečlivě složil a schoval do stolku. V kajutě Jurkovského se válel tlustý sešit s černou koženou vazbou. Michail Antonovič jej poznal - sem si Volodě už několik let zapisuje své verše. Na drobně popsaných stránkách se míhaly obrázky fregat a profily lidských tváří s hrdými orlími nosy, poslední báseň začínala takto:

Milá má, družko dnů podzimních, chmurných,
víš o mně, vzpomínáš, čekáš mě dál?

A třebaže všechny čtyři sloky (napsané v témž duchu) byly tlustě přeškrtnuty a provázeny nedvojsmyslným komentářem z pera autora (nejslušnějším výrazem v tomto komentáři byla slova "nesmysl, ubohost"), Michail Antonovič si povzdychl, usedl na okraj postele, přelétl několik veršů a zastrčil sešit do kapsy - bude si číst před spaním. Jurkovskij se se svými verši nikdy netajil, nejméně pak před svými nejbližšími přáteli.

První den bylo spojení špatné, přijímač mlčel a Michail Antonovič marně seděl celé hodiny u mikrofonu, otáčel páčkou variometru a mumlal s nadějí:

"Klouček, Klouček... Volá Chius! Odpovídejte! Proč neodpovídáte? Klouček, Klouček, volá Chius! Poslouchám vás..."

Klouček se neozýval, ale éter jednou zanesl do Chiusu tajemné signály: tři tečky čárka tečka, tři tečky čárka tečka... Ohromený navigátor se marně snažil navázat spojení s neznámým, který se zřejmě dostal do neštěstí, a teprve po mnoha dnech mu Jermakov vysvětlil, že to bylo vysílání zahynulého Bondepachaje.

Když se konečně mezi šramotem, kvílením a praskotem éteru ozval v reproduktoru klidný, rozvážný Jermakovův hlas, zajásal Michail Antonovič jako malé dítě. Od té doby bylo spojení navázáno. Velitel oznámil, že je všechno v pořádku. Cíle bylo dosaženo. Golkonda se brání všemi nejděbelštějšími prostředky, ale přesto zkoumání pokračuje úspěšně. Geologové pracují ve dne v noci, shromáždili již mnoho materiálu, Spicyn a Bykov pomáhají, jak umějí.

"Ano, ano," utrušoval Michail Antonovič a radostně pokyvoval hlavou. "Pozdravujte je, Anatoliji Borisoviči, vyřídíte jim pozdrav."

Osádka Chiusu má teď tolik práce s výzkumem, že s Michailem Antonovičem bude nejčastěji mluvit Jermakov. Má trochu pohmožděnou nohu a nemůže se zúčastňovat prací venku.

"Copak, copak?" projevoval účast Michail Antonovič. "Taková neopatrnost!"

Občas mluvil s navigátorem Alexej Petrovič. Podle jeho slov se Bogdanovi v obdobích, kdy měl službu, nikdy nepodařilo navázat s Chiusem spojení. Taková smůla! Michaila Antonoviče to rmoutilo a prosil, aby mu Bykov vyřídil zvláštní pozdrav. Má přece Bogdana velice rád, nejvíc ze všech. Jsou staří přátelé! Patnáct let - to není žádná legrace. Ale éter často mlčel, ozývalo se jen praskání elektrických výbojů v neklidné atmosféře. Na duši doléhal smutek a osamělost. Člověku je těžko, nemůže-li si s nikým promluvit, zasmát se, pustit se do sporu. Dokonce i obědvat o samotě je nějak smutné - člověku neleze sousto do krku. Michail Antonovič se snažil pracovat, ale nedokázal napsat ani řádku. Pokoušel se číst. Nejdřív ho to nadchlo, v knihovně Chiusu byla spousta pěkných nových knih a Michail Antonovič měl za posledních několik let málokdy příležitost přečíst si něco z beletrie - všechen čas mu zabírala práce, dokonce i všechen volný čas. Ale toto nadšení netrvalo dlouho: nemohl číst, vadily mu neustále se vracející myšlenky na přátele, na rodinu...

Nuda ho vyhnala ven. Jednou porušil přísný rozkaz velitele, který mu zakázal opouštět planetolet, pokud to nebude nezbytně nutné, vzal samopal a vylezl výstupním otvorem do válejší se mlhy. Přes hodinu chodil přesličkovou džunglí, bázně se rozhlížel při každém vydechnutí třasoviska, nashromáždil do sběratelského kontejneru několik zajímavých vzorků zdejšího rostlinstva - úlomky bělavých řas, kulaté fosforeskující kloboučky mladých hub, nabral do zvláštní baňky trochu na pohled odporného jíl. Pak to zase všechno ztratil, když se propadl do bažiny, a aby vylezl, musel se zachytávat kluzkých, křehkých stébel gigantických rostlin. Když se konečně vyškrábal, zjistil, že utopil i samopal, a vydal se neozbrojený hledat planetolet. Dlouho jej nemohl v načervenalé mlze najít. Potom se zařekl, že už svůj úkryt neopustí, a spokojil se s tím, co mohl vidět nebo slyšet od prahu Chiusu. A po pravdě řečeno, nových dojmů nebyl nedostatek...

Jednou vylezl z bažiny cosi těžkého s matně blyštivou kůží, namáhavě funělo a chroptělo, a upřelo na strnulého navigátora odporná bělma. Když se Michail Antonovič vzpomátoval a skočil pro zbraň, podivný host již zmizel, rozplynul se v mlze. Obrovští purpuroví měkkýši lezli po plášti planetoletu, utrhávali se a s těžkým žucháním padali zpátky do jílovité bažiny. Nad hlavou se občas vysoko vznášely jakési široké stíny. Masožravá rostlina trhala na kusy zoufale se zmltávající obrovskou housenku; kdosi vykřikoval v mlze chraptivým, úpěnlivým hlasem; jako by vzduchem plul řetěz spojených chlupatých koulí, poletovaly chvějivé lepkavé nitě a obrovský řetěz vypadal nekonečný. Michail Antonovič se konce té obludy ani nedomáhal. Zavřel otvor a šel spát. Jednou, když právě podržoval u přístrojů, planetolet se trochu otrásl. Navigátor se probudil a vylezl z otvoru podívat se, co se děje. U planetoletu se černaly široké oválné jámy a rychle se naplňovaly kalnou břečkovou. Jakási obluda šla kolem, zavadila o planetolet a nechala po sobě tyto obrovské stopy a široký průsek v rozkymácené stěně džungle.

Michail Antonovič zavedl do kesonu signální zařízení od rádiového přijímače, aby nepromeškal, kdyby přátelé volali, a celé hodiny s prstem na přepínači samopalu pozoroval a poslouchal. Asfaltová plošina okolo Chiusu rychle zarostla bělavými chaluhami. V prvních dnech se Michail Antonovič díval, jak se svírá hustý kruh. Později již musel pokaždé před zahájením pozorování prosekávat ve stěně z rostlin, které obklopovaly Chius, okýnko. Planetolet, jenž zapadl těžce do

močálu, byl obklíčen podivným a hrozným světem této planety, která jen nedopatřením nesla jméno bohyně lásky a krásy. Atmosféra, skládající se z kyslíčnicku uhlíčitého, dusíku a žhavé mlhy; jedovatá těžká voda, obsahující velké procento vody deuteriové a tritiové; vlhké vedro, dosahující sta stupňů Celsia; flóra a fauna, na něž stačilo pohlédnout a bylo jasné, že je vyloučeno používat jich jako potravy...

"Ještě dobře, že se vaše Golkonda nepodobá téměř bažinám," říkal Michail Antonovič Jermakovovi.

Ten místo odpovědi jenom pokašlával.

Ve žhavém pološeru dne na Venuši poletovaly jasně vybuchující vzdálené plamínky, třasovisko těžce vzdychalo a s hlukem praskaly nohy obilných hub - přítom z nich tryskal déšť kluzkých svítivých výtrusů. Možná že to ani výtrusy nebyly, ale Michail Antonovič na vlastní oči viděl, jak tyhle pružné, jako pěst velké fialové koule začaly po zapadnutí do bažiny vystrkovat bílá tykadla. Vítr přinášel jasnou zářivou mlhu, její mrtvolně zsinálé chuchvalcovité mraky se těžce zachytávaly v křovinách. Jednou vypukla bouře. Mlha se naplnila chvějivou nazelenalou září, hromové burácení se slilo v souvislý rachot, mezi povadlými stébly se rozletěly sršivé modré míče kulových blesků, dýchlo vedro a najednou se přihnala rozžhavená vichřice. Chius se začal pohupovat. Michail Antonovič se držel za okraj výstupního otvoru a s hrůzou sledoval, jak ukazatel na teploměru začal prudce stoupat a překročil dvě stě stupňů. Vlna jílů se opřela o planetolet a odhodila navigátora daleko od otvoru. Převaloval se v husté břečce, neustále klouzal po bahně, a když se mu konečně podařilo vstát, neměl dost sil, aby příklon zavřel. Po třetím nebo čtvrtém pokusu ho těžký příklon v náporu větru srazil na zem a navigátor ztratil vědomí. Vzpamatoval se za půl hodiny, možná za hodinu. Uragán utichl, keson byl plný jílů a kolem Chiusu byla naváta hromada zahnívajících řas.

Druhého dne mu Jermakov oznámil, že je Dauge nemocen. Novinka navigátora ohromila. Připadalo mu, že to je první rána, tragická předzvěst. Začal řetěz neúspěchů. Venuše se sešikovala k boji proti odvážlivcům ze Země. Několik hodin ležel Michail Antonovič na posteli a díval se na strop čalounovaný žlutou polymerovou houbou. Připomněl si hrozná Tachmasibova blouznivá slova. Navigátorem zalomcovala zimnice. Teploměr ukázal 39° - stejnou teplotu, jako měl nemocný Dauge. Sklepal teploměr, usedl na posteli a roztržitě se zakousl do nerozlučného náustku své prázdné lulky. Nemá snad už nemoc v sobě, schovanou, vyčkávací? Soudruzi se vrátí k prázdnému, vymřelému planetoletu a ani se do něho nedostanou. Bylo by dobře nechat pro všechny případy otevřený vchod... Ale co když do kesonu vlezle nějaká potvora - pak ji nedostane ven.

Michail Antonovič vzdychal a cucal svou prázdnou lulku. Potom poprvé za celou dobu zašel do kajuty se zbraněmi a prohlédl si signální rakety. Dva půlmetrové ocelové doutníky, pokryté silnou vrstvou vazelíny a k nim vypouštěcí zařízení - těžké třínožky s tyčí. Je třeba rakety nasadit na tuto tyč, zapnout malý přístroj u stabilizátoru a raketa je připravena vyletět. A tadyhle je distanční spouštěcí zařízení... S tím vším nebude skoro žádná práce. Navigátor zkusil raketu pozvednout, napjal svaly, - ano, není to moc těžké, mohl by i sám... Dostane-li silné záchvaty a po prvním zůstane naživu, bude muset rakety vystřelit. "Ve dvacet nula nula podle času Chiusu," tak je domluveno s Jermakovem. A pak za všech okolností otevřít příklon a čekat. Michail Antonovič postavil třínožky; celý se zpotil, než na ně nasadil rakety, pak se zalíbením na ně pohleděl a nějak se mu ulevilo.

Uplynul dlouhý zdejší den, nastala noc. Nad bažinami se znovu rozprostřela mlhavá tma. Klouček už končí svou cestu. Jistě už instalují zaměřovač na novém místě a sbírají poslední vzorky. Už brzy Michail Antonovič vzlétne s Chiusem a záměří určeným směrem. Brzy se setkají! Pak zpáteční Cesta k Ciolkovskému - a znovu setkání! Potom cesta k Zemi - a zase setkání, to nejradostnější!

Michail Antonovič vzpomíná na svůj první návrat z Vesmíru. Květiny, hudba, zástupy lidí a mezi nimi Zoja. Docela mladinká - starší laborantka Krajuchinova ústavu. "Strašná laborantka," žertoval Michail Antonovič a dorážel: "Když ty jsi starší laborantka, jak vypadají ty mladší?" Nádherná, přenádherná doba - doba rozkvětu impulsních atomových raket, doba, která zrodila takové lidi, jako jsou Krajuchin, Privalov, Sokolovskij... Doba, kdy starý Šrajber v Novosibirsku rozpracoval myšlenku "absolutního odrážče" - skutečně pozoruhodnou myšlenku. Ale jak byla tato myšlenka přijata! "Bláznivý stařec! Tmářský alchymista! Idealista! Fantasta!" V kuloárech se šeptalo: "Chichi, absolutní odrážče; to se od něho bude odrážet jako hrách o stěnu?" Rozzuřený Krajuchin o nich tehdy prohlásil: "Hlupáci to jsou, ne-li něco horšího!" Byl to svěřepý boj. Krajuchina tehdy málem odvolali za nepřipustný nátlak. A nakonec, tady jej máme, ten absolutní odrážče: "Chius versus Venus!" (Tím Michail Antonovič vyčerpá do dvou třetin své znalosti latiny a spokojeně si zamnul ruce.) "Chius versus Venus!" Zatím to jde dobře. Fuj, fuj, aby to nezakřikl... Devatenáctého dne po odjezdu Kloučka pocítil Michail Antonovič, že je mu špatně. Probudil ho čísi hlas. Vyskočil z postele a dlouho hleděl do zšeřelé kajuty, než konečně pochopil, že to byl jeho vlastní hlas. Měl hlavu hrozně těžkou, ve špičkách prstů ho píchaly tisíce špendlíků. Chtělo se mu znovu ulehnot. Na chvilku si zdříml, a když se probudil, našel teploměr. Změřil si teplotu. Byla normální.

"Již povstaňte k boji, dělníci světa...", zazpíval falešným hlasem a vtom si vzpomněl, že zpíval tuto píseň každého rána, když mu nebylo dobře, aby oklamal svou ostražitou manželku, ale že ji ještě nikdy nezpíval na cestě do Vesmíru. Co horšího se mu mohlo stát? Onemocnět právě teď, docela sám v opuštěné lodi!

Prinutil se vstát, a přidržuje se v chodbě ocelových žeber lodi, došel do velitelské kabiny a usedl před rádiovým přijímačem. Klouček neodpovídal.

"Musím se projít," řekl. Michail Antonovič nahlas. "Jsem nemocný, musím se projít."

Vratce prošel chodbou a zastavil se před kajutou se skafandry. Rozhlédl se. Matové koule lamp vyzařovaly měkké světlo, na těžkých kovových stěnách se ještě tu a tam černaly temně hnědé skvrny - stopy po rzivé plísni, která před třemi týdny pronikla do planetoletu. Michail Antonovič náhle téměř fyzicky pocítil skličující ticho, které číhalo v prázdných chodbách a kajutách - ticho očekávání, ticho samoty.

"Musím nahoru, nahoru, projít se," brumlal navigátor a natahoval si skafandr.

Jen s námahou se vyšplhal k vrchnímu kesonu. Přílba mu ležela na ramenou nezvykle těžce, ruce jen stěží otevřely

příklop. Ten se odštinul a Michail Antonovič spíš upadl než se opřel o okraj širokého otvoru. Mlha zmizela. Nad jeho hlavou visela neproniknutelná tma a všude, kam dohlédl, se rozprostírala světélkující pláň. Rozhrnul lepkavé šlahouny chaluh, obepínajících loď, zlostně je strhl - překážely mu ve výhledu. Tma, prázdnota... "Prázdnota..." zašeptal.

Vtom zahlédl na obzoru brunátnou zář. Přibližovala se, rostla, pohlcovala černou tmou. Přímo před sebou rozeznal Michail Antonovič písečnou poušť. Uprostřed větrem bičované pláně se tyčil obrovitý vír - naprosto nehybný, přišemný, klokotající. Navigátor ucouvl. Přízrak uvízl ve vzduchu před jeho očima, pak se zakymácel, zachvěl a náhle zmizel. Jenom v dálce nad zrudlými hřbety hor vzplála a zase zhasla světelná skvrna...

Nad bažinou se znovu rozhořivala záře. Michail Antonovič se zapotácel. Nyní se v zářící mlze vztýčily obrysy gigantické skály, jejíž stříbřitě bílý vrchol oslnivě jiskřil. "Sníh? Při sto stupních?" Na úpatí hory stály bez hnutí narudlé stromy s plochými korunami, neobvyklého tvaru. Bylo jich hodně, velmi mnoho, celé lesy. I svahy hory jimi byly porostlé. Náhle...

Navigátor přimhouřil oči a pak je znovu pomalu otevřel. Tma. Prázdno. "Fata morgana?" blesklo mu hlavou. "Fata morgana nebo halucinace?"

Michail Antonovič se nepamatoval, jak sešel dolů do obytných kajut. V hlavě se mu trochu rozjasnilo. "Fata morgana nebo halucinace?" Vzal kameru a vrátil se do horního kesonu. Zvláštní přízrak se znovu pohupoval před dveřmi a Michail Antonovič jej nafilmoval. Věnoval na to několik desítek metrů filmu.

Film ihned vyvolal. Na obrázcích neobyčejně citlivého filmu se zřetelně objevily koruny stromů, skála... Samozřejmě, vzpomíná si. Fata morgana v pouštích na Zemi se dá filmem taky zachytit. Znamená to, že na téhle planetě nejsou jenom odporné bažiny a černé pouště.

Michail Antonovič usedl do křesla a dlouho se díval přímo před sebe. Trhlo jím pronikavé zvonění. Přátelé! Rozběhl se k aparátě. Jermakovův rozvážný hlas ho vždy přivedl do lepší nálady. Radši o všech těchto událostech bude mlčet. Čert vem fatu morganu, ale dnes po probuzení cítil nevolnost. Kdo ví, co to může být za nemoc. Neměl by přece jen Jermakova upozornit a poradit se s ním?

Ale neporadil se. Začali mluvit o Bogdanovi; ten zase nemůže přijít k vysílačce - to je ale smůla! Ostatně, brzy to skončí. Plán další činnosti? Bylo by nejlepší...

V tomto okamžiku se pod navigátorovými nohama zachvěla podlaha a ujela mu. Ozval se jemný svištivý zvuk. Michail Antonovič asi vykřikl, protože se ho Jermakov ptal, co to říká. V reproduktoru se rozezněly sirény, chrapot a rachot...

Michail Antonovič se pokusil zvednout z křesla, ale druhý náraz jej srazil na zem. V pádu zachytilo kraj rádiového zařízení a táhl je za sebou - cosi se převrátilo a s řinčením rozbilo... Zemětřesení? Navigátor povstal a zakřičel do mikrofónu na Jermakova. V odpověď se ozvalo chrastění, vrčení, kvílení. Stěny se zatřásly a převrátily. Navigátor rozhodl rukama, znovu upadl na podlahu a ujížděl tak dlouho, dokud nenarazil zády na chladivý kov rozvodné desky. Ostré táhlé svištění se změnilo v mohutný hukot a po dutém úderu přestalo.

Od chvíle, kdy se planetolet po přistání hluboko zabořil svými reaktorovými sloupy do mazlavé jílovité půdy, neustále se pod jeho několika tisíci tun oceli pěchovaly a prohýbaly pružné vrstvy vodnatého jílu. Jíl povoloval mikron za mikronem, centimetr za centimetrem a nakonec nevydržel. A nyní obrovský Chius těžce zapadá do bezdné bahnité jámy. Až se vrátí soudruzi, budou ho marně hledat. Objeví pouze širokou černou pláň na místě, kde stával planetolet... Zahynou, protože přijdou o všechno - o vodu, kyslík i potraviny. A co bude nejhorší, přijdou o prostředky k signalizaci. Nebudou moci zavolat o pomoc z "Ciolkovského". Michail Antonovič zaťal prsty do okraje rozvodné desky a pokoušel se vstát. Planetolet se prudce nahnul a začal padat na bok. Za několik vteřin se převálí a možná se otočí docela tryskami vzhůru. To by znamenalo smrt. Michail Antonovič se konečně dostal k hlavnímu pultu a položil ruce na páčky... Na přístrojích zaplály duhové lampičky...

Mokřina se zatřásla. Bělavá džungle se rozhoupala. Z černé jámy v bažině, naplněné horkou kaší, vytryskly mraky modré páry... Obklopen oslnivým jasem, s hromovým rachotem a jekotem, podoben obrovskému brouku, vynořil se pětítlapý Chius ze syčícího třasoviska, okamžik zůstal viset nad bažinou a pak prudce vzlétl do černého nebe, zanechávaje za sebou širokou asfaltovou plošinu o průměru šedesát metrů, zbrázděnou klikatými, rozbíhavými puklinami...

"Klouček, Klouček, volá Chius! Poslouchám vás, volá Chius! Klouček, Klouček, Klouček! Chius vás poslouchá. Volá Chius, poslouchám vás. Přepínám..."

Michail Antonovič chvíli počkal, vyslechl ječení v éteru a vypjal přístroj. Neožývají se. Mlčí už pátý den. Co se stalo? Proč nedávají signál k přechodu na nový raketodrom? Cožpak...

Chius stojí v neproniknutelné tmě, zaprášen černým pískem, a opírá se všemi pěti sloupy o tvrdou kamenitou půdu. Chius je podivuhodný stroj. Jedině Chius s jeho neobyčejně jednoduchým řízením, pevností při letu a mohutnými motory mohl dokázat něco takového - přeletět přes skály, nesmírně přesně přistát a nerozbit se, třebaže burácela prudká vichřice a třebaže jej řídil sice zkušený, ale rozčilený a vylekaný pilot. Nebyly zbytečné bezesné noci Krajuchina, Privalova, desítek a stovek lidí, kteří vytvoření fotonové rakety věnovali všechno své umění, obrovské zkušenosti a celé srdce snůlků a tvůrců. Chius zvítězil tam, kde by kterákoli jiná raketa byla odsouzena ke zkáze a v těchto chvílích by se rozbitá a zmražená povalovala jako rozvaliny ocelového domu...

Chius zatím stojí v neproniknutelné tmě, celý a nepoškozený, nepočítá-li se několik bezvýznamných přístrojů a jedna rádiová souprava, které rozbil zřejmě sám Michail Antonovič...

Chius stojí, ale kde? To navigátor neví. Ostatně na tom ani nezáleží. Vysedává celé hodiny a celé dny u rádiové stanice, volá Kloučka a čeká na signál k přeletu na nový raketodrom. Ale signál nepřichází. Co když vůbec nepřijde? A Michail Antonovič vstává, začíná přecházet po kabině a mechanicky si opravuje špinavé obvazy na pořezaných rukou; neustále mu sklouzávají.

Nebude-li navázáno spojení, pojede Klouček k místu prvního přistání. Budou Chius hledat. Nenajdou ho na bažině. Mají málo vody... Tak proč vlastně nevyšlou signál? Nebo už ho vyslali?

Michail Antonovič s vypětím všech sil přemáhal zrádnou slabost! Jen klid! Hlavně klid, aby do toho hrom! Z každé situace jsou přinejmenším dvě východiska, říkává Gríša Dauge. Planetolet je celý a nepoškozený. Michailu Antonoviči tedy nic nehrozí... Ostatně o to vůbec nejde... Má se vrátit na bažinu? Nechat tam znamení? Nesmysl! Několik desítek kilometrů nesmírně obtížné cesty, Chius bez dohledu... A kde vlastně ta bažina je? Kam by měl jít?

Plácl se do čela. Jak mohl zapomenout? Obě rakety ve dvacet nula nula kteréhokoli dne podle času Chiusu," tak to řekl Jermakov. Michail Antonovič sestoupil do dolního kesonu, odsunul příklop a vkročil do tmy plné lepkavého větru.

Obzvláště těžké bylo spustit dolů signální rakety. Je třeba obou, rozhodně obou! Jedné by si Jermakov možná nevšiml, tak to tenkrát řekl.

Michail Antonovič odtáhl rakety asi sto metrů od Chiusu. Měl s nimi hodně práce. Vrávoravě je táhl proti silnému větru. Konečně byly instalovány. Zkontroloval čas a zapjal startovací mechanismy. Z bezpečnostních důvodů měl teď vystoupit zpátky do Chiusu, ale nemohl najít žebřík - vítr odnesl pružný provazový žebříček někam stranou. Zcela vyčerpán uleh Michail Antonovič za silný reaktorový sloup. Neviděl ani neslyšel, jak se signální rakety jako bílé blesky vznesly k nebi a tam, vysoko nad mraky se rozletěly v oslnivé ohnivé koule.

Když se konečně vrátil do planetoletu, jen s největší námahou svlékl skafandr, doplazil se do své kajuty a svalil se na postel. Napolo v mrákotách ležel několik hodin, pak lhostejně vypil šálek studeného bujónu a zašel do velitelské kabiny. Teprve tam si všiml, že se jeho náramkové hodinky zpožďují za velkým chronometrem - spolehlivým přístrojem, který pracuje na principu disociace molekul kovu - o dvanáct minut. Vystřelil tedy signální rakety dvanáct minut po smluvené době. Jermakov si výbuchu mohl všimnout, ale také nemusel... Navigátor však už neměl sil uvažovat o případných následcích své chyby. Teď zbývalo jediné: čekat.

Michail Antonovič vyskočil. To může udělat jenom osel... Ne, to může udělat jenom na smrt vyděšený člověk, aby zapomněl na druhou možnost, tu nejjednodušší! Vždyť se dají zapnout lokátory. Dříve či později je Jermakov zachytí a najde planetolet! Ohromně jednoduché...

Rychle se sklonil nad desku přístroje na odrážení meteorů. Dokonce si začal něco bezstarostně broukat, když kulaté obrazovky zaplály matným světlem.

Od té doby uplynuly čtyři dny a čtyři noci. "Klouček, Klouček, volá Chius... Zaměřujte na mne.

Délka vlny..."

Atmosféra Venuše je vrtošivá. Ne vždycky propouští rádiové impulsy lokátorů. Trpělivost, jen trpělivost...

"Volá Chius, volá Chius! Zaměřujte na mne, vlna..."

A co si pomysleli na Ciolkovském, jestliže si všimli raket? Chodí asi ve smutku, Machov připravuje záchranné nákladní rakety s automatickým řízením, Krajuchin, najednou zestárlý a jako bez života, sedí ve své pracovně. Zhroutil se jeho sen, všechno cíl jeho života - Chius je zničen. Ale ne, kdepak Chius! Je to báječný, podivuhodný stroj!

"Poslouchám vás, Klouček, Klouček, Klouček..."

Plynul den po dni. Klouček nepřijížděl, neožýval se. Stalo se jistě neštěstí. Čeká tedy zbytečně, zbytečně se trápí... Ba ne! Musí čekat, nemohou se přece nevrátit...

"Klouček, volá Chius! Poslouchám vás. Volá Chius... Zaměřujte na mne..."

Devátého dne přezkontroloval lokátor, prověřil stravovací zařízení ve svém skafandru, vzal samopal a sestoupil na tvrdou kamenitou půdu pod Chiusem. Po nebi se hnala nachová oblaka. Písek tu byl rezatý a jemný. Vítr jej roznášel, hučel ve sluchátkách a rozhoupával suché porosty asi dvě stě kroků od planetoletu. To byly ony stromy s plochými korunami... Mnohé vypadaly spálené, třebaže byly od Chiusu víc než půl kilometru daleko.

Michail Antonovič se rozhlédl, upravil si samopal na prsou, otřel drsný povrch jedné ze svých obrovských rukavic, olepený seschlým blátem a vykročil k porostu. Už nemohl čekat. Přátelé zahynuli, to už je jasné, ale on odtud neodejde, neodletí s Chiusem tak dlouho, dokud nenajde jejich těla.

Když vstoupil do ohořelé džungle, hned na okraji narazil na tři muže. Jeden, obrovský, se plazil klikatě jako červ, zachytával se za hroudy a táhl na zádech druhého, omotaného špinavými hadry, nehybného, bezmocného a bezvládného. Třetí se plazil za nimi. Kolem pasu měl smyčku z řemene, jehož konec vedl k prvnímu muži. Plazili se přímo proti strnulému navigátorovi. Michail Antonovič najednou docela ztratil, hlas, nemohl popadnout dech hrůzou i radostí. Spatřil, jak ten, který se hadovitě plazil vpředu, narazil hlavou v stříbřité přilbě na kmen stromu, zasténal a dal se oklikou, stále dál, úporně, zuřivě...

Konečně se Michail Antonovič zmohl na výkřik a rozběhl se k nim. První muž překvapivě rychle poklekl, v rukou mu bleskl napřažený samopal.

"Kdo je?" zachraptěl.

"Alexeji!" vyrazil Michail Antonovič, klesl vedle něho na kolena, při tisku se k němu a rozplakal se těžkými, zlostnými i radostnými slzami...

Pod jeho botou, zabořenou do prachu, zašustil list papíru - kdysi bílý, nyní zmazaný žlutým blátem, ušmudlaný, s potrhávanými, roztrženými okraji. Ale bylo na něm ještě možno rozeznat černou skvrnu Golkondy, i kolo bažiny, i malý červený kroužek na jihovýchod od močálovitého kráteru. Kdyby Michail Antonovič znal své souřadnice, okamžitě by zjistil, že Chius nyní stojí právě v tomto kroužku. Anatolij Borisovič Jermakov, velitel nejlepšího planetoletu na světě, se málokdy mýlil. I v tomto případě se zmýlil o pouhých pár kilometrů...

Když Bykov skončil své vyprávění, Michail Antonovič se rozplakal:

"Soudruzi! Moji draží! Bogdane, Jermakove..." Velké slzy se rychle koulely po jeho tlustých dobromyslných tvářích a zachytávaly se v mnohadenním strnisku.

"Nech toho... pláče," pronesl Jurkovskij namáhavě.

Ležel v křesle vedle matově bílého přikrytého válce, v němž dřímал v hojivém roztoku nahý Johanyč, vyčerpaný převazováním a injekcemi.

Polykaje slzy díval se Michail Antonovič hned na příklon válce, hned na obličej Jurkovského, černý jako uhlí, hned zas na tvář Bykovovu, která byla téměř celá zakryta ochrannými brýlemi.

"Neplač, Michailu," opakoval Jurkovskij, "radši se ještě jednou přichystej na Golkondy..."

Alexej Petrovič Bykov sňal brýle, když se v kabině ozvalo jemné a naléhavé "tút, tút, tút".

"Majáky," zašeptal a přimhouřil oči. "Naše majáky!"

"Tút, tút, tút..."

"Dokázal bys, Michailu, letět podle těchto signálů?" šeptal Jurkovskij. V jeho zapadlých očích jiskřila veliká vítězná hrst.

"Samozřejmě, pochopitelně!" Silný navigátor si mnul tváře a slzy, stále stejně velké a hojné, padaly na rozvodnou desku. "A nejen já - každý nováček to dokáže. A nasad' si brýle, Alexeji!" vykřikl najednou utrápeným hlasem. "Zase chceš oslepnout?"

"Tút, tút, tút," neslo se Vesmírem. Nad nedohlednými pouštěmi a bažinami, nad nachovými oblaky, nad rozbitými loděmi, nad zmračeným Kloučkem, nad neznámým hrobem Bogdanovým, nad věčně rachotícím jícem Golkondy...

"K Ciolkovskému nám zbývá půl druhého tisíce kilometrů," ohlásil Michail Antonovič a konečně vytáhl kapesník.

"Plakat nesmíš, Michailu," šeptal Jurkovskij, "svou práci jsme udělali... Nemohli jsme... udělat víc... Ale cesta je teď otevřená. A my jsme se vrátili. Bykov... já... a Griša."

Bykov si znovu nasadil brýle.

"Tút, tút, tút," zpívaly vzdálené majáky.

EPILOG

Bykovovi Alexeji Petroviči,
dobývateli pozemských, venuských atd. atd. pouští,
ozdobě třetího ročníku Vysoké školy kosmogace,
zasílá

nehodný planetolog

Volod'a Jurkovskij

TISÍCERÉ POZDRAVY!

Nezdá se Ti, příteli rudochu, že naše korespondence má poněkud konvulzivní charakter? Za posledních dva a půl roku (oprav mne, pokud se mýlím) jsem na Tvou adresu odeslal čtyři dopisy, na kteréžto došel v odpověď celkem přibližně jeden. A ten ještě byl napsán velmi rozmáchlým písmem na polovině stránky ze školního sešitu. Historie zná pouze jeden příklad korespondence stejné intenzity, totiž korespondenci cara Ivana Hrozného s uprchlým knížetem Kurbským. Historie nás učí, že vysoké strany našly za sedmáct let příležitost napsat dohromady pouze šest dopisů. Ivan napsal dva, Kurbskij čtyři, načež zemřel, zřejmě z přepracování. V naší době mají lidi pevnější národu, takže já už Ti píši popáté. Pravda, vyžadovalo to obrovského vypětí vůle a určité shody okolností.

Včera jsem byl na zdravotní prohlídce. Starší lékař Leont'jev položil svou první bradu na druhou, druhou na ty ostatní, ty ostatní na prsa a prohlásil, že mi zakazuje účastnit se třetí výpravy kolem Golkondy a předepisuje, abych se věnoval nápravné gymnastice a šťavnatým (jen si pomysli!) biftekům. Spánek, tělocvična, bazén, ionizační sprchy, knihovna, a pak se uvidí. Ne protestoval jsem. Každý spor s Leont'jevem vede totiž k tomu, že musíš pozorovat jeho brady, zvednuté ke stropu, a poslouchat jeho hlubokomyslnou úvahu: "Hm... Teď si zaboha nevzpomenu, kdy letí nejbližší planetolet na Zem..."

Před hodinou jsem vyprovodil chlapce na expedici a rozhodl jsem se, že si svůj veliký žal vyliji v dopise. Svého času jsi mě žádal, abych Ti vypravoval, jak to všechno bylo. Pro nedostatek času, jak si vzpomínám, jsem Ti tenkrát poradil, abys četl noviny a sledoval populární televizní přenosy. Teď na to mám kdy.

Před osmnácti měsíci, přibližně v době, kdy ses potil na zkouškách, odletěly z meziplanetární základny Ciolkovskij na rozkaz Krajuchinův, bez pompézních proslovů a bez orchestru, tři fotonové rakety typu Chius a v intervalu po půldruhé hodině se jedna po druhé vnořily do růžové, mánivé atmosféry Venuše. První planetolet letěl pod vlajkou Admirála bezvodých oceánů Michaila Antonoviče Krutikova. Admirál, těžký a bezvadně vyholený, se osobně postavil k řídicí desce. Oči mu zářily. Obrovská loď chrtila fialové plameny a nesla se podle signálů z majáků raketodromu druhé třídy Uranová Golkonda. Třikrát se nachové nebe zbarvilo fialovými záblesky. Třikrát se zachvěla dehtová písčina. Pětítlapí oceloví giganti se široce rozkročení postavili vedle sebe.

Vylezli z nich lidé ve spektrolitových přilbách, automatické tančičky, vrtací agregáty a pásová terénní vozidla s hermetickými kabinami. Lidé se rozdělili. Osm lidí na dvou vozidlech, naložených minami, se vydalo na východ - vyhazovat skály, rozšiřovat raketodrom a stavět další majáky. Zmizeli v černé mlze a brzy se za obzorem ozval tlumený rachot a vytryskly huňaté hřibovité výbuchy.

Dvacet stavbařů pod vedením Viktora Gajdadyjova (toho, co stavěl přístav Velký Syrt na Marsu) beze spěchu usedlo do svých podivných strojů a pomalu odjelo na jih, k horskému hřebeni: urovnávat půdu a klást základy pro staveniště příštího města s meziplanetárním přístavem.

Stejným směrem se vyřítily čtyřkilometrovými skoky dva raketomobily s astrobiologem. Milovníci mimozemské flóry a fauny pospíchali k Vřící bažině a celí vzrušení poskakovali na svých nádobách s formalínem a bednách na vzorky.

Poslední jsme důstojně a vážně odjeli my geologové. Byli jsme si vědomi své důležitosti. Náčelník skupiny Pavel Nikolajevič Lin zavelel, my jsme usedli do terénních vozů a zamířili na sever, k břehům Kouřového moře. Hnali jsme před sebou celá stáda mnohorukých robotů - dvounohých, šestinohých, i s pásovými podvozky. Roboti, vycvičení na

rozeznávání aktivních látek, kráčeli v klikaté rojnici, v chůzi očíhávali půdu, odebírali vzorky, zapisovali, propočítávali, ukládali v paměti získané poznatky a čas od času nám sdělovali výsledky svého bádání. Pracovali metodicky a bezpečně, až se nám zdálo, že my budeme jen ukládat do kufrů hotové objevy. Ale v Kouřovém moři se vynořila překážka.

Roboti narazili na pole prokleté malinové hmoty, která tam zaujímá doslova celé tisíce hektarů půdy. Radiace byla na program robotů příliš silná, takže vyletěli z Kouřového moře jako opaření, dlouho trčeli na jednom místě a zmateně mávali tykadly. Bylo nutno je za jízdy poopravit, načež se tihle roboti znovu hrdinsky vrhali na zteč a natahali k nám tolik červené hmoty, že jsme nevěděli, kam před ní utéci. Astrobiologům jsme zadarmo věnovali deset tun toho fialově červeného svinstva. Mimochodem, zjistilo se, že naše domněnka byla správná - jsou to skutečně kolonie mikroorganismů, využívajících k životním procesům energie radioaktivního rozpadu. Bylo zaregistrováno i bezpečné tihnutí rudé hmoty k ohniskům podzemních výbuchů. Někteří z našich lidí doufají, že by se toho dalo využít ve funkci indikátoru, který by upozorňoval na nebezpečí. Kdybychom to byli tenkrát věděli!

Útok na Golkondy začal. Motory řvaly, lidé pobíhali, vozidla se honila sem a tam a zvedala oblaka černého prachu. Na jednom místě se už hádali, jinde kdosi hulákal do éteru a vyhrožoval, že si sem nepřijel hrát, starší lékař Leont'jev už vstříkával komusi aradiacin a zlostně se vyptával, kdy letí nejbližší planetolet na Zem. . Za několik hodin Chiusy odletěly a vrátily se s posilou; hned za nimi se z nachových oblaků snesly nákladní automatické rakety, nacpané materiálem, přístroji, potravinami, knihami a obleky. Každým okamžikem ruka člověka stále pevněji svírala černé hrdlo Golkondy.

Nakonec Golkonda padla. Zvedla tlapky. Řve, bublá, zastrašuje nachovými oblaky a všelijakou pyrotechnikou, ale to už dnes nikomu nenažene strach, leda nováčkům. Dokonce ani černých bouří už se nebojím - naši meteorologové je hned v zárodku likvidují vodíkovým bombardováním. Tam, kde jsme kdysi kladli selénová prostěradla, rozprostírá se nyní raketodrom vyššího řádu. Přijímá a odesílá přes sto lodí měsíčně. Padesát kilometrů na jih, u výběžků horského hřebene, stojí město. Vede k němu osm báječných silnic ze skloviny. Uprostřed města stojí náš Klouček. Našli ho, vyřízli z půdy a tak jak byl, ještě se zbytky roztaveného kamene, postavili na podstavec z umělého kovu. Na pancíři je stručně vyryto: "Prvním." Je to pomník Anatoliji Jermakovovi, Bogdanu Spicynovi, Tachmasibu Mehtimu a jeho soudruhům.

Ano, Aljošo, Golkonda padla! Ale co Golkonda! Brzy bude celá Venuše ležet u nohou dobyvatelů. Zkoumá se kruh těžkovodních bažin a jezer kolem Golkondy (zatím není známo, odkud se v nich bere voda; nejdřív se myslelo, že jsou tyto bažiny a jezera nějak spojeny s Golkondou, ale před dvěma měsíci bylo veliké těžkovodní jezero objeveno i na druhé polokouli Venuše, několik tisíc kilometrů od nás). Irgensen přistál na jižním pólu. Byla tam objevena nová země - nedohledné lesy rudých stromů, zelených jezer, nevidané zvěře, opravdová rezervace podivného života, skrytého pod kupolí šílené stratosféry. Připravuje se expedice na severní pól. A podobá-li se severní Venušina polární čepice alespoň trochu té jižní, odpustím téhle planetě hodně. A tady u nás pronikají expedice stále hlouběji do černých písčin na druhou stranu Kruhu Vřících bažin. A já musím chodit na koupele a požírat bifteky. .

Mimochodem, k těm biftekům.

Nedávno jsem viděl Michaila Antonoviče. Říkal, že se náčelník VŠK o Tobě vyjadřuje velmi dobře. Stejného názoru je i sám Michail. Víš, jak to vždycky říká: "Aljošeňka? Z toho bude vynikající navigátor, bá-áječný, dej na má slova!" Mám z Tebe radost, rudochu.

Musel jsem na půl hodiny odskočit od psaní a vyslechnout nářky svého souseda, kybernetika Ščerbakova. Už asi víš, že na sever od raketodromu se staví grandiózní podzemní kombinát na zpracování uranu a transuranových prvků. Lidé tam pracují na šest směn, roboti bez přerušení. Jsou to pozoruhodné stroje, poslední slovo užitě kybernetiky. Ale, jak se říká, i mistr tesař se utne. Právě teď ke mně příběhl Ščerbakov, rozlícený jako ďábel, a oznámil mi, že banda těch mechanických idiotů (to jsou jeho vlastní slova) roztahala dnes v noci jeden z největších skladů rudy, protože jej zřejmě považovala za obzvlášť bohaté naleziště. Robotům byly vloženy různé programy činnosti, takže se ráno část skladu objevila ve skladišti raketodromu, část před vchodem do geologické správy, o další části se ještě vůbec neví. Pátrání pokračuje. Uklidnil jsem Ščerbakova, jak jsem uměl (div jsem přitom neumřel námahou, abych zachoval vážnou tvář) - a vrátil jsem se k dopisu.

Ostatně, budu už muset končit. Pero si žádá odpočinek, mne už zase volají na léčebné procedury. Chci Ti ještě oznámit, že Michail je teď poslán na Amalteu. Amalteu je pátou Jupiterovou družicí. Tuto velikou pravdu ses ve škole již dověděl, ale bezpochyby zapomněl. Tam se teď dějí zajímavé věci. A vůbec: ty budeš navigátorem, budeš i kapitánem lodi, já tě znám. Ale: "Aspice hoc sublimis candens, quem invocant omnes Iovem", to jest - "Pohled' na tento vznešený lesk, jež všichni Jupiterem zovou". Důrazně Tě prosím - pohlédni! Příští velký útok se odehraje tam.

A ještě něco, Miša mi říkal, že Dauge už je docela v pořádku a dopluje Krajuchina prosbami, aby ho sem poslal. Je to sice ušlechtilé přání, ale až se s ním uvidíš, pokus se mu to vymluvit. Ať počká, dokud tu nevysázíme sady. A mám-li mluvit vážně, obávám se, aby se neobjevily recidivy jeho nemoci. Ale strašlivě rád bych vás viděl, lumpové zatracení! Buď zdrav, rudochu! Doufám že neuplynou ani dva roky a odepíšeš mi.

Srdečný pozdrav manželce a synkovi. A manželce ruky políbení, kamaráde.

Tvůj V. Jurkovskij

Venuše, Port Golkonda, 7. 2. 19..

ARKADIJ STRUGACKIJ
BORIS STRUGACKIJ

PLANETA NACHOVÝCH MRAČEN

Z ruského originálu Strana bagrových tuč, vydaného nakladatelstvím Dětgiz v Moskvě roku 1959, přeložil Jaroslav Piskáček, verše přeložila Hana Vrbová. Ilustroval, obálku a vazbu navrhl Eduard Hájek. Graficky upravil Vladimír Vácha. Vyšla Mladá fronta, nakladatelství ČSM, jako svou 1844. publikaci. Edice Vpřed, svazek 123, 296 stran a 6 příloh. Odpovědná redaktorka Blanka Tarabová. Výtiskl Mír, novinářské závody, n. p., závod 2, provozovna 22, Praha 2, Legerova 22. Přílohy ofsetem vytiskla Svoboda, grafické závody, n. p., Praha 5 - Smíchov, N. Belojanise. 17,30 AA, 17,50 VA. D-08*20170. Náklad 15.000 výtisků.
1. vydání. Praha 1962. 63/VII-10.

23-093-62

14-5 Cena :váz. výtisku Kčs 22,50